

**ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS
2007-2013 M. STRATEGINĖS PLĖTROS
PLANAS**

TURINYS

I. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ.....	4
1. SAVIVALDYBĖS APIBŪDINIMAS IR PADĖTIS LIETUVOS KONTEKSTE	4
2. EKONOMINĖ APLINKA	5
2.1. Verslo vystymas	5
2.2. Žemės ūkis	9
2.3. Turizmas	14
2.4. Būstas	17
2.5. Investicijos	19
3. SOCIALINĖ APLINKA.....	21
3.1. Demografinė situacija.....	21
3.2. Darbo rinka	31
3.3. Socialinė apsauga	33
3.4. Sveikatos apsauga	40
3.5. Švietimas ir ugdymas	44
3.6. Kultūra.....	54
4. INŽINERINĖ APLINKA	58
4.1. Urbanistika	58
4.2. Kraštotvarka	60
4.3. Susisiekimo sistema.....	61
4.4. Vandentvarka ir vandenvala.....	65
4.5. Elektros energijos tiekimas.....	69
4.6. Atliekų tvarkymas.....	72
4.7. Šilumos ūkis	73
4.8. Dujų tiekimas	76
4.9. Telekomunikacijos ir ryšiai	76
5. GAMTINĖ IR KULTŪRINĖ APLINKA	80
5.1. Vanduo	80
5.2. Žemės paviršius	83
5.3. Saugomos teritorijos	88
5.4. Oro kokybė.....	92
5.5. Biologinė įvairovė	94
5.6. Gamtiniai rekreaciniai ištekliai	96
5.7. Kultūros vertybių apsauga.....	100
6. TIESIOGINĖ ŽEMĖS ŪKIO GAMYBA	102
6.1. Tikslinė žemės naudojimo paskirtis.....	102
6.2. Žemės naudojimo intensyvumas.....	107
6.3. Darnaus ūkininkavimo principai	109
6.4. Agrarinė aplinkosauga, produkcija, palaikanti subalansuotą plėtrą	110
II. ALYTAUS RAJONO STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ	116

III. ALYTAUS RAJONO PLĖTROS VIZIJA.....	123
IV. PRIORITETAI IR TIKSLAI	124
PRIEMONIŲ PLANAS.....	126
I. prioritetas: VERSLO, TURIZMO IR ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRA.....	126
<i>Tikslas 1.1: Didinti rajono verslo įmonių konkurencingumą</i>	<i>126</i>
<i>Tikslas 1.2. Plėtoti turizmo paslaugas, siekiant, kad Alytaus rajonas taptų tarptautinio turizmo dalimi.....</i>	<i>129</i>
<i>Tikslas 1.3. Vystyti subalansuotą žemės ūkio ir kaimo plėtrą.....</i>	<i>134</i>
II prioritetas: INFRASTRUKTŪROS IR APLINKOS PLĖTRA	137
<i>Tikslas 2.1. Modernizuoti rajono transporto infrastruktūrą, siekiant užtikrinti saugų ir patogų susisiekimą</i>	<i>138</i>
<i>Tikslas 2.2. Užtikrinti rajono gyventojams švarią ir sveiką gamtinę aplinką išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę</i>	<i>141</i>
<i>Tikslas 2.3. Modernizuoti ir plėtoti inžinerinį aprūpinimą, užtikrinant teikiamų paslaugų kokybę.....</i>	<i>143</i>
III prioritetas: ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ UGDYMAS BEI TOBULINIMAS, GYVENIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS	149
<i>Tikslas 3.1. Ugdymo proceso tobulinimas</i>	<i>151</i>
<i>Tikslas 3.2.. Gyventojų informacinio aprūpinimo gerinimas modernizuojant bibliotekas</i>	<i>158</i>
<i>Tikslas 3.3. Išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą.....</i>	<i>161</i>
<i>Tikslas 3.4. Stiprinti klubinių įstaigų vaidmenį, remti kultūros tradicijas.....</i>	<i>165</i>
<i>Tikslas 3.5. Tobulinti kūno kultūros ir sporto struktūrą</i>	<i>166</i>
<i>Tikslas 3.6. Optimizuoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą ir gerinti paslaugų kokybę</i>	<i>168</i>
<i>Tikslas 3.7. Užtikrinti socialinių paslaugų prieinamumą ir plėtotę bei socialinę integraciją.....</i>	<i>171</i>

I. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

1. SAVIVALDYBĖS APIBŪDINIMAS IR PADĖTIS LIETUVOS KONTEKSTE

Alytaus rajono savivaldybės užima teritorija – 1404 kv. km. Žemės ūkio naudmenos užima 58 proc., vandenys - 5,3 proc., gyvenvietės ir miestai - 2,6 proc. teritorijos, 2 proc. - keliai, 21,8 proc. - miškai, 10,3 proc. - kitos paskirties plotai. Rajone gyvena 32,1 tūkst. gyventojų, 98 proc. lietuvių, 1 proc. lenkų, 1 proc. kitų tautybių gyventojų. 12,5 proc. gyventojų gyvena miestuose, 87,5 proc. - kaimuose.

Alytaus rajono savivaldybė yra viena iš 5 Alytaus apskrities savivaldybių. Jos geografinė padėtis Lietuvos kontekste pateikta 1.1. paveiksle.

1.1. pav. Alytaus rajono dislokacija Lietuvos administraciniame žemėlapyje

Alytaus rajonas ribojasi pietryčiuose su Varėnos, pietuose – su Druskininkų, pietvakariuose ir vakaruose – su Lazdijų, vakaruose – su Marijampolės, šiaurėje – su Birštono, rytuose – su Trakų, šiaurės vakaruose – su Prienų savivaldybėmis.

Alytaus rajono geografinė padėtis palanki susisiekimui su kitais Lietuvos regionais ir didžiausiais miestais bei užsienio valstybėmis, t. y. Lenkija ir Baltarusija. Alytaus rajono teritoriją kerta 7 krašto keliai: Nr.128 (Valkininkų g.st. – Daugai – Alytus); Nr.129 (Antakalnis – Jieznas – Alytus – Merkinė); Nr.130 (Kaunas – Prienai – Alytus); Nr.131 (Alytus – Simnas – Kalvarija); Nr.132 (Alytus – Seirijai – Lazdijai); Nr.181 (Seirijai – Simnas – Igliauka); Nr.220 (Trakai – Rūdiškės – Pivašiūnai – Alytus).

Rajono administracijos centras įsikūręs Alytaus mieste. Rajone yra 2 miestai – Simnas ir Daugai, bei 3 miesteliai – Butrimonys, Krokialaukis ir Nemunaitis. Alytaus rajono teritorija suskirstyta į 11 seniūnijų: Alytaus, Alovės, Butrimonių, Daugų, Miroslovo, Krokialaukio, Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Raitininkų ir Simno.

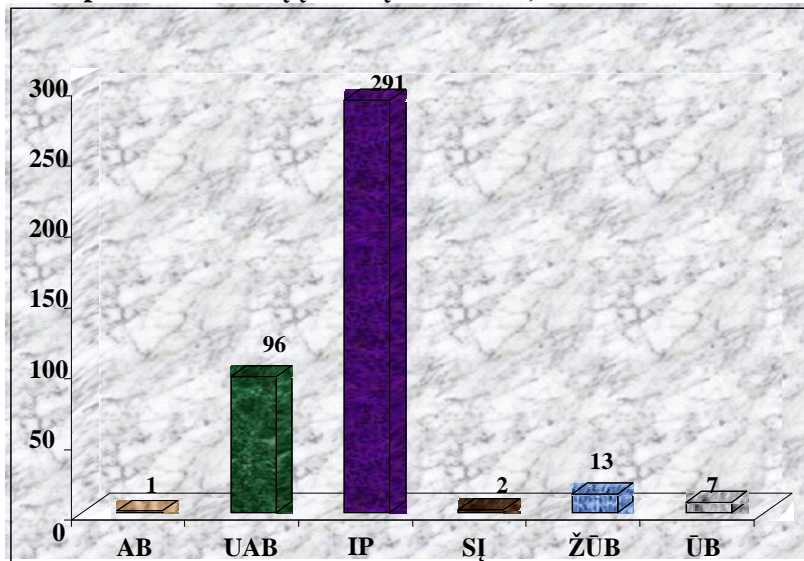
2. EKONOMINĖ APLINKA

2.1. Verslo vystymas

Verslas – vienas iš pagrindinių ekonomikos augimo veiksnių, turintis esminį poveikį bendrai šalies ūkio plėtotei, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui, todėl jo plėtra yra viena iš svarbiausių Alytaus rajono ekonominės raidos krypčių.

Registrų centro duomenimis 2005 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 410 veikiančių ūkio subjektų.

2.1.1. pav. Veikiančių įmonių struktūra, 2005 m.

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Didžiausią dalį Alytaus rajone veikiančių ūkio subjektų sudarė individualios įmonės - 71 proc. ir uždarnosios akcinės bendrovės – 23 proc. visų įmonių struktūroje.

Įmonių pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis pateiktas 2.1.1 lentelėje.

2.1.1 lentelė. Veikiantys ūkio subjektai pagal ekonominės veiklos rūšis, 2004 m.

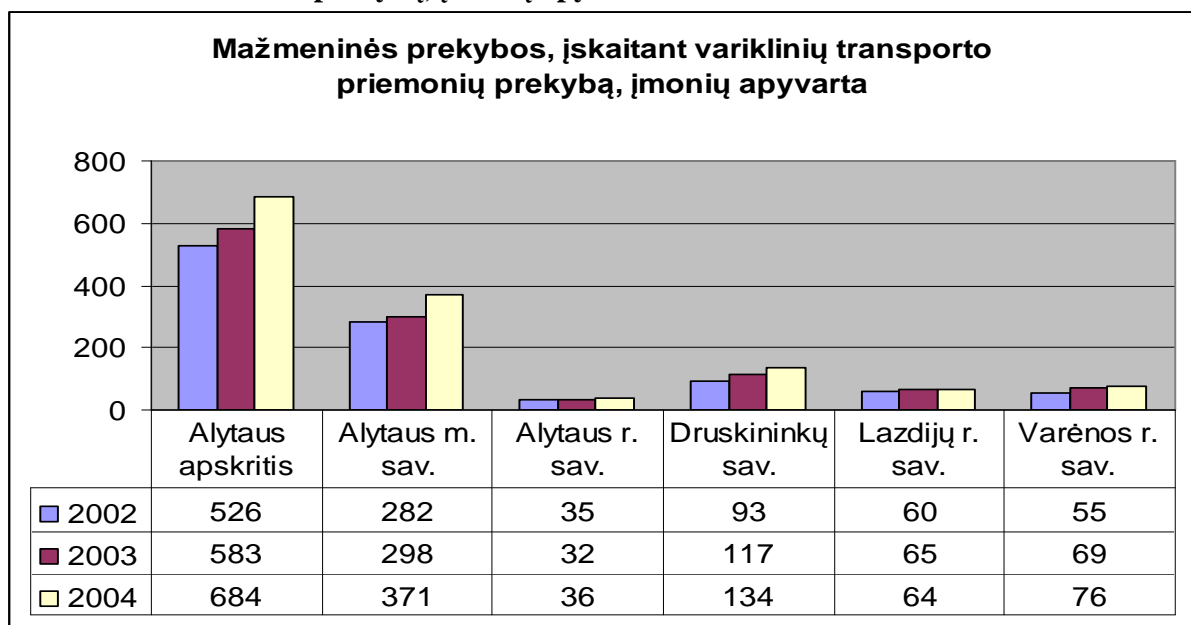
	ŽŪ, medžioklė, miškininkystė ir žuvininkystė	Pramonė	Elektros, dujų ir vandens tiekimas	Statyba	Didmeninė ir mažmeninė prekyba ir t.t.	Viešbučiai ir restoranai	Transportas ir sandėliavimas	Paštas ir nuotoliniai ryšiai	Finansinis tarpininkavimas	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	Viešasis valdymas	Kitos veiklos rūšys
Lietuvos Respublika	1773	8440	266	3302	21164	2648	5797	324	548	8798	743	18527
Alytaus apskritis	76	305	15	116	774	89	291	9	14	211	47	1009
Alytaus r. sav.	18	61	.	11	105	8	24	.	.	15	.	110

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Alytaus rajone veikiančios įmonės sudarė 11 proc. visų Alytaus apskrityje ir tik 0,5 proc. šalyje veikiančių įmonių. Didžiausią dalį, t.y. beveik 30 proc. Alytaus rajone veikiančių įmonių sudarė didmeninės ir mažmeninės prekybos įmonės ir 17 proc. pramonės įmonės.

2005 m. sausio 1 d. Alytaus rajone veikė 178 mažmeninės prekybos įmonės. Iš jų: 112 parduotuvių, 57 viešojo maitinimo įmonės, 1 restoranas, 8 kioskai. Savivaldybė mažmeninę prekybą reguliuoja išduodama licencijas. 2005-ųjų metų pradžioje buvo išduotos 147 licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais, 149 licencijos verstis prekyba tabako gaminiais, 10 licencijų verstis mažmenine prekyba nefasuotais naftos produktais ir 3 leidimai netauriųjų metalo laužo supirktuvėms.

2.1.2 pav. Mažmeninės prekybos, įskaitant variklinių transporto priemonių prekybą, įmonių apyvartos dinamika

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas.

Mažmeninės prekybos, įskaitant variklinių transporto priemonių prekybą, įmonių apyvarta Alytaus rajone sudaro tik 0,2 proc. visos Lietuvos mažmeninės prekybos įmonių apyvartos. Per tris metus mažmeninės apyvartos apimtys Alytaus rajone buvo beveik stabilios, tačiau mažiausios visoje Alytaus apskrityje, t.y 2004 m. tai sudarė tik 5,3 proc. visos mažmeninės prekybos apyvartos Alytaus apskrityje.

1997 – 1999 m. Alytaus rajone ir Lietuvoje parduotos pramonės produkcijos apimtys mažėjo. Tačiau nuo 2000 m. Lietuvoje parduotos produkcijos apimtys nuolat augo ir 2003 m. vienam Lietuvos gyventojui teko 7,10 Lt parduotos pramonės produkcijos. Alytaus rajone šis rodiklis didėjo žymiai mažiau ir buvo 2,9 karto mažesnis nei Lietuvoje ir 2 kartus mažesnis nei Alytaus apskrityje.

2.1.2 lentelė. Parduota pramonės produkcija, tūkst. Lt/1 gyventojui.

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Lietuvos Respublika	4,66	4,87	4,51	5,30	5,82	6,39	7.10
Alytaus apskritis	5.09	5.10	4.46	4.13	4.43	4.70	4.98
Alytaus rajonas	2.56	1.55	1.37	2.14	1.94	2.17	2.46

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Alytaus rajone pramonės produkcijos apimtys yra mažos ir šalies pramonėje vidutiniškai sudaro tik 0,3 proc.

Alytaus rajone sėkmingiausiai veikiančios įmonės yra Lietuvos ir Prancūzijos UAB "Danimedia", užsiimanti karkasinių namelių gamyba, anglų kapitalo įmonė UAB "VITA BALTIC INTERNATIONAL", gaminanti poroloną, UAB "KAGI" ir UAB "Jundos stalių gaminiai", gaminančios ir sėkmingai eksportuojančios medžio gaminius, Z. Jakubynienės IĮ pagaminti baldai taip pat žinomi ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje, UAB "Riamona" ne tik gamina tradicinius lietuviškus mėsos gaminius, bet užsiima ir netradiciniu verslu - miške auginama triušius.

Rajono savivaldybė verslo plėtrą rajone organizuoja bendradarbiaudama su verslo paramos institucijomis: VšĮ Alytaus verslo konsultaciniu centru, VšĮ „Verslo angelas“, Alytaus apskrities Europos informaciniu centru, VšĮ Alytaus turizmo informacijos centru ir kt.

2004 metais buvo vykdoma Smulkaus ir vidutinio verslo bei ekonominės plėtros programa, kurios pagrindinis uždavinys - gerinti verslo aplinką, skatinti naujų darbo vietų kūrimą, naujų produktų kūrimą ir kt. Įgyvendinant programą, 2004 m. savivaldybės taryba suformavo Smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo fondą, kuriame numatė 75 tūkst. Lt. Finansinė parama, kompensuojant paskolų palūkanų mokėjimą pagal pateiktas banko paskolų sutartis, skirta 8 įmonėms, kurios įsteigė 29 naujas darbo vietas. Parama buvo suteikta ir verslą skatinančioms priemonėms įgyvendinti, tai projektų ES finansinei paramai gauti rengimo išlaidoms padengti, projektų įgyvendinimui, pasirengimo parodomoms dalies išlaidoms kompensuoti.

Alytaus rajono savivaldybė siekdama gerinti ekonominės padėties sąlygas, rūpindamasi verslo plėtros klausimais bei išorinių finansavimo šaltinių pritraukimu ruošia įvairius investicinius projektus, galimybių studijas, techninius dokumentus, teikia paraiškas įvairiems Europos Sąjungos fondams. Savivaldybė yra įgyvendinusi :

Projekto pavadinimas	Paramos šaltinis (ES struktūrinis fondas, tarptautinės paramos programos, valstybės biudžetas, kiti šaltiniai)	Projekto vertė, Lt
Tarptautinės svarbos paukščiams vertingos šlapžemės, saugomos teritorijos ir kultūrinis kraštovaizdis kaip šaltinis subalansuotai plėtrai kaimo vietovėse	INTERREG III B, savivaldybės biudžetas	480319
Pietų Lietuvos regionų ir šiaurės rytų Lenkijos regiono bendradarbiavimo stiprinimas	PHARE 2002 BAS, savivaldybės biudžetas	1065341
Kempingų plėtra Lietuvos ir Lenkijos pasienio regione	PHARE 2002 BAS, savivaldybės biudžetas	898626
Rinkodaros veiksmų planas – Lietuvos ir Lenkijos pasienio regionų turizmo ir ekonominės plėtros perspektyvos	PHARE 2003 BAS, savivaldybės biudžetas	197431
Europos kultūrų bendradarbiavimas per liaudies dainas ir šokį	INTERREG III A, savivaldybės biudžetas	351895
Turizmo informacinio tinklo ir bendradarbiavimo vystymas Nemuno euroregione	PHARE 2002 BAS, savivaldybės biudžetas	165043
Krokialaukio kaimo vandentiekio įrenginių ir vandens tinklų statyba	SAPARD, savivaldybės biudžetas	923212
Alytaus rajono Verebiejų kaimo vandens tiekimo įrenginių ir vandentiekio tinklų statyba	SAPARD, savivaldybės biudžetas	902936
Alytaus rajono Punios seniūnijos melioracijos griovių, jų hidrotechninių statinių ir drenažo rinktuvų renovacija	EŽŪOGF, savivaldybės biudžetas	1902279
Alytaus rajono Praniūnų kaimo vandens tiekimo įrenginių ir vandentiekio tinklų statyba	SAPARD, savivaldybės biudžetas	930950
Energijos vartojimo efektyvumo didinimas Simno vaikų darželio pastate	ERPF, savivaldybės biudžetas	564322

Savivaldybė 2007 m. įgyvendina:

Projekto pavadinimas	Paramos šaltinis (ES struktūrinis fondas, tarptautinės paramos programos, valstybės biudžetas, kiti šaltiniai)	Paramos suma, Lt
Plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklo sukūrimas Lazdijų ir Alytaus rajonų savivaldybėse	ERPF, savivaldybės biudžetas	6591276
Piligrimų kelias Lenkija-Lietuva	INTERREG III A, savivaldybės biudžetas	325530
Mobiliųjų priplaukų statyba plėtojant Nemuno turistinę trasą	Ūkio Ministerijos Specialiosios investicijų skatinimo programa,	852804

	savivaldybės biudžetas	
Alytaus rajono savivaldybės administracijos darbuotojų mokymai ir kvalifikacijos tobulinimas, siekiant sukurti modernų, dinamišką, konkurencingą ir profesionalų personalą	ESF, savivaldybės biudžetas	320459
Vaikų futbolo rungtynių organizavimas – puikus visuomenės abipus sienos integracijos pavyzdys	INTERREG III B, savivaldybės biudžetas	164574
Žuvinto biosferos rezervato taršos mažinimas sukuriant Ažuolinių kaimo vandentvarkos infrastruktūrą	BPD 2004-ERPF-1.3.0-03-05/0036, savivaldybės biudžetas	1820307
Butrimonių seniūnijos vaikų dienos centras	Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros programos lėšos, savivaldybės biudžetas	260998
Daugų slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninės rekonstravimas	Energijos taupymo programos lėšos, savivaldybės biudžetas	4033096

Šiuo metu įgyvendinant įvairius projektus, jau parengta Verebiejų ir Ažuolinių vandentvarkos galimybių studija, Alytaus krašto turizmo vystymo galimybių studija, Spernios upelio sutvarkymo galimybių studija, Giluičio kempingo techninis projektas, Rinkodaros veiksmų planas Alytaus rajonui ir Punsko valsčiui, A.Žmuizdinavičiaus sodybos-tėviškės atkūrimo ir pritaikymo visuomeninei paskirčiai galimybių studija, galimybių studija bei investicinis projektas Daugų irklavimo bazės renovacijai ir poilsiavietės plėtrai, Kurnėnų mokyklos komplekso pritaikymo viešojo turizmo reikmėms galimybių studija bei investicinis projektas .

2.2. Žemės ūkis

Bendras Alytaus rajono žemės plotas, skaičiuojant hektarais yra 140394. Tai sudarė 25,9 proc. Alytaus apskrities ir 2,1 proc. šalies bendro žemės ploto.

Žemės ūkio naudmenos Alytaus rajone sudaro pagrindinę žemės fondo dalį.

2.2.1 lentelė. Žemės fondo struktūra 2005 m., (ha)

Rodikliai	Bendras žemės plotas	Žemės ūkio naudmenos	Iš jų			Ne žemės ūkio naudmenos
			Ariama žemė	Pievos ir natūralios ganyklos	Sodai ir uogynai	
Lietuvos Respublika	6530023	3482946	2926542	496826	59578	3047077
Alytaus apskritis	542484	203546	151185	48499	3862	338938
Alytaus rajonas	140394	81892	62351	17588	1953	58502

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Absoliučią didumą žemės ūkio naudmenų Alytaus rajone užima ariama žemė – 76,1 proc. Pievos ir natūralios ganyklos sudarė 21,5 proc., sodai ir uogynai – 2,4 proc. žemės ūkio naudmenų ploto. Lietuvoje ir Alytaus apskrityje žemės ūkio naudmenų struktūra buvo panaši.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę iš esmės keitėsi nuosavybės santykiai ir kūrėsi nauji ūkiniai žemės naudojimo subjektai: ūkininkai, žemės ūkio bendrovės ir įmonės, bei žemės naudotojai asmeninėms reikmėms. Ūkių skaičius ir jų naudojami žemės plotai pateikti 2.2.2 lentelėje.

2.2.2 lentelė. Privačios žemės naudotojų skaičius, žemės ūkio veiklai naudojama privati žemė, 2004 m.

Apskritis, rajonas	Ūkių skaičius	Bendras žemės plotas	Vidutinis ūkio dydis	Žemės ūkio	Miškai	Vanduo
Iš viso Respublikoje	99436	1181376.46	11.88	861328.36	86271.41	4535.49
Alytaus apskr.	6285	55256.54	8.79	41808.82	6880.95	351.27
Alytaus r. sav.	2734	23954.55	8.76	20125.13	1786.83	136.05

Duomenys pateikti iš Ūkininkų ūkio registro 2007-09-18

2004 metų sausio mėnesio Statistikos departamento duomenimis, Alytaus rajone iš viso buvo 13955 žemės savininkai ir jos naudotojai, kuriems priklausė 66492 ha žemės. Vidutinį ūkio dydis buvo 4,8 ha. Šis rodiklis yra mažesnis, nei bendras respublikinis (5,8 ha), tačiau didesnis nei Alytaus apskrities (4,5 ha).

Alytaus rajono savivaldybės duomenimis 2006 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo registruoti 2229 ūkininkų ūkiai, kurie valdė 21427,45 ha žemės plotą. Vidutinis ūkio dydis – 9,61 ha.

2.2.3. lentelė. Ūkininkų ūkių žemėnaudų grupavimas pagal bendrą plotą, ha, 2006 m.

Apskritis, rajonas	Ūkininkų ūkių žemėnaudų grupavimas pagal bendrą plotą, ha														Iš viso ūkių		Tenka vienam ūkiui
	iki 0.5	0.5-1	1-3	3-10	10-20	20-30	30-50	50-80	80-100	100-150	150-200	200-300	300-500	>500	ūkių sk.	ūkių žemėnaudų plotas	
Iš viso Respublikoje	1266	1634	21666	43564	19807	6241	3467	1130	251	230	72	37	30	41	99436	1181376.46	11.88
Alytaus apskr.	99	105	1220	2933	1443	321	121	29	6	5	1	1	1	0	6285	55256.54	8.79
Alytaus r. sav.	53	62	553	1269	593	125	58	13	4	2	1	0	1	0	2734	23954.55	8.76

Duomenys pateikti iš Ūkininkų ūkio registro 2007-09-18

Beveik pusė (49 proc.) Alytaus rajono ūkininkų ūkių dalį sudarė ūkiai valdantys nuo 3 iki 10 ha žemės. Ekonominiu požiūriu tokio ūkio negalime laikyti perspektyviu, kadangi toks ūkis neduoda pakankamai pajamų. Tokie ūkiai daugiausiai apdirbami savo šeimos jėgomis, derliui nuimti pasisamdant kelis padienius darbininkus. Susumavus tokio ūkio pajamas ir išlaidas, jos dažniausiai sutampa. Ekspertų vertinimu, perspektyvų prekinį ūkį gali sukurti tas ūkininkas, kuris turi 30 ha ir daugiau apdirbamos žemės.

Augalininkystė.

2004 m. žemės ūkio augalų pasėlių plotas Alytaus rajone buvo 26962 ha, tai sudarė 43,1 proc. Alytaus apskrities ir 1,9 proc. šalies žemės ūkio augalų pasėlių ploto.

2.2.3 lentelė. Žemės ūkio augalų pasėlių struktūra, 2004 m.

	Visi pasėliai, ha	Iš jų, proc.				
		Grūdiniai augalai	Cukriniai runkeliai (pramonei)	Bulvės	Lauko daržovės	Daugiametės žolės
Lietuvos Respublika	1430468	63.6	1.6	5.5	1.4	16.6
Alytaus apskritis	62495	72.6	0.3	11.4	1.6	7.7
Alytaus rajonas	26962	69.1	0.6	9.9	1.7	11.5

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Alytaus rajono pasėlių struktūroje dominuoja grūdiniai augalai, jie sudaro beveik 70 proc. visų pasėlių ploto. Alytaus apskrityje grūdinėmis kultūromis apsėta 72,6 proc., Lietuvoje – 63,6 proc. pasėlių.

2.2.4 lentelė. Žemės ūkio augalų derlingumas, 2004 m. (100 kg/ha)

	Grūdų derlingumas	Cukrinių runkelių (pramonei) derlingumas	Bulvių derlingumas	Lauko daržovių derlingumas
Lietuvos Respublika	32.1	388.1	128.8	167.7
Alytaus apskritis	24.0	379.7	111.5	154.2
Alytaus rajonas	29.0	385.1	120.3	149.4

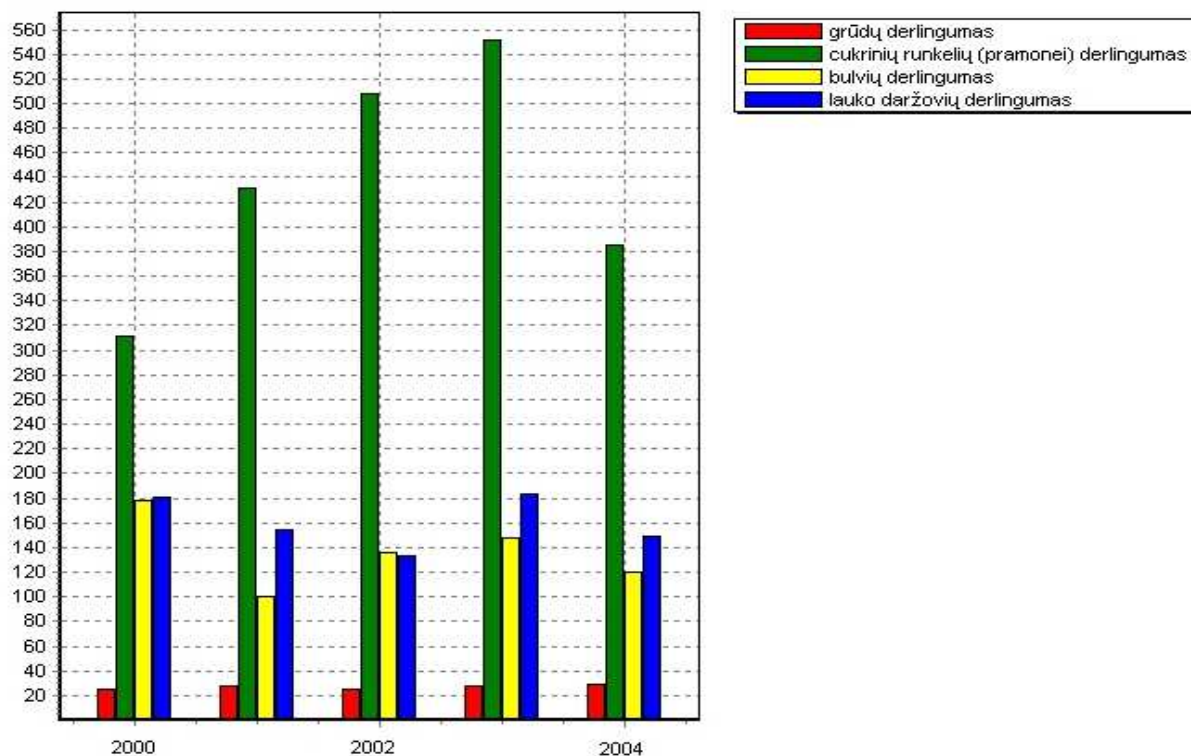
Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Grūdų derlingumas Alytaus rajone 2004 m. buvo 2900 kg iš hektaro. Alytaus apskrityje vidutinis grūdų derlingumas minėtais metais buvo 2400 kg/ha, arba 20,8 proc. mažesnis nei Alytaus rajone. Lietuvoje vidutinis grūdų derlingumas 2004 m. - 3210 kg/ha, arba 10,7 proc. didesnis negu Alytaus rajone.

2000 – 2004 m. Alytaus rajone grūdų derlingumas nežymiai didėjo. 2004 m. palyginus su 2000 m. grūdų derlingumas padidėjo 15 proc.

Cukrinių runkelių (pramonei) derlingumas Alytaus rajone 2004 m. buvo 38510 kg iš hektaro. 2004 m. palyginus su 2003 m. cukrinių runkelių (pramonei) derlingumas sumažėjo net 56,7 proc.

2.2.1. pav. Žemės ūkio augalų derlingumo dinamika Alytaus rajone 2000 – 2004 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Bulvių derlingumas 2004 m. Alytaus rajone buvo 12030 kg iš hektaro, tai 7,9 proc. didesnis nei Alytaus apskrityje, tačiau 7,1 proc. mažesnis nei Lietuvoje. Bulvių derlingumas 2004 m. palyginus su 2000 m. sumažėjo 47,8 proc.

Lauko daržovių derlingumas Alytaus rajone 2004 m. buvo 14940 kg iš hektaro. Alytaus apskrityje ir Lietuvoje lauko daržovių derlingumas šiek tiek didesnis. Alytaus rajone analizuojamu laikotarpiu (2000-2004 m.) lauko daržovių derlingumas sumažėjo 21,3 proc.

Gyvulininkystė.

2005 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 20363 galvijai. Tai sudarė 49,1 proc. Alytaus apskrities ir 2,9 proc. šalies galvijų skaičiaus.

Alytaus rajono ūkiuose buvo auginama 12140 karvių. Jos sudarė 47,8 proc. Alytaus apskrities ir 3,1 proc. šalies visų karvių skaičiaus. Kiaulės Alytaus rajone sudarė 41,4 proc. Alytaus apskrities ir 3,6 proc. šalies visų kiaulių skaičiaus.

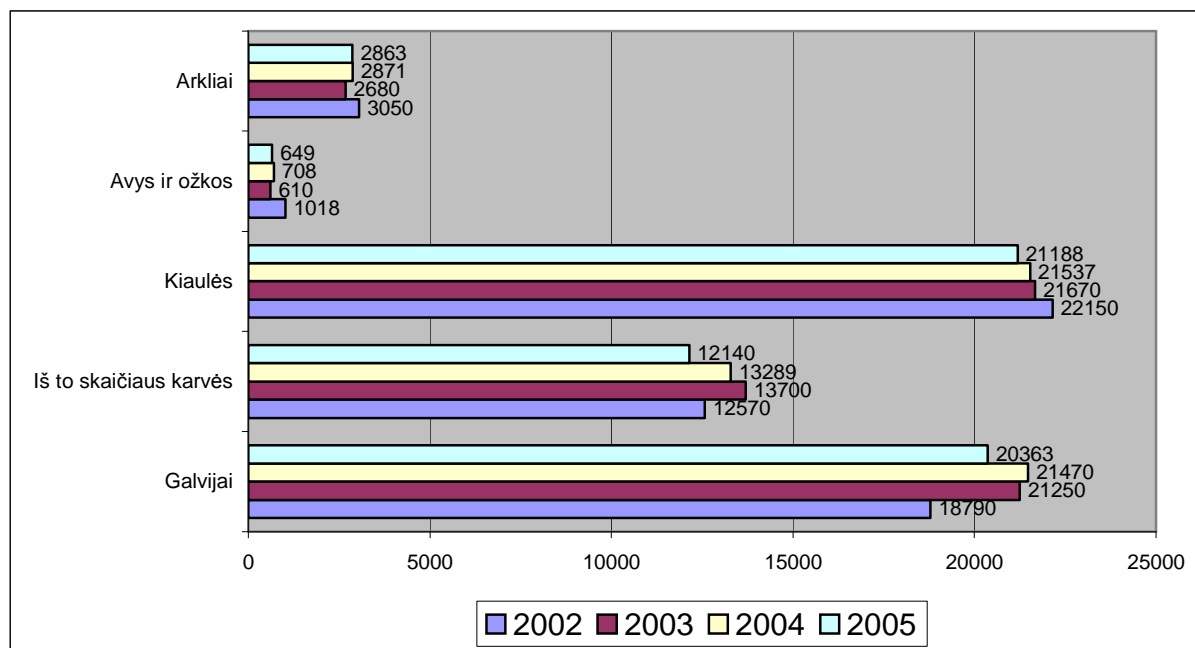
2.2.5 lentelė. Gyvulių skaičius ūkininkų ir kitų gyventojų ūkiuose, 2005 m.

	Galvijai	Karvės	Kiaulės	Avys ir ožkos	Arkliai
Lietuvos Respublika	695655	394416	588172	48091	60731
Alytaus apskritis	41474	25391	51122	2415	7119
Alytaus rajonas	20363	12140	21188	649	2863

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Alytaus rajone ūkininkų ir kitų gyventojų ūkiuose buvo auginamos 649 avys ir ožkos. Tai sudarė 26,9 proc. Alytaus apskrityje ir 1,3 proc. šalyje auginamų avių ir ožkų. Arkliai Alytaus rajone sudarė 40,2 proc. Alytaus apskrities ir 4,7 proc. šalies visų auginamų arklių skaičiaus.

2.2.2. pav. Gyvulių skaičiaus dinamika Alytaus rajone 2002 – 2005 m. (vnt.)

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

2002 – 2005 m. Alytaus rajone sumažėjo visų gyvulių skaičius, išskyrus galvijus, kurių 2002 m. palyginus su 2005 m. padaugėjo 8,4 proc. Karvių 2005 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 3,4 proc., kiaulių – 4,3 proc., avių ir ožkų – net 36,2 proc., arklių – 6,1 proc. mažiau nei 2002 m. sausio 1 d. Panašios tendencijos buvo būdingos tiek Alytaus apskrityje, tiek ir visai šaliai, išskyrus avis ir ožkas, kurių skaičius šiek tiek didėjo ir Alytaus apskrityje, ir šalyje.

2.2.6. lentelė. Gyvulininkystės produktų gamyba visuose ūkiuose, 2004 m., (100-ia ūkio naudmenų).

	Gyvulininkystės produktai perskaičiuoti pienu	Primelžta pieno	Surinkta kiaušinių
Lietuvos Respublika	1167.2	610.5	97.3
Alytaus apskritis	1023.5	624.1	77.3
Alytaus rajonas	1093.7	714.8	33.9

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

2004 m. 100 ha žemės ūkio naudmenų gyvulininkystės produkcija, perskaičiuota pienu, Alytaus rajone sudarė 109370 kg. Alytaus apskrityje šis rodiklis buvo mažesnis 6,8 proc., o šalyje 6,7 proc. didesnis nei Alytaus rajone.

Alytaus rajone 100-ai ha žemės ūkio naudmenų buvo primelžta 71480 kg pieno. Tai vienas aukščiausių rodiklių ne tik Alytaus apskrityje, bet ir visoje Lietuvoje. Vidutiniškai Lietuvoje 100 ha žemės ūkio naudmenų 2004 m. buvo primelžiama 61050 kg pieno, t. y. net 17,8 proc. mažiau nei rajone. Alytaus apskrityje pieno buvo primelžiama 14,5 proc. mažiau nei Alytaus rajone.

Kiaušinių surinkimas, 100 ha žemės ūkio naudmenų, buvo vienas mažiausių Alytaus apskrityje. Tai 2,3 karto mažiau nei Alytaus apskrityje ir 2,9 karto mažiau nei šalyje.

Alytaus rajono savivaldybės duomenimis, 2006 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 30 ekologinių sertifikuotų ūkių. Pastaruoju metu didėja ekologiškai švarių produktų poreikis. Taigi, šiuo metu ir ypač artimoje ateityje, bus siekiama plėsti tiek rajono, tiek apskrities, tiek visos šalies perspektyvius ekologinius ūkius, mažintis aplinkos taršą, kurti, skatinti ir palaikyti uždarus biologinius ciklus, pagaminti pakankamai geros kokybės, didelės maistinės vertės ekologiškai švarių žemės ūkio produktų.

2.3. Turizmas

Gera geografinė padėtis, išplėtotas automobilių tinklas, vaizdingos vietos sudaro neblogas turizmo plėtros sąlygas tiek Lietuvoje, tiek ir Alytaus rajone.

Remiantis statistikos departamento duomenimis, 2005 m. Alytaus rajone buvo 3 apgyvendinimo įstaigos: 1 viešbutis bei 2 kolektyvinio apgyvendinimo įmonės (2.3.1 lentelė).

2.3.1 lentelė. Apgyvendinimo įmonių veikla Lietuvoje ir Alytaus rajone 2004 m.

Vieta	Metai	Apgyvendini mo įmonių skaičius, iš viso	Viešbuč iai ir moteliai	Kitos kolekty vinio apgyven dinimo įmonės	Apgyve ndinta svečių, iš viso, tūkst.	Apgyve ndinta svečių viešbuči uose ir moteliu ose, tūkst.	Apgyven dinta svečių kitose kolektyvi nio apgyvend inimo įmonėse, tūkst.	Suteikta nakvynių iš viso, tūkst.	Suteikta nakvynių viešbuči uose ir moteliuo se, tūkst.	Suteikta nakvynių kitose kolektyv inio apgyven dinimo įmonėse, tūkst.
Lietuva	2002	548	247	235	752,1	498,8	135,4	3030,6	1049,9	604,7
	2003	574	270	224	847,5	559,8	157,1	3015,3	1107,9	556,2
	2004	637	317	215	1119,1	788,1	168,8	3695,4	1642,1	525,8
	2005	663	331		1325	928		4251	1991	
Alytaus rajonas	2002	4	1	3	1,9	0,9	1	8,2	2	6,2
	2003	3	1	2	2,9	1	1,8	6,5	1,8	4,7
	2004	3	1	2	1	0,9	0,2	1,3	1	0,3
	2005	3	1	2	1,6	1,3	0,3	2,0	1,7	0,3

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

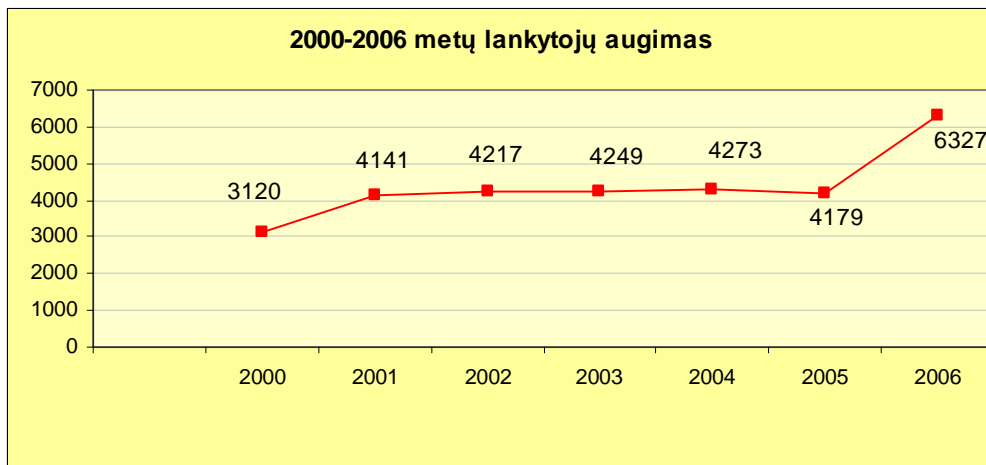
2005 m. Alytaus rajone buvo apgyvendinta tik 1,6 tūkst. svečių, kas sudarė tik 0,08 proc. visų Lietuvoje apsilankiusių svečių: iš jų – 1300 gyveno viešbutyje, o 300 – kitose kolektyvinio apgyvendinimo įmonėse. 2005 m. palyginti su 2004 m. svečių skaičius padidėjo daugiau nei 1,5 karto .

Vienintelis Alytaus rajone esantis viešbutis „Nemunas Park Residence Hotel“ yra įsikūręs 16 km nuo Alytaus, Nemunaičio kaime. Alytaus rajono apgyvendinimo paslaugų struktūroje (neįtrauktoje į oficialius statistinius duomenis) dominuoja specialaus apgyvendinimo paslaugos: poilsio namai, vilos, pirtys.

Kaimo turizmas – sparčiausiai plečiama apgyvendinimo infrastruktūros sritis, ne tik Lietuvoje, bet ir Alytaus rajone. Šiuo metu turizmo paslaugas Lietuvoje siūlo 365 sodybos (3500 vietų); apytikriai 80 naujų sodybų atsiranda kasmet. 2007 m. Alytaus rajone veikė 13 kaimo turizmo sodybų bei 2 turistinės (poilsio) stovyklavietės.

Iki 2004 m. turizmo veiklą Alytaus rajone koordinavo Alytaus rajono savivaldybė. 2004 m. rugsėjo mėn. 10 d. tarybos sprendimu Nr.K/ 243 tapo VšĮ Alytaus turizmo informacijos centro dalininke. Nuo tada turizmo rinkodarą Alytaus rajone vykdo turizmo informacijos centras. Alytaus turizmo informacinis centras teikia informaciją apie apgyvendinimą, lankytinas vietas, renginius, ekskursijas, poilsį kaime, keliones ir kt. turizmo paslaugas. Turistų dinamika per pastaruosius 7 metus pavaizduota 2.3.1 paveiksle.

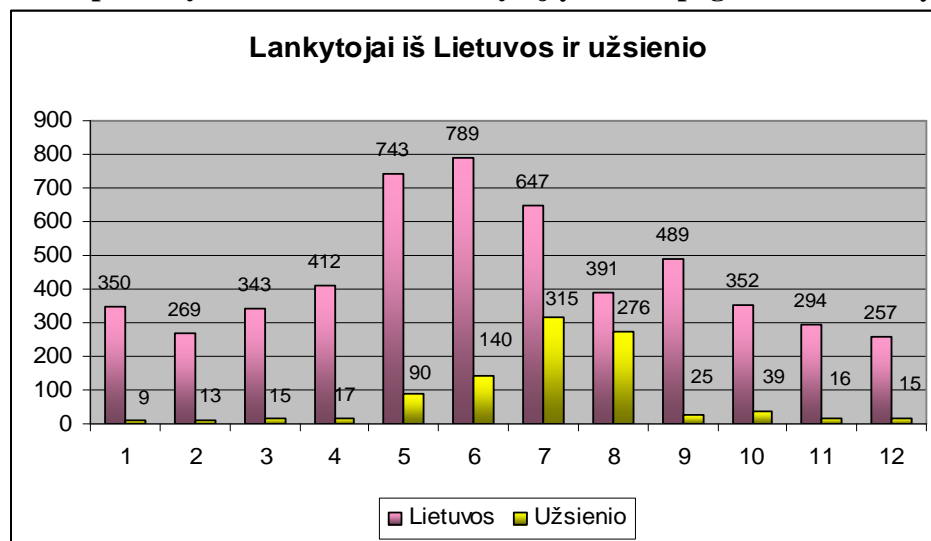
2.3.1 pav. Alytaus TIC lankytojų srautai 1997 - 2006 m.

Šaltinis: Alytaus TIC

2006 m. Alytaus turizmo informacijos centro paslaugomis pasinaudojo 6327 lankytojai, t.y. 44 procentais daugiau nei 2005 m. Tai lėmė bendras turizmo informacijos centrų lankytojų skaičiaus augimas Lietuvoje. 2001 - 2005 m. Alytaus TIC lankytojų skaičius buvo maždaug vienodas. Lyginant su didžiais Lietuvos miestais, lankytojų iš užsienio skaičius Alytaus TIC nedidelis. Tam įtakos galėjo turėti gana išsamus informacijos pateikimas internete, nes vis daugiau turistų pirmiausiai informacijos ieško naudodami informacines technologijas. Iš kitos pusės, matyti, kad regiono turizmui didelę įtaką turi sezoniškumas.

2.3.1 pav. Alytaus TIC 2006 m. lankytojų srautai pagal sezoniškumą

Šaltinis: Alytaus TIC

Lankytojų skaičius TIC kasmet išauga vasaros laikotarpiu (gegužės – rugpjūčio mėn.). Daugiausia turistų atvyko liepos mėn. - 962 (iš jų 315 iš užsienio), mažiausia lankytojų buvo gruodžio mėn. – 272 (iš jų 15 iš užsienio). Mažiausia lankytojų iš užsienio į turizmo informacijos centrą užsuko sausio - balandžio, lapkričio ir gruodžio mėnesiais. Didelį Lietuvos lankytojų skaičių balandžio ir gegužės mėnesiais lėmė centro organizuotos ekskursijos, kuriose lankėsi ir moksleiviai. Birželio mėnesį didesnę lankytojų iš Lietuvos srautą sąlygojo vykę renginiai, bei vietinių gyventojų paieška informacijos planuojamoms atostogoms ar savaitgalio poilsiui.

Pagrindiniai turizmo industrijos komponentai, traukiantys turistus į Alytaus rajoną, - tai sporto ir laisvalaikio pramogos gamtoje, nakvynė gamtoje ar neįprastoje kaimo aplinkoje, nacionalinė virtuvė, šviežių ir ekologiškai švarių produktų naudojimas.

Svarbiausi *Alytaus rajono turistiniai ištekliai:*

- ežerų, upių, parkų, draustinių, rezervatų gamtinė aplinka;
- istorinis paveldas: piliakalniai, pilkapiai, bažnyčios, etnografinės sodybos;
- kultūrinis paveldas: amatai, festivaliai, muziejai, literatūra, poezija, muzika, šokis, tautosaka.

Alytaus rajone yra daug neužterštų, kaimiškos aplinkos vietų su savomis tradicijomis, papročiais, savitu gyvenimo būdu. Šie objektai patogūs rekreacijai ir sudaro turizmo plėtros, ypač kaimo turizmo, potencialą.

Alytaus rajone siūlomos pramogos ir paslaugos: plaukimas plaustais, baidarėmis, vandens dviračiais, valtimis (jų nuoma), tinklinio, krepšinio aikštelės, skraidymas oro balionu, važinėjimas, jodinėjimas arkliu, žvejyba, medžioklė.

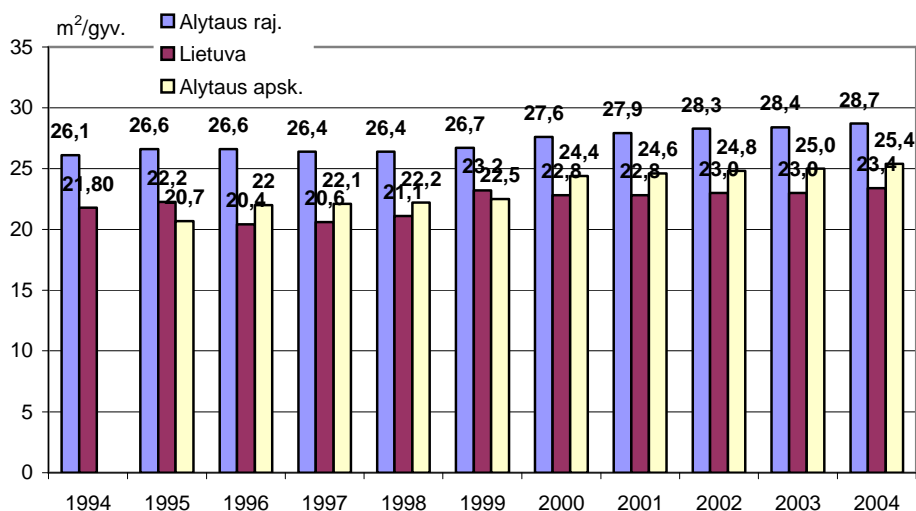
Alytaus rajono turistinės zonos yra idealios pėsčiųjų ar dviračių žygiams turistinėmis trasomis. Šiuo metu Alytaus rajone siūlomi 5 dviračių maršrutai, 1 dienos ilgumo, 6-16 km ilgio, aplangant gražiausias miesto ir rajono gamtos, istorijos, kultūros, sakralinio meno vertybes.

Viena iš svarbesnių turizmo plėtros tendencijų yra besiplečiantis specialių interesų turizmas, daugiausia ekologinis, kultūrinis turizmas. Tikimasi, kad ateinančiame dešimtmetyje ekologinis turizmas išaugs 25 – 30 proc., kultūrinis turizmas – 10 – 15 proc. Be to, manoma, kad didės susidomėjimas turizmu, susijusiu su teminių parkų, pramogų ir pramoginių poilsio centrų lankymu. Specialių interesų turizmas gali aprėpti meną ir kultūros paveldą, etnines keliones, sportą, sveikatingumo priemones, nuotykius ir savišvietą.

2.4. Būstas

Alytaus rajone gyventojai pagal statistinį rodiklį yra geriau apsirūpinę būstu (28,7 m²/1 gyv.) nei vidutiniškai Lietuvoje (23,4 m²/1 gyv.) ir Alytaus apskrityje (25,4 m²/1 gyv.). Tai naujų būstų statybos 1991 – 2001 metais (pastatyta 6,2 % būstų fondo) ir rajono gyventojų skaičiaus mažėjimo pasekmė.

2.4.1 pav. Gyventojų apsirūpinimas gyvenamuoju plotu.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Pagal nuosavybės formą gyvenamojo fondo dinamika Alytaus rajone pateikta 2.4.1. lentelėje.

2.4.1. lentelė. Gyvenamasis fondas Alytaus rajone, 2000-2004 m.

Metai	Gyvenamasis fondas	Gyvenamasis fondas, mieste	Gyvenamasis fondas, kaime	Privačios nuosavybės	Valstybės, savivaldybių nuosavybės
2000	899.8	85.4	814.4	883.5	16.3
2001	905.4	88.9	816.5	889.0	16.4
2002	907.2	88.7	818.5	890.9	16.3
2003	912.7	89.2	823.5	897.4	15.3
2004	920.1	89.6	830.5	905.2	14.9

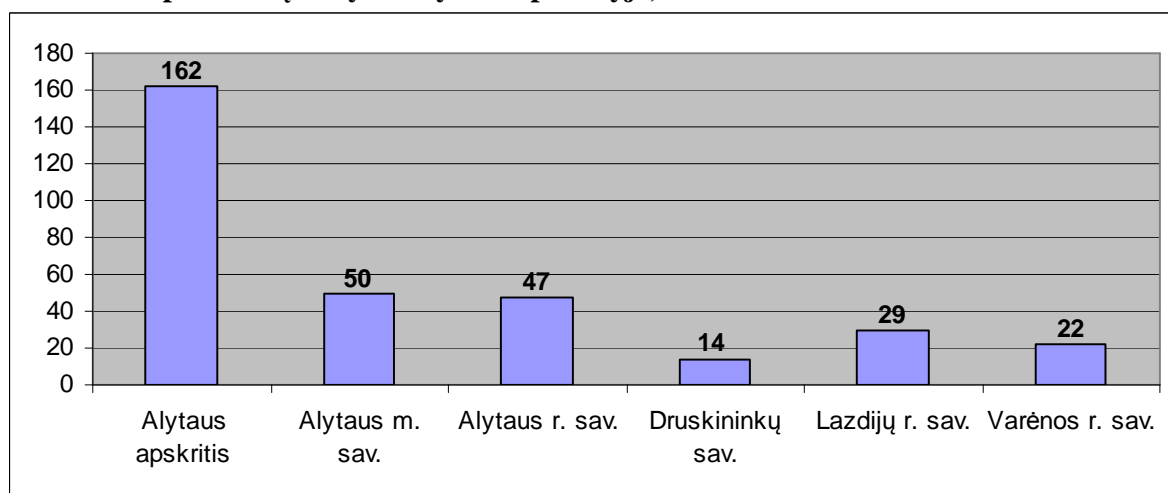
Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Gyvenamasis fondas Alytaus rajone nuolat po truputį didėjo ir 2004 m. palyginus su 2000 m. jis padidėjo 2,6 proc. Tai palyginti geras rodiklis, kadangi Alytaus apskrityje per tą patį laikotarpį gyvenamasis fondas padidėjo 1,3, o Lietuvoje – tik 0,9 proc. 98,4 proc. gyvenamojo fondo sudarė privati nuosavybė ir tik 1,6 – valstybės, savivaldybės nuosavybė.

Bendrame būstų skaičiuje savivaldybės būstų dalis yra labai maža. 2005 sausio 1 d. savivaldybės socialinio būsto fonde yra 51 butas, todėl savivaldybė turi mažai galimybių padėti apsirūpinti socialiniu būstu gyventojams, turintiems mokumo ar kitų problemų, benamiams ir pan. Be to didelė dalis butų yra nusidėvėję daugiau kaip 60 proc.

2004 m. butų statyba Alytaus apskrityje sudarė tik 2,4 proc. butų statybos visoje Lietuvoje. Butų statyba Alytaus rajone nelabai atsiliko nuo butų statybos Alytaus mieste, rajone pastatyta tik 3 butais mažiau.

2.4.2 pav. Butų statyba Alytaus apskrityje, 2004 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Būtų kainos Alytaus rajono vietovėse yra 3 – 5 kartus, namų – 1,5-3 kartus vidutiniškai mažesnės negu Alytaus mieste. Remiantis Komisijos privalomam registruoti turtui įvertinti 2003 m. liepos 24 d. Nutarimu Nr. 4, Alytaus rajone 1 kvadratinis metras nekilnojamojo turto įvertintas 141 litu. Vienam Alytaus rajono gyventojui tenkančio nekilnojamojo turto vertė yra 5 kartus mažesnė už šalies vidurkį – 4,7 tūkst. litų. Toks kainų skirtumas yra pagrindinis veiksnys, stabdantis laisvą darbo jėgos ir vidutinio, vyresnio amžiaus gyventojų šeimų migraciją į kitas Lietuvos vietas, ypač į miestus.

2.5. Investicijos

Tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų pritraukimas yra viena iš priemonių, skatinančių Alytaus rajono ekonominį augimą. Esant ribotiems kapitalo ištekliams, tiesioginės užsienio investicijos yra labai efektyvios, skatinant gamybos augimą, keliant prekių ir paslaugų kokybę ir padedant įmonėms sėkmingiau konkuruoti laisvos rinkos sąlygomis. 2.5.1. lentelėje pateikiama tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų dinamika.

2.5.1. lentelė. Investicijos

	Metai	Tiesioginės užsienio investicijos, tūkst. Lt	Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui, Lt	Materialinės investicijos, tūkst. Lt	Materialinės investicijos vienam gyventojui, Lt
Lietuvos Respublika	2002	13183794	3808	8124342	2342
	2003	13699410	3976	8677710	2512
	2004	16192560	4727	10096755	2939
Alytaus apskritis	2002	141241	758	277369	1484
	2003	189603	1026	348936	1880
	2004	170608	933	351753	1913
Alytaus r. sav.	2002	42086	1311	70392	2182
	2003	44079	1372	56101	1746
	2004	40785	1271	41198	1282

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Tiesioginės užsienio investicijos 2004 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 40785 tūkst. litų ir sudarė 23,9 proc. visų Alytaus apskrities bei 0,25 proc. šalies tiesioginių užsienio investicijų. Vienam Alytaus rajono gyventojui 2004 m. sausio 1 d. teko 1271 Lt tiesioginių užsienio investicijų ir buvo 3,7 karto mažesnės už Lietuvos vidurkį. Tačiau vienam Alytaus rajono gyventojui tenkančios tiesioginės užsienio investicijos buvo 1,3 karto didesnės nei Alytaus apskrities gyventojui.

Materialinės investicijos 2004 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 41198 tūkst. litų ir sudarė 11,7 proc. visų Alytaus apskrities ir 0,4 proc. šalies materialinių investicijų.

Vienam rajono gyventojui teko 1282 Lt materialinių investicijų, beveik 1,5 karto mažiau nei Alytaus apskrities gyventojui ir daugiau nei 2 kartus materialinės investicijos buvo mažesnės už Lietuvos vidurkį.

Tiek tiesioginės užsienio investicijos, tiek materialinės investicijos Alytaus rajone nuolat mažėjo, tuo tarpu Lietuvoje šie rodikliai didėjo. Tai nepalankus rajono plėtrai procesas (rodo rajono nepatrauklumą investicijoms), tuo labiau, kad tai prieštarauja sparčiai gerėjančios šalies ekonominei situacijai.

3. SOCIALINĖ APLINKA

3.1. Demografinė situacija

Gyventojų skaičius ir pokyčių dinamika

Alytaus rajono savivaldybės statistikos departamento bei seniūnijų pateiktais duomenimis, 2007 metų pradžioje Alytaus rajone gyveno 31420 gyventojų. Lyginant su pastarųjų metų duomenimis, Alytaus rajone sumažėjo gyventojų skaičius (Žr. 3.1.1. lentelę).

3.1.1. lentelė. Gyventojų skaičius Alytaus apskrityje 2002-2004 m.

Rodiklio pavadinimas	Metų pradžioje			Vidutinis metinis		
	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.
Alytaus apskritis, iš viso: Iš to skaičiaus:	187397	186340	184807	187694	186869	185574
Alytaus miesto savivaldybė	71611	71428	70717	71536	71547	71100
Alytaus rajono savivaldybė	32416	32096	32168	32530	32256	32132
Druskininkų savivaldybė	25325	25188	25043	25412	25256	25116
Lazdijų rajono savivaldybė	27047	26809	26485	27115	26928	26647
Varėnos rajono savivaldybė	30998	307565	30394	31101	30882	30579

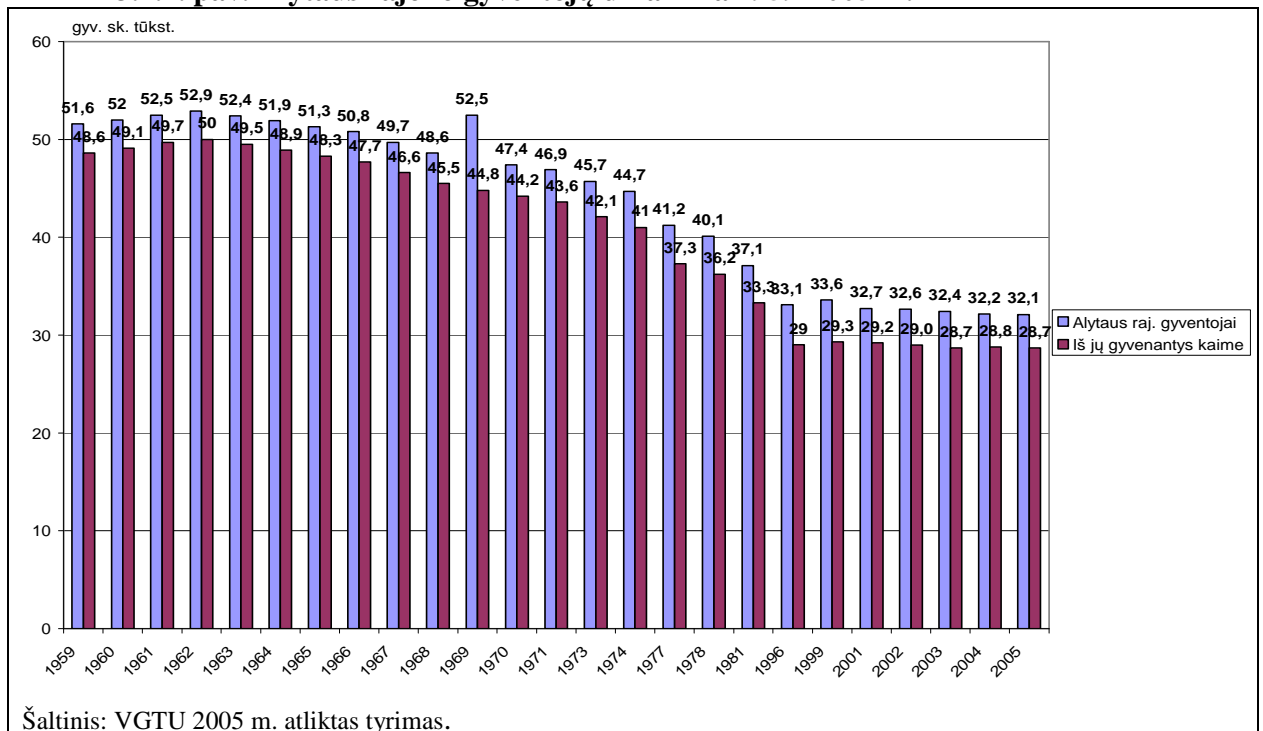
Šaltinis: Statistikos departamentas.

Panagrinėjus ilgesnės trukmės laikotarpį, matyti, kad daugiausiai gyventojų Alytaus rajone gyveno 1962 m. Nuo 1959 m. iki 2005 m. Alytaus rajone gyventojų sumažėjo 19500, t.y. beveik 40 procentų (Žr. 3.1.1. pav.).

Jau nuo 2000 m. fiksuojamas visų Lietuvos miestų ir kaimų gyventojų skaičiaus mažėjimas. Alytaus rajono gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai kol kas yra nedideli – 0,75 % per metus.

Nepriklausomybės laikotarpiu Alytaus krašte permanentinis bendro gyventojų skaičiaus augimas sustojo nuo 1999 m., kurį lėmė Alytaus, Daugų ir Simno miestų augimas, nežiūrint kaimo gyventojų mažėjimo. Nuo 1999 m. iki 2005 m. Alytaus rajone sumažėjo apie 2 proc. gyventojų, tuo tarpu apskrityje tuo pačiu laikotarpiu sumažėjo beveik 7 proc. gyventojų, o Lietuvoje – 5 proc.

3.1.1. pav. Alytaus rajono gyventojų dinamika 1959-2005 m.

1979-2001 m. laikotarpiu augo visos Alytaus rajono gyvenvietės, turinčios daugiau kaip 200 gyventojų, tuo tarpu mažesnės negu 200 gyventojų vietovės sparčiai mažėjo visose seniūnijose (Žr. 3.1.2. lentelė). Tačiau ir čia stebimas Alytaus miesto stabilizuojantis veiksnys Alytaus, Punios, Miroslovo seniūnijose.

3.1.2. lentelė. Alytaus rajono savivaldybės seniūnijų kaimo vietovių dinamika.

Seniūnijos	Kaimo gyventojų skaičiaus pokytis kartais 1979 – 2001 m.	Pokyčiai vietovių grupėse	
		iki 199 gyventojų	daugiau kaip 200 gyventojų
Alytaus	1,05	0,75	1,62
Alovės	0,77	0,52	1,36
Butrimonių	0,90	0,57	1,52
Daugų	0,71	0,58	1,01
Krokialaukio	0,78	0,64	1,02
Miroslovo	0,81	0,78	1,59
Nemunaičio	0,78	0,58	1,59
Pivašiūnų	0,73	0,69	1,16
Punios	0,85	0,73	1,06
Raitininkų	0,76	0,56	1,26
Simno	0,77	0,64	1,17

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Gyventojų tankis

1411 kv. km. Alytaus rajono savivaldybės teritorija apima 11 seniūnijų, daugiausiai kaimiškas teritorijas. Alytaus rajone yra 2 vietiniai centrai – Simno ir Daugų miestai. Tai atspindi ir statistiniai rodikliai, t.y. 10,6 proc. Alytaus rajono gyventojų gyvena miestuose, o 89,4 proc. – kaimuose (Žr. 3.1.3. lentelę). Atsižvelgiant į Alytaus apskrities statistinius duomenis, galima teigti, kad Alytaus apskrityje didžiausias procentas gyvenančiųjų kaime yra būtent Alytaus rajone.

3.1.3. lentelė. Teritorija, gyventojų skaičius ir tankumas 2004 m.

Rodiklio pavadinimas	Teritorija (km ²)	Gyventojų skaičius (vnt.)	Iš to skaičiaus:		Gyventojų skaičius (1 km ²)
			Miesto	Kaimo	
Alytaus apskritis, iš viso: Iš to skaičiaus:	5425	184807	108815	75992	34,1
Alytaus miesto savivaldybė	40	70717	70717	-	1767,9
Alytaus rajono savivaldybė	454	32168	3394	28774	22,9
Druskininkų savivaldybė	1404	25043	17277	7766	55,2
Lazdijų rajono savivaldybė	1309	26485	6795	19690	20,2
Varėnos rajono savivaldybė	2218	30394	10632	19762	13,7

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Nors iš 3.1.3. lentelės matyti, kad Alytaus rajono gyventojų tankumas nėra pats mažiausias (Alytaus apskrities tankumo vidurkis – 34,1 gyv./km²), tačiau lyginant su Lietuvos 52,8 gyv./km² tankiu, Alytaus rajono savivaldybės teritorijos gyventojų tankis 22,8 gyv./km² 2004 m. duomenimis yra labai mažas. Pažymėtina ir tai, kad gyventojų tankis yra diferencijuotas, t.y. vienas iš požymių – gyventojų koncentracija apie Alytaus miestą.

3.1.4. lentelė. Kaimo gyventojų tankis seniūnijose, gyv./ km² (teritorijos be miškų ir vandenų plotų)

Seniūnija	Gyventojų skaičius	Plotai, km ²		Gyventojų tankis gyv./ km ²	
		bendras	be miškų, vandenų	bendras	be miškų, vandenų
Alytaus seniūnija	4683	160,82	99,68	29,1	47,0
Alovės seniūnija	2538	130,42	66,58	19,5	38,1
Butrimonių seniūnija	2557	94,53	69,63	27,0	36,7
Daugų seniūnija	2568	159,62	98,14	16,1	26,2
Krokialaukio seniūnija	2500	101,48	84,37	24,6	29,6
Nemunaičio seniūnija	1320	71,36	34,33	18,5	38,5
Pivašiūnų seniūnija	2013	120,79	87,44	16,7	23,0
Punios seniūnija	2532	97,17	67,28	26,1	37,6

Raitininkų seniūnija	1285	114,26	50,47	11,2	25,5
Miroslavo seniūnija	4203	156,99	124,98	26,8	33,6
Simno seniūnija	2935	193,16	124,75	15,2	23,5
Simno m.	1458	2,06	2,06	707,8	
Daugų m.	1980	1,60	1,60	1237,5	
		1404,26			

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

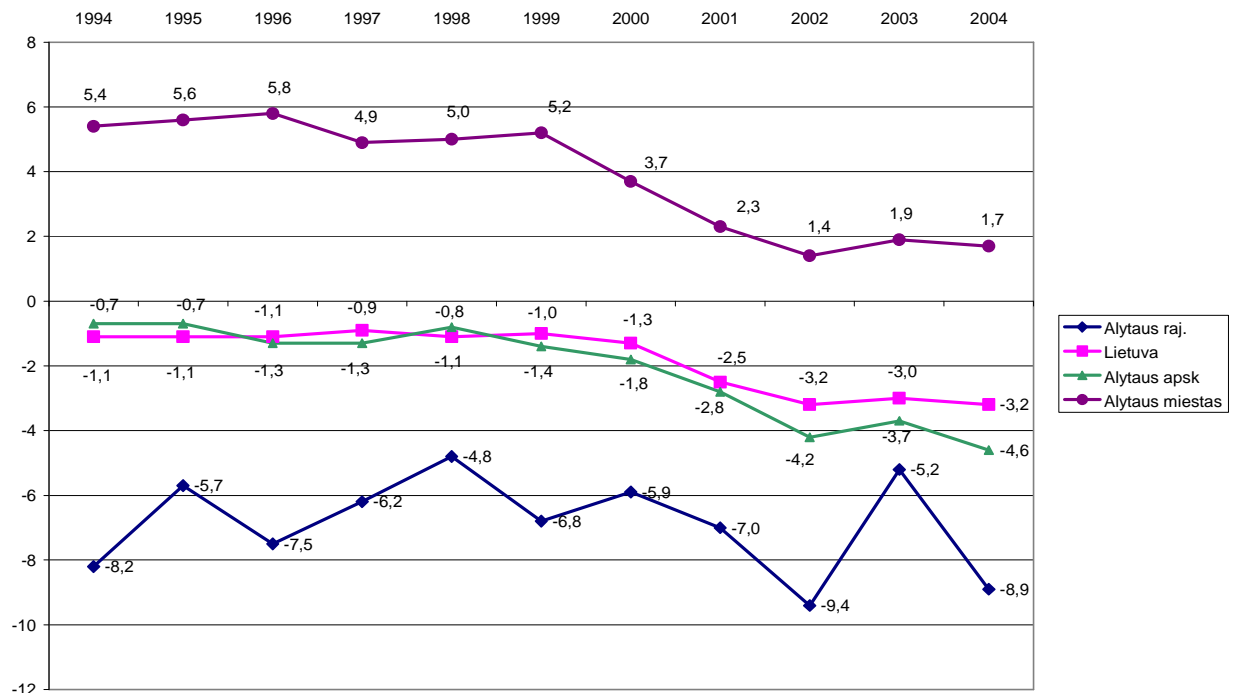
Iš 3.1.4. lentelės matyti, kad Alytaus rajono gyventojų tankumas žymiai skiriasi miestuose, t.y. Simne ir Dauguose, tuo tarpu miesteliuose gyventojų tankumas yra mažesnis vos ne šimtą kartų. Didžiausios pagal gyventojų skaičių Alytaus rajono seniūnijos yra Alytaus (15 proc. gyventojų) ir Miroslavo (13 proc. gyventojų). Mažiausios – Raitininkų (4 proc. gyventojų) ir Nemunaičio (4,1 proc. gyventojų).

Natūralus gyventojų prieaugis

Vertinant natūralų gyventojų prieaugį Alytaus rajono savivaldybėje pastebimi labai dideli natūralaus prieaugio svyravimai 1994-2004 m. laikotarpyje, o nuo 2000 metų fiksuojamas staigus ir pakankamai didelis natūralaus prieaugio smukimas. Ši tendencija sutampa su gyventojų skaičiaus staigesniu sumažėjimu.

Alytaus rajono gyventojų natūralus prieaugis yra neigiamas. Pastarųjų 3 metų laikotarpiu susidarė vidutiniškai – 7,8 gyv./1000 gyv. per metus. Tai 2,4 karto mažesnis prieaugis negu vidutiniškai Lietuvoje. Pažymėtina, kad Alytaus rajone yra didžiausias gyventojų prieaugio mažėjimo intensyvumas visoje Alytaus apskrityje ir kartu Lietuvoje (Žr. 3.1.2. pav.).

3.1.2. pav. Alytaus rajono gyventojų natūralaus prieaugio palyginimas.

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Gyventojų skaičiaus pokyčių dinamika priklauso nuo dviejų pagrindinių veiksnių: natūralaus prieaugio (gimusių ir mirusių skaičiaus skirtumas) ir migracijos saldo (atvykusių ir išvykusių skaičiaus skirtumas).

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę ir sparčiai pasikeitus socialinėms ir ekonominėms visuomenės struktūroms, smarkiai pakito šeimos santykiai ir šeimos modeliai. 2004 metais Alytaus rajone buvo užregistruota 250 gimimų, 545 mirties faktai. Santuoką įregistravo 91 pora, tačiau net 43 poros išsituokė, t.y. beveik pusė susituokusių išsiskiria. Vis daugiau rajono gyventojų tuokiasi su užsieniečiais. Tokių porų 2004 metais buvo 16. Anksčiau dažniau būdavo tuokiamasi su Vokietijos, Prancūzijos piliečiais, o dabar santuokos sudaromos ir su Libano, Izraelio, Irako piliečiais.

Vertinant Alytaus rajono gimstamumo rodiklius, galima teigti, kad šis faktas natūraliam prieaugiui lemiamos reikšmės neturėjo (Žr. 3.1.5. lentelė). 1994 - 2003 m. laikotarpiu Alytaus rajone gimstamumas kito (mažėjo/didėjo), t.y. vieningos tendencijos užfiksuoti negalima. Alytaus rajono gimstamumas apskrityje išliko antras pagal dydį, tačiau lyginant su Alytaus miesto gimstamumu – dvigubai mažesnis. Galima daryti prielaidą, kad Alytaus rajono didelio neigiamo prieaugio rodiklius sąlygojo greitas kaimo gyventojų senėjimas ir didelis mirtingumas. Per paskutinį dešimtmetį visai šaliai ir daugumai Europos šalių, buvo būdinga natūralios gyventojų kaitos mažėjimo tendencija, sąlygojama didėjančio mirtingumo ir mažėjančio gimstamumo.

3.1.5. lentelė. Gimstamumas

Rodiklio pavadinimas	Gimusiųjų skaičius			Tūkstančiui gyventojų tenka gimusiųjų		
	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.
Alytaus apskritis, iš viso: Iš to skaičiaus:	1746	1573	1635	9,3	8,6	8,8
Alytaus miesto savivaldybė	661	649	671	9,3	9,1	9,4
Alytaus rajono savivaldybė	336	272	300	10,3	8,4	9,3
Druskininkų savivaldybė	189	155	167	7,4	6,1	6,7
Lazdijų rajono savivaldybė	276	241	220	10,2	8,9	8,3
Varėnos rajono savivaldybė	284	256	277	9,1	8,3	9,1

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Nors mirtingumo rodikliai 2002-2003 m. žymiai pagerino natūralaus prieaugio duomenis, t.y. šiuo laikotarpiu mirtingumas sumažėjo 19 proc. (Žr. 3.1.6. lentelė), visgi Alytaus rajone miršta daugiau žmonių, nei gimsta. Pažymėtina ir tai, kad paskutiniaisiais duomenimis, tik Alytaus rajone ir Alytaus mieste gyventojų mirtingumas sumažėjo, lyginant su kitomis Alytaus apskrities savivaldybėmis.

Nuo 2000 m. nuolat mažėja naujagimių skaičius. Vidutiniškai per metus gimsta po 12 vaikų mažiau. Tad galima daryti prielaidą, kad rajone 2008 m. gims tik 199 vaikai.

3.1.6. lentelė. Mirtingumas

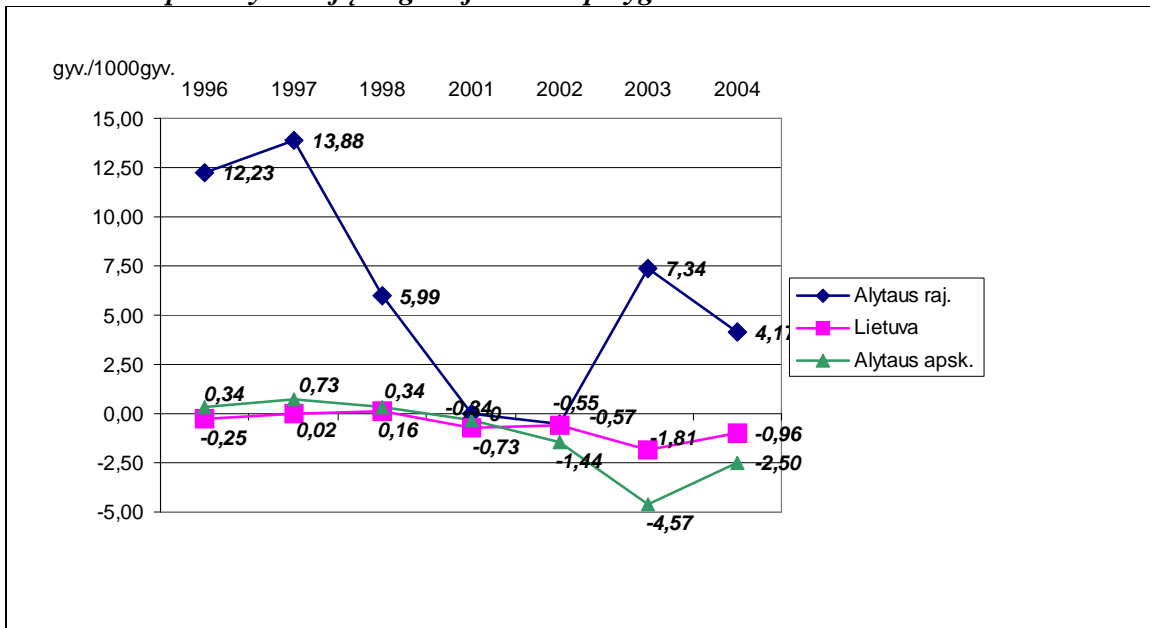
Rodiklio pavadinimas	Mirusiųjų skaičius			Tūkstančiui gyventojų tenka mirusiųjų		
	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.
Alytaus apskritis, iš viso: Iš to skaičiaus:	2275	2359	2311	12,1	12,6	12,5
Alytaus miesto savivaldybė	498	552	537	7,0	7,7	7,5
Alytaus rajono savivaldybė	564	574	466	17,3	17,8	14,5
Druskininkų savivaldybė	288	279	293	11,3	11,0	11,7
Lazdijų rajono savivaldybė	457	475	481	16,9	17,6	18,1
Varėnos rajono savivaldybė	468	479	534	15,0	15,5	17,5

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Vertinant gyventojų pokytį, įtakotą migracijos, tirtas 1996-2004 m. laikotarpis. Pagal tyrimo duomenis matosi, Alytaus rajone gyventojų migracijos saldo yra teigiamas ir tai iš dalies kompensuoja didelį neigiamą natūralų gyventojų prieaugį. Nuo 1997 metų matoma teigiamo migracijos saldo mažėjimo tendencija, o 2001 – 2002 m. migracijos saldo jau tapo neigiamu. 2004 m. migracijos saldo (+134 gyventojai) pasklido

proporcingai kaimų ir rajono miestų gyventojų skaičiui. Pastaruosius 2 metus Alytaus rajono gyventojų teigiamas migracijos saldo yra palankus procesas, padedantis rajono socialinei ir ekonominei plėtrai.

3.1.3. pav. Gyventojų migracijos saldo palyginimas.

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Vadovaujantis 3.1.6. lentelės ir 3.1.3. pav., galima daryti prielaidą, kad dalis Alytaus rajono gyventojų persikelia gyventi į teritorijas esančias netoli Alytaus miesto arba Simno ir Daugų, likusieji išsikelia iš Alytaus rajono.

Visgi, analizuojant gyventojų migraciją, reikia turėti galvoje, kad einamoji statistika apskaito tik tuos žmonių gyvenamosios vietos pakeitimus, kurie užfiksuojami oficialiai ir neatspindi faktinio gyventojų judėjimo, kuris ypač tarptautinis suaktyvėjo po Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą.

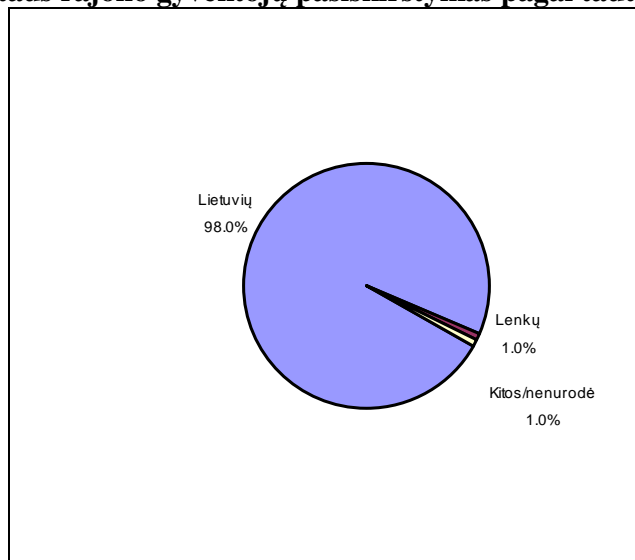
Pažymėtina ir tai, kad bendras šalies neigiamas migracijos saldo rodo, kad gyventojų skaičius šalyje mažėja dalinai dėl Lietuvos Respublikos gyventojų išvykimo į užsienį. Turint omenyje esamą situaciją, būtina atkreipti dėmesį į veiksnius, skatinančius gyventojų migraciją, nes kol kas esama situacija visumoje Lietuvos mastu nėra valdoma.

Gyventojų sudėtis (pagal tautybę, lytį ir amžių)

Lietuvoje 2001 metų statistikos departamento duomenimis net 83,4 proc. visų gyventojų sudarė lietuviai, 6,7 proc. lenkai, 6,3 proc. rusai, 1,23 proc. baltarusiai ir 0,7 proc. ukrainiečiai. Alytaus rajoną galima priskirti prie teritorijų pasižyminčių labiausiai vienaulyte tautine sudėtimi. Šiuo metu Alytaus rajone gyvena 98 proc. lietuvių, 1 proc. lenkų ir 1 proc. kitų tautybių gyventojų (Žr. 3.1.4. pav.). Labai vienaulytė Alytaus rajono gyventojų tautinė sudėtis, iš vienos pusės, yra privalumas: nedidėja socialinė įtampa dėl tautinių mažumų integracijos į krašto gyvenimą, mažiau problemų iškyla dėl valstybinės

kalbos žinojimo. Iš kitos pusės, apribojama kultūrų įvairovė ir tarptautinių ryšių, įskaitant ekonominius, potencialas.

3.1.4. pav. Alytaus rajono gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę 2004 m. (%)

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Šiuo metu Alytaus rajone gyvena virš 31 tūkst. gyventojų, iš jų 49 proc. vyrų, 51 proc. moterų (Žr. 3.1.8. lentelę). Gyventojų pasiskirstymo pagal lytį rodikliai yra labai panašūs į nacionalinius rodiklius, t.y. Statistikos departamento duomenimis, 2007 m. Lietuvoje gyveno 46,6 proc. vyrų ir 53,7 proc. moterų.

3.1.8. lentelė. Gyventojų skaičius pagal lytį 2006-2007 m.

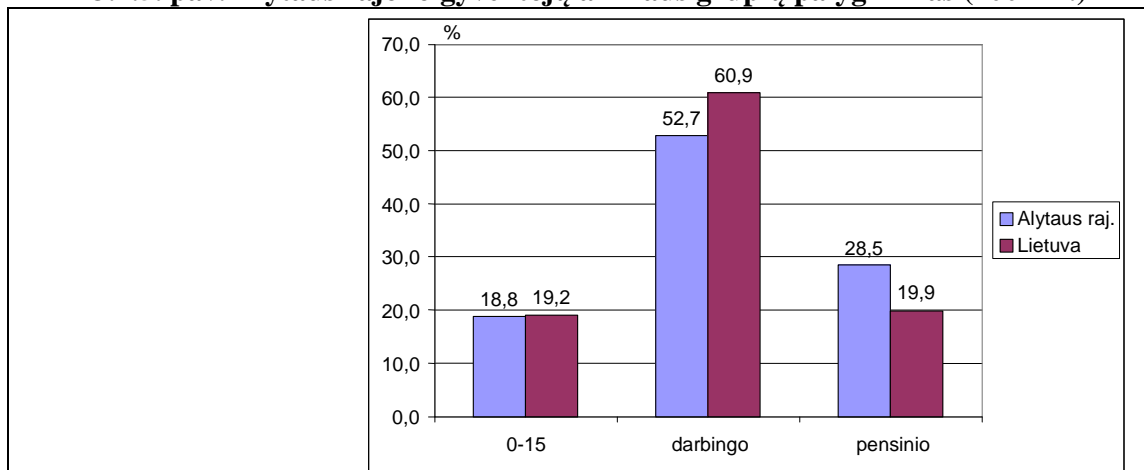
Rodiklio pavadinimas	2006 m.		2007 m.	
	Vyrai	Moterys	Vyrai	Moterys

Alytaus apskritis, iš viso:		85664	94207	85181	93774
Iš to skaičiaus:					
	Alytaus miesto savivaldybė	32837	36153	32724	36111
	Alytaus rajono savivaldybė	15464	16134	16028	1041
	Druskininkų savivaldybė	11333	13296	13234	1174
	Lazdijų rajono savivaldybė	12168	13272	13173	1092
	Varėnos rajono savivaldybė	13862	15352	15228	1109

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Alytaus rajono gyventojų demografinė struktūra pagal amžius stambias grupes yra nepalanki, palyginus Lietuvos ir tuo labiau su Alytaus miesto vidutinėmis struktūromis (Žr. 3.1.5. pav.). Alytaus rajono, kaip ir kitų Alytaus apskrities rajonų bei visos šalies gyventojų amžiaus struktūros tendencijos panašios: mažėjo 0-15 m. amžiaus gyventojų dalis, didėjo darbingo amžiaus ir pensinio amžiaus žmonių dalis (nepaisant to, kad darbingas amžius yra ilginamas).

3.1.5. pav. Alytaus rajono gyventojų amžiaus grupių palyginimas (2004 m.)

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Nepalankūs požymiai – 8,2-12,8 procentiniai punktais mažesnė darbingo amžiaus gyventojų dalis ir 8,6-14,8 punktais didesnė pensinio amžiaus gyventojų grupė. Pensinio amžiaus gyventojų rajone struktūrinė dalis yra didesnė nei Alytuje. Nors lyginant su 2006 m. duomenimis, Alytaus rajone, kaip ir kitose Alytaus apskrities savivaldybėse didėjo darbingo amžiaus žmonių skaičius ir mažėjo – pensijinio amžiaus.

3.1.9. lentelė. Gyventojai amžiaus grupėmis 2007 m. duomenimis

	0-15	Darbingo amžiaus	Pensijinio amžiaus
Alytaus apskritis	31896	109312	37747
Alytaus miesto savivaldybė	12892	45958	9985
Alytaus rajono savivaldybė	5368	17670	8382
Druskininkų savivaldybė	4025	15222	5260
Lazdijų rajono savivaldybė	4553	14034	6646
Varėnos rajono savivaldybė	5058	16428	7474

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Remiantis 3.1.9. lentelės duomenimis, matyti, kad daugiau kaip pusė rajono gyventojų yra nedarbingo amžiaus. 2007 m. duomenimis, darbingo amžiaus gyventojai sudarė 56,2 proc., pensijinio amžiaus – 26,7 proc.

Rajono viduje struktūra yra palyginti nežymiai diferencijuota. Palankiausia struktūra pasižymi Daugai ir Simnas bei 3 seniūnijos turinčios tiesioginį ryšį su Alytaus miestu (Žr. 3.1.10 lentelė).

3.1.10 lentelė. Amžiaus struktūros diferenciacija seniūnijose (proc.)

Seniūnijos, miestai	Iš jų		
	0 – 15 metų	darbingo amžiaus	pensinio amžiaus
Alytaus	20,9	52,5	26,6
Punios	19,2	50,6	30,2
Butrimonių	21,9	49,9	28,2
Pivašiūnų	17,8	46,9	35,3
Daugų	19,5	46,6	33,9
Alovės	20,1	50,4	29,5
Nemunaičio	19,5	52,1	28,4
Raitininkų	20,5	45,0	34,5
Miroslavo	19,9	49,1	31,0
Krokialaukio	18,7	48,9	32,4
Simno	21,6	50,7	27,7
Daugų miestas	20,9	53,7	25,4
Simno miestas	24,9	55,9	19,1

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Struktūros palankumą lemia didžiausia (t.y. didesnė negu vidurkis) jaunų ir darbingo amžiaus gyventojų dalis bei mažiausia pensinio amžiaus dalis (3.1.6. pav.). Tikėtina, kad palankiausio amžiaus struktūros zonoje įsikūrė daugiausia faktinių Alytaus miestiečių, vadinamųjų kasdienių darbo migrantų.

3.1.6. pav. Demografinės struktūros palankumas (1 – pagal tris požymius; 2 – pagal du požymius; 3 – pagal vieną 7 lentelės požymį.)

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

3.2. Darbo rinka

Lietuvos darbo biržos duomenimis, Lietuvoje 2007 m. spalio mėn. įregistruoti bedarbiai sudarė 2,8 procento šalies darbingo amžiaus gyventojų. Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų per 2006 - 2007 metus sumažėjo 1,3 proc. punkto. Tarp šalies darbingo amžiaus vyrų buvo 2,1 proc. bedarbių, per tą patį laikotarpį šis rodiklis sumažėjo 1,1 proc. punkto. Bedarbių moterų dalis nuo darbingo amžiaus šalies moterų sumažėjo 1,6 proc. punkto iki 3,5 proc.

2007 m. spalio 1 d. Alytaus apskrityje buvo registruoti 3688 bedarbiai ir bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų siekė 3,4 proc. Pabrėžtina, kad Alytaus apskrityje yra dvi savivaldybės, kuriose bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų vienas didžiausių Lietuvoje - viršija 5 proc. (Žr. 1. lentelė).

3.2.1. lentelė

Teritorijos darbo biržos	Registruota bedarbių			Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų		
	2006m. Sausio 1d.	2007m. Sausio 1d.	2007m. Spalio 1d.	2006m. Sausio 1d.	2007m. Sausio 1d.	2007m. Spalio 1d.
ŠALYJE	87213	79309	58987	4,1	3,7	2,8
Alytaus apskritis	6901	5163	3688	6,3	4,7	3,4
Alytaus	3003	2231	1733	4,7	3,5	2,7
Alytaus m. savivaldybė	2095	1544	1209	4,6	3,4	2,6
Alytaus raj. savivaldybė	908	687	524	5,2	3,9	3,0
Varėnos	1505	1193	361	10,0	7,9	2,2
Druskininkų	1345	1078	856	9,6	7,7	5,6
Lazdijų	1048	661	738	6,4	4,0	5,3

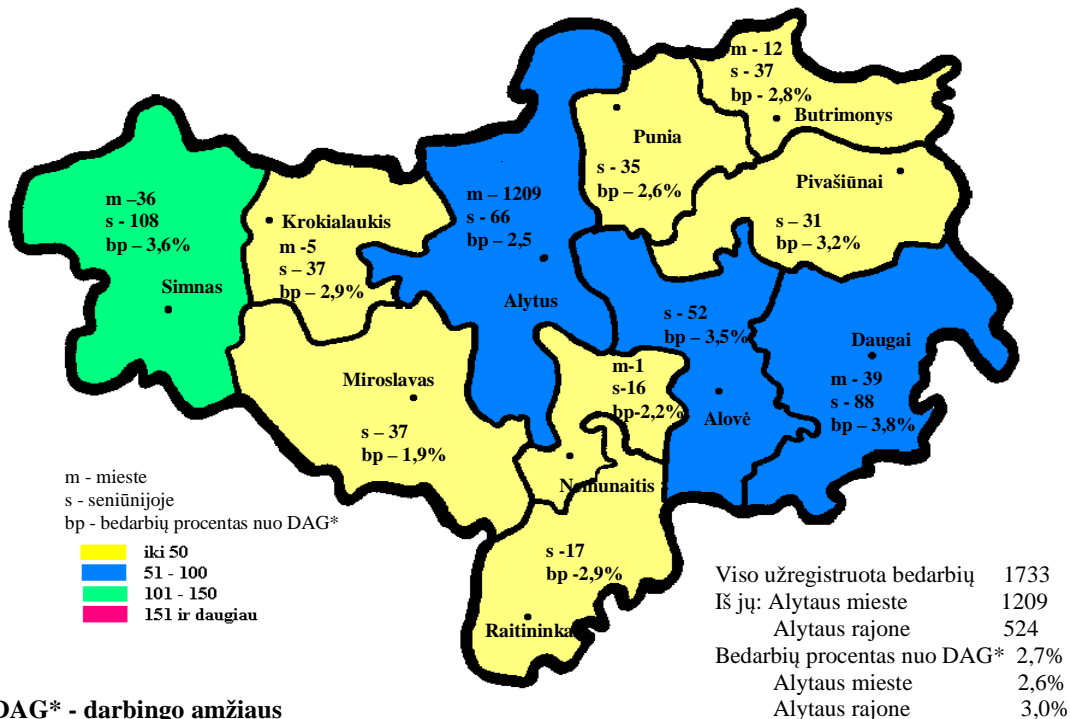
Šaltinis: Alytaus darbo birža.

2007 m. pradžioje Alytaus rajono savivaldybėje registruota 17670 darbingo amžiaus gyventojų, kurie sudarė 56 proc. visų rajono gyventojų. Alytaus rajono bedarbių

procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų neviršija Lietuvos bei Alytaus apskrities bedarbių procento, o per 2006 -2007 m. sumažėjo 2,2 proc. punkto.

Bedarbių procento nuo darbingo amžiaus gyventojų skirtumai rajone tarp didžiausio ir mažiausio nedarbo seniūnijų siekia 2,2 karto. Didžiausias registruotas bedarbių procentas yra Simno ir Daugų seniūnijose (3,6 % ir 3,8 % 2007 m. spalio 1 d.), labiausiai nutolusiose nuo Alytaus miesto. 2006-2007 m. daugiau kaip pusę Alytaus rajono bedarbių sudarė moterys.

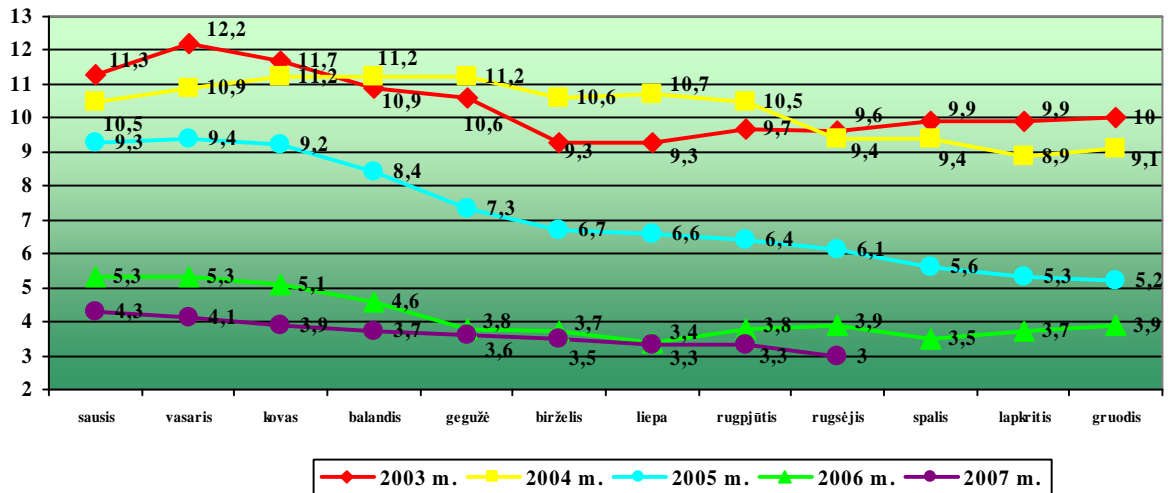
3.2.1. pav. Situacija Alytaus rajono savivaldybės darbo rinkoje 2007-10-01

Šaltinis: Alytaus darbo birža.

Pastaraisiais metais rajono darbo rinkoje įvyko ženklūs pokyčiai. 2005 m. pabaigoje Alytaus rajone bedarbiai sudarė 5,2 proc., 2007 m. rugsėjo pabaigoje – 3,0 proc. nuo darbingo amžiaus žmonių, t. y. per metus ir 9 mėnesius bedarbių sumažėjo 2,2 proc. punkto. Alytaus rajono bedarbių procentas tapo mažesnis už Alytaus apskrities (3,4 proc.) vidurkį, nors vidutinį šalies nedarbą vis dar viršija.

3.2.2. pav. Nedarbo dinamika 2003-2007 m.*

* Nedarbo dinamika – bedarbių procento nuo darbingo amžiaus gyventojų dinamika

Šaltinis: Alytaus darbo birža.

3.3. Socialinė apsauga

Darnaus visuomenės vystymosi esmė yra žmonių gyvenimo kokybės gerinimas. Kitaip tariant, visuomenės gerovės kilimas turi vykti nepažeidžiant aplinkos stabilumo ir užtikrinant socialinę pažangą. Dėl egzistuojančios žmonių socialinės nelygybės, sąlygotos rinkos ekonomikos, atsiranda grupė žmonių, kurie jaučiasi socialiai neapsaugoti. Žmonių grupės, kurioms ypač svarbios socialinės paslaugos, yra seni žmonės, žmonės su negalia, vaikai, socialinės rizikos grupės. Socialinės paslaugos ypač reikalingos kaimo vietovėse, nes kaime didelę gyventojų dalį sudaro 60 m. ir vyresnio amžiaus žmonės, kurie yra pagrindiniai socialinių paslaugų vartotojai.

Alytaus rajone yra gan platus socialinės paramos ir paslaugų tinklas. Koordinuojančias funkcijas atlieka savivaldybės Socialinės paramos skyrius, kurio darbuotojai apskaičiuoja ir išmoka valstybės garantuotas socialines išmokas, analizuoja stacionariųjų ir nestacionariųjų socialinių paslaugų teikimą, organizuoja ir vykdo socialines priemones neįgaliesiems, analizuoja rajono gyventojų socialinę padėtį ir t.t.

Vertinant rajono socialinę paramą dažniausiai analizuojamas socialinių išmokų ir paslaugų skaičius. Analizuojant piniginę paramą reikia paminėti, kad net 70 proc. lėšų yra skiriama tik kaip savivaldybės parama. Tuo tarpu 30 proc. lėšų yra iš valstybės biudžeto (Žr. 3.3.1. lentelė).

Socialinių paslaugų poreikis savivaldybėse yra labai didelis ir skirtingas, atsiranda vis naujų socialiai remtinų gyventojų grupių. Poreikis neretai viršija esamus savivaldybių išteklius. Pažymėtina ir tai, kad socialinių paslaugų labai trūksta kaimiškose vietovėse, kur daug pagyvenusių ir vienišų žmonių. Į savivaldybę kasmet kreipiasi vis daugiau rajono gyventojų. Auga poreikis ne tik piniginei socialinei paramai, bet ir socialinėms paslaugoms. Atitinkamai didėja ir socialinei paramai skiriamų lėšų apimtis. Kaip matyti

iš 3.3.1. lentelės tiek piniginės paramos, tiek socialinių paslaugų gavėjų skaičius bendroje sumoje padidėjo 46 proc., taip pat išaugo ir šios srities išlaidos, tačiau tik 2 proc.

2004 metais piniginė socialinė parama suteikta 7815 asmenų (24 procentams visų rajono gyventojų). Jiems išmokėta beveik 7 milijonai litų įvairių socialinių išmokų. Daugiausia lėšų skirta šeimoms, auginančioms vaikus bei mažas pajamas turinčioms šeimoms (Žr. 3.3.1. lentelė).

3.3.1. lentelė. Socialinė parama Alytaus rajone 2005-2006 m.

Rodiklio pavadinimas	2005 m.		2006 m.	
	Gavėjų sk.	Išlaidos (tūkst.. Lt)	Gavėjų sk.	Išlaidos (tūkst..Lt)
Suteikta piniginė socialinė parama, iš viso	7951	7017,3	9312	8400,6
Išmoka vaikui	3954	2943,5	3828	2837,8
Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai	142	35,3	125	30,9
Vienkartinė išmoka gimus kūdikiui	258	251,8	253	254,0
Globos (rūpybos) išmoka	129	679,2	120	635,2
Išmoka privalomosios tarnybos kario vaikui	1	0,5	-	-
Vienkartinė išmoka būstui įsigyti arba įsikurti	16	93,5	14	79,5
Socialinė pašalpa	740	707,5	525	581,1
Būsto šildymo išlaidų kompensacija	24	26,7	47	33,0
Laidojimo pašalpa	584	437,8	573	429,7
Transporto išlaidų kompensacija	52	20,6	52	23,4
Kompensacija sergančiam cukriniu diabetu	22	5,5	22	4,8
Išmoka už komunalines paslaugas nedirbantiems neįgaliesiems	5	1,9	4	1,2
Vienkartinės pašalpa socialiai remtiniams asmenims	1096	158,1	2490	190,9
Šalpos pensija už vaiko invalido slaugą	87	146,3	56	100,1
Šalpos pensija maitintojo netekusiems vaikams	1	1,0	1	1,3
Socialinė pensija	52	68,2	16	31,1
Šalpos pensija neįgaliajam	207	686,9	207	895,8
Šalpos pensija neįgaliajam vaikui	170	425,6	165	530,9
Šalpos pensija daugiavaikei motinai	1	3,8	1	3,9
Šalpos našlaičių pensija	33	43,4	58	77,3
Šalpos kompensacija daugiavaikei motinai	26	70,2	30	116,7

Šalpos kompensacija už vaikų invalidų slaugą	5	15,2	6	22,1
Šalpos pensija sukakusiam senatvės pensijos amžių	-	-	39	94,9
Slaugos išlaidų tikslinė kompensacija	231	155,3	311	1072,1
Priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija	113	38,5	367	351,5
Išmoka sovietinėje armijoje žuvusiojo šeimai	-	-	-	-
Kompensacija nukentėjusiajam nuo 1991 m. sausio 11-13 d. ir po to vykdytos SSRS agresijos	2	1,0	2	1,4
Socialinės paslaugos, iš viso	2629	841,3	3026	971,6
Pagalba į namus	70	79,0	68	79,0
Socialinės globos paslaugos				
Miroslavo globos namuose (Miroslavo ir Simno globos skyriuose)	41	548,0	45	616,0
Daugų palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninėje	10	86,0	12	122,0
Pivašiūnų parapijos globos namuose	15	20,0	18	10,0
Rumbonių parapijos globos namuose	10	20,0	9	30,0
Šeimynose	13	36,0	13	36,0
Bendrosios socialinės paslaugos				
Informavimas konsultavimas	2375	-	2546	-
Tarpininkavimas, atstovavimas	28	-	22	-
Transporto organizavimas	49	6,2	43	4,9
Aprūpinimas techninės pagalbos priemonėmis	16	21,9	248	47,7
Būsto ir aplinkos pritaikymas	2	24,2	2	26,0

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

2004 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos mažas pajamas gaunančioms šeimoms įstatymui, rajone, kaip ir visoje šalyje, pradėta įgyvendinti vieninga pajamų ir turto įvertinimo principu teikiamos socialinės paramos, garantuojančios nepasiturintiems gyventojams minimalias lėšas pragyventi, sistema. Tokiu būdu piniginių socialinė parama teikiama labiausiai nepasiturintiems šeimoms, kurios dėl objektyvių priežasčių negali gauti pakankamai lėšų pragyvenimui. Tokių šeimų rajone - per 300. 2004 m. savivaldybė joms išmokėjo 844 tūkst. Lt.

2004 m. iš rajono savivaldybės biudžeto skirta 100 tūkst. Lt ir šeimoms, dėl įvairių priežasčių (gaisro, stichinės nelaimės, ligos ir pan.) patekusioms į sunkią materialinę padėtį. Tokią paramą gavo 790 šeimų.

Vykdam Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2004-04-29 sprendimą Nr.K-86 „Dėl Alytaus rajono gyventojų telkimo visuomenei naudingiems darbams tvarkos patvirtinimo“, šeimos, gavusios piniginių socialinę paramą, pakviestos dirbti visuomenei

naudingus darbus. Paramos gavėjai tvarkė aplinką, teikė pagalbą vienišioms pagyvenusioms bei neįgalioms asmenims jų namuose, atliko kitas visuomenines paslaugas.

Pažymėtina ir tai, kad nuo 2004 m. savivaldybė pradėjo mokėti išmokas ne tik daugiavaikėms šeimoms, bet ir toms šeimoms, kurios augina vieną arba du vaikus nuo 3 iki 7 metų. 2004 m. dėl išmokų į savivaldybę kreipėsi 1944 šeimos, kurioms buvo išmokėta beveik 3,5 mln. Lt.

2006 m. sausio 1 d. Alytaus rajone esantys senelių globos namai yra perpildyti, eilėje apsigyventi socialinės globos įstaigose laukia 14 senelių.

3.3.2. lentelė. Globos įstaigos seniems žmonėms

	Įstaigų skaičius			Vietų skaičius			Gyventojų skaičius		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Lietuvos Respublika	94	94	95	4845	4902	4959	4737	4761	4780
Alytaus apskritis	9	9	8	291	327	313	293	313	306
Alytaus m. sav.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alytaus r. sav.	3	3	3	42	69	66	56	64	60
Druskininkų sav.	1	1	-	11	11	-	3	3	-
Lazdijų r. sav.	3	3	3	176	187	189	172	187	189
Varėnos r. sav.	2	2	2	62	59	57	62	59	57

Šaltinis: Statistikos departamentas. Socialinės apsaugos ir sveikatos statistikos skyriaus duomenimis.

Alytaus rajone neįgaliųjų rodiklis didėjo kasmet nuo 1996 m., šiek tiek sumažėjo buvo 2000-2001 m. Alytaus rajone gyvena 17 proc. Alytaus apskrities neįgaliųjų. Daugiausia neįgalumas Alytaus rajono gyventojams yra pripažintas dėl kraujotakos sistemos ligų (Žr. 3.3.3. lentelė). Iš 15 lentelės rodiklių matyti, kad nors neįgaliųjų skaičius Alytaus apskrityje sumažėjo, lyginant 2003-2004 m., Alytaus rajone kaip ir Alytaus mieste – padaugėjo (tokių susirgimų, kaip piktybiniai navikai, kraujotakos sistemos ligos, traumos ir apsinuodijimai, sąskaita).

3.3.3. lentelė. Asmenys, pirmą kartą pripažinti neįgaliaisiais

	Iš viso pirmą kartą pripažinti neįgaliaisiais		Pagal ligų grupes/ tuberkuliozė		Pagal ligų grupes/ piktybiniai navikai		Pagal ligų grupes/ psichikos ir elgesio sutrikimai		Pagal ligų grupes/ nervų sistemos ir jutimo organų		Pagal ligų grupes/ kraujotakos sistemos ligos		Pagal ligų grupes/ traumos ir apsinuodijimai	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Lietuvoje	35961	36772	1048	1034	4804	4871	2846	2928	2991	3131	10252	10790	2778	2713
Alytaus	2319	2290	61	48	259	280	138	123	295	284	584	618	207	193

apskr.														
Alytaus m. sav.	846	879	16	7	110	101	43	40	106	128	227	244	84	72
Alytaus r. sav.	372	382	9	8	42	56	20	20	42	35	88	95	35	42
Druskininkų sav.	347	304	11	7	33	46	18	20	59	58	86	74	29	17
Lazdijų r. sav.	359	338	10	15	34	39	27	27	31	33	91	88	28	26
Varėnos r. sav.	395	387	15	11	40	38	30	16	57	30	92	117	31	36

Šaltinis: Statistikos departamentas.

Pažymėtina, kad globos įstaigų suaugusiems neįgaliesiems Alytaus rajone, kaip ir kitose Alytaus apskrities savivaldybėse, nėra. Žmonėms, turintiems judėjimo negalią (2003 m. – 51 asmeniui, 2004 m. - 55), buvo teikiamos specialaus transporto paslaugos. Prireikus, jie nuvežti į gydymo, reabilitacijos įstaigas, kultūros, sporto renginius. Techninės pagalbos priemonėmis 2004 m. aprūpinti 157 asmenys.

Skurdas - pajamų ir kitų išteklių, užtikrinančių Lietuvos visuomenei priimtinus gyvenimo standartus, neturėjimas – yra taip pat svarbus rodiklis. Pagrindiniu skurdo kriterijumi, analizuojant skurdo paplitimą bei projektuojant socialinės bei ekonominės politikos priemones, laikoma santykinė skurdo riba, apskaičiuojama kaip 50 procentų vidutinių vartojimo išlaidų.

2004 m. namų ūkių biudžetų tyrimo duomenimis, Lietuvoje žemiau santykinės skurdo ribos gyveno 16,1 proc. gyventojų. Palyginti su 2003 m., santykinio skurdo lygis padidėjo 0,2 procentinio punkto. Esant tokiems mažiems pokyčiams, iš esmės galima teigti, kad santykinis skurdas per paskutinius metus nepasikeitė. Didžiausias santykinio skurdo lygis - kaime, mažiausias – didžiuosiuose miestuose. Žemiau santykinės skurdo ribos 2004 m. gyveno 25,7 procento kaimo ir kas vienuoliktas didžiųjų miestų gyventojas.

Kaip jau minėta anksčiau, Alytaus rajono savivaldybė apima daugiausia kaimiškas vietas, kas jau iš karto yra problema skurdo problemos sprendimui. Tačiau užregistruotais duomenimis, Alytaus rajonas nesusiduria su skurdo problema, nors darytina prielaida, kad tai yra subjektyvūs duomenys, kadangi ne visos šeimos ar asmenys, gyvenantys žemiau skurdo ribos, registruojasi.

Asmenys (šeimos), kurie neturi pajamų arba turi mažas pajamas, registruojami į savivaldybėje sudaromus sąrašus. Iš viso 2004 m. buvo sudaryti 5 sąrašai, kuriuose įrašytos 28 asmenys/šeimos, iš jų: jaunų šeimų sąrašė – 14 šeimų (asmenų), našlaičių – 2 šeimos (asmenys); neįgalųjų asmenų – 5 šeimos (asmenys); bendrajame – 6 šeimos (asmenys); socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę pagerinti būsto sąlygas – 1 šeima.

Dar vienas rodiklis, pagal kurį iš dalies galima daryti prielaidas dėl skurdo yra socialinė pašalpa. Skurdžiausios šeimos Lietuvoje gauna socialinę pašalpą ir pagrindinė tokių šeimų dalis (71 proc.) gyvena tik iš pašalpų. Alytaus rajone socialinė pašalpa yra mokama beveik 1000 gyventojų, tai sudaro 3 proc. visų rajono gyventojų. Taigi ir šis rodiklis nėra gąsdinantis. Visgi ar šie rodikliai atspindi realią rajono situaciją? Nemažai

šeimų rajone pragyvena tik iš išmokų už vaikus, taip pat nemažai pastarųjų piktnaudžiauja alkoholiu. Potencialiai skurdas gali būti pasekmė susidūrimo su bet kuriuo iš socialinių pavojų: senatve, invalidumu, našlyste, liga, motinyste, nedarbu.

Vaikų teisių apsauga Alytaus rajone tiesiogiai rūpinasi Vaikų teisių apsaugos tarnyba. Savo darbe Vaikų teisių apsaugos tarnyba vadovaujasi Konstitucija, Vaiko teisių konvencija, Civiliniu kodeksu, Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko globos organizavimo nuostatais ir kitais teisės aktais.

2004 metų duomenimis, Vaiko teisių apsaugos tarnybos įskaitoje buvo 169 probleminės šeimos, kuriose auga 501 vaikas (Žr. 3.3.4. lentelė). Pastaruoju metu tokių „rizikos“ šeimų skaičius didėja rajone.

Ginant vaikų interesus, 2004 metais buvo dalyvauta 179 teisminėse bylose. Iš jų - dėl neterminuoto ir laikinojo tėvų valdžios apribojimo – 20 bylų, dėl tėvystės nustatymo ir nuginčijimo – 42 bylos, dėl vaikų gyvenamosios vietos nustatymo – 45 bylos, dėl leidimo parduoti, įkeisti, dovanoti turtą – 53 bylos, dėl santuokinio amžiaus sutrumpinimo – 1 byla, vaiko išlaikymo priteisimo – 4 bylos, vaiko atskyrimo nuo tėvų – 1 byla, nuolatinės globos steigimo - 1 byla, 10 baudžiamųjų bylų, 2 įvaikinimo bylos. 2004 m. laikinoji globa buvo paskirta 50 vaikų, iš kurių 41 valstybinėse globos institucijose, 9 – šeimose. Šie rodikliai, taip pat rodo sudėtingą rajono socialinę situaciją.

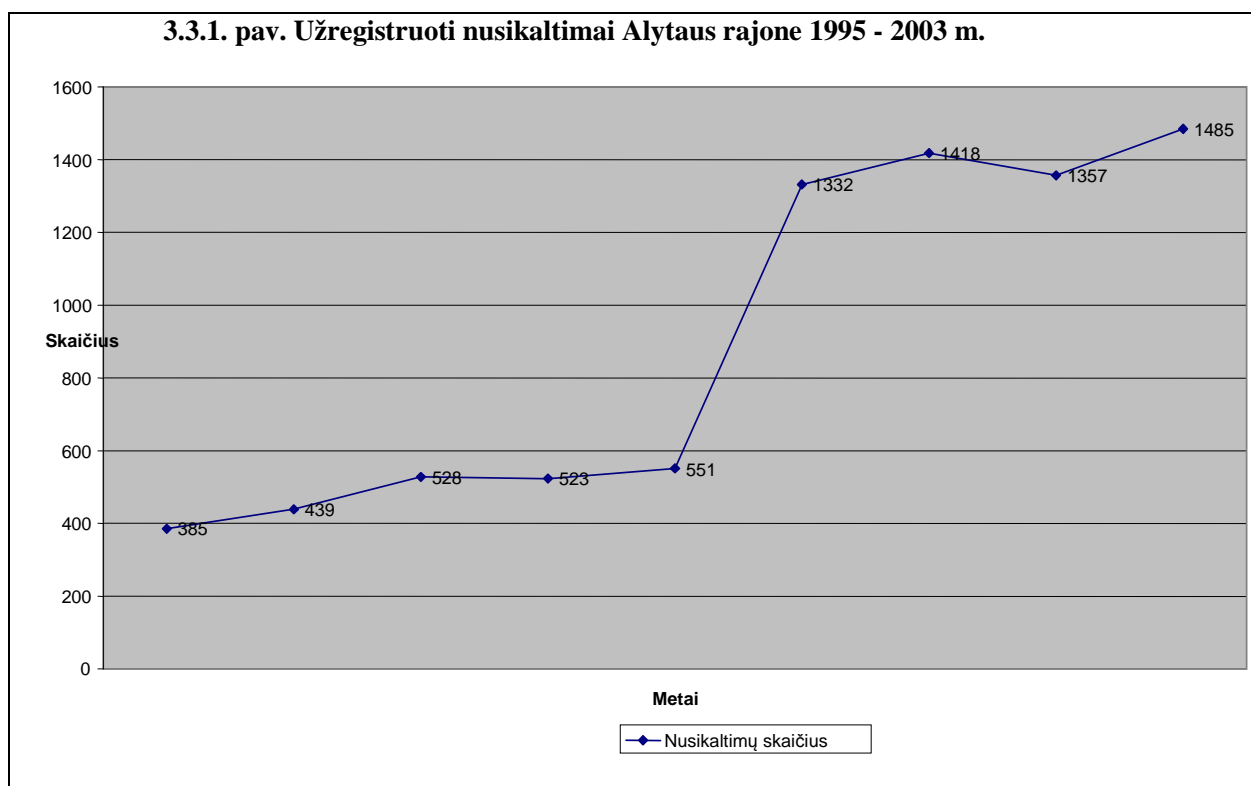
3.3.4. lentelė. Vaikų teisių apsauga 2002-2004 m.

Rodiklio pavadinimas	2002 m.	2003 m.	2004 m.
<i>Socialinės rizikos šeimos</i>			
Į VTAT įskaitą įtrauktų socialinės rizikos šeimų skaičius	166	180	169
Vaikų skaičius jose, iš viso:	447	463	501
Iš to skaičiaus:			
0-3 m.	82	96	64
4-6 m.	51	84	69
7-18 m.	314	283	348
Iš socialinės rizikos grupės šeimų dėl girtavimo, psichotropinių medžiagų vartojimo į įskaitą patekusių šeimų skaičius	118	151	158
Vaikų skaičius jose, iš viso:	317	390	468
Iš to skaičiaus:			
0-3 m.	62	79	59
4-6 m.	34	71	83
7-18 m.	221	240	325
Globa (rūpyba)			
Šeimų, globojančių vaikus, skaičius	61	76	66
Globojamų vaikų skaičius jose, iš viso:	87	98	99
Iš to skaičiaus:			
4-6 m.	9	11	9
7-18 m.	78	87	90
Šeimynų skaičius	2	2	2
Jose globojamų vaikų skaičius	14	13	16

Institucijose globojamų vaikų skaičius, iš viso:		93	92	100
Iš to skaičiaus:				
	0-3 m.	17	22	16
	4-6 m.	7	12	17
	7-18m.	69	58	67
Vaikams nustatyta globa (rūpyba), iš viso:		52	52	50
Iš to skaičiaus:				
	Šeimose	22	25	9
	Vaikų globos institucijose	30	27	41
Vaikų globa pasibaigė, iš viso:		22	27	36
Iš to skaičiaus:				
	Išvaikinta	3	8	2
	Grąžinta tėvams	12	10	19
	Sulaukė pilnametystės	7	9	15
Laikinoji globa pakeista į nuolatinę globą		9	31	8

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Kaip matyti iš 3.3.1. paveikslėlio, nusikalstamumas Alytaus rajone nuo 1995 m. tik didėjo. Daugiausiai nusikaltimų buvo užregistruota 1999 m. Lyginant su 1995 m., 2003 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

3.4. Sveikatos apsauga

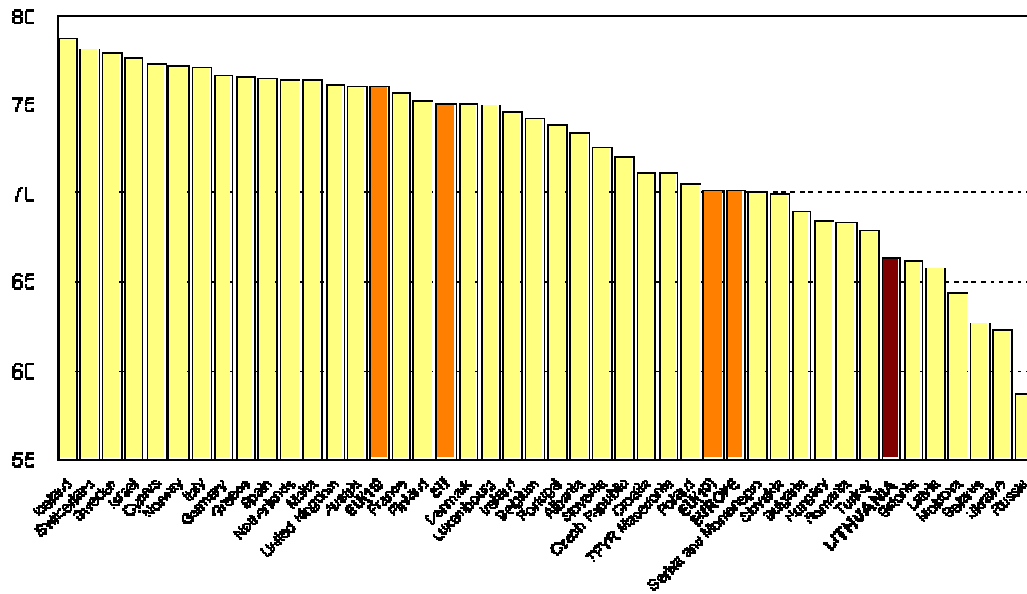
Pastarųjų metų ekonominė šalies būklė lėmė demografinių rodiklių blogėjimą: mažėja gimstamumas, santuokų skaičius, didėja mirtingumas. Gyventojų senėjimo procesą lemia kelios priežastys: sumažėjęs gimstamumas, o taip pat ir pailgėjusi vidutinė gyvenimo trukmė. Dėl demografinio senėjimo pokyčių didėja socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų poreikis. Bendra socialinė – ekonominė situacija regione yra vienas svarbiausių gyventojų sveikatą įtakančių faktorių. Tyrimais, kurie buvo atlikti visoje Europoje, nustatyta, kad žemesnės socialinės padėties grupių sveikata yra prastesnė. Lyginant miesto ir kaimo žmones taip pat pastebimi akivaizdūs skirtumai. Pasaulinės sveikatos organizacijos duomenimis gyventojų sveikata 50 proc. priklauso nuo gyvenimo būdo, 20 proc. - nuo gyvenamosios aplinkos, 20 proc. nuo paveldimumo, ir tik 10 proc. nuo medicininės pagalbos.

Sveikatos apsaugai tiek Lietuvoje, tiek Alytaus rajone turėtų būti skiriamas didelis dėmesys, nes, žmonių sveikata priklauso nuo socialinių ir ekonominių sąlygų, o nuo žmonių sveikatos priklauso valstybės ekonominis klestėjimas, t.y. sveiki žmonės gali produktyviau dirbti, aktyviau dalyvauti ekonominiame, socialiniame ir politiniame gyvenime. Taigi, gyventojų sveikatos būklė yra vienas iš šalies pažangos rodiklių.

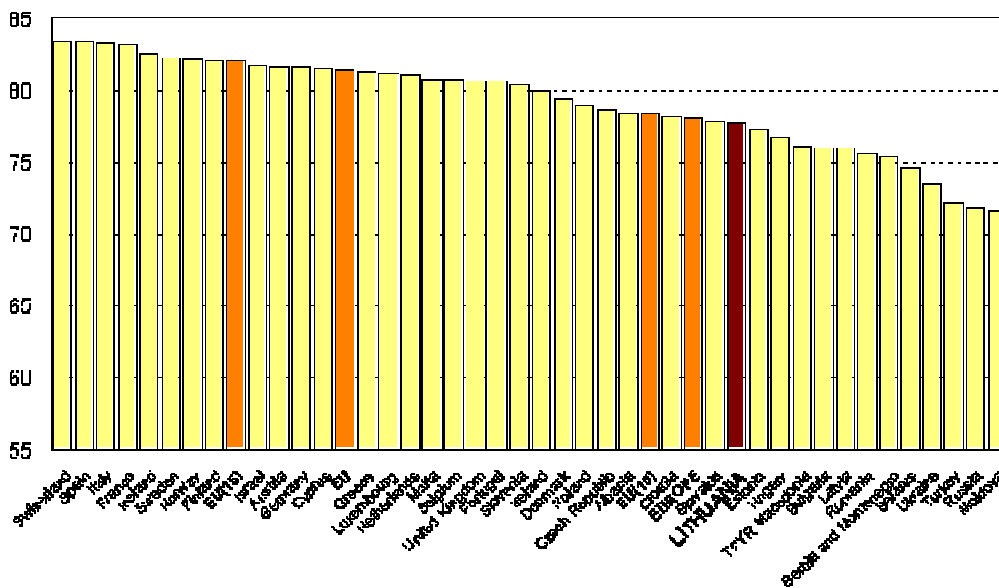
Alytaus rajono savivaldybė, prisidėdama prie sveikatos apsaugos politikos, įgyvendina valstybės deleguotas funkcijas, patvirtintas valstybinės sveikatos programas savo teritorijose, atlieka savo gyventojų sveikatingumo būklės probleminę analizę, jos pagrindu rengia kitas su sveikatos veikla susijusias programas ir t.t.

Palyginti didelis pensinio amžiaus gyventojų skaičius, didėjantis sergamumas, gyvenimo trukmės žemas vidurkis lemia kad, mirtingumas Alytaus rajone viršija gimstamumą. Alytaus rajono gyventojų sergamumas, 2007 metais išaugo beveik dvigubai, lyginant su 2002-2003 m. Paminėtina ir tai, kad lietuvių vidutinė būsimo gyvenimo trukmė yra viena žemiausių Europoje ir tai, jog Lietuvoje pagrindinės mirties priežastys yra ligos. Dėl šių priežasčių gyventojų sveikatos stiprinimas ir išsaugojimas, rizikos veiksnių išaiškinimas ir koregavimas, ankstyva lėtinių neinfekcinių ligų diagnostika ir gydymas Alytaus rajone tampa ypatingai svarbūs.

3.4.1. pav. Gimusiųjų vidutinė būsimo gyvenimo trukmė (vyrai)

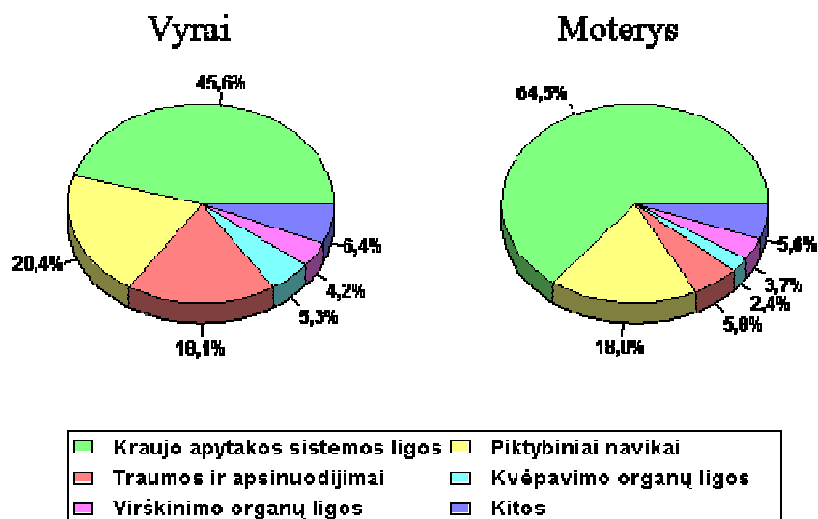

Gimusiųjų vidutinė būsimo gyvenimo trukmė (moterys)

Šaltinis: Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenimis.

3.4.2. pav. Pagrindinės vyrų ir moterų mirties priežastys 2004m.

Šaltinis: Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenimis.

Alytaus rajone, kaip ir kitose apskrities savivaldybėse, yra pirminės sveikatos priežiūros centras (PSPC), teikiantis I lygio sveikatos paslaugas, ligoninė, teikianti II lygio paslaugas, privati asmens sveikatos gydymo įstaiga bei privati odontologinė įstaiga.

2007 m. veikė trys Alytaus rajono savivaldybės viešosios sveikatos priežiūros įstaigos:

- greitosios medicinos pagalbos stotis, teikianti paslaugas ir Alytaus miesto gyventojams.
- Miroslovo ambulatorija.
- PSPC.

Viešoji įstaiga Alytaus rajono savivaldybės Pirminės sveikatos priežiūros centras yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos iš valstybės ir savivaldybės turto lėšų įsteigta įstaiga, teikianti asmens sveikatos priežiūros paslaugas pagal sutartis su užsakovais. Pagrindinis įstaigos veiklos tikslas – gerinti Lietuvos gyventojų sveikatą, sumažinti sergamumą, kokybiškai teikti medicinos paslaugas. Pagrindiniai įstaigos veiklos uždaviniai: organizuoti ir teikti nespacializuotas ir specializuotas, kvalifikuotas pirminės asmens sveikatos priežiūros ambulatorines ir stacionarines paslaugas Alytaus miesto ir rajono gyventojams. Pagrindinės veiklos sritys: slaugos ligonių priežiūra ir gydymas, bendrosios praktikos gydytojų veikla, odontologinė veikla, viduriniojo medicinos personalo veikla, laboratorijų veikla, veikla, kuri pagerintų personalo ir pacientų darbo ir poilsio sąlygas.

2007 m. duomenimis Alytaus rajono **PSPC** sudarė:

- **4 ambulatorijos:** Butrimonių, Daugų, Krokialaukio ir Simno.
- **4 bendrosios praktikos gydytojų kabinetai:** Luksnėnų, Nemunaičio, Makniūnų ir Pivašiūnų.
- **17 bendruomenės medicinos punktai:** Alovės, Ažuolinių, Geištarų, Genių, Kalesninkų, Kančėnų, Mergalaukio, Miklusėnų, Praniūnų, Punios, Rimėnų, Ryliškių, Santaikos, Ūdrijos, Vaisodžių, Venciūnų Verebiejų.
- **Daugų palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė.**

2006 m. toliau buvo stiprinama Alytaus rajono gydymo įstaigų materialinė bazė, gerinamas medicininių paslaugų prieinamumas gyventojams.

Suremontuoti Ryliškų, Kančėnų bendruomenės medicinos punktai bei Nemunaičio bendrosios praktikos gydytojų kabinetai. (apie 60000Lt.) Atliktas Simno ambulatorijos katilinės remontas.

Visi Alytaus rajono savivaldybės odontologiniai kabinetai aprūpinti "Apex" lokatoriais. Stomatologine įranga aprūpintas Makniūnų bendrosios praktikos gydytojo kabinetas. 2007 m. renovuota Daugų ligoninė.

Alytaus rajono pirminės sveikatos priežiūros centro darbuotojai reguliariai kelia kvalifikacijas įvairiuose tobulinimo kursuose.

2006 metais viešoji įstaiga Alytaus rajono savivaldybės greitosios medicinos pagalbos stotis (toliau – GMP stotis) dirbo sėkmingai. 2006 metais į GMP stotį iš viso kreipėsi 22005 asmenys arba 5 asmenimis mažiau negu 2005–aisiais. 2006 metais įvykdyta 20561 skubus iškvietimas miesto ir rajono vietovėse. Iš jų rajone GMP iškvietimų buvo įvykdyta 6698, tai sudaro 48,3 proc. visų iškvietimų. Lyginant 2004–2006 metų laikotarpį iškvietimai rajono vietovėje išaugo nuo 31 proc. iki 48,3 proc. visų iškvietimų.

Iškvietimų skaičius 1000 gyventojų 2006 metais buvo 204. Praėjusiais metais skubių iškvietimų iki 15 min. mieste įvykdyta 98,7 proc., t.y. 1 procentu daugiau nei 2005 metais, visų kvietimų nuo 16 iki 30 min. – 0,9 proc. Ir virš 30 min. – 0,4 proc. Kaime skubių iškvietimų iki 25 min. įvykdyta 96,9 proc., nuo 26 iki 40 min. – 2,6 proc., virš 40 min. – 0,5 proc.

Atlyginimai įstaigos darbuotojams buvo išmokami laiku. Laiku sumokėti mokesčiai Valstybinei mokesčių inspekcijai ir VSDF valdybai ir atsiskaityta su tiekėjais. 2006 metais GMP stoties bendruomenės slaugytojos ir vairuotojai dalyvavo iš ES finansuojamame mokymo projekte "Lietuvos greitosios medicinos pagalbos darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių ugdymas". Mokymai bus vykdomi ir 2007 metais.

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstatymo reikalavimus, savivaldybės taryba nustatė socialiai remtinų asmenų, kurių sveikatos priežiūrai teikiama papildoma parama, kategorijas dializuojami ligoniai, ikimokyklinio amžiaus vaikai, senyvo amžiaus žmonės, gyvenantys globos namuose ir kt.).

2006 metais Alytaus rajono savivaldybės taryba priėmė nemažai reikšmingų sprendimų sveikatos priežiūros srityje, tačiau negalima nepastebėti ir dalykų, keliančių susirūpinimą. Kaip ir visoje šalyje, Alytaus rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigose trūksta jaunų gydytojų, ypač šeimos ir bendrosios praktikos gydytojų – odontologų. Ilgėja eilės pas gydytojus - specialistus ambulatorinei konsultacijai, tapo sudėtinga nusiųsti ligonius stacionariam gydymui į antrinio ar tretinio lygio įstaigas. Dėl gyventojų natūralaus mažėjimo ir jų prisirašymo prie naujai įsteigtų privačių gydymo įstaigų, kaimo medicinos punktai aptarnauja vis mažiau gyventojų, todėl patiriamos vis didesnės sąnaudos šiems medicinos punktams išlaikyti. Savivaldybės taryba turėtų ieškoti būdų, kaip palengvinti susiklosčiusią padėtį, kad savivaldybės viešosios įstaigos galėtų išlikti ateityje.

2006 metais savivaldybės taryba sieks dirbti optimizuodama kaimo medicinos punktų tinklą, gerindama medicinos punktų darbo sąlygas (suremontuojant patalpas ir t. t.), reikalaus iš pavaldžių įstaigų gerinti teikiamų paslaugų kokybę (kad pacientams

nerieikėtų ilgai laukti eilėse, kad personalas nuolat keltų kvalifikaciją ir t. t.). Bus skatinamos ir vykdomos įvairios vėžio, širdies - kraujagyslių ir kitų lėtinių ligų profilaktikos programos.

Pirminei sveikatos priežiūrai dabar keliami dideli reikalavimai: tai pirminės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, kokybė, veiksmingumas, priimtumas ir kt. Alytaus rajone pirminės sveikatos priežiūros institucijų tinklas yra palyginti tankus, PSP padaliniai išdėstyti pakankamai gerai. Alytaus rajono sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūra bei jų materialinė būklė yra patenkinama, t.y. atremontuotos pagrindinė rajono ambulatorijos, kai kurie medicinos punktai.

3.5. Švietimas ir ugdymas

Lietuvos visuomenei tampant žinių visuomene ypatingą reikšmę turi švietimas. Lietuvos švietimo sistema turi derintis prie permainų keliamų reikalavimų. Lietuvos švietimo reformos tikslai, demografinė situacija, rajono ekonomikos būklė įtakoja Alytaus rajono švietimo įstaigų būseną.

Analizuojant rajono savivaldybės švietimo sektorių, demografiniai duomenys vaidina labai didelį vaidmenį, kadangi gyventojų skaičiaus kaita įtakoja ne tik švietimo įstaigų situaciją, bet ir daugelį kitų sričių.

Mokyklų tinklo kitimui tiesioginės įtakos turi mokinių skaičius, pvz., 2000/2001 m.m. rajone buvo 4211 mokiniai, o 2006/2007 m.m. sumažėjo iki 3476 mokinių. Sumažėjo 549 mokiniai (13,2%) Pastaruosius penkerius mokslo metus vidutiniškai per metus sumažėjo 109 mokiniai. 2007/2008 m.m. rajone mokosi tik 3061 mokiniai. Tai iš dalies sąlygoja naujagimių skaičiaus mažėjimas (pvz., 2000 m. gimė 308 vaikai, 2004 m. – 247, t.y. 61 vaiku mažiau (19,8%)) būdingas visiems Lietuvos rajonams.

Pagal statistinius duomenis Alytaus rajono švietimo sistemos raida atrodo taip:

	2002 – 2003	2003 – 2004	2004 - 2005	2006 - 2007
• Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius	6	6	6	3
• vaikų skaičius	-	178	214	195
• Bendrojo lavinimo mokyklos mokinių skaičius	44 4052	40 3895	34 3615	18 3476
• Profesinės mokyklos mokinių skaičius	2 456	2 540	2 632	2 678

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Bendrojo lavinimo mokyklų sistemos raida nepalanki. Mokyklų skaičius mažėjo ne taip sparčiai. Per šį laikotarpį pradinės mokyklos ir 3 vaikų darželiai tapo vidurinių ar pagrindinių mokyklų skyriais. Tačiau mokinių skaičius paskutiniiais metais mažėjo po 5%. Tuo tarpu ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir profesinių mokyklų populiarumas išlieka

ir auga. Lyginant 2005-2006 metus, vidurinio ugdymo programą besimokančių mokinių skaičius padidėjo beveik 1 proc., o pagrindinio ir pradinio ugdymo programas besimokančių mokinių skaičius sumažėjo (Žr. 3.5.1. lentelė). Bendroje sumoje 2005 m. mokinosi 3614 mokinių, 2006 m. – 3431, taigi sumažėjo 183 mokiniais (5,06 proc.).

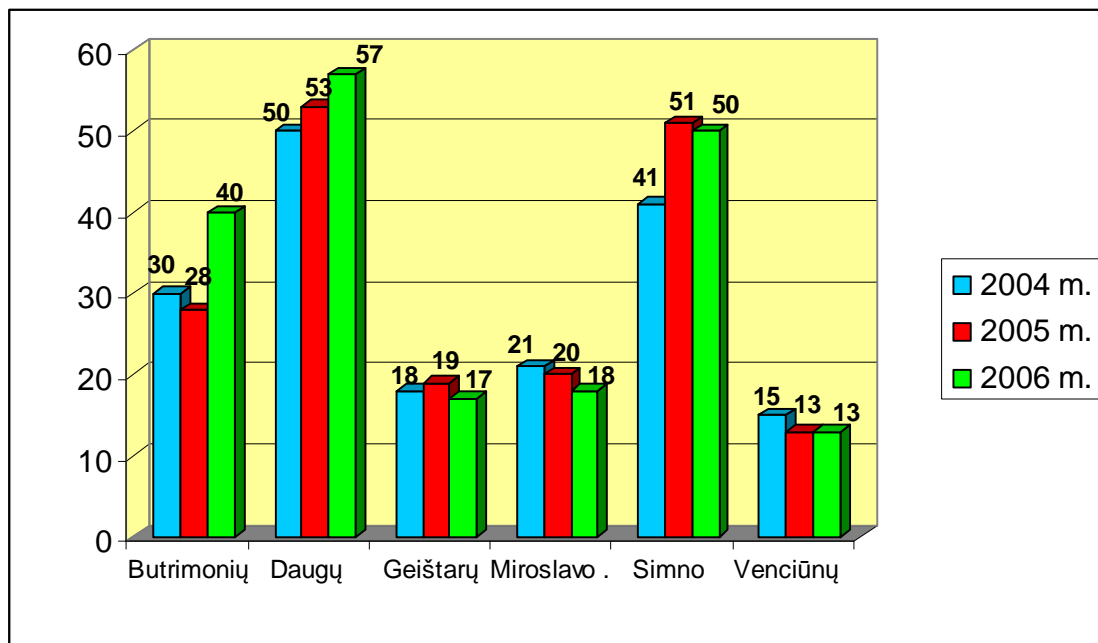
3.5.1. lentelė. Pokyčiai rajono švietimo įstaigose.

Rodiklio pavadinimas	2005m.	2006 m.	Palyginimo %
Bendrojo lavinimo mokyklų skaičius mokslo metų pradžioje, iš viso:	34	18	52,94
Iš to skaičiaus:			
Pradinės	15	-	-
Pagrindinės	13	12	92,31
Vidurinės	6	6	100,00
Klasės (komplektai), iš viso:	265	258	97,36
Iš to skaičiaus:			
Priešmokyklinės klasės	19	16	84,21
1 – 4 klasės (komplektai)	99	100	101,01
5 – 10 klasės (komplektai)	130	125	96,15
11 –12 klasės	17	17	100,00
Mokinių sk. bendrojo lavinimo mokyklose mokslo metų pradžioje, iš viso:	3614	3431	94,94
Iš to skaičiaus:			
Priešmokyklinės klasės	138	125	90,58
1 – 4 klasės	1121	1066	95,09
5 – 10 klasės	2020	1902	94,16
11 –12 klasės	335	338	100,9
Baigė vidurines mokyklas	143	169	116,78
Mokinių, gyvenančių mokyklų bendrabučiuose, skaičius	70	68	97,14
Mokytojų skaičius	392	385	98,21
Papildomo ugdymo įstaigų skaičius, iš viso:	1	1	100,00
Iš to skaičiaus:			
Vaikų meno mokykla	1	1	100,00
Vaikų darželiai	6	3	50,00
Mokinių, važinėjančių į mokyklą, skaičius	1408	1583	112,43

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Tuo tarpu vaikų darželiuose skaičius mažėja nežymiai (Žr. 3.5.1. pav.). Rajone veikiančias šešias ikimokyklines įstaigas lankė 198 vaikai. Tai 20 vaikų daugiau negu 2003 metais.

3.5.1. pav. Vaikų skaičius darželiuose 2005-2006 m.

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Šiuo metu Alytaus rajone veikia 6 vidurinės mokyklos, 12 pagrindinių mokyklų, 2 pradinio ugdymo skyriai, 3 vaikų darželiai, 3 ikimokyklinio ugdymo skyriai ir meno mokykla. Visa tai yra išdavos vykstančios Alytaus rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos. 2004 metais savarankiškais juridiniais asmenimis buvo keturios mokyklos: Santaikos pagrindinė ir Daugų, Simno bei Miroslavo vidurinės mokyklos. Tačiau nuo 2005 metų balandžio 1 d. visos rajono mokyklos ir trys vaikų darželiai tapo finansiškai savarankiškoms, o pradinės mokyklos ir 3 vaikų darželiai - pagrindinių ir vidurinių mokyklų skyriais.

3.5.2. lentelė. Mokinių ir mokytojų skaičius 2005-2006 m.

Rodiklio pavadinimas	Mokinių skaičius			Mokytojų skaičius		
	2005 m.	2006 m.	Palyginimo %	2005 m.	2006 m.	Palyginimo %
Vidurinėse mokyklose, iš viso:	2180	2068	94,52	202	198	97,14
Iš to skaičiaus:						
Butrimonių vidurinė	393	371	94,40	35	34	97,14
Daugų vidurinė	516	478	92,64	46	46	100,00

Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus vidurinė	203	196	96,55	20	21	105,00
Miroslavo vidurinė	393	386	98,22	39	39	100,00
Pivašiūnų vidurinė	217	198	91,24	23	21	93,30
Simno vidurinė	466	439	94,21	39	37	94,87
Pagrindinėse mokyklose, iš viso: Iš to skaičiaus:	1288	1238	96,12	190	187	98,42
Alovės pagrindinė	146	158	108,22	22	19	86,36
Kumečių pagrindinė	143	138	96,50	18	16	88,89
Makniūnų pagrindinė	103	90	87,38	15	16	106,67
Mergalaukio pagrindinė	71	74	104,23	10	10	100,00
Nemunaičio pagrindinė	91	83	91,21	11	17	154,55
Punios pagrindinė	123	115	93,50	16	16	100,00
Ryliškių pagrindinė	52	49	94,23	10	11	110,00
Santaikos pagrindinė	120	113	94,17	22	21	95,45
Ūdrijos pagrindinė	134	131	97,76	24	22	91,67
Vaisodžių pagrindinė	95	87	91,58	13	13	100,00
Venciūnų pagrindinė	111	101	90,99	15	13	86,87
Verebiejų pagrindinė	99	99	100,00	14	12	92,86

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Savivaldybės teritorijoje yra viena specialioji internatinė mokykla, įgyvendinanti adaptuotą pradinio ir pagrindinio ugdymo programą ir 2 profesinės mokyklos (Simno žemės ūkio mokykla ir Daugų verslo mokykla), įgyvendinančios vidurinio ugdymo ir profesinio mokymo programas. Neformalųjį suaugusiųjų švietimą vykdo Alytaus rajono švietimo ir pedagoginės, psichologinės pagalbos centras.

Dviem pamainomis dirbančių mokyklų rajone nėra. Priešmokyklinio ugdymo poreikiai beveik tenkinami, tačiau jau didėja ikimokyklinio ugdymo įstaigų poreikis. Jaunimo mokyklos rajone nėra. Poreikius tenkina Alytaus miesto jaunimo ir suaugusiųjų mokykla, dalies vidurinio išsilavinimo įgijimo poreikius, kartu įgyjant ir profesiją, teikia Daugų technologijų ir verslo ir Simno žemės ūkio mokyklos bei Alytaus profesinio rengimo centras.. Šiuo metu rajone yra 1 gimnazija. Suaugusiems nesudarytos sąlygos savo gyvenamosiose vietose įgyti pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą.

Išanalizavus mokymosi duomenis, matyti, kad nemaža dalis mokinių paliekami kurso kartoti arba keliami į aukštesnę klasę su nepatenkinamais pažymiais.

Didesnėse pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose reikėtų įvesti socialinio pedagogo etatus.

Pedagogų skaičius 2006 m. lyginant su 2005 m. sumažėjo tiek pagrindinėse tiek vidurinėse mokyklose. Bendroje sumoje pedagogų skaičius rajono mokyklose per metus sumažėjo 7 pedagogais.

Mokyklų pateiktais duomenimis, 2005-2006 m. m. privalomus mokomuosius dalykus rajono mokyklose dėsto 79,5% mokytojų specialistų (1 mokytojas skaičiuotas tiek kartų, kiek dalykų dėstė). Privalomųjų mokomųjų dalykų 88,5% pamokų vedė specialistai. 90-95% specialistų dirba Butrimonių ir Simno vidurinėse mokyklose, 80-89% - Daugų vidurinėje, Kumečių ir Makniūnų, Punios, Vaisodžių pagrindinėse mokyklose. Kitose mokyklose procentas yra žemesnis.

Rajone yra apie 80 % atestuoti mokytojai tai yra maždaug šalies vidurkis.

3.5.3. lentelė. Atestacija mokytoju

Rodiklio pavadinimas	2005 m.	2006 m.	Palyginimo %
Mokytojų skaičius, iš viso:	401	392	97,76
Iš to skaičiaus:			
Dirbo atestuotų	317	318	100,32
Dirbo neatestuotų	84	74	88,10

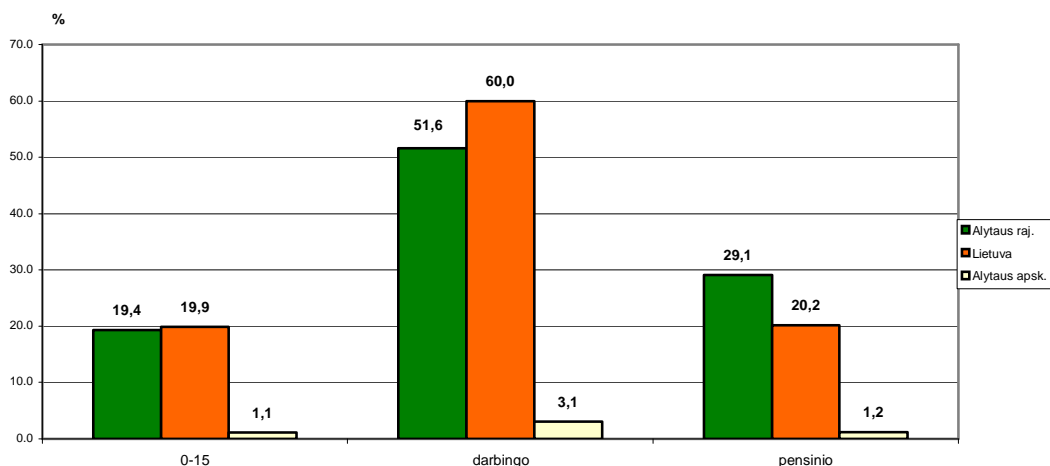
Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Rajono mokyklose 2005 m. ir 2006 m. dirbo 26 mokytojai pensininkai, nors yra grėsmė, kad pensinio amžiaus mokytojų daugės, nes į mokyklas ateina labai mažai jaunų specialistų.

Rajono mokyklose pagrindinį išsilavinimą vidutiniškai įgyja 97,7% išklausiųjų 10 klasės programą, vidurinį išsilavinimą - vidutiniškai 98,9% išklausiųjų 12 klasės programą. Mokiniai išlaiko vidutiniškai 88,2% valstybinių egzaminų nuo laikytų valstybinių egzaminų. Vidutiniškai 38,5% valstybinių egzaminų išlaiko „puikiai“, „labai gerai“, „gerai“ nuo išlaiktų valstybinių egzaminų skaičiaus Tai nėra labai blogas rezultatas.

Visgi, Alytaus rajono ir Lietuvos gyventojų pasiskirstymo pagal išsilavinimą palyginimas rodo esminius skirtumus Alytaus rajono socialinės ekonominės raidos potencialo nenaudai. Pagal struktūrinę gyventojų dalis Alytaus rajone yra turinčių: aukštąjį išsilavinimą rajone turi 2,5 karto mažiau negu Lietuvos vidurkis, aukštesnįjį - 1,2 karto mažiau, vidurinį - 1,2 karto mažiau, pagrindinį - 1,2 karto daugiau, pradinį - 1,9 karto daugiau (Žr. 3.5.2 pav.). Dideli išsilavinimo skirtumai fiksuojami tarp Alytaus rajono miestų ir kaimų gyventojų

3.5.2. pav. Gyventojų (10 metų ir vyresnių) išsilavinimo palyginimas.

pav. Lietuvos ir Alytaus rajono gyventojų amžiaus grupių palyginimas

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

Pagal projektinį pajėgumą nė viena rajono mokykla nėra perpildyta. Vidutinis rajono mokyklų užpildymas tesiekia 51 %. Mokyklų, kurių patalpų užpildymas siekia 70% ir daugiau yra tik keletas. 2004-2005 m.m. vidutinis rajono mokyklos klasės komplekto mokinių skaičius 2005 m. buvo 12,37, o 2006 m. 12,24. Daugiausiai mokinių mokosi Simno ir Daugų miestų vidurinėse mokyklose

Kadangi rajone vykdomas mokyklų tinklo pertvarkymas, daugėja toliau, kaip 3 km. nuo mokyklos gyvenančių mokinių, tačiau jų pavėžėjimas sprendžiamas pakankamai sėkmingai, nes nepavežamų mokinių skaičius nuolat mažėja.

3.5.4. lentelė. Mokinių pavėžėjimas 2005 m.

	Mokinių, gyvenančių užmiestyje toliau kaip 3 km nuo mokyklos, skaičius	maršrutiniu transportu	privačiu transportu	mokyklų transportu	Geltonais autobusais	kitais vežėjimo būdais
Priešmokyklinio ugdymo grupė	43	23	-	8	8	3
1-8 klasės	945	516	23	199	149	32
9-12 ir gimn.1-4 klasės	457	276	1	118	46	6

3.5.5. lentelė. Mokinių pavėžėjimas 2006 m.

	Mokinių, gyvenančių užmiestyje toliau kaip 3 km nuo mokyklos, skaičius	maršrutiniu transportu	privačiu transportu	mokyklų transportu	Geltonais autobusais	kitais vežėjimo būdais
Priešmokyklinio ugdymo grupė	48	16	1	12	23	6
1-8 klasės	943	492	35	208	201	45
9-12 ir gimn.1-4 klasės	536	353	7	116	60	8

Kad rajone būtų visiškai išspręsta mokinių, gyvenančių toliau kaip 3 km nuo mokyklos, pavėžėjimo problema, yra reikalinga įsigyti bent 7 geltonuosius autobusiukus.

Informacinės technologijos – viena iš galimybių gauti reikiamą informaciją, leidžianti operatyviau ir moderniau bendrauti. Rajono savivaldybės taryba švietimo įstaigų kompiuterizavimui 2005-2006 m.m. skyrė apie 25 tūkst. Lt. Buvo atnaujintos kompiuterių klasės. Šiuo metu kompiuterių klasės yra visose vidurinėse ir pagrindinėse

dešimtmetėse mokyklose. Dabar visos vidurinės ir pagrindinės mokyklos turi interneto ryšį. Nors kompiuterių skaičius per paskutiniuosius metus labai padidėjo, nemažai turimų kompiuterių yra techniškai ir moraliai pasenę, dalyje mokyklų neveikia intranetas, trūksta kompiuterinių mokymo priemonių, žemas mokytojų kompiuterinis raštingumas.

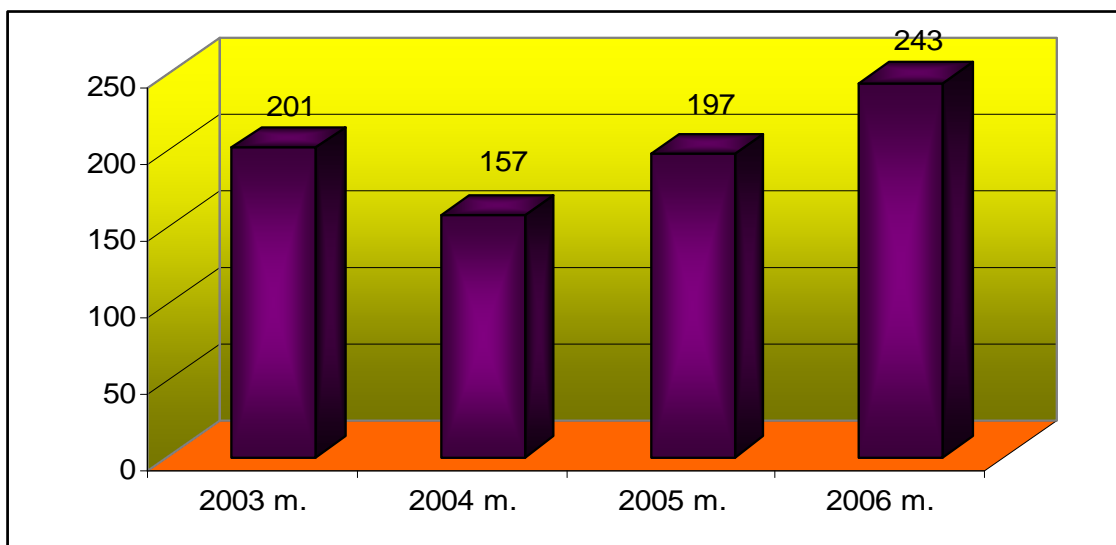
Mokyklų pastatų būklė yra patenkinama, daug ką reikia modernizuoti. Joms sutvarkyti savivaldybė skyrė nemažai investicijų, tačiau praktiškai visoms rajono mokykloms reikalingas didesnis ar mažesnis remontas. Šiais metais bus renovuojama Miroslovo vidurinė mokykla (apie 8 mln.), 2008 m. numatoma renovuoti Makniūnų pagrindinę mokyklą. Likusių pagrindinių mokyklų problemos - nesandarūs langai, stogų būklė. Pagrindinės mokyklos kurios yra netipinėse, pritaikytose patalpose, problemos – maži kabinetai. Avarinės būklės pastatų nėra. Dalis pagrindinių mokyklų neturi sporto salių arba yra mažos. Pažymėtina ir tai, kad mokyklų infrastruktūra nepritaikyta neįgaliesiems.

Dėl lėto mokyklų tinklo optimizavimo nepakanka lėšų investiciniams projektams:

- a) sporto bazių atnaujinimui ir statybai;
- b) mokyklinių baldų ir mokymo priemonių atnaujinimui;
- c) programinės įrangos įsigijimui;
- d) esamų vidinių kompiuterinių tinklų tobulinimui ir naujų kūrimui;
- e) apšvietimo sistemų atnaujinimui;
- f) valgyklų įrangos modernizavimui;
- g) šildymo ir vėdinimo sistemų tvarkymui.

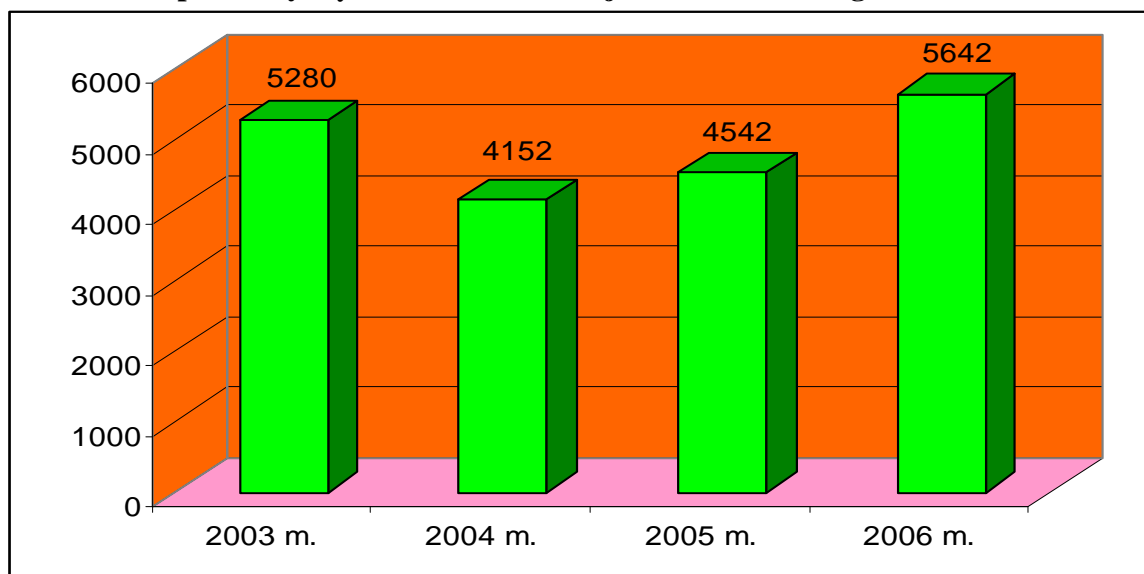
Alytaus rajono savivaldybės taryba, atsižvelgdama į mokyklų bendruomenių prašymus, priėmė sprendimus, leidusius pradėti veiklą Alytaus rajono pedagoginei - psichologinei tarnybai. Šios tarnybos konsultacijos reikalingos ne tik specialiojo ugdymo komisijoms, mokytojams, dirbantiems su specialiuoju poreikių vaikais, bet ir mokiniams bei jų tėvams. Tokiu būdu nuo 2004 m. rugpjūčio 1 d. vietoj Švietimo centro, kuris vykdė pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimo funkcijas, savo veiklą pradėjo Švietimo ir pedagoginės psichologinės pagalbos centras. Po reorganizacijos ši institucija vykdo mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą bei teikia specialiąją pedagoginę psichologinę ir metodinę pagalbą vaikams, jų tėvams ir mokytojams. Specialistai pasirenkę padėti spręsti kylančias ugdymo problemas. (Centro pagrindinis uždavinys - informacijos sklaidos akcentas - ugdymo įstaigų bendruomenių supažindinimas su mokyklų tobulinimo programos dokumentais, reikalavimais ir veikla, stiprinant pagrindinį ugdymą.) Alytaus rajono švietimo ir pedagoginės, psichologinės pagalbos centras yra pakankamai modernus, aktyviai veikiantis savo srityje. ES struktūrinių fondų Lietuvos BPD bei Savivaldybės lėšomis 2006 m. buvo baigta šio centro pastato rekonstrukcija, sudariusi naujas veiklos ir mokytojų nuolatinio mokymosi, tobulėjimo sąlygas.

3.5.3. pav. Kvalifikacijos tobulinimo renginiai

Šaltinis: Alytaus RŠPPPC

3.5.4. pav. Dalyvių skaičius kvalifikacijos tobulinimo renginiuose

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Alytaus rajono savivaldybei priklauso viešoji biblioteka, kuri yra seniausia Pietų Lietuvos biblioteka. Pirmasis skaitytojas užregistruotas dar 1925 m. lapkričio 5 d. 1977 metais centralizavus bibliotekas, ji tapo Alytaus rajono centrine biblioteka.

3.5.4. lentelė. Statistiniai Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos veiklos rodikliai:

	2002	2003	2004	2005	2006
bibliotekų skaičius	34	34	34	34	34

knygų skaičius, tūkst. egz. sk./100 gyv.	444 1383	445 1391	448 1396	431 1347	433
skaitytojų skaičius, vienam skaitytojui vidutiniškai tenka:	18000	18000	18000	16000	15700
knygų ir žurnalų	25	25	25	27	28
išduotų knygų ir žurnalų	25	25	24	25	40
gyventojų aktyvumas, skaityt. sk./1000 gyv.	555	561	562	500	491
statistinis gyventojų sk./1 bibliotekai	953	944	946	944	934

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Bibliotekoje yra užregistruota per 15700 skaitytojų, 11000 iš jų – suaugusieji. Lyginant su 2005 m. statistiniai duomenimis, sumažėjo 494 skaitytojai.

3.5.5. lentelė. Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos struktūra

Rodiklio pavadinimas		Vnt.
Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos skyriai		5
	Filialai	33
	Spaudinių išdavimo taškas	1

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Bibliotekos filialai: Daugų, Simno, Alovės, Ažuolinių, Balninkų, Butrimonių, Eičiūnų, Genių, Gervėnų, Junčionių, Kančėnų, Krokialaukio, Kumečių, Luksnėnų, Makniūnų, Mergalaukio, Mikalalavo, Miroslavo, Nemunaičio, Parėčėnų, Pivašiūnų, Punios, Pupasodžio, Praniūnų, Radžiūnų, Ryliškių, Rimėnų, Santaikos, Ūdrijos, Vaisodžių, Vankiškių, Venciūnų ir Verebiejų filialai bei 1 Pocolonių išdavimo taškas.

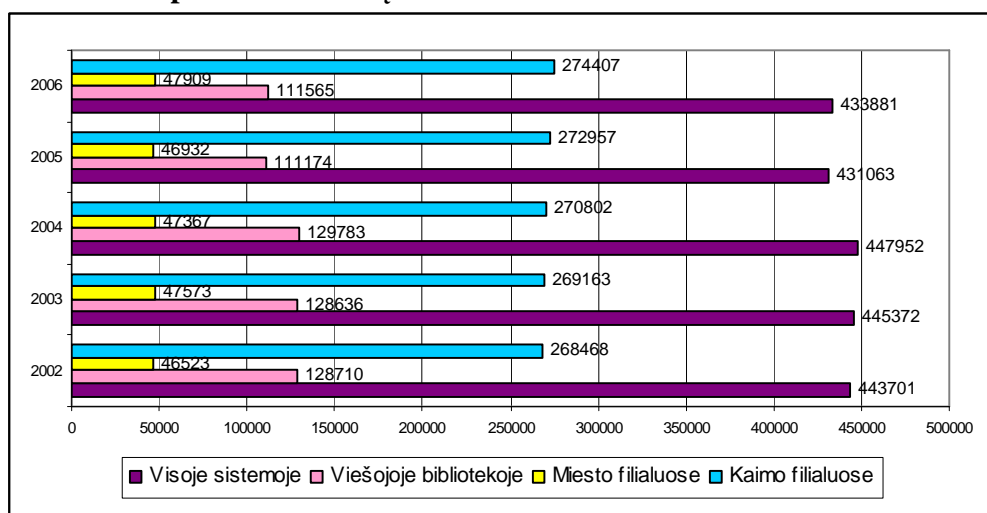

Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos filialai, kuriuose yra įsteigti viešieji interneto prieigos taškai: Alovėje, Butrimonyse, Dauguose, Kančėnuose, Krokialaukyje, Kumečiuose, Luksnėnuose, Makniūnuose, Miroslavo, Nemunaityje, Pivašiūnuose, Punioje, Santaikoje, Simno, Ūdrijoje, Vaisodžiuose. Juose teikiamos nemokamo interneto paslaugos. 2008 m. planuojama įsteigti viešuosius interneto prieigos taškus dar 7 Balninkų, Genių, Parėčėnų, Praniūnų, Mikalavo, Vankiškių, Vinciūnų filialuose.

Dokumentų fondą sudaro apie 434 000 fiz. vienetų dokumentų, iš jų periodinių leidinių – apie 46000. Kraštotyros fonde be kitų leidinių saugoma kraštotyrininko Vlodo Stasiukyno rankraščiai, žymių prieškario Alytaus žmonių Biografijos, kraštiečių gyvenančių užsienyje padovanoti vertingi leidiniai ir kt.

Kaip matyti iš 3.5.5. pav. spaudinių fondas 2006 m. padidėjo.

3.5.5. pav. Dokumentų fondas

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė.

Pastebėtina, kad Alytaus rajone yra daugiausia bibliotekos filialų visoje apskrityje (net 33).

3.6. Kultūra

Kultūra yra sudėtinė visuomenės politinės, socialinės, ekonominės raidos dalis, priklausanti nuo šios raidos pokyčių ir problemų, bet dažnai ir pati skatinanti naujoves bei nestokojanti galių socialinei bei ekonominei krašto plėtrai spartinti. Kultūra saugo ir įtvirtina tautinį, istorinį ir kultūrinį asmens ir bendruomenės tapatumą, padeda kurti darnią, tolerantišką, saugią, išsilavinusią ir atvirą visuomenę.

Lietuvoje, kaip ir kitose Rytų Europos šalyse, kultūrai nustojus būti valstybės oficialios ideologijos įrankiu bei įsitvirtinant rinkos ekonomikai, sumažėjo valstybinis kultūros finansavimas, pablogėjo kultūros specialistų bei meno kūrėjų socialinis statusas. Didžioji kultūrai skiriama biudžeto dalis tenka išlaikyti pasenusią infrastruktūrą, kurią atnaujinti trūksta lėšų. Pasenusios kultūros infrastruktūros valstybinis finansavimas nuolat mažėja ir yra neefektyvus. Neatnaujinus infrastruktūros, nesukūrus kompleksiškos, lanksčios ir efektyvios kultūros finansavimo sistemos, kyla kultūros paslaugų kiekybės, kokybės ir prieinamumo mažėjimo pavojus.

Kultūros politiką rajone formuoja Alytaus rajono savivaldybės kultūros ir sporto skyrius, o įgyvendina Alytaus rajono savivaldybės viešoji biblioteka ir Alytaus rajono kultūros centras bei jiems priklausantys filialai kaimo vietovėse. Alytaus rajono kultūros centras bei jiems priklausantys filialai rajone siekia puoselėti ir populiarinti etninę kultūrą, mėgėjų meninę veiklą, propaguoti profesionalųjį meną, organizuoti prasmingą laisvalaikį, pramoginius renginius ir kt. Kaimo vietovėse kultūros įstaigų tinklas nėra pakankamai racionalus ir jo pertvarka dar neužbaigta.

3.6.1. lentelė. Kultūriniai rodikliai

	2003	2004	2005	2006
Kultūros centrų skaičius	13	13	1 (16 filialų)	1 (16 filialų)
Mėgėjų meno kolektyvų skaičius	144	133	169	167
Mėgėjų skaičius (dalyvių sk.)	1234	1253	1565	1377
Gyventojų aktyvumas, dalyvių sk./1000 gyv.	48,4	-	-	-
Statistinis gyventojų sk./1 centrai	1459	-	-	-

Šaltinis: Statistikos departamentas

Alytaus rajone mėgėjų meno kolektyvų, dalyvių juose ir kultūrinių paslaugų rajono gyventojams kiekis kinta, didėja lyginant su ankstesniais metais, taip pat užtikrintas visų tradicinių renginių tęstinumas. Nors palyginti mėgėjų meno kolektyvų skaičius yra ir taip pakankamai didelis, kai prasideda kalba apie jų finansavimą. Anksčiau kultūrinės veiklos bazė anksčiau buvo intensyviai naudojama įvairioms saviveiklos bei profesionalaus meno formoms, vaikų ir moksleivių, pagyvenusių žmonių,

šiandien dėl materialinės bazės ir pastatų nusidėvėjimo, kultūros centro filialai yra uždaromi.

Nuo 2005 m. kovo mėn. Alytaus rajono kultūros centras pradėjo veikti, kaip savarankiška biudžetinė įstaiga su 15 filialų ir dailininko A. Žmuidzinavičiaus muziejumi.

Rajono kultūros centro filialai:

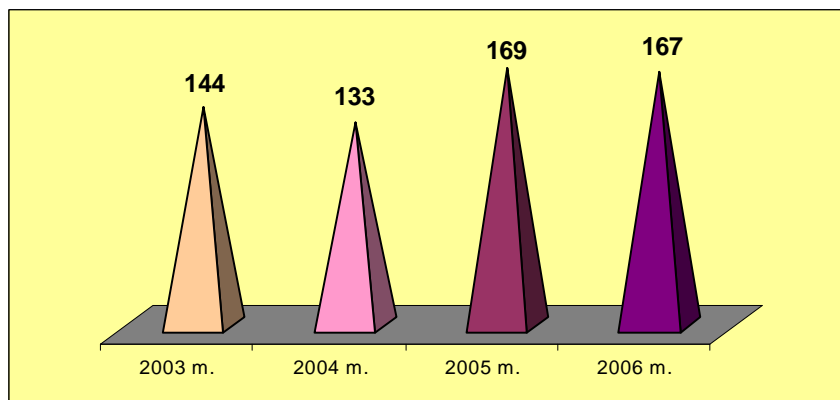
- Simno filialas (Simno filialo Verebiejų ir Ažuolinių laisvalaikio salės);
- Daugų filialas;
- Butrimonių filialas (Butrimonių filialo Eičiūnų laisvalaikio salė);
- Krokialaukio filialas;
- Punios filialas (Punios filialo Vaisodžių laisvalaikio salė);
- Miroslavo filialas (Miroslavo filialo Kumečių laisvalaikio salė);
- Nemunaičio filialas
- Luksnėnų filialas
- Makniūnų filialas
- Alovės filialas
- Ryliškių filialas
- Ūdrijos filialas
- Santaikos filialas
- Vankiškių filialas
- Pivašiūnų filialas
- A.Žmuidzinavičiaus muziejus

3.6.2. lentelė. Alytaus rajono kultūros centro ir filialų veikla

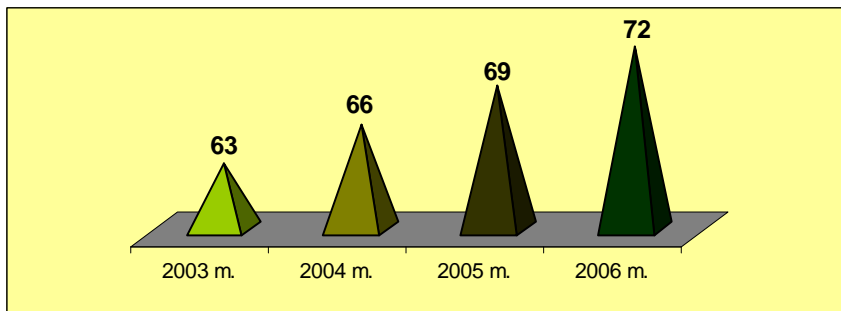
Rodiklio pavadinimas	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Klubinių įstaigų skaičius, iš viso:	13	13	1 (16 filialų)	1 (16 filialų)
Iš to skaičiaus:				
Rajono kultūros centras	1	1	1	1
Kaimo kultūros namai	7	7	-	-
Laisvalaikio salės	4	4	-	-
Kultūrinės veiklos klubai	1	1	-	-
Mokyklos su laisvalaikio salėmis	8	8	-	-
Muziejus	1	1	1	1
Kultūros centro filialai	-	-	15	15

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Rajono klubinių įstaigų meno saviveiklos kolektyvai

Iš jų vaikų kolektyvai

Rajone veikia per 15 reprezentacinių kolektyvų, krašties įstaigos yra sujungtos su 8 mokyklomis, muziejai veikia 5 vidurinėse mokyklose, taip pat Tado Ivanausko Gamtos ekspozicijų muziejus, Punios girininkijos miško muziejus ir A. Žmuidzinavičiaus tėvų sodyba.

2003 – 2006 m. rajono klubinėse įstaigose buvo teikiamos šios paslaugos: profesionalaus ir mėgėjiško meno koncertai, kultūriniai renginiai, poilsio vakarai ir diskotekos, seminarai, paskaitos ir kt., buvo plečiama rajono kultūros centro analitinė - programinė veikla. Pastaraisiais metais padaugėjo vietinių bendruomenių, kuriose suaktyvėjo ir tapo įvairesnė kultūrinė veikla.

Visuose rajono meno saviveiklos žanruose reiškiasi saviti aukšto meninio lygio kolektyvai. Aktyviausiai koncertinėse išvykose dalyvavo Luksnėnų filialo humoro grupė „Sprigtas“, Daugų jaunimo kaimo kapela, Punios kaimo kapela „Punelė“, Simno filialo kaimo kapela „Simnyčia“, Vinciūnų kaimo kapela „Sodžius“, Punios etnografinis ansamblis „Levandra“, Alovės etnografinis ansamblis „Susiedai“, Luksnėnų filialo vokalinis ansamblis „Sidabrinis kvartetas“, Alytaus rajono neįgaliųjų ansamblis „Šypsena“ ir kt.

Kaimo vietovėse kultūros įstaigų tinklas nėra pakankamai racionalus ir reikalinga esminė jo pertvarka, deja kol kas nėra patvirtintas kultūros įstaigų tinklo optimizavimo planas. Iki šiol dauguma kultūros įstaigų nerenovuotos, sovietmečiu statytų kultūros įstaigų materialinė infrastruktūra yra moraliai ir fiziškai nusidėvėjusi. Tai stabdo naujų kūrybinių projektų įgyvendinimą, nebeužtikrina teikiamų paslaugų kokybės.

Daugumoje kultūros namų kaimuose turi kino sales, tačiau jos yra dėl nusidėvėjimo jau daugiau kaip 8-10 metų nenaudojamos, retai kurie pastatai yra šildomi ir t.t.

Alytaus rajono savivaldybė, siekdama užtikrinti geresnes rajono bendruomenės laisvalaikio praleidimo sąlygas, jų užimtumą, 2004 m. renovavo Luksnėnų laisvalaikio salės pastatą už 407 tūkst. litų, taip pat buvo atnaujintos pagalbinės patalpos Krokialaukio, Simno kultūros namuose, suremontuota Butrimonių kultūros namų choreografinė salė. Muzikinio ir kito inventoriaus įsigijimui bei atnaujinimui buvo panaudota virš 30 tūkst. litų. Tokį inventorių įsigijo ir atnaujino Luksnėnų laisvalaikio

salė, Punios, Daugų, Mirosłavo, Krokialaukio filialai. 2005 m. atlikti pastatų ir vidaus patalpų remontai Mirosłavo, Ūdrijos ir Alovės filialuose. Atlikta darbų už 34267 Lt. Ilgalaikio materialiojo turto įsigyta už 37398 Lt.. Visgi šios investicijos yra lašas jūroje, palyginti su tuo, kokios yra reikalingos minimalios lėšos nusidėvėjusiems pastatams ir materialinei bazei atnaujinti.

Alytaus rajonas išsiskiria turtingu kultūros paveldu. Rajone yra 72 archeologiniai, 395 istorijos (96 kapinės ir 246 bažnytinės knygos), 144 dailės, 29 architektūros ir 3 urbanistikos paminklai. Alytaus rajone yra 19 piliakalnių su senovinės gyvenvietėmis. Dailės kūrinių daugiausia sukaupia bažnyčiose - tai paveikslai, skulptūrėlės, altorėliai ir kt. daug yra kryžių, koplytstulpių. Simno, Daugų ir Butrimonių miestelių pagrindinės aikštės įrašytos į urbanistikos paminklų sąrašą. Architektūros paveldą sudaro bažnyčios, koplytėlės, gyvenamieji namai, kluonai.

Vertingiausias paveldas: Rumbonių bažnyčios ansamblis, Simno bažnyčia, Punios piliakalnis, dailininko A.Žmuidzinavičiaus memorialinė sodyba - muziejus, dailės kūriniai, koplytstulpiai.

Atliekami piliakalnių tvarkymo ir bažnyčių restauravimo darbų projektai, bei patys restauravimo darbai, tačiau trūksta lėšų kultūriniam istoriniam objektams sutvarkyti, norint juos pritaikyti kultūriniam turizmui.

Alytaus rajone veikia sporto centras, įsikūręs Alytaus mieste. Rajone yra įsteigti sporto centro filialai Dauguose ir Simne. Alytaus rajono sporto centras turi savo mokamąsias grupes Alytuje, Simne, Dauguose, Butrimonyse, Mirosłave. Kultivuojamos sporto šakos – 6, tai baidarių ir kanojų irklavimas, dziudo imtynės, dviračių sportas, futbolas, lengvoji atletika, stalo tenisas. Gerų sporto rezultatų siekia sporto centro auklėtiniai, užmegzti sportiniai ryšiai su Lenkijos Respublikos sportinėmis organizacijomis, vyksta tradiciniai sporto renginiai. Dauguose veikia irklavimo bazė, kurios renovacijai 2007 m. ruošiamasi teikti projektą ES struktūrinių fondų paramai gauti (5 mln. biudžetas). Simne veikia futbolo bei dziudo imtynių klubai ir kt. Sporto bazė rajone yra pasenusi (stadionai, sporto aikštynai, pastatai nėra rekonstruoti), reikalinga praktiškai visą sporto infrastruktūrą renovuoti, įrengti naują, modernią.

4. INŽINERINĖ APLINKA

4.1. Urbanistika

Lietuvoje nuo seno buvo istoriškai susiformavęs gana tolygus gyvenamųjų vietovių tinklas ir kartu gana tolygus gyventojų pasiskirstymas.

Visą teritorijų planavimo procesą ir procedūras, o kartu ir teritorinės plėtros procesus reguliuoja 1995 metais priimtas Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas bei jo poįstatyminiai aktai. Siekiant užtikrinti subalansuotą teritorinę plėtrą, neabejotinai svarbus yra įstatyme įtvirtintas visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus principas.

Svarbi Teritorijų planavimo įstatymo nuostata yra reikalavimas, kad planuojama ūkinė veikla, taip pat ir urbanistinė plėtra, būtų įvertinta dėl jos pasekmių socialiniu, ekonominiu, aplinkosauginiu bei kitais aspektais.

Praktinis instrumentas koordinuotai teritorijų plėtrai, besiremiančiais subalansuotosios plėtros principais, Lietuvos Respublikos lygmeniu – tai Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas. Siekiant koordinuoti savivaldybės teritorijos plėtrą yra rengiamas savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Šiuo metu Alytaus rajono teritorijos bendrąjį planą rengia viešųjų pirkimų konkursą laimėjęs VGTU Teritorijų planavimo institutas.

Lemiamas veiksnys Alytaus rajono plėtrai – Alytaus miesto plėtros stabilumas.

Svarbūs veiksniai – Kauno ir Vilniaus didmiesčių ir Birštono, Druskininkų kurortų, bei sienos su Lenkija kaimynystė, su kuriais sietini techninės infrastruktūros plėtros galimybės, o taip pat tranzitinių ir vietinio turizmo srautų aptarnavimu.

Alytaus rajono gyvenamųjų vietovių faktinę sistemą sudaro:

• Alytaus miesto savivaldybė, faktinis sistemos centras	69847 gyv. (2005 m.)
• Daugų miestas, pacentris	1450 gyv. (2004 m.)
• Simno miestas	1980 gyv. (2004 m.)
• 429 miesteliai, kaimai ir viensėdžiai, kurių vidutinis dydis	68 gyv. (2001 m. surašymo duomenys)

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

429 miesteliai, kaimai ir viensėdžiai, kurių vidutinis dydis 68 gyv. (2001 m. surašymo duomenys).

Iš 429 kaimo gyvenamųjų vietovių gyvenama 403 miesteliuose, kaimuose ir viensėdžiuose. Vietovės smulkios: iki 50 gyventojų dydžio vietovės sudaro 65,5 %, o iki 100 – 79,9 %.

Alytaus rajono gyvenamosios vietovės yra smulkios, 80 % vietovių yra ne didesnės kaip 100 gyventojų. Socialinės ir techninės infrastruktūros formavimo ir plėtros požiūriu gyvenviečių sistema nėra efektyvi.

Svarbiausios vietovės, sudarančios sistemos pagrindą, yra Alytus, faktinis aukščiausiojo rango centras; Daugai ir Simnas – sistemos pcentriai; 31 kaimo vietovė, turinti daugiau kaip 200 gyventojų, didžiausią institucinį aprūpinimą ir per pastaruosius du dešimtmečius išlaikiusi ir padidinusi gyventojų skaičių.

Gyvenamųjų vietovių sistemos efektyvumo matu galima laikyti atstumą kurį vidutiniškai tenka įveikti gyventojui vienu ar kitu, ar daugeliu tikslų, vykstant į:

Alytų, faktinį rajono centrą	- 17,4 km
seniūnijas	- 14,7 km
bažnyčias	- 10,7 km
paslaugų įmones	- 10,4 km
paštą, banko filialus	- 9,0 km
kultūros įstaigas	- 7,8 km
gydymo, globos įstaigas	- 7,6 km
švietimo įstaigas	- 6,3 km
parduotuves, kavines, barus	- 5,4 km
verslo įmones	- 4,5 km

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

Vietovių sklaidos rajono teritorijoje požiūriu didesnę reikšmę turi trijų miestų ir 6 gyvenamųjų vietovių, turinčių daugiau kaip 500 gyventojų, sklaida.

Alytaus rajono savivaldybės teritorijos urbanizacijos lygis yra labai mažas. Alytaus miestas, kaip faktinis gyvenviečių sistemos centras, lemia didesnę negu Lietuvos vidurkis urbanizacijos lygį:

Urbanizacija	2004 m.
Lietuvos	66,7 %
Alytaus rajono (Simno ir Daugų miestai)	10,6 %

4.1.1. lentelė. Alytaus rajono urbanizacijos lygio dinamika.

Metai	1959	1969	1978	1981	1996	2001	2004
Urbanizacijos lygis, %	5,8	6,1	9,7	10,2	12,7	10,4	10,6
Urbanizacijos lygis kartu su Alytaus miestu, %	23,9	37,0	61,3	65,5	73,8	71,9	72,0

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

1959 – 1996 metais stebimas urbanizacijos lygio augimas, vėliau – nuo 1996 – 1999 metų prasideda urbanizacijos lygio mažėjimas. Tai politinių, socialinių ir ekonominių pokyčių pasekmės, tiesiogiai ir netiesiogiai atrėmusios laisvą žmonių judėjimą, tiek Alytaus lokalsios sistemos rėmuose, tiek migraciją ES ir platesnėje erdvėje.

Teritorinė miestų ir kaimų sklaida Alytaus rajono savivaldybės ribose pasižymi tokiais ypatybėmis:

- iš dalies tolygiausiai išsidėstę 5 stambiausios gyvenamosios vietovės Alytus, Daugai, Simnas, Miklusėnai, Butrimonys, turintys daugiau kaip 1000 gyventojų ir pasižymintys didžiausia darbo ir paslaugų koncentracija. Jų teritorinės sklaidos koeficientas $k=0,77$ (kuo k artimesnis 1, tuo sklaida tolygesnė, jeigu $k \approx 0$ – sklaida silpna, didelė koncentracija).
- 9 gyvenamųjų vietovių, didesnių kaip 500 gyventojų (papildomai Luksnėnai, Alovė, Venciūnai, Punia) sklaida labiau atsitiktinė, turinti koncentracijos požymių, nes $k=0,45$.
- 34 gyvenamųjų vietovių, turinčių daugiau kaip 200 gyventojų (tarp jų ir Alytaus miesto) ir didžiausią institucinį aprūpinimą sklaida yra koncentruota, $k=0,38$. Vienas iš koncentracijos veiksnių – Alytaus įtaka, suformavusi palankias sąlygas gyvenviečių augimui artimoje aplinkoje. Žiede, kurio $R \approx 10$ km (3pav.) gyvenviečių, didesnių kaip 200 gyventojų, tankis yra 5vietovės/100 km², likusioje rajono dalyje – tik 1,6 vietovės/100 km². Kitas koncentracijos požymis yra gyvenamųjų vietovių – dvynių egzistavimas: Daugai – Daugai, Simnas – Mergalaukis, Krokialaukis – Maštalierai, Alytus – Alytus ir t.t. Tokie dvyniai būdingi ir kitiems rajonams. Jų atsiradimas paprastai sietinas su sovietinio laikotarpio įvairių žinybų nesistemine veikla.

4.2. Kraštovarka

Kraštovaizdžio būklę, kokybę ir įvairovę lemia dėl gamtinių procesų ir žmogaus ūkinės veiklos sąveikos atsirandančių žemėveikslių visuma, jų mozaika. Alytaus rajono teritorijos dalis patenka į vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžių sąrašą.

Svarbiausi Alytaus rajono gamtiniai rekreaciniai išteklių yra stipriai raižytas ir vaizdingas kalvotųjų aukštumų ir Nemuno slėnio ir apyslėnio reljefas, tankus natūralių vandentėkmių tinklas, švarūs ežerai, miškai ir oras bei vaizdingas sąlyginai natūralus kraštovaizdis.

Turime nemaža natūralių, pusiau natūralių teritorijų, kuriose auga ar gyvuoja augalų, grybų bei gyvūnų rūšys, išnykusios Vakarų Europos šalyse. Saugant tradicinį kraštovaizdį, pirmaeilis uždavinys yra jo tęstinis naudojimas, struktūrinės įvairovės puoselėjimas, parkų, piliakalnių, gamtos paminklų bei unikalių kompleksų apsauga.

Gamtinių rekreacinių išteklių išsaugojimas ir racionalus naudojimas Alytaus rajone yra būtinas lankytojų srauto reguliavimui ir reikiamos rekreacinės infrastruktūros lankytinuose objektuose formavimui.

Svarbiausias Alytaus rajono gamtinių rekreacinių išteklių problemas formuoja nuolat intensyvėjantis naujų statybų veržimasis į pačias vaizdingiausias ežerų pakrantes, upių vandens tarša, bei dar išlikusių natūralių šlaitų darkymas miestuose ir priemiestinėse zonose didėjant rekreacinei apkrovai.

Dabartinis Alytaus rajono ypač saugomų teritorijų tinklo apimamas plotas (19,1%) beveik du kartus viršija bendrą Respublikos rodiklį (11,1%), ir IUCN (Pasaulio Išsaugojimo Sąjungos) rekomenduojamą vidurinį normatyvą.

Alytaus rajono saugomų teritorijų sistemą sudaro tankus išsaugančių, apsaugančių, resursus atkuriančių ir kompleksinės paskirties saugomų teritorijų tinklas, o taip pat visas jas apjungiantis geoekologinio stabilumo palaikymui skirtas tinklas –

gamtinis karkasas apima 72% rajono teritorijos. Tai 11% viršija Respublikos vidurkį (60%), tačiau, nepaisant to, dalyje gamtinio karkaso užimamų teritorijų būtinas tvarkymas grąžinant ir gausinant kraštovaizdžio natūralumą atkuriančius elementus.

Gamtosaugos požiūriu negatyvūs procesai daugiausia reiškiasi nacionaliniuose, regioniniuose parkuose kurių dauguma iki šiol neturi reikalingų tvarkymo programų, o ypač šiuo metu nepakankamai kontroliuojamuose draustiniuose, tačiau bendrą aplinkos būklę Alytaus apskrities saugomose teritorijose reikėtų vertinti kaip santykinai patenkinamą.

Vienas svarbiausių kraštovaizdžio ypatumų, lemiančių jo identitetą, yra žemėnaudos suskaidymas. Atskiriems istoriniams laikotarpiams būdingi saviti ūkininkavimo metodai, sąlygojantys ir žemėnaudos struktūrą ir sąskaidą. Didžiulę žalą kraštovaizdžiui padarė pokario metais vykdomas meliorizavimo procesas bei ištiesintos ir kanalais paverstos mažosios upės. Šiuo metu tradicinio kraštovaizdžio struktūrą keičia greitas ir esminis žemės naudojimo būdo pakeitimas.

4.3. Susisiekimo sistema

1800 metais jau pilnai buvo įrengti pietų Lietuvos vieškeliai Vilnius – Valkininkai – Varėna – Perloja – Merkinė – Gardinas. Vystėsi vieškelis Alytus – Alovė – Daugai – Varėna ir Daugai – Merkinė. Iš Alytaus ėjo vieškelis Pivašiūnų – Rūdiškių – Trakų – Vilniaus link, keliai į Simną, Seirijus, Ūdriją. 1836 metais pravedamas prekybos kelias Rumšiškės – Jieznas – Alytus – Merkinė – Ratnyčia – Gardinas. Tai buvo pirmas kelias kieta danga sujungęs Alytų su išoriniu pasauliu. Lietuvoje šio kelio statybai vadovavo lietuvis, inžinierius Tadas Butleris.

1890 - 1900 Alytaus tvirtovė sujungiama geležinkeliu su Suvalkais, vėliau, pastačius tiltą per Nemuną ties Alytumi ir su Varėna. 1892 metais baigtas tiesti strateginės reikšmės plentas Varėna – Alytus su atšaka Bobriškis – Valkininkų geležinkelio stotis (bendras ilgis 83 kilometrai). 1893 metais nutiesiamas plentas Beržininkai – Seirijai – Alytus.

1890–1900 metų laikotarpyje be minėtų plentų tiesiami penki vieškeliai:

1. Alytus II – Prienai – Kaunas (per Balbieriškį), kur Alytus – Balbieriškis lieka žvyrkeliu, likusi atkarpa – plentas.

2. Alytus I – Pivašiūnai – Onuškis – Rūdiškės – Trakai.

3. Alytus – Punia (beveik visas senovės kelio trasoje).

4. Alytus I – Nemunaitis.

5. Alytus II – Ūdrija – Krokialaukis.

Statant šiuos kelius pastatytas stambus tiltas per Nemuną ties Alytumi, populiariai vadinamas Kaniūkų plento tiltu. Šis tiltas jungia Alytų su keliu Jieznas – Merkinė ir Alytų su Varėna bei Vilniumi per Bobriškes – Valkininkus.

Kalbant apie Alytaus sausumos kelių tiltus, negalime apeiti stambiausią iš jų, geležinkelio tilto per Nemuną, atidarytą judėjimui 1899 metais. Be Nemuno geležinkelio tilto buvo pastatyti stambūs tiltai Alytaus – Varėnos geležinkelio ruože per Varėnės ir Merkio upes. Prieškarinėje Lietuvoje nebuvo kito miesto kaip Alytus, kur prasidėdavo tiek plentų ir viešelių, kur stovėtų beveik greta trys tiltai per Nemuną.

2005 m. Alytaus rajone esančių valstybinių kelių bendras ilgis yra 412,58 km. Rajono kelių tinklas skirtingai nuo daugelio kitų rajonų neturi magistralinių kelių. Per rajoną eina septyni krašto keliai, kurių bendras ilgis rajone yra 150,17 km.

Alytaus rajono valstybinės reikšmės kelių tankumas yra 29,3433 km/ 1000 kv.m., o kelių ilgis 12,8263 km/ 1000 gyventojų, atitinkamai su patobulinta danga (asfaltbetonis, juoda danga) 21,9687 km/ 1000 kv.m. ir 9,60274 km/ 1000 gyventojų. Be valstybinės reikšmės kelių Alytaus rajone yra 924 km savivaldybės vietinių kelių ir gatvių. Tuo būdu bendras rajone kelių ilgis yra 1335,98 km, neskaitant miškų ir nacionalinių parkų kelių.

Alytaus rajono valstybinės reikšmės kelių tinklas yra pakankamai tankus, nes septyni krašto keliai, kurių ilgis rajone siekia 150,17 km, jungia tarp savęs pagrindinius rajono miestus bei miestelius – Simną, Daugus, Butrimonis, Punią ir kitus, o taip pat jungia Alytaus rajoną su Kaunu, Prienais, Kalvarija, Seirijais, Lazdijais, Varėna, Gardinu. Krašto keliai Nr.128, Nr.129, Nr.130, Nr.131, Nr.132, Nr.181, Nr.220 jungia Alytaus rajoną su magistraliniais keliais, esančiais už rajono ribų. Per Alytaus rajoną iš rytų į vakarus eina krašto keliai Nr. 128 (Valkininkų gelež. stotis – Daugai – Alytus) ir Nr. 131 (Alytus – Simnas – Kalvarija). Į šiaurę eina krašto kelias Nr.130 (Alytus – Prienai – Kaunas) ir Nr. 129 (Antakalnis – Jieznas – Alytus – Merkinė), pietų krašto kelias Nr. 132 (Alytus – Seirijai – Lazdijai). Šiais krašto keliais vyksta pakankamai intensyvus eismas. 2004 m. tyrimų duomenimis, transporto srautas svyruoja nuo 2880 iki 7775 aut./parą.

Analizuojant transporto sudėtį Alytaus rajono krašto keliuose, aiškiai matyti, kad dominuoja lengvojo transporto srautai (83,85 % - 98.79 %). Virš 90 % lengvųjų automobilių bendrame transporto sraute važiuoja krašto keliuose Nr.128 Valkininkų g. st – Daugai – Alytus, Nr. 129 Antakalnis – Jieznas – Alytus – Merkinė, Nr. 130 Kaunas – Prienai – Alytus, Nr. 132 Alytus – Seirijai – Lazdijai, Nr. 181 Seirijai – Simnas – Igliauka, Nr. 220 Trakai – Rūdiškės – Pivašiūnai – Alytus. Didžiausi sunkaus transporto srautai yra kelyje Nr. 131 Alytus – Simnas – Kalvarija.

Valstybinės reikšmės 35 rajoniniuose keliuose, kurių bendras ilgis yra 262,41 km eismo intensyvumas 2004 m. duomenimis yra keliolika kartų mažesnis negu krašto keliuose ir svyruoja nuo 77 iki 5 Alytaus rajono savivaldybei vietinių kelių tinklas sudaro 924 km, iš kurių 919 km yra su danga ir tik 10 % - 91 km turi patobulintą (asfaltuotą) dangą. Iš 924 km savivaldybės kelių, 20 km sudaro gyvenamos gatvės (miesto keliai), čia patobulintą dangą turi 16 km gatvių.

Analizuojant 2002 – 2004 m. transporto ridą Alytaus rajono krašto keliuose matyti, kad per dvejus metus rida padidėjo $23,9 \times 10^6$ aut. km. Didžiausias ridos padidėjimas nustatytas krašto kelyje Nr. 130 Kaunas – Prienai – Alytus nuo $109,9 \times 10^6$ aut. km (2002 m.) iki $129,7 \times 10^6$ aut. km (2004 m.) ir kelyje Nr. 132 Alytus – Seirijai – Lazdijai atitinkamai nuo $35,3 \times 10^6$ aut. km iki $49,0 \times 10^6$ aut. km. 67 aut./parą.

Alytaus rajono kelių tinklą sudaro 411,98 km valstybinės reikšmės krašto ir rajoniniai keliai ir 924 km savivaldybės vietinių kelių. Lyginant Alytaus rajono valstybinės reikšmės kelių tinklą su kaimyniniais rajonais, tai jis pasižymi didesniu kelių su patobulinta danga ilgiu. Rajone valstybiniuose keliuose žvyrkeliai sudaro tik 25,13 %, kai kitos apskrities rajonuose kaip Lazdijų r. – 34,95 %, Varėnos r. – 30,71 %.

Alytaus rajone iš viso yra keturiolika tiltų, jie išsidėstę po 7 krašto ir rajoniniuose keliuose. Alytaus rajono bendras tiltų ilgis sudaro 506,33 m.

Alytaus rajone kelių tankumas su patobulinta danga yra 21,48 km/1000 kv. m., tai yra daugiau negu Lietuvos vidurkis – 19,24 km/1000 kv. m. Skaičiuojant kelių ilgį 1000

gyventojų, tai Alytaus rajone visų kelių yra 12,83 km/1000 gyventojų, su patobulinta danga 9,60 km/1000 gyventojų, kas yra du kartus daugiau negu Lietuvos vidurkis – atitinkamai 6,89 km/1000 gyventojų ir 4,05 km/1000 gyventojų.

Analizuojant 2002 – 2004 m. eismo įvykius Alytaus rajone dėsningumus nustatyti yra gana sudėtinga. Eismo įvykių skaičius per pastaruosius trejus metus padidėjo, tačiau žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičius svyruoja ir 2004 metais yra mažesnis už 2002 metus. Iš viso Alytaus rajone 2002 – 2004 m. įvyko 208 eismo įvykiai, kurių metu 43 žmonės žuvo ir 296 buvo sužeisti.

4.3.1. lentelė. Eismo įvykiai Alytaus rajono ir miesto savivaldybėse. 2005 m.

Metai	Eismo įvykiai		Žuvo		Sužeista	
	rajonas	miestas	rajonas	miestas	rajonas	miestas
2002 m.	67	56	17	1	98	71
2003 m.	63	55	10	1	103	65
2004 m.	78	67	16	2	95	75
VISO:	208	178	43	4	296	201

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

Daugiausia eismo įvykių 2001 – 2004 m. rajono užmiesčio keliuose įvyko: krašto kelyje Nr. 130 Kaunas – Prienai – Alytus – 147 eismo įvykiai, Nr. 131 Alytus – Simnas – Kalvarija - 58 eismo įvykiai, Nr. 128 Valkininkų gelež. st. – Daugai – Alytus – 48 eismo įvykiai, Nr. 129 Alytus – Merkinė – 46 eismo nelaimės.

Alytaus rajone vyksta intensyvus transporto eismas, kadangi rajono susisiekimo sistemoje nėra magistralinių kelių, o esantys krašto keliai ne visur atitinka reikalaujamas technines charakteristikas, todėl avaringumas yra aukštas. Lyginant Alytaus rajoną su apskritimi ir kitais apskrities rajonais pagrindiniai avaringumo rodikliai Alytaus rajone yra aukštesni. Eismo įvykių skaičius tenkantis 1000 Alytaus rajono gyventojų yra 2,42, žuvusiųjų skaičius 1000 gyventojų – 0,50 ir sužeistųjų skaičius – 2,95, atitinkami rodikliai Alytaus apskrityje yra 1,45; 0,17; 1,78.

4.3.2. lentelė. Eismo įvykiai Alytaus rajono apskrityje ir rajonuose.

	Eismo įvykiai	Žuvo	Sužeista	Eismo įvykių sk./1000 gyv.	Žuvusiųjų sk./1000 gyv.	Sužeistųjų sk./1000 gyv.
Alytaus apskritis	267	31	328	1,45	0,17	1,78
Alytaus raj. sav.	78	16	95	2,42	0,50	2,95
Lazdijų raj. sav.	51	7	64	1,93	0,26	2,42
Varėnos raj. sav.	50	3	70	1,65	0,10	2,30
Druskininkų sav.	21	3	24	0,84	0,21	0,96

Be to, rajone yra mažiausias žvyrkelių procentas rajoninių kelių tarpe, tai gera rajoninių kelių būklė, einanti per rajono gyvenvietes irgi sudaro prielaidas dideliame eismo nelaimių skaičiui.

4.3.3. lentelė. Transporto priemonių skaičius Alytaus rajono savivaldybėje

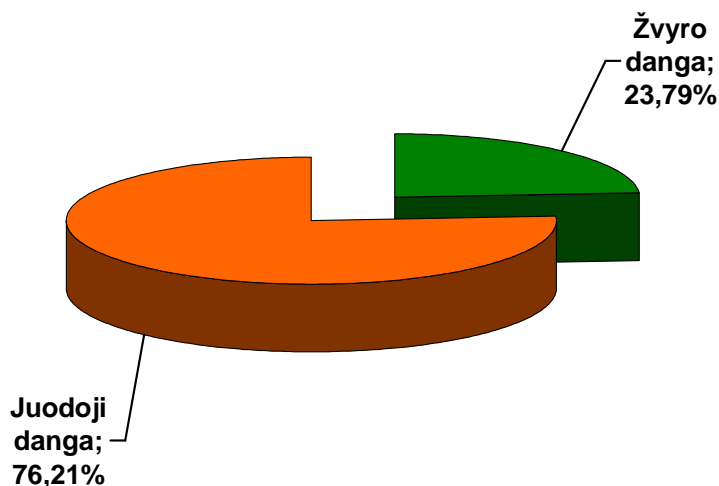
Metai	Motociklai	Keleiviniai automobiliai	Autobusai	Krovininiai automobiliai	Priekabos	Iš viso:
-------	------------	--------------------------	-----------	--------------------------	-----------	----------

2002	372	8775	83	1167	757	11154
2003	377	9410	77	1261	899	12024
2004	365	9761	68	1133	883	12210

Transporto priemonių skaičiaus augimas Alytaus rajone 2002 – 2004 m. laikotarpyje nebuvo didelis, padidėjo tik 1056 transporto priemonėmis. Didžiausią augimą sudarė lengvieji automobiliai – 986. Užfiksuotas autobusų ir krovininių automobilių skaičiaus mažėjimas.

Kadangi Alytaus rajone, kaip buvo minėta nėra magistralinių kelių, tai pagrindinis dėmesys yra skiriamas krašto keliams. Rajone visi krašto keliai yra padengti juodąja danga, daug dėmesio skiriama jų saugumui. Įgyvendinant eismo saugumo priemones kasmet pavojingose vietose įrengiami metaliniai atitvarai, rekonstruojamos sankryžos, krašto keliai apstatyti šviesą atspindinčiais signaliniais stulpeliais.

4.3.1. pav. Alytaus rajono kelių pasiskirstymas pagal dangas 2005 m.

Alytaus rajone yra neblogai išvystytas priemiestinių maršrutų tinklas. 36 miesteliai ir stambesnės gyvenvietės turi tiesioginį susisiekimą su rajono centru Alytumi, susisiekimo dažnumas svyruoja nuo 1 iki 14 kartų per dieną. Priemiestinius maršrutus aptarnauja šeši vežėjai, aptarnauja 33 priemiestinius maršrutus ir 5 maršrutus jungiančius Alytų su sodų bendrijomis, ir iš viso atlieka 186 reisu per dieną. Autobusai iš Alytaus autobusų stoties vyksta šiomis kryptimis: Leipalingio, Daugų, Venciūnų, Pivašiūnų, Ūdrijos, Punios, Punios girininkijos, Simno, Seirijų, Merkinės.

Alytaus rajono 9 mokyklose yra sudaryti maršrutai ir vykdomas moksleivių vežiojimas geltonaisiais ir mokykliniais autobusais. Rajono mokyklos turi 5 geltonuosius ir 4 mokyklinius autobusus. Šie autobusai mokyklų darbo dienomis prieš pamokas atlieka 24 reisu ir po pamokų išvežiodami mokinius po namus atlieka 28 reisu.

Alytaus rajono savivaldybės pateikti projektai ES struktūrinių fondų finansavimui gauti:

- „Kelio Makniūnai – Galintėnai – Katriškės - Nemunaitis rekonstrukcija“
- „Kelio Ilgai – Alovė rekonstrukcija“

4.4. Vandentvarka ir vandenvala

Alytaus rajonas geriamąjį vandenį gauna tik iš požeminių šaltinių. Vandens kokybė yra ne bloga ir ypatingo valymo nereikalauja.

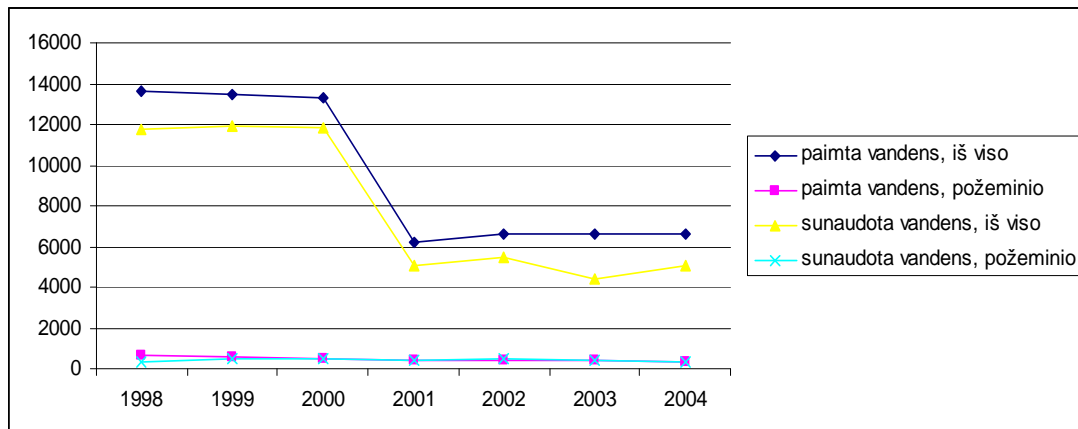
Pastaraisiais metais vandens suvartojimas Alytaus rajone, kaip ir visoje Lietuvoje žymiai sumažėjo dėl įvairių priežasčių. Tam įtakos turėjo tokie veiksniai kaip pramonės nuosmukis, pažangesnės pramonės technologijos, išaugusi vandens kaina, pagerėjusi santechninė įranga ir kiti rodikliai. Pagal turimus duomenis, viso Alytaus rajono (be Alytaus miesto) vandentiekos sistemų pajėgumas yra 18 000 m³/d.

Alytaus rajone geriamas vanduo daugiausia tiekiamas metaliniais vamzdžiais, kurių vidiniai paviršiai neturi antikoroziųjų dangų. Vamzdynų korozija padidina vandens drumstumą, geležies koncentraciją ir suteikia nemalonų kvapą.

Dauguma Alytaus rajono vandentvarkos objektų (geriamojo vandens gręžinių, siurblių, nuotekų valyklų, vandentiekio ir kanalizacijos tinklų) yra pasenę, neefektyvūs, reikalaujantys didelių elektros energijos sąnaudų.

Duomenys apie paimto ir sunaudoto vandens kiekius Alytaus rajone (be Alytaus miesto) nuo 1998 iki 2003 metų pateikti 4.4.1 pav.

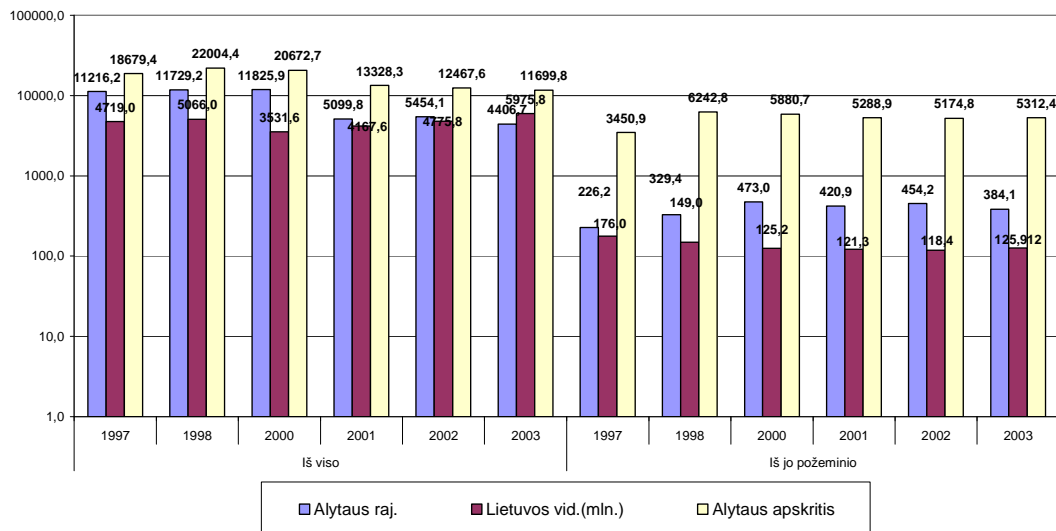
4.4.1. pav. Paimta ir sunaudota požeminio vandens nuo 1998 iki 2003 metų tūkstančiais kubinių metrų per metus

Kaip matyti diagramoje, vandens sunaudojimas smarkiai sumažėjo po 2000 metų. Nors po 2001 metų vandens sunaudojimas ėmė pamažu stabilizuotis, vis dar pastebimas lengvas geriamojo vandens sunaudojimo mažėjimas.

Alytaus rajone vandens įvairioms reikmėms suvartojama šiek tiek daugiau nei Lietuvos vidurkis. Lyginant su Alytaus apskritimi vandens suvartojama mažiau. Pastarasis skirtumas ypač išryškėja per paskutinius 4 metus (4.4.2. pav.).

4.4.2. pav. Vidutinis vandens suvartojimas Alytaus rajone (be Alytaus miesto) lyginant su Lietuvos ir Alytaus apskrities vidurkiais (tūkstančiais kubinių metrų per metus)

Vandens sunaudojimas Alytaus rajone pagal reikmes per paskutinius 7 ataskaitinius metus pateiktas 4.4.1. lentelėje.

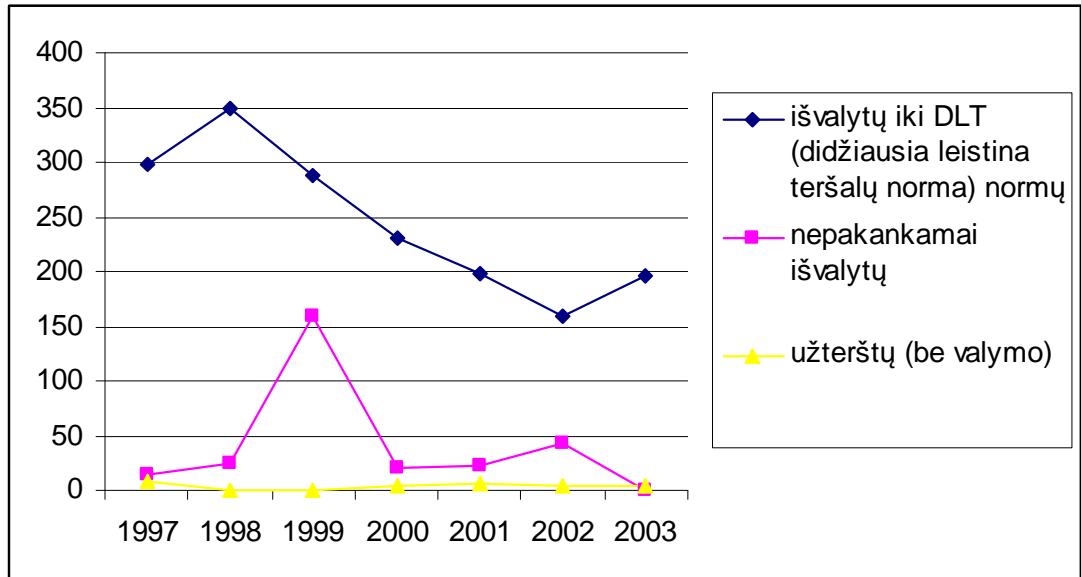
4.4.1. lentelė. Vandens sunaudojimas pagal reikmes

Metai	Pramonės reikmėms	Ūkio ir buities reikmėms	Žemės ūkio reikmėms	Žuvininkystės reikmėms	Kitoms reikmėms
1997	120,7	143,9	35,6	10892	1
1998	115,6	254,2	37,4	11309	1
1999	199,7	343,8	17,7	11300,9	5,5
2000	123	394,6	4,9	11300,9	0,9
2001	107,4	403	8,4	4580,9	0,1
2002	112,1	431,1	8,5	4900,9	1,5
2003	97,3	370,4	6,7	3931,6	0,7
2004	4,5	334	5,4	4042	1,5

Kaip matosi iš lentelės, daugiausia vandens Alytaus rajone sunaudojama žuvininkystės reikmėms. Vandens sunaudojimas ūkio reikmėms per paskutinius metus išlieka palyginus stabilus. Toliau mažėja vandens sunaudojimas žemės ūkio bei pramonės reikmėms.

Nuotekų tinklų infrastruktūra Alytaus rajone yra mažiau išvystyta negu vandentiekio tinklų. Yra nemažai gyvenviečių, kuriose yra tik vandentiekio tinklai. Daugumoje gyvenviečių, turinčių nuotekų sistemas, nuotekos surenkamos atskirai. Lietaus kolektoriais teka lietaus ir sąlyginai švarus įmonių vanduo. Į buitinių nuotekų tinklus patenka įmonių iš dalies apvalytos arba visiškai nevalytos nuotekos. Duomenys apie Alytaus rajone susidariusių nuotekų kiekius per pastaruosius keturis metus pateikti 4.4.3. pav.

4.4.3. pav. Nuotekų išleidimas Alytaus rajone nuo 1997 iki 2003 m. (tūkstančiais kubinių metrų per metus)

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Paveikslėlyje nepateikta informacija apie nuotekas, kurias galima išleisti nevalytas ir kurios sudarė didesnę visų nuotekų dalį Alytaus rajone. Diagramoje matome tik pramonės ir buitines nuotekų kiekių kitimą. Tik dalis šių nuotekų išvaloma iki nustatytų normų reikalavimų. Kita dalis nuotekų valoma tik mechaniškai arba visiškai neišvalytos išleidžiamos į atvirus vandens telkinius.

Ypač prasta nuotekų valymo padėtis kaimo vietovėse. Nuotekų sistemų daugumoje kaimo gyvenviečių arba visiškai nėra, arba egzistuojantys valymo įrenginiai veikia neefektyviai, o nuotekų tinklai labai nusidėvėję.

Alytaus rajono savivaldybės įgyvendinti vandentvarkos projektai:

- Alytaus r. Krokialaukio kaimo vandentiekio įrenginių ir tinklų statyba
- Verebiejų kaimo vandentiekio įrenginių ir vandentiekio tinklų statyba
- Praniūnų kaimo vandentiekio įrenginių ir vandentiekio tinklų statyba

Alytaus rajono savivaldybės pateikti vandentvarkos projektai ES finansavimui gauti:

- „Žuvinto biosferos rezervato taršos mažinimas sukuriant Ažuolinių kaimo vandentvarkos infrastruktūrą“
- „Alytaus rajono Pivašiūnų kaimo geriamo vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemų įrengimas“
- Santaikos kaimo valymo įrengimų, perpumpavimo stoties statyba ir tinklų išplėtimas
- Rimėnų kaimo valymo įrengimų, perpumpavimo stoties statyba ir tinklų išplėtimas

Už vandens tiekimą ir nuotekų valymą Alytaus rajone (be Alytaus miesto) atsakingos dvi įmonės:

- savivaldybės įmonė „Simno komunalininkas“ – aptarnaujanti Simną ir kitas vakarinėje rajono dalyje esančias gyvenvietes,
- savivaldybės įmonė „Daugų komunalininkas“ – aptarnaujanti Daugus ir kitas rajono gyvenvietes, esančias rytinėje rajono dalyje.

Duomenys apie aukščiau minėtų įmonių aptarnaujamas gyvenvietes, ten esančią vandentiekos infrastruktūrą, jos būklę, tinklų ilgį bei aptarnaujamų gyventojų skaičių yra nepilni ar netikslūs, dėl to, kad dalis rajone esančių vandentvarkos objektų iki šiol nėra pilnai inventorizuoti. Dalies vandentiekos objektų savininkai yra privatūs asmenys. Apie šiuos objektus duomenų taip pat nėra.

Lietaus nuotekos Alytaus rajone surenkamos tik didesniuose miesteliuose. Dauguma paviršinių nuotekų nuo kietų dangų ir žalių plotų atskirais kolektoriais surenkami ir be valymo išleidžiami į atvirus vandens telkinius. Kaimo vietovėse paviršinės nuotekos grioviais ir žemumomis teka į upes ir ežerus. Rajone yra tik lokalūs lietaus vandenų valymo įrenginiai apvalantys vandenį nuo purvo ir naftos produktų.

Nuotekos surenkamos gelžbetoniniais, keraminiais, asbocementiniais vamzdžiais. Didesnę dalį tinklų reikia remontuoti. Į juos patekę gamtiniai vandenys didina vandenvėlos įrenginių hidraulinį apkrovimą.

Per paskutiniuosius 10-15 metų, mažėjant geriamojo vandens poreikiams, faktiškai visose Lietuvos vandenvietėse, išgaunamo vandens kiekis labai mažėjo. Tačiau pastaruosiu metu daug kur pastebimas šioks toks vandens suvartojimo stabilizavimasis ar net padidėjimas. Alytaus rajone per paskutinius 7 metus požeminio vandens suvartojamas išlieka palyginus stabilus ir vidutiniškai sudarė 1144,5 m³/d.

Pagal turimus duomenis eksploataciniai Alytaus rajono vandenviečių pajėgumai sudaro 1800 m³/d. Didžiausias požeminio vandens debitas per pastaruosius 7 metus Alytaus rajone buvo 1999 m. ir siekė 1436,71 m³/d. Tuo tarpu 2004 m. į rajono vandentiekio tinklus buvo patiekta tik apie 865,5 m³/d geriamo vandens, t.y. maždaug 2,1 kartų mažiau už eksploatacines vandenviečių atsargas ir 1,7 karto mažiau už 1999 m. vandens poreikį.

Dėl duomenų trūkumo, prognozuoti gyventojų, kurie perspektyviniu laikotarpiu naudosis vandentiekio paslaugomis, yra labai sunku. Tai, be kitų priežasčių, labai priklausys nuo tiekiamo vandens kokybės ir gyventojų koncentracijos tam tikruose rajono centruose. Akivaizdu, kad pajungus prie esamų Alytaus rajono vandentiekio ir nuotekų tinklų aplinkinių vandenviečių vartotojus, suvartojamo vandens kiekis galėtų žymiau pasikeisti. Šiuo metu, pagal turimus duomenis, Alytaus rajone (be Alytaus miesto) centralizuotu vandentikiu aprūpinta apie 7496 gyventojų. Vienas gyventojas per paskutinius 2004 metus vidutiniškai suvartojo maždaug 114 l vandens per parą. Padidėjus vandens suvartojimui iki RSN 26-90 priimtų vandens poreikio normų (vidutiniškai 225 l/d gyventojui) bendras vandens suvartojimas, prie esamo aptarnaujamų abonentų skaičiaus, rajone išaugtų iki maždaug 1686,6 m³/d, kas faktiškai visiškai išnaudotų esamų vandenviečių pajėgumus.

Taigi Alytaus rajono vandens šaltinių pajėgumas yra pakankamas aprūpinti vandens vartotojus perspektyviniame laikotarpyje tik tuo atveju jei vandens poreikis išliks toks pats, kaip per pastaruosius 7 metus. Padidėjus geriamojo vandens poreikiui rajone ir norint aprūpinti gyvenvietes geros kokybės (pagal HN 24:1998 reikalavimus) geriamuoju vandeniu, būtina atnaujinti ir išplėsti esamas vandentiekos sistemas (atnaujinti gręžinius ir vamzdynus, pastatyti vandens nugeležinimo įrenginius, įdiegti

vandenviečių monitorinio sistemas). Lygiagrečiai reikia plėsti ir nuotekų sistemas Alytaus rajone – pastatyti naujas nuotekų valykla, perpumpavimo stotis bei nuotekų tinklus. Didėjant vandens poreikiui, reiktų papildomai išnagrinėti vandens išgavimo vandenvietėse pasiskirstymą ir priklausomai nuo esamų vandenviečių apkrovimo, įrengti naujas vandenvietes savivaldybės teritorijoje, tuo pačiu uždariant senus ir neefektyvius gręžinius.

4.5. Elektros energijos tiekimas

Alytaus rajonui elektros energija tiekia AB Rytų skirstomieji tinklai, kuri elektros rinkoje atlieka elektros energijos skirstomojo tinklo operatoriaus ir visuomeninio tiekėjo funkcijas. Ši įmonė valdo Vilniaus, Panevėžio, Alytaus ir Utenos regionų bei 25 teritorinių skyrių skirstomojo tinklo filialus. AB Rytų skirstomieji tinklai elektrą perka iš elektros energijos gamintojų (šiuo metu yra 6 registruoti gamintojai) arba iš AB „Lietuvos energija“, kuri atlieka perdavimo tinklo operatoriaus funkciją ir yra atsakinga už elektros energijos perdavimą 330 kV ir 110 kV įtampos elektros tinklais.

Alytaus rajonas elektros energiją gauna iš 330 kV perdavimo tinklo per Alytaus 330/110kV transformatorių pastotę, kurios transformatorių galingumas 2x125 MVA. Iš minėto energijos šaltinio, elektros energija Alytaus rajonui perduodama per 110kV elektros linijas, kurios eina iki 110/10 kV arba 110/35/10kV transformatorių pastočių. Be minėtos 330 kV elektros linijos, Alytaus rajonui elektros energija gali būti patiekama per 110 kV elektros linijas, kurių viena veikia žiede su Vilniumi per Leipalingio transformatorių pastotę, o kita per Prienus (paprastai ši elektros linija yra rezerve), o trečia per Šeštokus, Marijampolę. Simnui ir jo apylinkėms elektros energija per 35 kV įtampos elektros liniją yra tiekama iš Šeštokų transformatorių pastotės. Elektrą generuojančių šaltinių Alytaus rajone nėra. 4.5.1. lentelėje pateikiama informacija apie esamą transformatorių pastočių skaičių Alytaus rajone.

4.5.1. lentelė. TP skaičius Alytaus rajono savivaldybėje

Transformatorių pastočių tipai	Vienetai	Pastabos
330/110 kV	1	AB „Lietuvos energija“ balanse
110/10 kV	3	AB Rytų skirstomieji tinklai balanse
110/35/10 kV	2	AB Rytų skirstomieji tinklai balanse
35/10 kV	4	AB Rytų skirstomieji tinklai balanse
10/0,4 kV	877	AB Rytų skirstomieji tinklai balanse
Viso:	887	

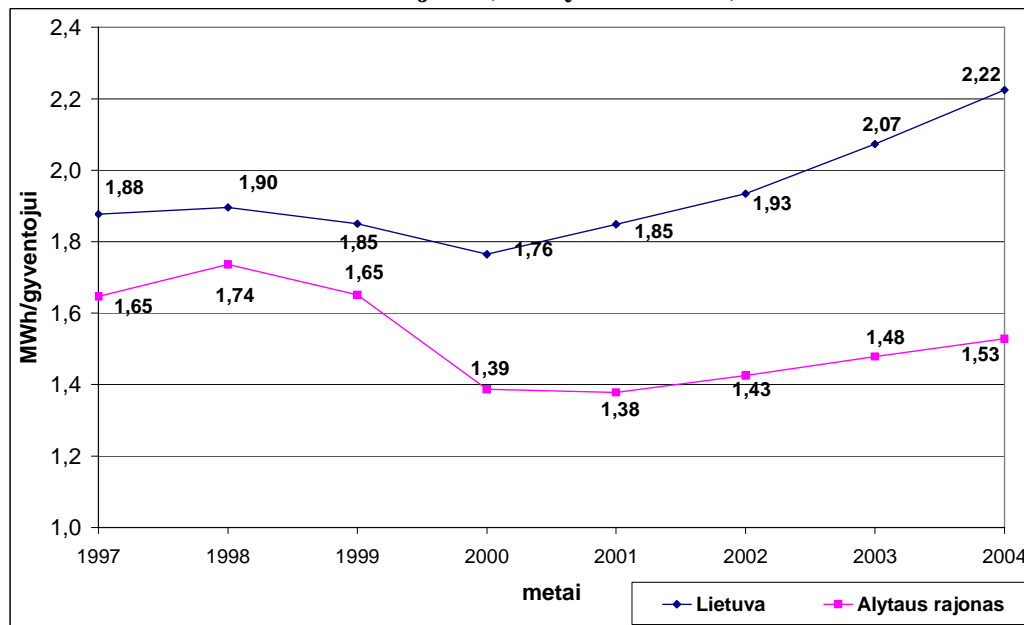
Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Atliktų transformatorių chromatografinių matavimų rezultatai parodė, kad transformatorių būklė yra gera ir praktiškai nepakitusi per visą eksploatacinį laikotarpį, todėl jie gali būti naudojami ateityje. Esamos transformatorių pastotės ir tinklai yra gerai prižiūrimi.

Aukštos įtampos tinklų vystymo būtinumą nulemia apkrovų augimo tempai, jų dislokacijos vietos, esamo tinklo konfigūracija bei jo pralaidumas.

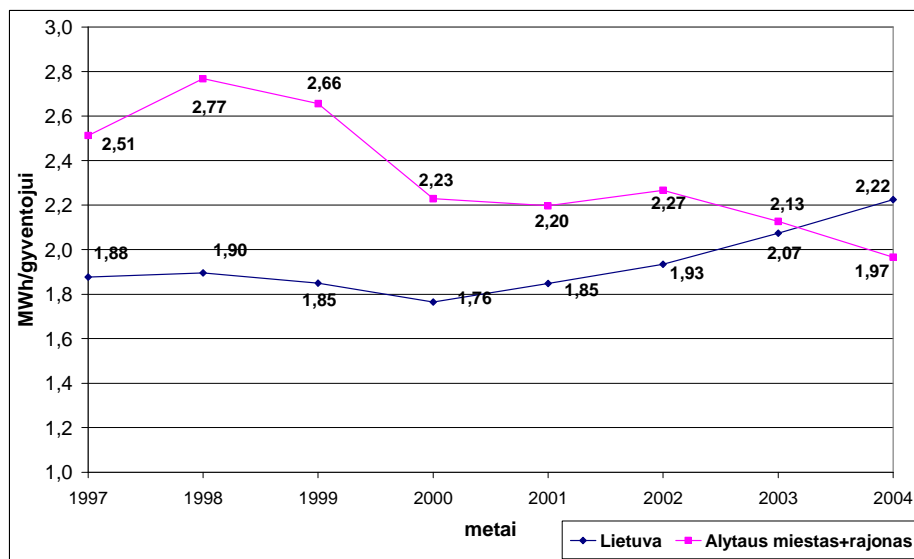
Nustatant elektros energijos apkrovas ateityje yra labai svarbu įvertinti anksčiau užfiksuotas apkrovas bei numatyti planuojamose teritorijose naujai statomų objektų energetinius poreikius, nustatyti jų vieneto vartojamą galią. 4 pav. pateikiamas elektros energijos suvartojimas MWh/metus vienam gyventojui Alytaus rajone per 1997 - 2004 metus, kartu palyginama su vidutiniu Lietuvos suvartojimu. Kaip matome iš grafiko, elektros energijos suvartojimas vienam gyventojui Alytaus rajone 2004 metais maždaug buvo 0,7 karto mažesnis nei Lietuvos bendras vidurkis, tuo tarpu 1997 metais šis skirtumas buvo 0,9 karto. Matome, jog nuo 2001 metų elektros energijos poreikis vienam gyventojui Alytaus rajone pradėjo tolygiai kilti maždaug kas 3,4 proc., tuo tarpu Lietuvos mastu vienam gyventojui elektros energijos poreikio tendencijos nuo 2002 metų buvo maždaug, 7,3 procentai.

4.5.1. pav. Elektros energijos suvartojimas MWh/metus vienam gyventojui Alytaus rajone (be Alytaus miesto)

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

4.5.2. pav. Alytaus rajono kartu su Alytaus miestu pateikiamas elektros energijos suvartojimas MWh/metus vienam gyventojui

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Kadangi fiziškai elektros įrengimų (transformatorių pastočių) praktiškai negalima atskirti – kurios aptarnauja vien Alytaus miesto ir rajoną, toliau nagrinėjamas elektros energijos tiekimo variantas Alytaus miestui ir rajonui kartu.

Ateityje numatomų naujų tinklų ar transformatorių pastočių poreikį galima nustatyti įvertinant apkrovų maksimumų kitimo tendenciją keliolikos metų bėgyje. Kadangi 6 pav. grafike matome, jog elektros energijos poreikis nuo 2000 iki 2004 metų augo, tai galime teigti, jog 2004 metais buvo daugiausia per vertinamąjį laikotarpį apkrauti elektros energijos įrengimai. Didžiausias elektros energijos apkrovimas būna šalčiausiu sezono metu, nes pastebimai išauga elektros energijos poreikis patalpų šildymui. 6 pav. pateikiama Alytaus rajono (kartu su Alytaus miestu) elektros tiekimo sistemos vienlinijinė schema su transformatorių pastočių charakteristikomis bei jų maksimaliomis apkrovomis už 2004 metus.

Prognozuojant energijos poreikius reikia įvertinti daugybę veiksnių, turinčių įtakos suvartojamos energijos kiekiui. Vieni jų susiję su bendra ekonomikos būkle ir BVP augimu bei jo struktūriniais pokyčiais, pramonės šakų pagamintos produkcijos raida, gyvenimo sąlygų pasikeitimu ir t.t. Kiti įvertina naujų technologijų diegimą, vienų energijos rūšių pakeitimo kitomis efekta, efektyvesnių įrengimų platesnį panaudojimą. Šie veiksniai gali vienas kitą papildyti arba kompensuoti.

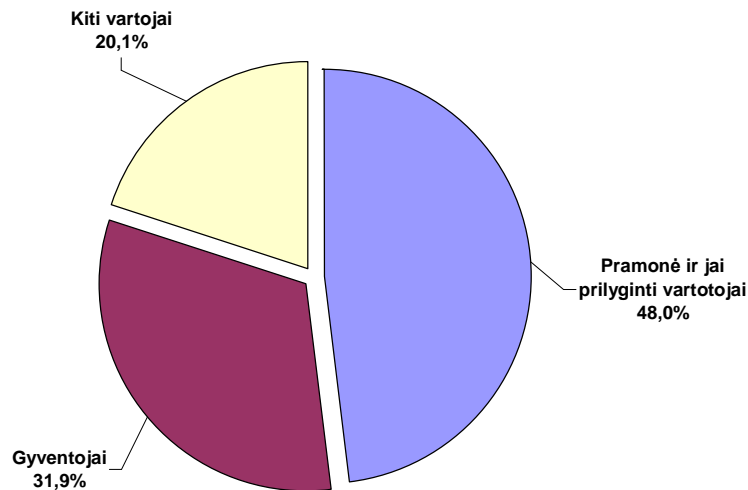
Lemiamą įtaką energijos poreikiams turi ekonomikos plėtros tempai ir kryptys. Nacionalinėje energetikos strategijoje buvo suformuluoti trys ekonomikos plėtros scenarijai: greito ekonomikos augimo (optimistinis) scenarijus, bazinis scenarijus (nuosaikaus ekonomikos augimo) ir lėto ekonomikos augimo (pesimistinis) scenarijus. Greito ekonomikos augimo scenarijuje iki 2010 m. numatytas labai spartus Lietuvos ekonomikos augimas - vidutiniškai 7 proc. per metus, tikintis, kad bendra ekonomikos plėtra bus palanki didelėms investicijoms ūkiui modernizuoti ir naujoms technologijoms įsigyti, o techninė pagalba iš ES bus gausi ir efektyvi. Labiausiai tikėtinas scenarijus (Bazinis) remiasi pastarųjų metų ekonomikos plėtros tendencijomis, t.y. tikintis, kad augimo tempai bus 4-5 proc. per metus. Lėto ekonomikos augimo scenarijuje numatyti

maži metiniai BVP augimo tempai – 2 proc. iki 2010 m. Juos galėtų lemti labai lėtas ūkio restruktūrizavimas, mažos vidaus ir užsienio investicijos, nenumatytos ekonominės ir politinės krizės ir t.t. Bendra visų scenarijų prielaida yra ta, kad po 2010 m., pasibaigus pirmajam ekonomikos atkūrimo etapui, BVP metinis prieaugis bus 3 procentai.

Vadovaudamiesi pateiktomis BVP augimo prognozėmis, galima prognozuoti ir Alytaus rajono elektros energijos suvartojimą 10 ir 20 – čiai metų. 6.7 pav. pateikiami elektros energijos poreikio Alytaus rajono be Alytaus miesto ir su Alytaus miestu prognozavimo rezultatai.

4.5.3. pav. pateikiamos elektros energijos vartojimo proporcijos pagal atskiras grupes. Elektros energijos vartojimo proporcijos pagal atskiras grupes elektros energijos vartojimo proporcijos pagal atskiras grupes.

4.5.3. pav. Elektros energijos vartojimo proporcijos pagal atskiras grupes.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Esama elektros energijos vartojimo struktūra parodo, jog Alytaus rajone pramonėje elektros energijos galutinis suvartojimas pakankamai didelis, gyventojai savo reikmėms suvartoja maždaug trečdalį visos Alytaus rajone suvartojamos elektros energijos.

4.6. Atliekų tvarkymas

Alytaus rajono savivaldybė kartu su kitomis Alytaus apskrities savivaldybėmis 2002 m. vasario 18 d. pasirašė jungtinės veiklos sutartį ir įsteigė UAB Alytaus regioninį atliekų tvarkymo centrą (ARATC). Bendrovės veiklos sritis apima bendradarbiaujančių savivaldybių regioninį atliekų tvarkymą. Tačiau iki šiol atliekų tvarkymas Alytaus rajono savivaldybėje vis dar kelia daug rūpesčių. UAB ARATC yra atsakinga už regioninio sąvartyno pastatymą, Alytaus apskrities atliekų tvarkymo sistemos veiklos modelio sukūrimą bei antrinių žaliavų ir stambiagabaričių atliekų aikštelių pastatymą.

Už komunalinių atliekų surinkimą savivaldybės teritorijoje šiuo metu atsakingos dvi įmonės UAB „Dzūtra“ ir SĮ „Simno komunalininkas“. Pastaroji aptarnauja Simno m., Verebiejų Ažuolinių Krokialaukio, Santaikos, Luksnėnų, Miroslovo, Rumbonių, Miklusėnų ir Mergalaukio seniūnijas.

UAB „Dzūtra“ aptarnauja likusias rajono gyvenvietes. Atliekų tvarkymo sistema rajone, šiuo metu, nėra efektyvi, dalis įmonių naudojamos įrangos susidėvėjusi. Rajono kaimiškoje dalyje šiuo metu dar tik pradedamas diegti atskiras antrinių žaliavų surinkimas. Todėl didelė dalis atliekų, kurios galėtų būti panaudotos kaip antrinės žaliavos, patenka į legalius ar nelegalius sąvartynus. Dėl riboto atliekų surinkimo ar organizuotos atliekų surinkimo sistemos nebuvimo, netiesiogiai skatinamas nelegalių šiukšlynų atsiradimas kaimuose. Alytaus rajono savivaldybėje šiuo metu yra identifikuota 39 nelegalūs sąvartynai ir atliekomis užterštos teritorijos. Dauguma šių sąvartynų visiškai neatitinka esminių aplinkos apsaugos reikalavimų, dėl ko kyla didelis pavojus požeminių vandenių užteršimui. Šie sąvartynai ir šiukšlynai dažniausiai atsirado nelegaliai, buvo įrengti be inžinerinio paruošimo, todėl daugumoje jų nėra apsauginių grunto pylimų, nesurenkamas sąvartynu filtratas, nekalbant apie biodujų surinkimą ar požeminio vandens kokybės kontrolę. Taip pat, tokiuose sąvartynuose nevykdoma šalinamų atliekų apskaita.

Alytaus rajone per metus iš gyventojų surenkama apie 2671 tonų atliekų. Šiuo metu savivaldybės teritorijoje yra tik 2 legalus sąvartynai – Takniškių sąvartynas (priklausantis Alovės seniūnijai) ir Gilučių sąvartynas (priklausantis SĮ „Simno komunalininkas“), kuriuose Alytaus apskrities aplinkos apsaugos departamentas leidžia šalinti komunalines atliekas iki naujo regioninio sąvartyno pastatymo ir bendros atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo Alytaus apskrityje. Šiuose 1,0 ir 2,4 ha plotą užimančiuose, sąvartynuose yra iš viso sukaupta 17 140 tonų įvairaus pobūdžio atliekų. Per metus į Takniškių sąvartyną apie 1440 tonų atliekų, į Gilučių sąvartyną 861 tonų atliekų. Dar vienas legalus sąvartynas yra Praniūnuose, tačiau į šį sąvartyną atliekas vežti draudžiama.

Visus šiuo metu rajone egzistuojančius legalius ir nelegalius sąvartynus planuojama uždaryti. Skirtingų rajono sąvartynų uždarymo svarba nevienoda. Daugumą uždaromų sąvartynų numatoma išvežti, kitus užstumti.

Daugumoje savivaldybės gyvenviečių, besinaudojančių organizuota atliekų surinkimo sistema, įdiegta konteinerinė atliekų surinkimo sistema. Atliekų surinkimui naudojami 0,12 m³, 0,24 m³, 0,66 m³, 0,77 m³, 1,1 m³, antrinėm žaliavom 1,5 m³ talpos konteineriai. Be konteinerinės atliekų tvarkymo sistemos Alytaus sen., Miklusėnų kaime apie 180 kiemų dalijami geltonieji maišai skirti plastikiniams buteliams rinkti. SĮ „Simno komunalininkas“ apvažiuoja aptarnaujamas gyvenvietes specialiu transportu ir surenka atliekas tiesiogiai iš gyventojų ir įmonių. Atskiras antrinių žaliavų surinkimas Alytaus rajono teritorijoje šiuo metu nevykdomas, išskyrus Alovės ir Alytaus seniūnijose pastatytus po 5 konteinerius stiklui.

Reikia manyti, kad dėl nepakankamai išvystytos atliekų tvarkymo sistemos Alytaus rajone, nemaža dalis gyventojų, visuomeninių organizacijų ir įmonių savo atliekomis atsikrato nelegaliai, nemoka už atliekų tvarkymą.

4.7. Šilumos ūkis

Centralizuotai tiekiamą šilumą šildoma apie 25 % Simno miesto ir apie 16 % Butrimonių miestelio pastatų ploto. Alytaus savivaldybės rajono teritorijoje centralizuoto

aprūpinimo šiluma sistemomis tenkinama apie 2,4 % viso šilumos poreikio. Likusioje Alytaus rajono dalyje gyventojai apsirūpina šiluma iš vietinių šilumos šaltinių, daugiausia krosnių, kūrenamų kietu kuru. Butrimonyse gyventojai šilumos gamybai vietiniuose katiluose naudoja ir gamtines dujas. 2001 m

Gyventojų surašymo 2001 m. duomenimis centrinės šildymo sistemos buvo įrengtos 48,1 % visų būstų. Šiluma į šias sistemas daugiausiai buvo tiekama iš vietinių šilumos šaltinių (41,8 % visų būstų). 2001 m. 6,3 % visų būstų šiluma buvo aprūpinami iš centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemų, tačiau ši dalis po 2001 m. šilumos ūkio restruktūrizacijos sumažėjo.

Daugų miestas. Iki 2001 metų Daugų miesto pagrindiniai visuomeniniai pastatai, švietimo ir gydymo įstaigos, daugiabučiai gyvenamieji namai ir dalis individualių gyvenamųjų namų buvo šildomi tiekiant šilumą centralizuoto šilumos tiekimo tinklais iš vienos katilinės. Šiluma buvo tiekama kanalinėmis trasomis, kurių bendras ilgis sudarė 3312 m. Centralizuotai tiekama šiluma buvo padengiama apie 50 % šilumos poreikio, t.y. vartotojams patiekama 7,6 MWh šilumos. Daugų miesto centralizuoto šilumos tiekimo sistema iki decentralizavimo priklausė Alytaus šilumos tinklams. Dėl didelių centralizuotai tiekiamos šilumos gamybos ir tiekimo sąnaudų (Alytaus šilumos tinklų 2001/2002 metų šildymo sezonui nustatyta kaina buvo 28,36 ct/kWh), 2001 metais Daugų miestelis buvo decentralizuotas. Decentralizuojant miestelio šilumos ūkį vietinės malkomis kūrenamos katilinės buvo įrengtos Daugų žemės ūkio mokykloje, Daugų vidurinėje mokykloje, Daugų palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninėje, Daugų meno kūrybos centre, kartu aprūpinant ir vaikų darželį. Mokyklos bendrabutyje butus nuspręsta šildyti elektra, o gyventojams išmokėtos kompensacijos.

Visuomeninės paskirties pastatuose instaliuota šilumos galia Daugų mieste sudaro 3,02 MW, o daugiabučiuose gyvenamuosiuose pastatuose – 1,05 GW. Suvartojamas per metus šilumos kiekis visuomeninės paskirties pastatuose sudaro 6,24 GWh, daugiabučiuose gyvenamuosiuose pastatuose - 2,12 GWh. Dar apie 11 GWh šilumos per metus suvartojama individualiuose gyvenamuose pastatuose.

Iki 2001 m. Alytaus miesto ir Alytaus rajono šilumos ūkį valdė SP AB "Alytaus šilumos tinklai". 2001m. buvo pasiūlyta reorganizuoti įmonę, atskiriant miesto ir rajono šilumos ūkio objektus. Alytaus rajono savivaldybei nepritarus tokiam reorganizacijos modeliui, Alytaus rajono šilumos ūkį buvo nutarta decentralizuoti.

Nuo 2002 m. Alytaus rajone centralizuotai šiluma tiekama Alytaus mieste, Simno mieste ir Butrimonių miestelyje. Iki 2002 m. šiluma centralizuotai buvo tiekama ir Makniūnų, Venciūnų, Daugų, Užupių, Punios, Nemunaičio, Luksnėnų ir kitų kaimų šilumos vartotojams, tačiau pagal 2002-2003 m. Alytaus rajono šilumos ūkio pertvarkymo programą šiose teritorijose veikusios centralizuoto šilumos tiekimo sistemos buvo panaikintos.

2001 m. lapkričio mėn. buvo patvirtinta 2002-2003 m. Alytaus rajono šilumos ūkio pertvarkymo programa. Joje buvo numatyta decentralizuoti Makniūnų, Venciūnų, Butrimonių, Daugų, Užupių, Punios, Nemunaičio, Luksnėnų ir kitų kaimų šilumos ūkį, išmokant kompensacijas gyventojams individualioms šilumos sistemoms įsigyti.

Nuo 2002 m. centralizuotai šilumą Alytaus rajone tiekė tik SĮ "Simno komunalininkas" ir UAB "Butrimonių komunalininkas". Nuo 2004 m. gegužės 1d. UAB "Butrimonių komunalininkas" likviduota ir Butrimonių šilumos ūkis atiduotas SĮ "Simno komunalininkas". Visuose kituose Alytaus rajono savivaldybei priklausančiuose

objektuose įrengtos vietinės katilinės, kurias eksploatuoja Alytaus rajono savivaldybės ūkio tarnyba. Vietinėse katilinės kūrenama mediena.

Šiuo metu UAB „Simno komunalininkas“, kurios steigėjas yra Alytaus rajono savivaldybė, šilumą tiekia Simno ir Butrimonių miesteliuose. Šilumos gamybai Butrimonyse yra deginama gamtinės dujos, Simne – medienos atliekos.

Vartotojai už patiektą šilumą atsiskaito su UAB „Simno komunalininkas“ pagal įrengtų šilumos apskaitos prietaisų parodymus. Parduodamos šilumos kaina Simne – 14,0 ct/kWh, Butrimonyse – 15,5 ct/kWh.

Simno mieste šiluma centralizuotai tiekama beveik visiems stambesniems vartotojams (žr. 6.9 lentelę). Vartotojams 2003 metais patiekta 3,9 GWh, iš jų gyventojams - 2,4 GWh. Bendras šildomas plotas sudaro 20 tūkst. m².

Dabartinis apytikris centralizuoto šilumos tiekimo sistemos pikinis apkrovimas Simno mieste sudaro 3,5 MW, instaliuota vartotojų galia sudaro 4,7 MW, iš jų 2,5 MW šildymui ir 2,2 MW karšto vandens ruošimui. Simno mieste karštas vanduo ruošiamas vartotojų šilumos punktuose ir tik šildymo sezono metu. Pastatuose įrengti nauji šilumos punktai, šilumos vartotojų sistemos priklausomos. Karštas vanduo ruošiamas šilumos punktuose įrengtais šilumokaičiais.

Simno miesto vartotojams šiluma centralizuotai tiekama iš vienos katilinės, kurios instaliuota galia – 8,6 MW, iš jos – 2,5 MW sudaro 2003m. įrengtas biokuro katilas. 2003 m. katilinėje sudeginta 942 m³ medienos atliekų ir 462 t mazuto, pagaminta ir į Simno šilumos tinklus buvo patiekta 4,9 GWh šilumos, iš kurios 1,0 GWh padengė šilumos nuostolius, o 3,9 buvo naudingai patiekta vartotojams. Vidutinis metinis Simno katilinės efektyvumas 2003 m. buvo 88 %.

Vartotojams šiuo metu šiluma tiekama dvivamzde sistema. Dauguma trasų renovuotos, bekanalės. Bendras šilumos tinklų ilgis Simne yra apie 4,5 km. Nuostoliai šilumos tiekimo vamzdynuose sudaro apie 21%.

Iki 2004 m. gegužės 1d. Butrimonių miestelio šilumos ūkį valdžiusi UAB "Butrimonių komunalininkas" buvo likviduota ir Butrimonių šilumos ūkis perduotas SĮ "Simno komunalininkas".

Butrimonių miestelyje šiluma centralizuotai tiekama viešosios paskirties pastatams ir keletui butų. Pastatuose įrengti šilumos punktai nemodernizuoti. Anksčiau šiluma centralizuotai buvo tiekama ir į keletą daugiabučių (apie 30 butų), tačiau šiuo metu šiuose daugiabučiuose šiluma gaminama vietinėse gamtinėmis dujomis arba malkomis kūrenamose katilinėse.

Instaliuota katilinės galia sudaro 1,2 MW, per metus sudeginant 190 tūkst. n.m³ gamtinių dujų pagaminama 1609 MWh šilumos. Metinis katilinės efektyvumas - 91 %.

Butrimonių centralizuotai tiekiamos šilumos trasose susidaro dideli šilumos nuostoliai. Dideli šilumos nuostoliai, iki 35% arba 526 MWh, susidaro dėl blogos senų trasų būklės. Iš katilinės šiluma tiekama 300 metrų ilgio sena orine trasa.

Iki 2003 metų šilumos gamybai Simno miesto centralizuoto šildymo sistemoje buvo naudojamas atsivežtinis brangus ir aplinką teršiantis kuras – mazutas. 2004 metais pradėtas eksploatuoti biokuro katilas sumažino šilumos gamybos savikainą. Tačiau liko rezervinio kuro problema. Kadangi Simne nėra gamtinių dujų tiekimo infrastruktūros, kaip rezervinis kuras paliktas mazutas.

Butrimonių šilumos ūkio pagrindinės problemos – dideli šilumos nuostoliai trasose ir mažas centralizuotai tiekiamos šilumos vartotojų skaičius, šilumos vartotojų nemokumas.

Pagrindinės Daugų šilumos ūkio problemos, kylančios po decentralizavimo, tai padidėjus tarša dėl vietinėse katilinėse kūrenamų malkų ir gyventojų netenkinanti aprūpinimo šiluma kokybė bei komforto lygis. Egzistuoja problemos dėl dabartinio šilumos ūkio priežiūros, nes bankrutavus paukštynui, kuriam priklausė šilumos trasos, jos liko be šeimininko.

Efektyvų investicijų panaudojimą šilumos ūkyje visų pirma užtikrina specialiųjų šilumos ūkio planų rengimas ir jų įgyvendinimas. Alytaus rajono savivaldybės šilumos ūkio specialusis planas buvo parengtas 2004 m. Šiame plane numatyta išlaikyti esamas centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemas, numatytos priemonės šių sistemų efektyvumo didinimui. Plane siūloma atlikti gyventojų apklausą ir pagal jos rezultatus įvertinti galimybę atkurti centralizuoto aprūpinimo šiluma sistemą Daugų mieste.

4.8. Dujų tiekimas

Alytaus rajonui dujos tiekiamos nuo linijos Vilnius - Kaunas - Kaliningradas labai aukšto (5,5 MPa) slėgio dujotiekio atšaka. Šioje dujotiekio atšakoje pastatytos dvi dujų skirstymo stotys (DSS) –Butrimonių DSS ir Alytaus DSS, esanti Panemuninkėliuose.

Alytaus rajono savivaldybės teritorijoje eksploatuojamo dujotiekio ilgis 49,8 km, iš jų 4,5 km aukšto, 23,8 vidutinio ir 21,5 žemo slėgio vamzdynų. Techninė dujotiekio vamzdynų ir dujų reguliavimo punktų būklė gera.

Gamtinės dujos Alytaus rajone vartojamos šildymui ir maisto ruošimui. Didžiausią gamtinių dujų vartotojų dalį sudaro gyvenamieji namai – 97% viso vartotojų skaičiaus. Taip pat gamtines dujas vartoja viena žemės ūkio įmonė, dvi pramonės įmonės ir 14 komunalinių buitinių vartotojų. Gamtines dujas šilumos gamybai naudoja Butrimonių centralizuoto šilumos tiekimo katilinė – 2003 m šioje katilinėje sudeginta 190 tūkst. n.m³ gamtinių dujų.

4.9. Telekomunikacijos ir ryšiai

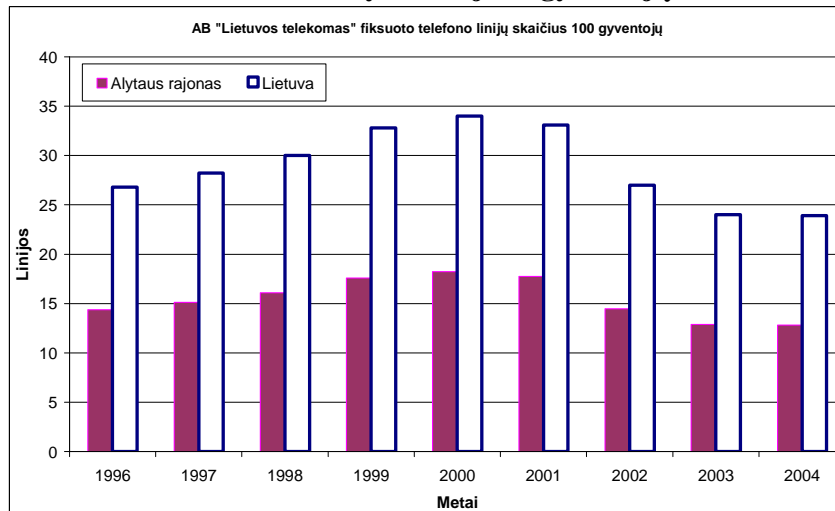
Norėdami įvertinti telekomunikacijų ir kitų ryšio sistemų situaciją Alytaus rajone, tikslingiausia yra palyginti ją su visos Lietuvos situacija. Pagal turimus išėties duomenis buvo palygintos tam tikrų telekomunikacinių paslaugų apimtys Alytaus rajone su Lietuvos Respublikos situacija.

Pagrindinis viešojo fiksuotojo telefoninio ryšio operatorius Alytaus rajone yra AB „Lietuvos telekomas“.

Vadovaujantis AB „Lietuvos telekomo“ metinėmis ataskaitomis bei pateikta kita informacija, buvo sudarytas 10 pav. grafikas, kuriame atsispindi fiksuotųjų AB „Lietuvos telekomas“ telefoninių linijų skaičius 100 Lietuvos ir Alytaus rajono gyventojų. Bendra rajone įrengtų linijų 100 žmonių skaičiaus kitimo tendencija (1996 – 2004 metams) atitinka Lietuvoje buvusį kitimo lygį. Pagal pateiktą grafiką matyti, kad Alytaus rajone

įrengtų fiksuotojo ryšio telefono linijų skaičius 100 gyventojų yra maždaug perpus mažesnis nei Lietuvos mastu. Pagrindinė priežastis dėl ko yra tokie skirtumai – nepakankamas gyventojų tankis Alytaus rajone. Vadovaujantis Statistikos departamento pateiktais duomenimis, 2004 metais Lietuvoje gyveno 52,8 gyventojų/km², tuo tarpu Alytaus rajone – 22,9 arba 2,3 karto mažiau.

4.9.1. pav. Fiksuotųjų AB „Lietuvos telekomas“ telefoninių linijų skaičius 100 Lietuvos ir Alytaus rajono gyventojų

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Šiuo metu Alytaus rajone kaip ir visoje Lietuvoje yra pasiektas pakankamai aukštas telefono linijų skaitmenavimo lygis ir jis siekia iki 93 proc., o tai sąlygoja geresnę ryšio kokybę bei ateityje užtikrins greitaeigio interneto plėtrą Alytaus rajone. Šiuo metu Alytaus rajone nėra problemų plėsti ir įrenginėti telekomunikacijų tinklus, tačiau tam turi būti poreikis.

Mobilusis (judrusis) ryšys Lietuvoje pastaraisiais metais plito greičiausiai nei visos kitos telekomunikacijų paslaugos. Šiuo metu Alytaus rajone galima naudotis keletos mobiliojo ryšio operatorių paslaugomis. Ateityje numatoma statyti dar daugiau bazinių mobiliojo ryšio stočių, kad būtų pagerintos ryšio sąlygos bei pasiūlytos naujos technologijos (3G, EDGE ir kitos).

Pašto paslaugų reikšmė gyventojų ir visuomeninių objektų tarpe nemažėja. Šiuo metu Alytaus rajone veikia 16 pašto skyrių. Vienas pašto skyrius vidutiniškai aptarnauja 2.010 Alytaus rajono gyventojų. Tuo tarpu Lietuvos mastu šis skaičius yra lygus 3.890. Toks skirtumas gaunamas dėl to, kad Alytaus rajone gyventojų sklaida yra didelė, o siekiant užtikrinti kokybiškas paslaugas turi būti įsteigta daugiau pašto skyrių, kurie sugebėtų aptarnauti visus gyventojus. Nežiūrint to, kad kai kurie pašto skyriai neperspektyvūs, gyventojai į skyrių uždarymą žiūri kaip į jų gyvenimo sąlygų bloginimą.

Internetas, turbūt viena labiausiai šiuo metu plintančių paslaugų. Tačiau, Lietuvoje interneto vartojimas nėra labai išplitęs ir jis mažesnis nei Europos sąjungos šalių vidurkis. Esama Alytaus rajono situacija interneto vartojimo atžvilgiu yra tipinė kaip ir kitų Lietuvos rajonų.

LITNET yra Lietuvos universitetų ir mokslo institutų iniciatyva sukurta organizacija, įgyvendinanti ir koordinuojanti mokslo, studijų ir švietimo institucijas jungiančio kompiuterių tinklo plėtrą, naujų informacinių technologijų ir paslaugų plėtrą bei teikimą mokslo ir studijų institucijoms. 2004 metų pabaigoje LITNET tinklo paslaugomis naudojosi 629 mokslo įstaigos iš jų 10 Alytaus rajone.

Aljansas "Langas į ateitį" 2002 metais pradėjo vykdyti unikalų Lietuvoje verslo paramos informacinės visuomenės plėtrai projektą.

Aljanso misija - skatinti interneto naudojimą Lietuvoje ir tokiu būdu kelti šalies gyventojų gyvenimo lygį, šalies konkurencingumą Europoje bei pasaulyje. Projekto iniciatoriai siekia, kad bendromis verslo ir valdžios pastangomis skatinama interneto plėtra per 3 metus leistų pasiekti Europos Sąjungos interneto skverbties vidurkį.

Šiuo metu LA yra įsteigti 175 viešo interneto centrai iš kurių 2 yra Alytaus rajone – Daugų viešojoje bibliotekoje ir Simno pašte.

Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LRV parengė ir kartu su Vidaus reikalų ministerija pateikė pasiūlymą „Viešosios interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“, kuris buvo atrinktas bei bus finansuojamas pagal PHARE 2003 Socialinės-ekonominės sanglaudos programą.

Viešųjų interneto prieigos taškų diegimo kaimo vietovėse projektui yra skirta 3,15 mln. €. Numatoma per 18 mėnesių, tiek laiko turėtų trukti projektas, įdiegti 300 viešų interneto prieigos taškų visoje Lietuvoje, ypač atkreipiant dėmesį į tas vietas, kuriose yra menkai išvystyta telekomunikacijų infrastruktūra.

Kiekviename naujai įrengtame viešosios interneto prieigos taške numatyta įrengti iki penkių kompiuterizuotų darbo vietų su prieiga prie interneto. Visos išlaidos, susijusios su kompiuterinės technikos diegimu ir priežiūra, bei interneto paslaugų kaštai bus dengiami iš projektui skirtų lėšų. Interneto prieigos taškuose gyventojams bus garantuojama 40 val. per savaitę prieiga prie interneto, už ryšį 18 mėnesių bus apmokama iš projektui skirtų lėšų.

Projekte numatoma viešuosius interneto prieigos taškus steigti lankomose vietose: bibliotekose, kultūros namuose, seniūnijose, bendruomenių centruose, paštu skyriuose ir pan. Tikimasi, kad projekto metu pasirinktuose rajonuose pavyks sukurti tinklą, kuris gyventojams leis 8 - 10 km spinduliu pasiekti vieną iš įsteigtų viešosios interneto prieigos taškų.

Alytaus rajono organizacijos taip pat dalyvauja PHARE projekte. Vadovaujantis vykdomo PHARE projekto atrankos rezultatais, Alytaus rajone ketinama įrengti dar papildomai 12 viešųjų interneto prieigos taškų bibliotekose: Alovės, Butrimonių, Kančėnų, Kriokiolaukio, Liksnėnų, Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Santaikos, Ūdrijos, Miroslovo ir Vaisodžių viešose bibliotekose.

Kumečiuose jau veikia viešasis interneto prieigos centras.

Alytaus rajone, kaip ir daugelyje kitų rajonų, prisijungti prie interneto galima įvairiais būdais. Labiausiai paplitęs būdas prisijungti prie interneto yra per komutuojamą telefono liniją. Praktiškai kiekvienas turintis fiksuoto ryšio telefoną, gali lengvai prisijungti prie interneto. Domenų perdavimo sparta tokiu atveju siekia iki 56 kbps. Greitaeigio interneto paslauga (iki 2 Mbps), kuri gali būti pasiekama per skaitmeninę telefoninę liniją (ADSL technologija), galima šiuose Alytaus rajono miestuose/miesteliuose:

- Simne;

- Butrimonyse;
- Kaniūkuose;
- Miklusėnuose;
- Miroslave;
- Kriokialaukyje;
- Kalininkuose;
- Dauguose;
- Vaisodžiuose;
- Venciūnuose;
- Radžiūnuose;
- Toleikiuose.

Šiuo metu Alytaus rajono savivaldybė drauge su Lazdijų rajono savivaldybe įgyvendina projektą "Plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklo sukūrimas Lazdijų ir Alytaus rajonų savivaldybėse". Projekto metu savivaldybių teritorijose bus sukurta plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklo infrastruktūra, įskaitant "paskutinės mylios" sprendimus, bei į vientisą kompiuterinį tinklą bus sujungtos Lazdijų ir Alytaus rajonų viešojo administravimo, švietimo, gydymo įstaigos ir organizacijos. Projektą numatoma įgyvendinti 2007 m. pradžioje.

5. GAMTINĖ IR KULTŪRINĖ APLINKA

5.1. Vanduo

Alytaus rajono savivaldybės teritorija yra Nemuno vidurupio baseino pietinėje dalyje. Nemunas savivaldybės teritoriją kerta beveik per vidurį. Rajono savivaldybės upių tinklą formuoja Peršėkė, Tverkta, Alovė, Tolupė, Obelis, Punelė bei Varėnės aukštupys.

Vidutinė Lietuvos metinio nuotėkio norma yra $7,5 \text{ l/s km}^2$. Alytaus rajono metinio nuotėkio norma yra $5,4 - 6,6 \text{ l/s km}^2$, t.y., šiek tiek mažesnis nei Lietuvos vidurkis.

Kadangi didelė metinio nuotėkio dalis tenka pavasario potvyniui, o tuomet jo panaudojimo galimybės yra ribotos, nuotėkį galima kaupti – reguliuoti. Nuotėkio reguliavimo potencialias galimybes atspindi reguliavimo koeficientas (kaitos ribos nuo 0 iki 1). Kuo didesnės šio koeficiento reikšmės, tuo palankesnės sąlygos nuotėkiui reguliuoti.

Einant iš lygumų į aukštumas, skiriasi ne tik paties nuotėkio koeficiento reikšmės (didėja einant aukštumų kryptimi), bet ir paties nuotėkio struktūra. Pagal tai Lietuva yra suskirstyta į keturias hidrologines sritis: Baltijos pajūrio, Žemaičių aukštumos, Vidurio Lietuvos ir Pietryčių. Alytaus rajono savivaldybė priklauso Pietryčių Lietuvos hidrologinei sričiai. Ji užima pietvakarinę šios srities dalį. Geomorfologiniu požiūriu ši sritis yra gana marga, nes apima Baltiškųjų aukštumų Dzūkų aukštumos dalį bei Verknės – Peršėkės žemumos pietvakarinę dalį.

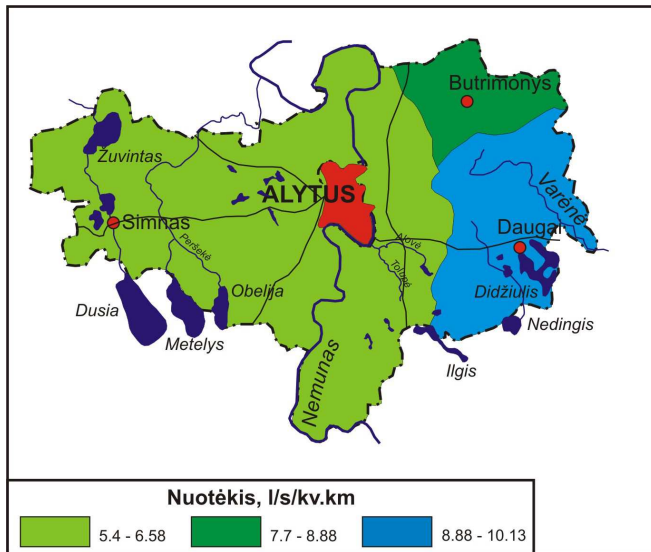
Alytaus rajono užimama šios hidrologinės srities teritorija pasižymi geromis nuotėkio natūralaus reguliavimo sąlygomis, nes čia vyrauja lengvesnės mechaninės sudėties nuogulos, yra miškų, ežerų ir pelkių. Požeminis nuotėkis ($3 - 5 \text{ l s}^{-1} \text{ km}^2$) sudaro daugiau nei 60% upės metinio nuotėkio dalies. Dėl šios priežasties rajono upėse liepos mėnesį vandens temperatūra tesiekia $17,7^\circ\text{C}$. Be to vanduo labai skaidrus (25 g/m^3) ir menkai mineralizuotas (vid. $0,75 \text{ g/l}$). Šioje hidrologinėje srityje vandeningiausias yra pavasaris, jam tenka apie 40% metų nuotėkio, o vasaros – rudens ir žiemos sezonams – atitinkamai 30% ir 22%.

Alytaus rajono Baltiškųjų aukštumų paviršių drenuojančios upės esti mišraus maitinimo, t.y. sniego, lietaus ir požeminio vandens dalys jų nuotėkyje yra apylygės.

Alytaus rajono vandentėmių tinklo natūralumas centrinėje dalyje yra didesnis nei 50%. Tuo tarpu rajono šiaurinėje dalyje siekia 30 – 50%. Ir tik patys šiauriniai pakraščiai patenka į 10 – 20% vandentėmių tinklo natūralumo juostą.

Vandens ištekliais turtingiausia Alytaus rajono centrinė dalis. Joje upėtumas atitinkamai siekia $1 - 1,25 \text{ km} / \text{km}^2$ ir daugiau nei $1,25 \text{ km} / \text{km}^2$ upių vagų. Alytaus bei Lazdijų rajonai yra ir patys ežeringiausi apskrityje.

5.1.1. pav. Alytaus rajono upių nuotėkis

Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

Alytaus rajono ežeringumas yra per pus mažesnis nei Lazdijų (6,10%) ir sudaro 3,20%. Lietuvos vidutinis upėtumas yra 1,05 km / km², todėl, lyginant su kitais rajonais, Alytaus rajono upėtumas yra artimas vidurkiui.

5.1.1. lentelė. Didieji Alytaus rajono ežerai (Aplinkos ministerija, 2001)

	Paviršiaus plotas	Didžiausias gylis	Aukštis v.j.l.
Žuvintas (11)	10.27	3.4	87.1
Didžiulis (Daugų) (12)	9.54	44.0	127.5
Obelija (23)	5.73	7.6	107.8

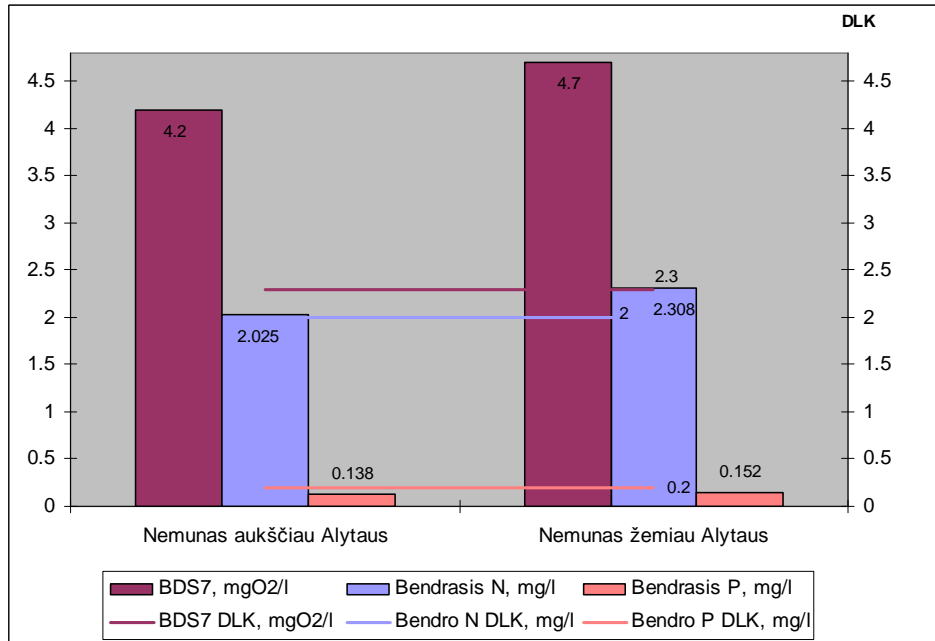
Lietuvos vidutinis natūralus ežeringumas daugiau kaip 1,5%. Baltijos aukštumoms tenka ~ 80% visų ežerų. Tarp didžiausių Lietuvos ežerų patenka ir Alytaus rajono didžiausi ežerai.

Vandens kokybė priklauso nuo į vandens telkinius patenkančių teršalų kiekio ir jų savybių. Pagrindiniai vandens teršėjai – tai komunalinis ūkis, pramonė ir žemės ūkis. Lietuvos gyventojams yra tiekiamas tik požeminis vanduo. Kol kas Lietuvos teritorijoje vyrauja pakankamai kokybiškas vanduo. Vandens kokybė gali prastėti tiek dėl gamtinių, tiek dėl antropogeninių veiksnių. Vandens kokybę atspindi ne tik jo biocheminės savybės, tačiau ir jame gyvenančių fito- ir zoorūšių įvairovė bei individų gausa. Alytaus rajono savivaldybėje yra dvi upių vandens monitoringo stebėjimo postai. Daugiausiai makrozoobentosos individų viename kvadratiname dugno metre yra Nemune žemiau Alytaus (1536 vnt/m²), tačiau didžiausia makrozoobentosos masė yra Nemune aukščiau Alytaus (56,56g/m²). Tokį makrozoobentosos gausumą pasiskirstymą lemia padidėjęs biogeninių elementų kiekis vandenyje.

Vandens kokybės skirtumus puikiai atspindi ir šiuose vandens stebėjimo postuose atlikti BDS7, bendrojo azoto bei bendrojo fosforo tyrimai. Švaresnis vanduo yra Nemune aukščiau Alytaus miesto nei žemiau miesto. Čia yra mažesnis bendrojo fosforo ir azoto kiekis, tačiau mažesnis prisotrinimo deguonimi laipsnis (4,2mg/l). Bendrasis azoto kiekis

Nemune, tiek aukščiau, tiek ir žemiau Alytaus, nestipriai, tačiau viršija DLK (didžiausia leistina koncentracija). Aukščiau Alytaus bendrojo azoto kiekis yra 2,025mg/l, o žemiau – 2,308mg/l.

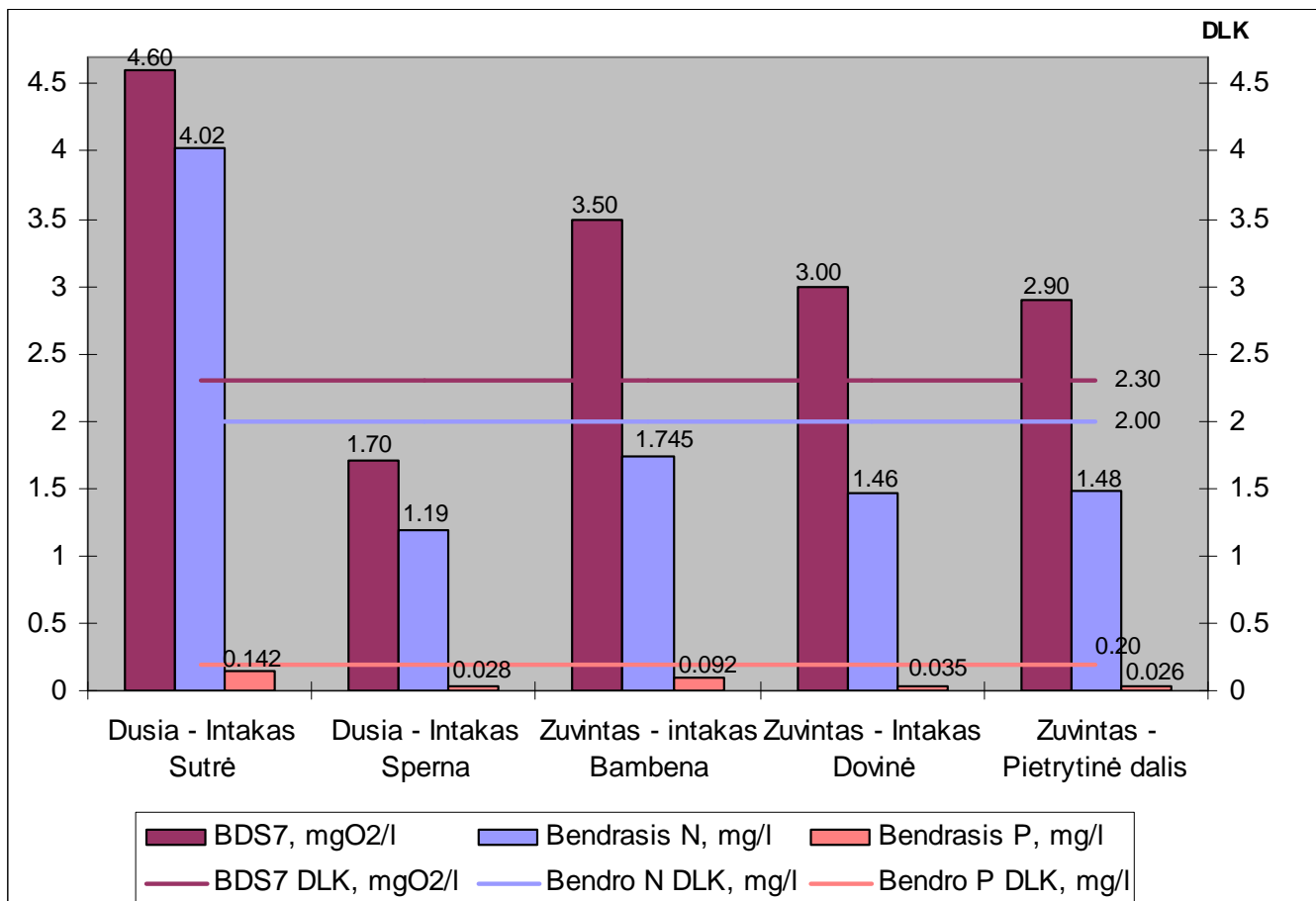
5.1.2. pav. Nemuno vandens kokybė aukščiau ir žemiau Alytaus miesto 2004m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2004)

Apie ežerų vandens kokybę monitoringiniai duomenys Alytaus rajone yra renkami penkiose vietose – dvejuose ežeruose. Žuvinte: ties Bambenos ir Dovinės intakais bei pietrytinėje dalyje; ir Dusios ežere: ties Sutrės ir Spernos intakais. Nors Dusios ežeras nepriklauso Alytaus savivaldybei, tačiau būdamas paribyje su šia savivaldybe, yra svarbi jos vandens išteklių dalis. Švariausias vanduo yra Dusioje ties Sperna, čia mažiausias bendrojo azoto ir fosforo kiekis, tačiau čia, kartu mažiausias pasotinimas deguonimi. BDS7 rodiklis nesiekia minimalios koncentracijos, kai tuo tarpu bendrojo azoto ir fosforo kiekis neviršija DLK. Nors ties Sutre pasotinimas deguonimi yra itin aukštas – 4,6mgO₂/l, tačiau čia bendrojo azoto koncentracija DLK viršija net du kartus.

Žuvinte pasotinimas deguonimi geriausias ties Bambenos intaku, tačiau čia, nors ir neviršija DLK, didesnis ir bendrojo azoto bei fosforo kiekiai. Apibendrinant galima teigti, jog mažiausiai biogeninių elementų (azoto ir fosforo) yra Žuvinto pietrytinėje dalyje, o didžiausiais vandens pasotinimas deguonimi – ties Bambenos intaku.

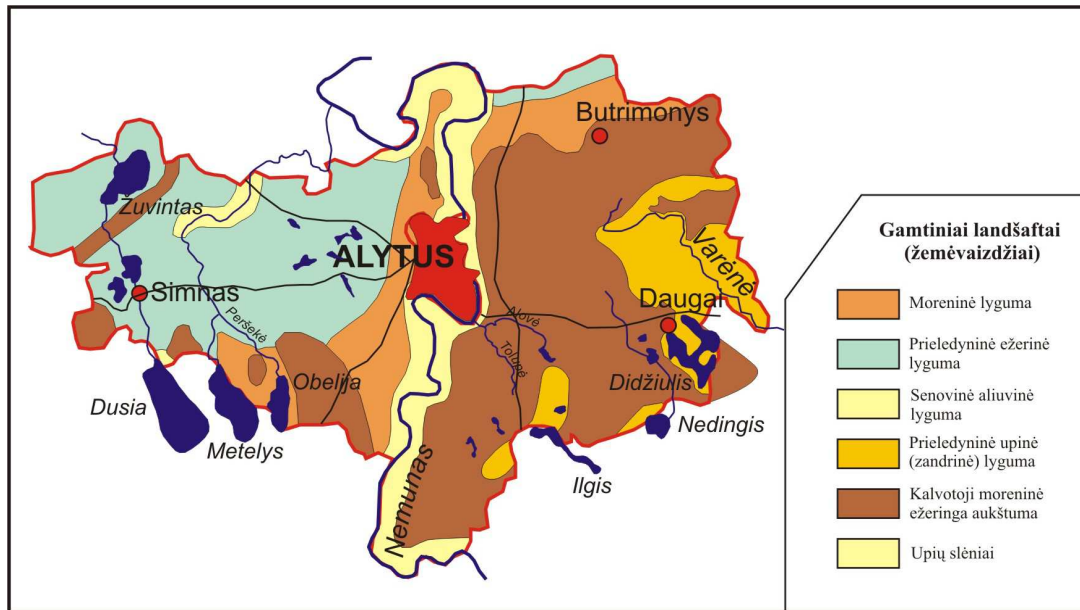
5.1.3 pav. Ežerų, vandens kokybė 2004m. (Aplinkos apsaugos agentūra, 2004)

5.2. Žemės paviršius

Alytaus rajono teritorijoje išskiriami 6 žemėvaizdžių tipai.

5.2.1. pav. Alytaus rajono žemėvaizdžiai

Kalvotų moreninių ežeringų aukštumų, moreninių lygumų, prieledyninių ežerinių lygumų, prieledyninių upinių lygumų, senovinės aliuvinės (deltinės) lygumų, bei slėninis žemėvaizdis. Kaip vertingo kraštovaizdžio teritorijas Alytaus apskrityje reikia paminėti Baltiškųjų moreninių ežeringų aukštumų dalis (Dzūkų aukštumą), su stačiais ir apystačiais kalvotais, daubuotais, pelkingais ir ežeringais vietovaizdžiais, Nemuno vidurupio slėnį, smėlingąsias gandrines lygumas. Kiekvienas iš paminėtų žemėvaizdžio tipų turi individualias – vyraujančias tik jam būdingas savybes: litologinį pagrindą, hidrologinį režimą, kurie sąlygoja vienokios ar kitokios augalijos vystymąsi, o tuo pačiu ir pastarojo žemėvaizdžio pritaikomumą įvairioms ūkio - gamybos šakoms, rekreacijai. Pastarieji du veiksniai sąlygoja teritorijos naudojimo kryptis, bei tvarkymo pobūdį, lemia apgyvendinimo ir infrastruktūros sistemų išsidėstymą. Skirtinguose žemėvaizdžiuose turėtų būti taikomi diferencijuotos kraštovarkos principai.

Vienas iš pagrindinių kultūrinio kraštovaizdžio požymių apsprendžiantis jo ekologinį stabilumą – žemėnaudų teritorinė struktūra. Lietuva pergyveno keletą žemės reformų, kai buvo iš esmės reformuojama žemėveikslų struktūra. Tarpukaryje kraštovaizdžio geoekologinį stabilumą palaikė žemas antropogeninės apkrovos lygis. Smulkiai suskaidyta kraštovaizdžio struktūra su gausiais natūralių žemėveikslų (miškų, pelkių, drėgnų pievų) intarpais. Tarybiniais metais ši smulkiasklėpė žemėveikslų struktūra buvo radikaliai pakeista pritaikyta technogenizuotam žemės dirbimui: sustambinti laukai, sureguliuotas vandentėkmių tinklas, sumažintas natūralių žemėveikslų kontūringumas. Tokiu būdu susiformavo agrarinės plynės, intensyvėjo teritorijų užstatymo – urbanizacijos procesai. Intensyvi (chemizuota), netausojanti ūkinė veikla tarybiniais metais išryškino geoekologinės krizės požymius. Ji Alytaus rajono teritorijoje pirmiausia pradėjo reikštis kalvotame Baltiškųjų aukštumų ruože dirvožemių nuarimo, vandens ir vėjo erozijos raiškos pasėkoje. Kraštovaizdžio įsisavinimo pobūdis ir intensyvumas didele dalimi priklausė nuo konkrečiam žemėvaizdžiui būdingų litologinio pamato savybių, jų nulemtu dirvožemio derlingumo. Vakarinėje ir šiaurės vakarinėje Alytaus rajono dalyje, kur vyrauja limnoglacialinių ir moreninių lygumų žemėvaizdžiai,

litologinis pamatas yra sunkesnės mechaninės sudėties ir tuo pačiu maistingesnis. Tose vietose natūrali kraštovaizdžio struktūra buvo neatpažįstamai pakeista. Sureguliuotas hidrografinis tinklas, suformuoti stambūs bemiškiai laukų masyvai. Kiek kitokia situacija rytinėje ir pietrytinėje rajono dalyje. Čia plyti labai įvairios litologinės sudėties kalvotos ežeringos aukštumos. Dauguma šių teritorijų (ypač smulkiai kalvotų) yra mažai tinkamos žemės ūkio gamybai plėtoti, todėl net ir tarybiniais metais pačios gamtinės situacijos jos buvo apsaugotos nuo žemėveikšlių stambinimo invazijos – išlaikė natūralų pobūdį, organiškai susiklosčiusią žemėveikšlių struktūrą. Geoekologiniu požiūriu svarbios yra teritorijos padengtos daugiamete augmenija, o ypač natūralūs žemėveiksliai: miškai, pelkės, pievos, kurie yra pagrindas rajono teritorijos gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema formavime.

Lietuvoje išskirtos 4 skirtingų dirvožemio dangos struktūros zonos:

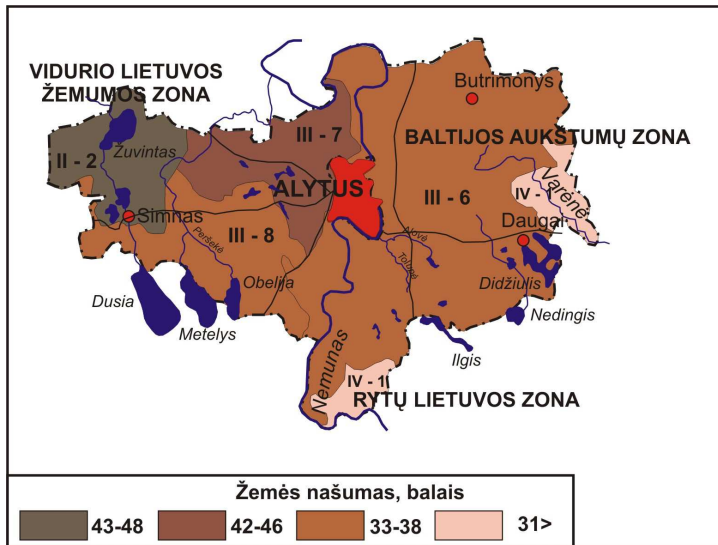
1. *Vakarų Lietuvos.*
2. *Vidurio Lietuvos žemumos*
3. *Baltijos aukštumų*
4. *Rytų Lietuvos*

Alytaus rajono savivaldybės teritorija patenka į:

1. Rytų Lietuvos zonos smėlžemių rajoną.
2. Baltijos aukštumų zonos Pietų Lietuvos Baltijos aukštumų priesmėlių ir smėlingų priemolių pasotintųjų jaurazemių bei priesmėlių ir smėlingų priemolių pasotintųjų ir nepasotintųjų balkšvažemių rajonus, o taip pat Nemuno vidurupio plynaukštės smėlingų ir dulkiškų priemolių paprastųjų, karbonatingųjų glėjiškų bei stagniškų išplautžemių rajonus.
3. Vidurio Lietuvos žemumos zonos dulkiškų priemolių karbonatinių glėjiškų rudžemių zonai priklauso tik Žuvinto apylinkės.

Rytų Lietuvos zonoje esančioje rajono teritorijoje paviršių formuoja fliuvioglacialiniai smėliai. Todėl čia vyrauja pasotinti ir nepasotinti smėlžemiai. Žemesnėse vietose yra žemapelkių ir aukštapelkių durpžemių. Čia dirvožemių agroūkinė vertė yra labai menka: dirvožemio našumo balas dažniausiai – 27 ar mažesnis. Pasotinti ir nepasotinti smėlžemiai paplitę rajono pietrytinėje dalyje Nemuno slėnyje ir nutįsta siaura juosta Nemuno slėniu žemyn link Alytaus miesto. Taip pat nedidelis smėlžemių arealas yra susiformavęs rytinėje rajono savivaldybės dalyje ties Daugų ežeru ir Varėnės vidurupiu.

5.2.2. pav. Alytaus rajono dirvožemių našumas

Šaltinis: VGTU atliktas tyrimas

Baltijos aukštumos zonoje dirvodarinės uolienos yra gana įvairios, todėl čia yra susiformavusi sudėtinga dirvožemio dangos struktūra. Rajono teritorijoje, esančioje šioje dirvožemių zonoje, vyrauja priemėlių ir smėlingų priemolių pasotintieji palvažemiai bei nedideliais plotais tos pačios granulimetrinės sudėties paprastieji balkšvažemiai. Ties Nemunu paplitę smėlingų ir dulkiškų priemolių paprastieji karbonatingieji glėjiški bei stagniški išplautžemiai. Šie dirvožemiai, lyginant su jaurazemiais ir balkšvažemiais (33 – 38 balai) yra patys derlingiausi. Jų našumas – 42 – 46 balai. Tačiau šiems, rajone esantiems išplautžemiams, dėl sunkesnės granulimetrinės sudėties yra būdingas užmirkimas, ypač gilesniuose horizontuose. Daug kur įmirkimas paviršinis. Ties Obelija nedideliais plotais aptinkami vidutiniškai eroduoti paprastieji karbonatingieji išplautžemiai. Tarpukalvėse, dėl perteklinio drėkinimo, susiformavo gilieji žemapelkiniai dirvožemiai.

Ties Žuvintu paplitę dulkiškų priemolių karbonatingi palvažemiai ir šlynžemiai. Nors šie dirvožemiai dėl esančios granulimetrinės sudėties yra užmirkę, tačiau jų našumo balas gana aukštas – 43 – 48 balai. Aplink Žuvinto ežerą susiformavo gilieji aukštapelkiniai dirvožemiai.

Pagal dirvožemio defliacijos (išpustymo) potencialą didžioji dalis Lietuvos, tame tarpe ir Alytaus apskritis, priskiriama mažą ir iš dalies, defliacinį potencialą turinčioms teritorijoms. Alytaus apskrities teritorijoje tai lemia miškingumas (46%). Tačiau, pagal nuardytų dirvožemių kiekį, Alytaus apskritis pirmauja Lietuvoje. Jai tenka 42,4% visų nuardytų Lietuvos dirvožemių. Kai kurias apskritis pagal šį rodiklį, lenkia 3 – 4 kartus, o Klaipėdos (2,5%) ir Tauragės (2,6%) – net 15 kartų. Pagal nuardytų dirvožemių kiekį nedaug nusileidžia Utenos apskriviai (42,7%). Lietuvos vidurkį – 16,15%, Alytaus apskritis lenkia 2,6 karto. Tokią sudėtingą dirvožemių dangos situaciją šioje apskrityje lemia paklotinio paviršiaus granulimetrinės situacijos ir reljefo ypatumai. Čia vyrauja smėliai, priemėliai ir vietomis smėlingi priemoliai. Situaciją stabilizuoja gausūs miško želdiniai.

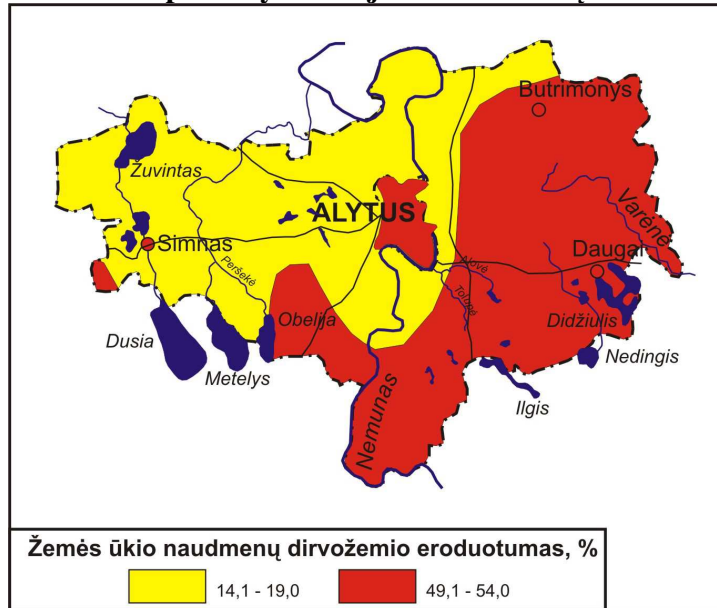
Nuardytų dirvožemių paplitimas glaudžiai koreliuojami su miškų paplitimu. Miškingiausiam Varėnos rajone nuardytų dirvožemių yra mažiausiai – 28,5%. Tuo tarpu Alytaus ir Lazdijų rajonuose nuardytų dirvožemių yra žymiai daugiau – atitinkamai

45,8% ir 46,9%. Tai lemia ne tik mažesnis teritorijos miškingumas, bet ir žymiai didesnis reljefo raižytumas (Dzūkų aukštuma).

Pagal mokslų akademijos Geologijos ir geografijos instituto duomenis, atsižvelgiant į reljefą, Alytaus rajone išskiriamos dvi eroduojamų žemės ūkio naudmenų juostos:

1. Baltijos aukštumų pietrytinė dalis – >49%
2. Verknės - Peršėkės žemuma – 9-14%

5.2.3. pav. Alytaus rajono dirvožemių eroduojamumas

Šaltinis: VGTU atliktas tyrimas

Alytaus rajono teritorija patenka į tris agrarines zonas:

I. *Baltijos kalvyno zona*. Apima Dzūkų aukštumos pietvakarinę dalį. Teritorijos įsavinimas žemės ūkiui yra vidutinis. Dirvožemiai yra jautrūs vandens erozijai. Čia vyrauja vidutiniškai našios žemės. Šioje zonoje yra palankios sąlygos susiformuoti vidutinio dydžio ir smulkiems ūkiams.

II. *Aukštaitijos ir Dzūkijos plynaukščių zona*. Nedidelė Alytaus apskrities teritorijos dalis apimanti didžiųjų Dzūkijos ežerų, Alytaus miesto ir Nemuno žemiau Alytaus apylinkes. Teritorijai būdingas didelis įsavinimas žemės ūkiui. Dirvožemiai nėra labai jautrūs intensyviai žemės dirbimui. Čia paplitę vidutiniškai našios žemės. Šioje zonoje yra palankios sąlygos derinti įvairaus dydžio ir tipų ūkius.

III. *Vidurio Lietuvos zona*. Ši zona apima Alytaus rajono vakarinę pakraštį – Žuvinto rezervatą ir Simno apylinkes. Teritorijos įsavinimas žemės ūkiui yra didelis, o dirvožemiai žemės

ūkiui – nelabai jautrūs. Čia vyrauja našios žemės. Todėl šioje zonoje yra palankios sąlygos formuoti ūkininkų ir žemės ūkio įmonių ūkius.

Kadangi dirvodarinės uolienos Alytaus rajone yra nevienodos genezės, skiriasi jų mineralinė ir cheminė sudėtis. Verknės – Peršėkės glaciodepresijoje susiformavo limnoglacialiniai smėliai bei moliai, kuriuose susikaupę palyginti didesnis kiekis molio ir dulkių dalelių kiekis nei glacigeninės kilmės aukštumų nuogulose. Todėl limnoglacialinės

kilmės dirvodarinėse uolienose yra susikaupę didesni kiekiai sunkiųjų metalų bei kancerogeninių elementų. Dideli jų (kobalto (Co), chromo (Cr), nikelio (Ni), vanadžio (V), aliuminio (Al)) kiekiai dirvožemyje susikaupę vakarinėje Alytaus rajono dalyje ties Peršėkės vidurpiu, tarp Žuvinto ir Obelijos. Palyginti mažiau, tačiau taip pat susikaupę yra švino (Pb) ir vario (Cu) elementai. Jų santykiniam susikaupimui taip pat didelės įtakos turi ir dirvožemio rūgštingumas (pH). Šioje Alytaus rajono teritorijoje jis yra nuo 6,7 iki 7,4 (neutralus).

Alytaus rajono teritorijoje naudingų iškasenų įvairovė nėra didelė. Čia aptinkama žvyro, žvyro-smėlio, smėlio, molio, bei durpių. Gamtinės sąlygos – reljefo kilmės ypatumai susiję su tam tikrais nuledėjimo eigoje vykusiais procesais lemia dėsninę šių naudingų iškasenų telkinių pasiskirstymą. Žvyro ir žvyro-smėlio telkiniai koncentruojasi rytinėje rajono dalyje, kur vyrauja smėlingos zandrinės lygumos, bei Nemuno apylėnyje. Molio išteklių koncentruojasi vakarinėje – limnoglacialinės (priedyninių baseinų) kilmės rajono dalyje. Ten pat koncentruojasi ir durpių telkiniai.

Alytaus rajone naudingųjų iškasenų tarpe plačiausiai paplitę žvyras ir smėlis, kitos naudingos iškasenos naudojamos labai nežymiai ar visiškai nenaudojamos.

Rajone yra 16 žvyro telkinių. Juose yra 9 detalieji išžvalgyti, 9 parengtinai išžvalgyti telkiniai ir 2 prognoziniai (perspektyvūs) plotai. Rajono teritorijoje yra 5 smėlio telkiniai. Jų tarpe 3 telkiniai detalieji išžvalgyti, 4 išžvalgyti parengtinai, ir aptiktas vienas prognozinis plotas. Smėlio panaudojimas gana įvairus. Vieno telkinio smėlis naudojamas molio liesinimui, 1 – aplinkos tvarkymui, 3 kelių tiesimui, remontui ir aplinkos tvarkymui.

Molis. Alytaus rajone (vieninteliai telkiniai visoje apskrityje) yra tik du molio telkiniai, kuriuose detalieji išžvalgyti išteklių siekia 1 205 tūkst. m³. Molis tinka plytų gamybai, tačiau pastaraisiais metais telkiniai neeksploatuojami.

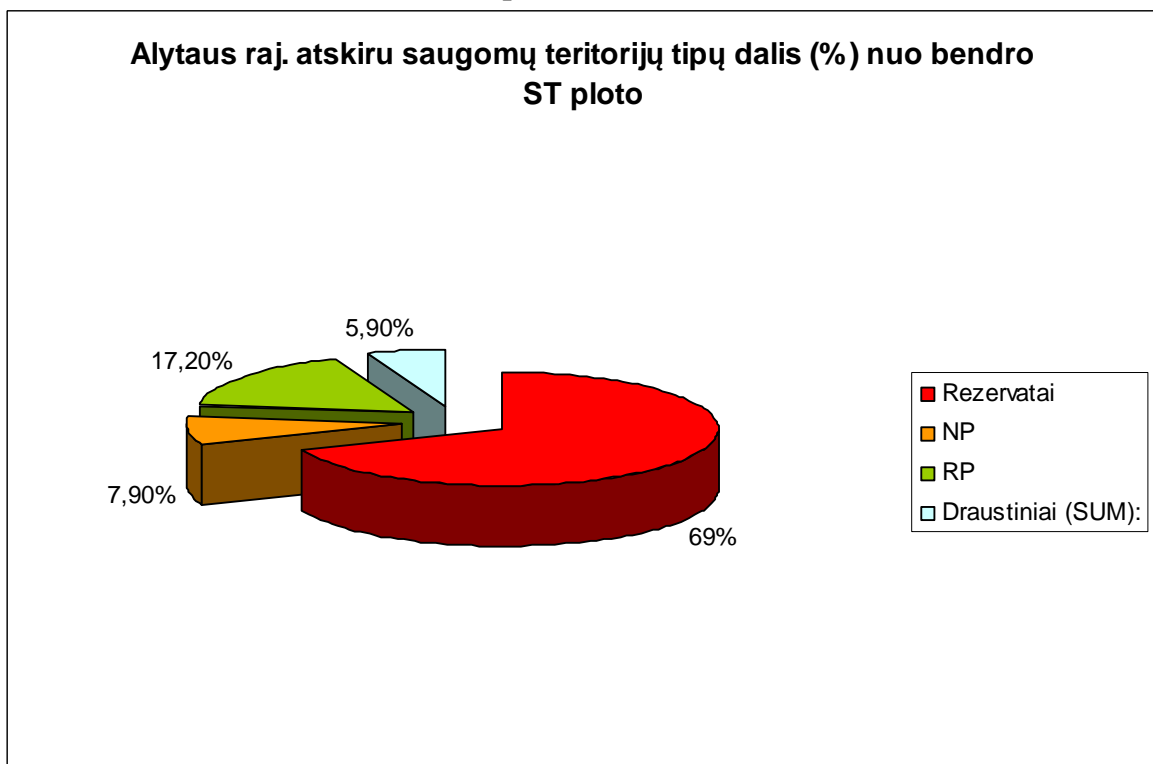
Durpės. Alytaus rajone aptikta 16 rentabilių durpių telkinių. Bendras durpių išteklių kiekis yra 2 362 tūkst. m³. Iš jų vienas telkinys detalieji išžvalgytas (vienintelis apskrityje) (Jo išteklių siekia 488 tūkst. m³) likusieji 15 išžvalgyti parengtinai.

5.3. Saugomos teritorijos

Alytaus rajonas iš kitų šalies rajonų išsiskiria saugomų teritorijų tipų gausa. Alytaus rajone ypač saugomas teritorijas atstovauja Žuvinto biosferos rezervatas įsteigtas 2002m. Žuvinto valstybinio rezervato, Žaltyčio botaninio – zoologinio, bei Amalvo botaninio – zoologinio draustinio pagrindu. (Dalis Žuvinto biosferos rezervato patenka į Marijampolės rajono teritoriją). Dzūkijos nacionalinis parkas, kurio tik nedidelė dalis (2,15 tūkst. ha.) patenka į Alytaus raj. teritoriją, bei dviejų regioninių parkų dalis (Nemuno kilpų (2.5 tūkst. ha.), Metelių (2.13 tūkst. ha.), 6 valstybiniai draustiniai, ir 13 gamtos paveldo objektų. Pilnas ypač saugomų teritorijų ir gamtinių kraštovaizdžio objektų sąrašas pateikiamas, jų plotai ir apsaugos tikslai pateikiami lentelėje „Valstybinės saugomos teritorijos Alytaus rajone“ ir lentelėje „Valstybės saugomi gamtos paminklai (gamtos paveldo objektai)“, Visų valstybinių parkų teritorijos pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir panaudojimo galimybes yra suskirstyti į funkcinės zonas – konservacines (rezervatai, draustiniai), apsauginės, rekreacinės ir ūkinės. Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi

saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, galimų negatyvių procesų ribojimo garantas. Be patvirtintos kraštovaizdžio tvarkymo strategijos esančiuose regioniniuose parkuose yra daug sudėtingiau užtikrinti reikiamą vertybių apsaugą. Valstybiniai draustiniai Alytaus rajono saugomų teritorijų tarpe užima ne itin svarbią padėtį. Jie, pagal ploto dalį apima tik (5.7%) bendro saugomų teritorijų sistemos ploto. Kiekvinių požiūriu Alytaus rajone yra 6 draustiniai: 2 – geomorfologiniai; 2 – pedologiniai; 2 – botaniniai. T.y. mažiau nei Varėnos (10) ir Lazdijų (9) rajonuose. Didžiausią dalį pagal plotą, valstybinių draustinių tarpe sudaro geomorfologiniai (46,7%) ir botaniniai (39,1%) likusiems pedologiniams draustiniams tenka 14.2%.

5.3.1. pav. Alytaus rajono saugomų teritorijų tipų dalis (%) nuo bendro ploto ST ploto.

Valstybinių draustinių sistemą Alytaus rajone sudaro:

- **geomorfologiniai** draustiniai skirti tipiškų bei unikalių reljefo kompleksų Dzūkų aukštumoje ir gretimose teritorijose apsaugai - *Pivašiūnų ir Sudvaju;*
- **pedologiniai** draustiniai skirti natūraliems Dzūkų aukštumų nuošlaičių dirvožemiams apsaugoti – *Sabališkės, Varčios;*
- **botaniniai** draustiniai skirti retoms bei nykstančioms laukinių augalų ir grybų rūšims bei jų bendrijoms ir buveinėms saugoti – *Balkasodžio, Vidzgirio;*

Alytaus rajone didžiausią dalį pagal plotą (69%) bendroje saugomų teritorijų sistemoje sudaro Žuvinto biosferos rezervatas.

Toliau, pagal dalį saugomų teritorijų sistemoje seka regioniniai parkai 17.2% (Metelių ir Nemuno kilpų RP dalys) ir nacionaliniai parkai 7.9% (DNP dalis). Bendra

saugomų teritorijų dalis nuo bendro rajono ploto Alytaus rajone siekia 19.1%, tai beveik 1.8 karto viršiją bendrą Respublikos saugomų teritorijų dalies nuo bendro ploto vidurkį (11,5%). Jei skaičiuosime panašų rodiklį atskiriems ST tipams pastebėsime, kad Rezervatai sudaro 13.2%, o Regioniniai parkai 3.3% nuo bendro raj. ploto. Tai parodo griežčiausią apsaugos režimą turinčių teritorijų dominavimą Alytaus rajone.

Neskaitant valstybinių ypač saugomų teritorijų tinklo, Alytaus rajono teritorija padengta "Natūra 2000" teritorijomis, jungiančiomis trapiusias ir vertingiausias natūralias buveines bei rūšis, kurios ypatingai svarbios visos Europos biologinei įvairovei. Šio tinklo idėja kilo siekiant apsaugoti buveines ir rūšis nuo išnykimo intensyvėjant žemės naudojimui. Pastarasis ekologinis tinklas padengia didžiąją Alytaus rajono saugomų teritorijų dalį.

Aplinkos būklę Alytaus apskrities saugomose teritorijose dabar labiausiai įtakoja šie procesai: 1) žemės privatizavimas, 2) rekreacinių statybų ir infrastruktūros kūrimo poreikis, 3) miško naudojimo intensyvumas, 4) administracinės tvarkos ir atsakomybės silpnėjimas, 5) informacijos nepakankamumas, 6) ekologinio sąmoningumo praradimas. Visa tai sudaro grėsmę daugumos saugomų teritorijų vertybėms, nes skatina didesnę ar mažesnę natūralaus kraštovaizdžio, tame tarpe ir bijotos degradaciją. Šie negatyvūs procesai daugiausia reiškiasi kai kuriuose regioniniuose parkuose, kurių dauguma iki šiol neturi reikalingų tvarkymo programų, o taip pat šiuo metu nepakankamai kontroliuojamuose draustiniuose. Kylant ekonominiam agresyvumui aplinkosaugos pažeidimų arba aktyvių ketinimų tai padaryti padažnėjo Dzūkijos nacionaliniame parke ir net Žuvinto rezervate. Vis tik palyginus su kitais rajonais, bendrą aplinkos būklę Alytaus rajono saugomose teritorijose dar galima būtų vertinti kaip santykinai patenkinamą. Optimizuojant saugomų teritorijų tvarkymą, reikėtų nustatyti kompensacijų bei lengvatų teikimo saugomose teritorijose gyvenantiems gyventojams tvarką, skatinimo sistemą už apsaugos ir naudojimo režimo laikymąsi ir skirti konkretų finansavimą saugomiems gamtos ir kultūros objektams prižiūrėti bei tvarkyti.

5.3.1. lentelė. Valstybinės saugomos teritorijos Alytaus rajone

Eil. Nr.	Kategorija Pavadinimas	Plotas (ha)	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
<i>V a l s t y b i n i a i b i o s f e r o s r e z e r v a t a i</i>				
2.	Žuvintas	18 490	Alytaus	Įsteigtas didžiausiam Lietuvoje pelkiniam kompleksui su liekaninių ežeru, svarbioms vandens paukščių perėjimo ir apsistojimo migracijų metu vietoms išsaugoti.
<i>N a c i o n a l i n i a i p a r k a i</i>				
3.	Dzūkijos	55040	Varėnos, Alytaus raj. (2150)	Įsteigtas siekiant reprezentuoti miškingą giliaslėnių upynų kraštovaizdį su žemyninių kopų masyvais ir savitais senaisiais šilinių dzūkų kaimais.
<i>R e g i o n i n i a i p a r k a i</i>				
4.	Metelių	17729	Lazdijų Alytaus (2129)	Įsteigtas unikaliai didžiųjų Sudūvos ežerų kraštovaizdžiui, jo gamtinei ekosistemai bei kultūros paveldui išsaugoti, tvarkyti ir jų naudojimui reguliuoti.

5.	Nemuno kilpų	25171	Prienu Alytaus (2500)	Įsteigtas unikaliai didžiųjų Nemuno kilpų ir Punios šilo kraštovaizdžiui, jo gamtinei ekosistemai bei kultūros paveldui išsaugoti, tvarkyti ir jų naudojimui reguliuoti.
<i>G e o m o r f o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
11.	Pivašiūnų	447	Alytaus	raiškus tarpduburinės dislokacijos moreninis masyvas Dzūkų aukštumoje
12.	Sudvajų	302	Alytaus	Nemuno upės paslėnio erozinis kalvynas
<i>P e d o l o g i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
16.	Sabališkės	130	Alytaus	Rytų Lietuvos aukštumų vakarinių atšlaičių velėniniai glėjiniai priemolio ir molio dirvožemiai
17.	Varčios	99	Alytaus	Pietų Lietuvos aukštumų šiaurinių atšlaičių velėniniai jauriniai glėjiniai priemolio dirvožemiai
<i>B o t a n i n i a i d r a u s t i n i a i</i>				
18.	Balkasodžio	240	Alytaus	Nemuno slėnio termofilinių pušynų augalų bendrijos su retų rūšių augalų augavietėmis
20.	Vidzgirio	387	Alytaus mst.	Pietų Lietuvos miškų kompleksas Nemuno slėnyje su retų rūšių augalų augavietėmis

5.3.2. lentelė. Valstybės saugomi gamtos paminklai (gamtos paveldo objektai)

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Savivaldybė Pavadinimas</i>	<i>Vietovė, saugoma teritorija</i>
Alytaus rajonas		
<i>Geologiniai objektai</i>		
1.	Alovės atodanga	Kaniūkų km.
2.	Nemunaičio atodangos	Nemunaičio km.
3.	Didysis Dzūkijos akmuo	Vangelonių km.
4.	Dūdiškių akmuo	Dūdiškių km.
5.	Raudonasis akmuo	Dirmiškių girininkija, Norūnų miškas
<i>Geomorfologiniai objektai</i>		
6.	Galvinio gūbrys	Subartonių girininkija, Mižonių km.
7.	Panemuninkų skardis	Punios girininkija
<i>Hidrologiniai objektai</i>		
8.	Druskelės šaltinis	Balkasodžio km.
9.	Nemunaičio mineralinė versmė	Lankų km.
<i>Botaniniai objektai</i>		
11.	Aukščiausia Lietuvos eglė	Dzirniškių girininkija
12.	Aukščiausia Lietuvos pušis	Punios girininkija, Punios šilas
13.	Senoji guoba	Geisčiūnų km.
14.	Storasis ąžuolas	Punios girininkija, Punios šilas

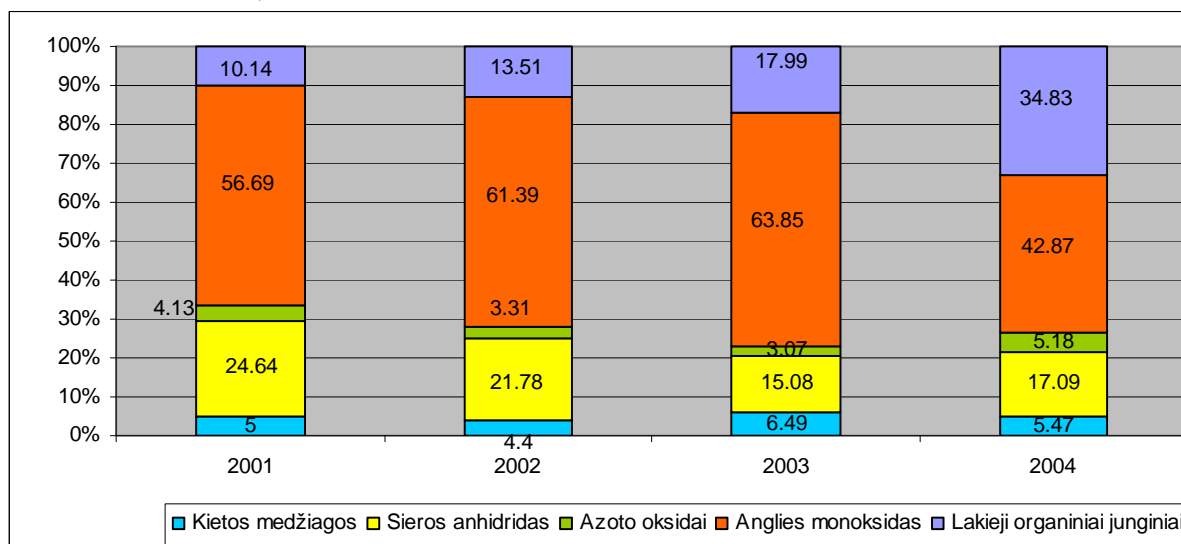
Šaltinis: VGTU 2005 m. atliktas tyrimas.

5.4. Oro kokybė

Remiantis ES leistiniais išmetimų normatyvais, nacionalinė darnaus vystymosi strategija numato neviršyti numatytų aplinkos taršos rodiklių ir laikytis tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos taršą, reikalavimų. Kadangi teršalai atmosferoje gali išlikti ilgą laiką ir juos oro masės perneša toli nuo taršos šaltinių, oro kokybė priklauso ne tik nuo vietinių taršos šaltinių išmetamų teršalų, bet ir nuo tarpvalstybinių pernašų. Kaip ir bendrai Lietuvoje (Aplinkos būklė 2003), taip ir Alytaus rajone išmetamų sieros junginių kiekis nuolatos mažėjo. Šioje savivaldybėje išmetamų sieros junginių kiekis sumažėjo nuo 24,64% iki 17,09%.

Išmetamų į atmosferą teršalų struktūroje labiausiai sumažėjo anglies monoksido kiekis, nuo 56,69% iki 42,87%. Kietosios medžiagos ir azoto oksidų išmetamas į atmosferą kiekis kito nežymiai, t.y. vienais metais sumažėdavo, o vėliau vėl išaugdavo. Tačiau per ketverius metus, bendroje išmetimų struktūroje jų kiekis svyravo apie 10%. Labiausiai išaugo lakiųjų organinių junginių išmetimai, nuo 10,14% iki 34,83%.

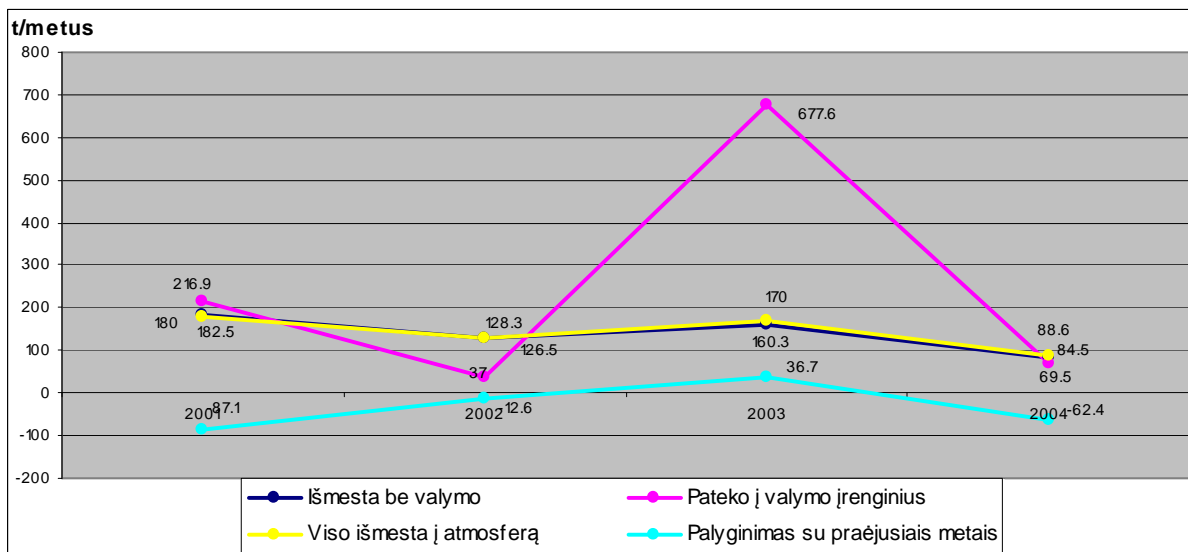
5.4.1. pav. Iš stacionarių šaltinių išmetamų medžiagų struktūra Alytaus rajone 2001-2004 metais, 2004

Šaltinis: aplinkos apsaugos agentūra.

Tarp įmonių skaičiaus mažėjimo ir taršos pokyčio, Alytaus rajone yra stebima tiesinė priklausomybė. Išmetamų teršalų kiekis nuolat mažėja. Jis sumažėjo nuo 182,5 t/metus iki 84,5t/metus. Kartu proporcingai sumažėjo iš teršalų išmestų į atmosferą kiekis. Tų pokyčių negalima vertinti vienareikšmiškai. Taršos sumažėjimą lėmė ne technologijų išvystymas o įmonių skaičiaus sumažėjimas. Bendroje tendencijoje per paskutinius ketverius metus stebima tiesinė tiesioginė priklausomybė – mažėjant išmetimų mastui, kartu mažėja ne tik valymo įrengimuose sulaikomų, bet ir, proporcingai, į atmosferą patenkančių teršalų kiekis.

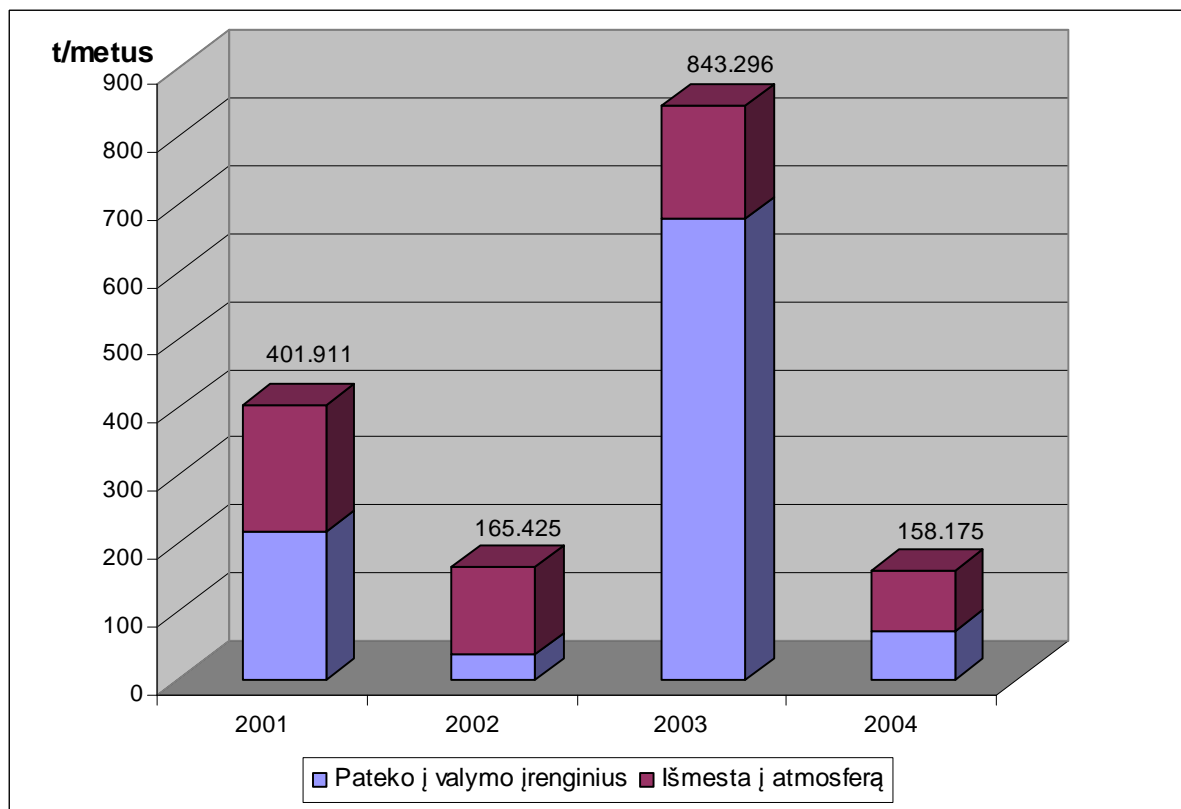
5.4.2. pav. Teršalų išmetimas į atmosferą ir jų valymas Alytaus rajone 2001-2004m.

Šaltinis: aplinkos apsaugos agentūra.

2001 – 2004 metų laikotarpyje Alytaus rajono teritorijoje stacionarių taršos šaltinių išskiriamas teršalų kiekis į atmosferą labai stipriai svyravo. Didžiausi teršalų kiekiai buvo užregistruoti 2003 metais. Šiuos svyravimus daugiausia lėmė teršalų dalis patenkanti į valymo įrenginius. Ji svyruoja nuo 37 t/metus 2002m. iki 677 t/metus 2003 metais. Teršalų kiekis patenkantis į atmosferą atskirais metais stipriai nesiskyrė ir svyravo nuo 185t iki 88t per metus.

5.4.3 pav. Teršalų valymas Alytaus rajone 2001-2004m.

Šaltinis: aplinkos apsaugos agentūra.

5.5. Biologinė įvairovė

Alytaus rajono biologinę įvairovę ir floros bei faunos savitumus lemia:

- geografinė padėtis;
- unikalus Dzūkų moreninės aukštumos ir Peršekės – Verknės limnoglacialinės lygumos derinys;
- gausus upių slėnių, tarnaujančių migracijos koridoriais, tinklas;
- ežerų įvairovė;
- specifinis klimatas ir hidrologinis režimas;
- savita ūkinės veiklos raida (palyginti ekstensyvus žemės ir miškų ūkis, ypač pietrytinėje dalyje; žemėnaudos savitumai ir žemės reformų specifika).

Alytaus rajono teritorija pasižymi didele buveinių įvairove: eglyniniai pušynai, juodalksnynai, užliejamos pievos, aukštapelkės ir žemapelkės, upių slėniai. Ypatingai didele buveinių įvairove pasižymi upių slėniai – tai miškai įvairaus drėgnumo ir derlingumo žemėse, šaltininės pelkutės, pakrančių smėlynai, atviri ir krūmais užaugantys šlaitai, derlingos užliejamosios pievos ir smiltpievės aukštesnėse terasose, įvairios vandens buveinės – nuo senvaginių ežerėlių ir lėtai tekančio vandens užtekiuose iki rėvų sraunumų.

Alytaus rajone, lyginant su Varėnos rajonu, miškų yra palyginti nedaug, tačiau jie yra turtingi savo grybų derliais; ypač rajono pietuose ir pietryčiuose augantys miškai. Iš

valgomų grybų daugiausia tikrinių baravykų, voveraičių, nemažai šilbaravykių ir makavykų. Alytaus rajono pietinį pakraštį siekiančio Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje aptikta daugiausia grybų rūšių – apie 300 rūšių, tame tarpe ir 12 saugomų rūšių, tačiau dėl menko grybų ištirtumo jų rūšių gali būti ir daugiau. Ant medžių kamienų auga retos kempinių rūšys. Dzūkijos kerpių florą sudaro 212 rūšys (Lietuvoje iš viso žinoma apie 400 kerpių rūšių).

Rajono teritorijoje gyvena nemažai rūšių įvairių žinduolių, ypač – smulkiųjų, gyvenančių pievų ekosistemose. Daugeliui žinduolių palankiausios mitybos ir veisimosi sąlygos yra derlingose augimvietėse – prie upelių, upių ir ežerų, kur auga mišrūs eglių ir lapuočių medynai su gausiu pomiškiu bei traku. Gausus upių ir upelių tinklas sudaro geras sąlygas vandens ir pusiau vandens žinduoliams.

Alytaus rajono miškuose užregistruota 41 saugomų keturių paukščių rūšių lizdaviečių: juodojo gandro, mažojo erelio rėksnio, vištvanagio bei gervės. Būdingiausiems miškų paukščiams priskiriama kikiliai, margasparnės musinukės, kuoduotosios zylės, strazdai giesmininkai, amaliniai strazdai, juodosios meletos. Mišriuose miškuose ties vandens telkiniais, papelkiais būdingi juodieji strazdai, volungės, liepsnelės, žaliosios ir pilkosios pečialindos, juodgalvės devynbalsės, jerubės. Senesniuose ir nuošaliau augančiuose miškuose gyvena juodieji gandrai, jūriniai ereliai, erelis žuvininkas, sausuose brukniašiliuose peri lututės. Pievose ir ganyklose gyvena griežlės, putpelės. Dirbamiems laukams būdingi dirviniai vieversiai, rečiau sutinkamos pempės.

Upių ir ežerų pakrančių nendrynuose įsikūrė smulkūs žvirbliniai paukščiai. Ežeruose ir upėse būdingiausios antys – klykuolės, kuoduotosios, didžiosios.

Pelkių pakraščiuose gyvena paprastieji žalčiai. Pelkėse dažni gyvavedžiai driežai, paprastoji angis.

Šaltavandenėms Merkio baseino upėms, kurių didesnė dalis patenka į Merkio ichtiologinį draustinį, būdinga labai įvairi ir vertinga žuvų fauna: margieji upėtakiai, kiršliai. Nemune neretai pasitaiko salačiai, karšiai, šamai, ūsorai. Visose didesnėse upėse sutinkamos vėgėlės.

Eutrofinio tipo (karšinio tipo) ežeruose gyvena įprastinės ežerams rūšys – plakiai, lynai, raudės, karšiai, lydekos, ešeriai, kuojos. Į kai kurias įleista karpių. Distrofinio tipo ežeruose darniausiai sutinkami auksiniai karosai, kartais – ešeriai.

Alytaus rajono užpelkėjusiuose spygliuočių miškuose ir šaltavandenėse upėse galima rasti nemažai šiaurinio paplitimo vabzdžių rūšių. Čia aptikta 760 makrodrugių rūšių (apie 76% Lietuvos makrodrugių). Pietų Lietuvoje yra didžiausia tikimybė pastebėti imigruojančias pietines rūšis. Lietuvoje jos sutinkamos beveik išimtinai Nemuno slėnio pietinėje dalyje. Šioje Lietuvos dalyje yra didžiausias paprastojo grambuolio paplitimo židynys. Pietinėje Lietuvos dalyje (Alytaus apskrityje) paplitusi unikali plėviasparnių fauna. Čia gyvena net 217 laukinių bičių rūšių. Tai yra daugiau nei du trečdaliai visų bičių rūšių, žinomų Lietuvoje.

Biologinės įvairovės išsaugojimo strategijos duomenimis, natūralių ekosistemų plotų mažėjimas sukelia bendrijų nestabilumą, jų struktūros ir rūšinės sudėties pokyčius. Ima vyrauti plačios ekologinės amplitudės kosmopolitinės ir plataus paplitimo rūšys, kurios išstumia vienai ar kitai ekosistemai būdingas rūšis. Tai ryškiausiai pasireiškia pievų, pelkių ir smėlynų bendrijose. Stebima mažesnių vandens telkinių eutrofikacija – pasireiškianti jų pakrančių užaugimu plačia hidroheliotų juosta.

Gyvūnijos kaitos tendencijos Lietuvoje apspręstos ekosistemų struktūros ir mozaikos pokyčiais bei žmogaus tiesiogine įtaka. Po intensyvaus brakonieravimo nuo 1991 m. stipriai sumažėjo briedžių, stirnų bei šernų. 2003 apskaitos duomenimis, net sumažinus medžioklės kvotas, briedžių ir elnių populiacijos ir toliau mažėja. Žemių sausinimas padarė didelę neigiamą įtaką paukščių rūšinei sudėčiai ir populiacijų gausumui. Melioracijos ir chemizacijos įtakoje mažėjo varliagyvių gausumas ir įvairovė. Tačiau pastaruoju metu situacija pradėjo gerėti. Tam įtakos turėjo monokultūrų keitimas naudmenų mozaika, sumažėjęs mineralinių trąšų ir cheminių medžiagų naudojimas.

Alytaus rajono didžiausią ploto dalį užima natūralių pievų ir agrolandšaftų ekosistemos. Miškų ekosistemoms tenka tik 21,7%. Taip pat svarbią vietą užima ežerų (Žuvintas, Didžiulis, Obelija), upių (Nemunas, Varėnė, Peršėkė) ekosistemos. Upių slėniai svarbūs kaip migraciniai koridoriai, o taip pat gamtinio karkaso elementai. Natūralių ar pusiau natūralių pievų yra nedaug. Jos telkiasi Varėnės vidurupio, Peršėkės, Tverktos bei kitų upių salpose ir slėnių šlaituose. Pievos pasižymi labai didele pievų bendrijų įvairove. Arčiau vandens auga monažolynai bei dryžutynai. Senvagių pakraščiais, salpos pažemėjimuose dažnos balinių pievų bendrijos – tai vingiorykštynai, viksvameldynai, stambiaviksvynai. Sausesnėse vietose driekiasi šluotsmilgynai. Trąšių pievų bendrijos upių salpose užima nedidelius plotus.

Natūralių ekosistemų kitimo tendencija yra atvirų plotų užaugimas mišku, tuo pačiu mažėjant ekosistemų įvairovei. Kraštovaizdžio mozaikos kitimą lemia socialinės – ekonominės sąlygos. Suirus kolūkinei sistemai, stambūs laukų masyvai skaldomi į sklypus ir ekologinė įvairovė auga. Antropogeninis miškų didinimas spygliuočių sąskaita, biologinei įvairovei yra nepalankus veiksnys. Ekosistemų viduje natūralios biologinės įvairovės kitimo kryptys yra susiję su sėkmes ir stabilių klimaksinių bendrijų formavimusi. Klimaksinės bendrijos labiausiai nukenčia dėl antropogeninio poveikio. Ne visos klimaksinės bendrijos pasižymi biologine įvairove. Joms gali būti būdinga ir kosmopolitinių rūšių kompleksas – o botaninė įvairovė maža. Biologine įvairove pasižymi ir kai kurios pionierinės ekosistemos (užaugantys dirvonai, patvenkti vandens telkiniai).

Biologinės įvairovės tendencijos:

1. Ankstyvų stadijų bendrijų plitimas, o klimaksinių – mažėjimas.
2. Biologinės įvairovės praradimas eutrofikuoiose pelkinėse ir ežeruose įsivyraujant mono dominantinėms bendrijoms.
3. Rūšių ir bendrijų įvairovės miško ekosistemoje mažėjimas dėl intensyvaus ūkininkavimo nukenčiant brandiems lapuočiams.
4. Pievų bendrijų ir rūšių įvairovės mažėjimas užaugant pievoms ar joms transformuojantis į ūkio naudmenis.
5. Biologinės įvairovės augimas agroekosistemose dėl didėjančio fragmentiškumo, mažesnio trąšų ir chemikalų naudojimo bei augančio dirvonų ploto.

5.6. Gamtiniai rekreaciniai išteklių

Įvairių rūšių turizmui ir rekreacijai tinkančių gamtinių išteklių Alytaus rajone pagrindą sudaro gamtiniai ir kai kurie antropogeninės kilmės, ar tik antropogenizuoti kraštovaizdžio elementai (tvenkiniai, parkai ir pan.), bei jų deriniai:

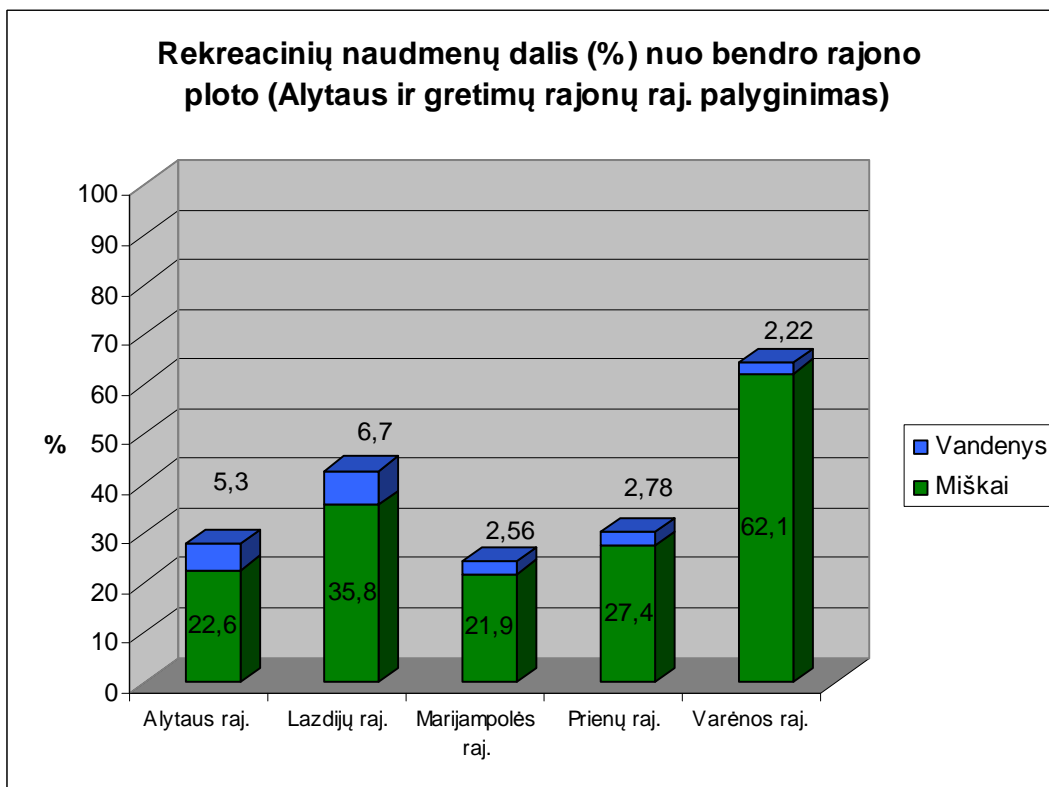
- Žėliniai ir želdiniai (įvairioms rekreacijos formoms tinkantys miškai, miško parkai, parkai);
- vandens telkiniai (įvairioms rekreacijos formoms tinkantys ežerai, tvenkiniai, vandntėkmės);
- Geomorfologinės struktūros (kalvos, daubos, gūburiai, slėniai, šlaitai ir kiti reljefo komponentai);
- Estetiškai vertingi kraštovaizdžio kompleksai, kuriuos formuoja skirtingo raiškumo minėtų kraštovaizdžio komponentų deriniai.

Visų paminėtų išteklių grupės gausa sudaro realias galimybes naudoti juos profesiniam, pažintiniam ar tiesiog rekreaciniam (poilsiniam) turizmui. Rekreacijai naudojamos teritorijos, kuriose lankymo intensyvumas viršija 5 žmogaus dienas per metus, sudaro 43%. Pagrindiniai Alytaus raj. rekreaciniai ištekliai, vertinant pagal užimamą plotą, yra raižytas ir raiškus reljefas, taip pat didelę rekreacinių išteklių dalį sudaro miškai, vandens telkiniai ir svarbiausia visa tai apjungiantys estetiniai ištekliai. Didžiąją dalį Alytaus rajono teritorijos sudaro kalvotos ežeringos aukštumos su vyraujančiais šviesiais ir sausais pušynais. Rajono teritoriją pusiau dalina Nemuno vidurupis su plačiu ir vaizdingu slėniu. Didžioji dalis Alytaus rajono gamtinių išteklių koncentruojasi saugomose teritorijose - nacionaliniame bei regioniniuose parkuose, draustiniuose. Būtent su saugomomis teritorijomis yra siejami pagrindinių rekreacinių išteklių arealai. Dauguma bendrų su kaimyniniais rajonais turistinių rekreacinių arealų koncentruota už Alytaus rajono ribų. Dėl šių turistinių arealų susietumo, labai sunku apskaičiuoti turistų srautus ir jų talpumą Alytaus rajonui atskirai.

Alytaus rajone esančių svarbiausių turistinių zonų rekreacinis talpumas - 30-40 apsilankymų per metus į vieną ha. Skaičiuojamas maksimalus Dzūkijos nacionalinio bei Nemuno kilpų ir Metelių regioninių parkų bendras maksimalus rekreacinis talpumas, įvertinus tai, kad daugiausiai parkai lankomi sezono metu, galima teigti, kad bendras maksimalus parkų rekreacinis talpumas sudaro 30 tūkst. apsilankymų per dieną.

Pagal kraštovaizdžio gamtinių komponentų (vandens, miškų, reljefo) tinkamumą įvairioms rekreacijos rūšims bei aplinkos vaizdingumą rekreacijai tinkamos teritorijos (rekreacinės naudmenos) Alytaus rajone siekia 39 tūkst. ha. arba 27% rajono teritorijos. Tai, lyginant su kitais Alytaus apskrities rajonais nėra daug. Apskrities rajonuose rekreacinių naudmenų plotas gana stipriai svyruoja. Varėnos raj. jis siekia 165 tūkst. ha. arba 66.8% rajono teritorijos (didžiausias rodiklis Respublikoje). Alytaus raj, kaip ir visos apskrities rekreacinių naudmenų skaičių nulemia rajonų miškingumo lygis, nes pagal miškai sudaro didžiausią visų rekreacinių naudmenų dalį, kuri Alytaus rajone siekia net 81%. Tikėtino rekreacinio lankomumo požiūriu Alytaus rajono teritorija yra gana aukštai vertinama. Tikėtinas rekreacinis Alytaus rajono lankomumas siekia iki 320 tūkst. žmogaus valandų. Didžioji dalis pačių vertingiausių rekreacinių išteklių yra susitelkę stipriai raižytose - kalvotose, ir dėl to ūkiškai mažai įsisavintose teritorijose, kurios daugeliu atveju yra vieno ar kito tipo saugomos teritorijos dalis. Rekreacinių išteklių naudojimas jose yra griežčiau kontroliuojamas, remiantis konkrečios saugomos teritorijos planavimo schemų sprendiniais.

5.6.1. pav. Rekreacinių naudmenų dalis (%) nuo bendro ploto (Alytaus ir gretimų raj. palyginimas)

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Alytaus rajono rekreaciniai ištekliai pagal savo visuomeninę svarbą ir problemų pobūdį skirstomi į tris grupes:

- miškingų - ežeringų rajonų;
- upių slėnių;
- priemiestinių zonų.

Svarbiausi Alytaus rajono gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra švarūs ežerai, miškai ir oras bei ypač vaizdingas sąlyginai natūralus kraštovaizdis.

Rekreaciniu požiūriu svarbiausias Alytaus rajono turtas - miškai. Alytaus rajono miškingumas - 21,8%. (10 % mažiau už Respublikos vidurkį 31%) Pagal medžių rūšis vyrauja spygliuočiai 87,6%. Minkštieji (beržai, drebulės juodalksniai) ir kietieji lapuočiai užima tik nedidelę miškų apaugusios teritorijos dalį. Rekreaciniam naudojimui palankiausių vidutinio amžiaus ir brandžių medynų plotas nėra didelis. Alytaus regione didžiausi Varčios ir Noškūnų miškai, Punios šilas. Savo turtingumu (grybais, uogomis, gyvūnija). Alytaus rajono miškai savo struktūra ir rūšine sudėtimi yra labai panašūs į Varėnos rajono girias, bet, kita vertus, augdami mažo maistingumo sausuose lengvos mechaninės sudėties dirvožemiuose ji yra greičiau pažeidžiami rekreacinės digresijos, lyginant su maistingose drėgnesnėse dirvose augančiais medynais. Daug žalos pridaro auto turistai. Dalyje Alytaus rajono miškų susidaręs pernelyg tankus miško keliukų tinklas. Auto turistai siekia privažiuoti kiek galima arčiau ežero ar upės, ar įvažiuoti kiek galima giliau į mišką. Visi Alytaus rajono miškai sudaro didžiulį rekreacinį potencialą, kurį galima panaudoti įvairioms rekreacijos rūšims.

Vandenu plotas Alytaus apskrityje tris kartu viršija Respublikos ežeringumo vidurkį (1,5%), ir sudaro žymia rajono teritorijos dalį, net 5,27%. Alytaus rajonas vienas iš ežeringiausių Lietuvoje, tiek pagal vandenu procentinę dalį nuo bendro rajono ploto, tiek pagal vandens telkinių skaičių. Rajono teritorijoje tyvuliuoja daugiau kaip 70 įvairaus dydžio ežerų, kurie pagal tinkamumą masiniam poilsiui skiriami į labai intensyvaus (didesni kaip 100 ha. vandens telkiniai), intensyvaus (vidutinio didumo 20 - 100 ha. vandens telkiniai) ir riboto naudojimo (nedideli 5 – 20 ha. vandens telkiniai) kategorijas. Didžiausi ir tinkamiausi rekreaciniam naudojimui yra šie: Žuvinto (1030 ha), Didžiulis (Daugų) (907 ha), Ofelija, Simnas, Gilučių, Suvingis, Luksnėnų, Gudelių, Pluvijos, Duselninkų, Pivašiūnų ir kiti ežerai. Alytaus rajone yra keturi tvenkiniai. Rekreacinė veikla ežerų akvatorijose ir priekrantės teritorijose labai įvairi. Ji naudojama polifunkciškai - trumpalaikis ir ilgalaikis, stacionarus ir mobilus poilsis bei įvairiausios sezoninio turizmo formos. Didžiausia apkrova tenka toms ežerų pakrantėms ir priekrantės teritorijoms, kurios yra palankiausios poilsiavimui sąlygos (labai geros tinkamos maudytis vandens telkinių pakrantės ir sausi vidutinio amžiaus ar brandūs pušynai), prie spartesnės vandens telkinių pakrančių digresijos kažkuria dalimi prisideda atskiri rekreacinės infrastruktūros elementai - įrengtos stovyklavietės, poilsio namai veikiantys kaip atraktantai – sutraukiantys didesnę srautą poilsiautojų, ir tokiu būdu sąlygojantys didesne apkrova. (Daugų, Metelių ežerynai). Dar sovietmečiu įvairios įmonės ir organizacijos statydinosi poilsio namus ir stovyklas, pirkto ir rekonstravo į poilsio namus paežerių sodybas. Pastaruoju metu situacija gerokai pasikeitė – rekreacinės infrastruktūros plėtra įgavo pavojingas tendencijas. Buvusios poilsiavietės privatizuojamos, ar privatizuotos – rekonstruojamos. Lygiagrečiai vyksta individualių statybų invazija prie vandens telkinių pakrančių, tame tarpe ir pirčių statybos virš vandens į rekreacinių požiūriu vaizdingiausias vietas pažeidžiant vandens telkinių apsaugos juostų reglamentą. Anksčiau buvusios plataus (visuomeninio) naudojimo teritorijos tampa riboto naudojimo. Pastarasis procesas tampa sunkiai valdomu, ypač vaizdingose, saugomose visos visuomenės poreikiams paskirtose teritorijose (Dzūkijos NP Metelių Ir Nemuno kilpų RP). Alytaus rajone gana aktualia problema tampa miškų apsauga nuo rudeninio „ratuotų“ grybautojų antplūdžio, kuri skatina automobilizacijos lygio didėjimas bei grybus superkančių ir eksportuojančių firmų veikla. Alytaus rajono teritorijos miškuose, paskutiniu metu dešimtmečiu itin svarbia problema tampa rekreacinių išteklių – miškų apsauga nuo gamtinių faktorių. Dauguma medynų augdami ekstremaliomis sąlygomis (mažo maistingumo smėlyje) yra mažai atsparūs vabzdžių kenkėjų invazijoms. Prie medynų atsparumo mažėjimo prisideda antropogeniniai faktoriai: oro tarša, rekreatantų sąlygojamas pomiškio naikinimas, grunto suplūkimas ir pan.

Upių slėniuose svarbiausi gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra jų teikiamos galimybės maudytis, poilsiuoti bei naudoti mobiliam poilsiui – vandens turizmui. Alytaus rajono ežerų ir upių tinklas sudaro itin palankias sąlygas plėtoti vandens turizmą. Per Alytaus rajoną teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas, taip pat kairysis jo intakai Peršekė (išskyrus žemupį), Merkio intakas Varėnė (aukštupys), Šešupės intakas Dovinė (vidurupis vad. Bambena) ir daugelis mažesnių upelių. Nemunas duotuoju atveju tarnauja kaip labai svarbi tranzitinė laivuojama vandens turizmo trasa, kuria galima plaukti per visą Lietuvą iki pat Baltijos jūros. Kiti upeliai Peršekė, Barbena, Varėnė tarnauja kaip vietinio vandens (baidarių) turizmo trasos. Bene svarbiausia naudojamų ar

naudotinių rekreacijai upių problema yra vandens užterštumas, dėl ko Nemunas, didžiausia per Alytaus apskrities teritoriją tekanti upė yra praradusi rekreacinį patrauklumą. Dėl pastarosios priežasties yra sumažėjęs jo rekreacinis potencialas. Smulkesni Alytaus rajono upeliai, dėl reto taršos šaltinių tinklo yra pakankamai švarūs arba švarūs ir pilnai tinkami naudoti rekreacijai ir aktyviam turizmui. Alytaus rajono teritorijoje dėl palankių hidrogeologinių sąlygų (palankaus vandens mitybos režimo) upės yra pakankamai vandeningos ištiesus metus. Tai žymiai praplečia vandens turizmo sezoną tam tinkamose upėse.

Nemuno slėnis Alytaus rajono teritorijoje sudaro gausiai ir ryškiai trasuoto, vingiuoto, vaizdingo ir labai vaizdingo kraštovaizdžio koridorių, todėl yra svarbu išlaikyti jų raiškumą, užtikrinti priėjimą prie vandens, gražiausiose vietose formuoti regyklas, užtikrinti rekreacinės infrastruktūros objektų įrengimą ir priežiūrą.

Priemiestinių zonų svarbiausi gamtiniai rekreaciniai išteklių – parkai, miško parkai, miškai, paupiai, paežeriai, vaizdingi šlaitai ir kt. yra naudojami labai intensyviai, tačiau šis naudojimas nėra pakankamai įteisintas. Juridinį statusą turi tik gyvenviečių parkai ir miško parkai, gi vertingiausios teritorijos – vandens telkinių pakrantės, jei nepatenka į parkus, lieka be apsaugos. Kita opi priemiestinių gamtinių rekreacinių išteklių problema – vandens telkinių užterštumas. Pastaruoju metu ypač didėja netvarka priemiestinėse rekreacinėse zonose – suintensyvėjo gamtos niokojimas, nesaugus tapo pats poilsavimas jose.

5.7. Kultūros vertybių apsauga

Alytaus rajono savivaldybės teritorija pasižymi nekilnojamojo kultūros paveldo objektų gausa ir jo įvairove. Daugeliui Alytaus rajono kultūros paveldo objektų būdingas glaudus sąryšis su gamtiniu kraštovaizdžiu. Svarbiausieji objektai yra įtraukti į LR Nekilnojamojų kultūros vertybių registrą (kultūros paveldo objektų sąrašus) ir saugomi pagal LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą. Didžiausia estetinė ir istorinė kultūrinė vertė pasižymintys arealai yra saugomi pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą. Vertingiausi kraštovaizdžiai yra išlikę saugomose kompleksinėse ir kultūrinėse teritorijose: Dzūkijos nacionaliniame parke, Metelių ir Nemuno kilpų regioniniuose parkuose, Alytaus istoriniame draustinyje.

Gamtos sąlygų įvairovė ir ilgalaikė istorinė raida atsispindi kultūros paveldo objektų tipologijoje ir sklaidoje. Alytaus kraštas, kaip ir kiti Pietų Lietuvos regionai, yra viena seniausių gyvenamųjų teritorijų šalyje: joje rastos vienu ankstyviausių, kiek žinoma, Lietuvoje akmens amžiaus gyvenviečių ir laidojimo vietų liekanos, manoma, kad Alytaus apylinkės galėjo būti toliausiai į šiaurę nutolusios jotvingių gyventos teritorijos.

Rajono archeologijos paveldo objektams būdingas kompleksiskumas. Istorinio kraštovaizdžio erdvių struktūroje dominuojantis vaidmuo tenka piliakalniams. Dalis piliakalnių sudaro bendrus teritorinius darinius su senovės gyvenviečių arba su laidojimo vietų liekanomis. Vertingiausiais Alytaus miesto archeologijos objektais laikomi Alytaus piliakalnis ir Radžiūnų piliakalniai su buvusių gyvenviečių liekanomis, galėję įeiti į panemunių gynybinę sistemą. Išskirtinės vertės archeologijos objektais rajono teritorijoje yra Kaukų piliakalnis, turėjęs didelę įtvirtinta gyvenvietę, Rumbonių ir Obelytės piliakalniai bei Živulčiškių senovės gyvenvietė, svarbi regioniniu tipišku (būdinga Dzūkijai). Tačiau daugelio archeologijos objektų fizinė būklė neatitinka jų vertės:

nesutvirtinti piliakalnių šlaitai, dėl grobikiškų kasinėjimų ir dirvos erozijos nyksta pilkapiai. Alytaus rajono piliakalniai lyginant su vidutine Lietuvos piliakalnių fizine būkle pasižymi problemišku, dalies jų būklė yra bloga.

Lietuvos teritorijos bendrajame plane nustatyta, kad didžioji Alytaus rajono teritorijos dalis priklauso archeologijos vertybių prioriteto ir dalinio statinių prioriteto arealui. Pietrytinė rajono teritorijos dalis skirta etnografinių kaimo gyvenviečių, archeologijos objektų ir statinių vyravimo zonai. Nustatyta, kad rajono teritorijos šiaurės vakarų dalyje paveldo objektų tankis mažesnis, saugomų objektų tarpe vyrauja archeologinės vietos ir statiniai (dalinis jų prioritetas). Tačiau kraštovaizdžio ir kultūros paveldo objektų pokyčiai, įvykę pastarųjų dešimties metų laikotarpyje, sumenkino jų autentiškumą ir kultūrinės vertės raišką. Sparti gyventojų migracija į miestus ir užsienį kelia pavojų kaimų gyvybingumui ir kaimiškųjų vietovių paveldo išlikimui.

Nekilnojamojo kultūros paveldo sklaida rajono teritorijoje yra netolygi. Autentiškiausi istorinio kraštovaizdžio dariniai yra išlikę upių slėniuose ir kalvotose bei miškingose, intensyviai žemdirbystei menkai tinkamose zonose. Pagrindinė archeologijos vertybių sanaupa yra susiklosčiusi Nemuno slėnyje. Ji reprezentuoja panemunėje XIV a. kryžiuočiams stabdyti buvusią įrengtą gynybinių pilių sistemą, netekusią reikšmės ir pradėjusią irti po Žalgirio mūšio.

Panemunių regionas su Alytaus, Punios ir kitomis pilimis sudaro vieną iš penkių istorijos paveldo dominavimo regionų, pagal saugomų kultūros paveldo objektų vertės ir teritorinės koncentracijos požymius išskirtų LR teritorijos bendrajame plane. Šio regiono teritorijoje vyraujantis nekilnojamojo kultūros vertybių tipas yra archeologinės vietos.

1995 m. rengiant LR teritorijos bendrojo plano tikrosios būklės analizę, naudojantis tuometiniais Kultūros paveldo centro turimais apskaitos duomenimis, buvo nustatyta, kad rajono teritorijoje yra vidutinis (lyginant su kitais Lietuvos rajonais) kultūros, tame tarpe ir dailės, vertybių tankis. Buvo nustatyta, kad visa rajono savivaldybės teritorija priklauso vienkieminio kraštovaizdžio struktūros fragmentų su pavieniais ikivalakinio ir valakinio kaimo elementais vyravimo zonai. Buvo nustatyta, kad areale aplink Alytų bei pietinėje rajono dalyje (į pietus nuo Daugų – Simno kelio, taip pat zonoje abipus Kauno – Druskininkų plento) vyrauja architektūros ir dailės vertybės. Kompleksinės sanaupos arealai nustatyti zonoje aplink Daugus, tarp Simno ir Miroslavo bei Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje [schema. Kultūros vertybių intensyvios sanaupos arealai]. Vakarinė rajono teritorijos dalis buvo apibūdinta kaip XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje susiklosčiusio smulkiaelemečio linijinės struktūros planinio tipo teritorija, kurioje vyrauja eilėmis išsidėsčiusios buvusios vienkieminių kaimų sodybos, o teritorija į rytus nuo Nemuno slėnio - XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje susiformavusio smulkiaelemečio padriko tipo zona, kurioje vyrauja padrikai išsibarsčiusios buvusios vienkieminių kaimų sodybos.

LR teritorijos bendrasis planas Alytaus rajono teritorijos pietinėje ir rytinėje dalyse, Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje bei Nemuno paslėnio zonoje numato gamtinio karkaso formavimo rėmimą. Nustatyta, kad rekreacinis potencialas yra didžiausias Nemuno zonoje, mažas – šiaurės vakarų dalyje, vidutinis – pietvakarių ir rytinėje dalyse. Nemuno slėnio ir paslėnio zonoje nustatytas intensyvios rekreacijos ir instituciškai organizuotos konservacijos funkcinis prioritetas bei foninė tausojančio miškų ūkio ir dispersiškos urbanizacijos funkcija. Joje planuojamos investicijos vertingam kultūros paveldui ir vertingai gamtinei aplinkai paruošti. Kitoje rajono

teritorijos dalyje, išskyrus šiaurės rytų dalį, numatyta instituciškai organizuota konservacija ir intensyvi rekreacija bei foninė tausojančio žemės ūkio funkcija. Šiaurės rytų dalyje nustatyta intensyvaus žemės ūkio, tausojančio miškų ūkio ir ekstensyvios rekreacijos funkcija.

Turizmas ir rekreacija nurodomi prioritetine gamtos ir kultūros paveldo saugojimo kryptimi plėtojant Lietuvos regionus ir didinant jų konkurencingumą. Turizmas įvardinamas viena iš strateginių Alytaus miesto ir regiono plėtros galimybių. Rajono strateginiame plane pažymima, kad dalis kultūros paveldo objektų yra nepritaikyti turizmui. Nurodoma, kad saugomi architektūros ir archeologijos objektai nepakankamai panaudojami kultūriniam ir pažintiniam turizmui.

Remiantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu objekto paskelbimas saugomu reiškia tik apsaugos proceso pradžią. Nesudarius saugojimo sutarties su objekto valdytoju, neskiriant lėšų tvarkymui ir priežiūrai objektas gali būti sunaikintas. Itin problemiška yra iki 1940 m. sukurtų objektų, neįtrauktų į saugomų objektų sąrašus, išlikimo perspektyva. Didžiausia grėsmė yra iškilusi etnoarchitektūros objektams, visų pirma - sparčiai nykstantiems mediniams statiniams ir degraduojančioms gatvinėms kaimo gyvenvietėms. Šie objektai dažniausiai pasižymi šiuolaikinėje paveldosaugoje vis svarbesniu autentiškumu, jie sudaro Dzūkijos regiono etnokultūrinio tapatumo pagrindą, atspindi vietos tradicijas.

Didžiausią žalą nekilnojamajam kultūros paveldui padarė sovietinio laikotarpio kolūkinių gyvenviečių kūrimas, susiklosčiusio kraštovaizdžio naikinimas, agrarinių ir pramonės kompleksų kūrimas. Alytus turėjo tapti hipertrofuotu industriniu Pietų Lietuvos centru. Tradicinio kraštovaizdžio nykimas tebevyksta iki šiol. Kaimavietėse ir miesteliuose išlikę senieji mediniai pastatai, kurių dauguma yra vidutinės arba blogos fizinės būklės, dažnai yra perstatomi sunaikinant jų kultūrinę vertę arba griaujami. Tebemažėjant rajono savivaldybės gyventojų skaičiui, ypač – jo kaimiškiosiose vietovėse, gatvinės gyvenvietės tampa išretėjusiomis arba palaispsniui (nutiesiant naujus kelius į atokesnes vasarnamiais paverčiamas sodybas) tampa vienkieminėmis gyvenvietėmis.

6. TIESIOGINĖ ŽEMĖS ŪKIO GAMYBA

6.1. Tikslinė žemės naudojimo paskirtis

Žemės fondo pasiskirstymas pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį ir žemės naudojimo būdą rodo teritorijos įsavinimo žemės ūkiui laipsnį, ūkinės ar kitos veiklos kryptis. Lyginant su kitais Alytaus apskrities rajonais, Alytaus rajono teritorijoje yra palankesnės sąlygos žemės ūkio veiklai (6.1 lentelė). Lyginant su šalies vidutiniais rodikliais, Alytaus rajone yra santykinai daugiau žemės ūkio paskirties, vandens ūkio paskirties ir konservacinės paskirties žemės.

6.1.1. lentelė. Pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis 2005 m. sausio 1

d.

Eil.	Rodikliai	Mato	Alytaus	Druskininkų	Lazdijų	Varėnos	Lietuvoje
------	-----------	------	---------	-------------	---------	---------	-----------

Nr.		vnt.	raj.	sav.	raj.	raj.	
1.	Žemės ūkio paskirties žemė	ha	95537	13907	74716	53896	3962486
		proc.	68,0	30,6	57,1	24,3	60,7
2.	Miškų ūkio paskirties žemė	ha	26387	28808	39511	143779	1959695
		proc.	18,8	63,5	30,2	64,8	30,0
3.	Vandens ūkio paskirties žemei priskirti valstyb. vandens telkiniai	ha	4793	874	8834	1802	178051
		proc.	3,4	1,9	6,7	0,8	2,7
4.	Konservacinės paskirties žemė	ha	5719	116	188	13214	40385
		proc.	4,1	0,3	0,1	6,0	0,6
5.	Kitos paskirties žemė	ha	7952	1687	7689	9123	381522
		proc.	5,7	3,7	5,9	4,1	5,9
6.	Laisvos valstybinės žemės fondas	ha	6	-	-	-	7884
		proc.	-	-	-	-	0,1
	Iš viso:	ha	140394	45392	130938	221814	6530023
		proc.	100	100	100	100	100

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Žemės ūkio paskirties žemei priskiriami plotai, naudojami arba tinkami naudoti žemės ūkio produktų gamybai, tarp jų žemės naudotojui priklausančiais gyvenamaisiais namais ir žemės ūkio veiklai naudojamais ūkiniais statiniais užstatyti plotai, kiemai, žemė, tinkama paversti žemės ūkio naudmenomis, atskirais miškų ūkio paskirties žemės sklypais nesuformuoti miškų plotai, taip pat kitos įsiterpusios ne žemės ūkio naudmenos.

Pagal žemės naudojimo būdą žemės ūkio paskirties žemė skirstoma į 4 grupes:

- Sodininkų bendrijų žemė (mėgėjiškų sodų žemės sklypai ir sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemė). 2005 m. sausio 1 d. Alytaus rajone ši žemė užėmė 575 ha. Iš 6158 mėgėjiškų sodų sklypų privačion nuosavybėn buvo įteisinti 6058 sklypai (403 ha).
- Specializuotų ūkių žemė (specializuotų sodininkystės, gėlininkystės, šiltnamių ir kitų specializuotų ūkių žemė). Tai žemės sklypai, kuriuos naudoja specializuota žemės ūkio veikla užsiimantys ūkiai – tvenkinių žuvininkystės ūkiai arba ūkiai, specializuoti tam tikros rūšies augalininkystės ar gyvulininkystės produkcijos gamybai, ir jų ne mažiau kaip 50 proc. visos gaminamos prekinės produkcijos sudaro specializacijos krypties produkcija.
- Pagrindiniai specializuoti ūkiai Alytaus rajone: UAB “Luksnėnų sodai”; UAB “Daugų žuvis” (683,8 ha); Lietuvos valstybinio žuvivaisos ir žuvininkystės tyrimo centro Simno filialas (156,4 ha).
- Rekreacinio naudojimo žemės sklypai. Tai – žemės ūkio paskirties žemės sklypai, naudojami kaimo turizmo paslaugoms teikti ir rekreacijos (turizmo) statiniams ir įrenginiams eksploatuoti. Alytaus rajono teritorijoje šis žemės naudojimo būdas gali būti nustatytas visiems kaimo turizmo sodybų žemės sklypams, jų savininkų pageidavimu, tuo suteikiant šiai žemei atitinkamą naudojimo reglamentą, numatytą Turizmo įstatyme (statinių projektavimą ir statybą be detaliojo plano ir kt.).
- Kita žemės ūkio paskirties žemė. Tai – žemė, kurioje galima žemės ūkio veikla: žemės ūkio, maisto produktų gamyba ir apdorojimas, savo pagamintų ir apdorotų

žemės ūkio, maisto produktų perdirbimas ir šių produktų realizavimas, taip pat paslaugų žemės ūkiui teikimas ir geros agrarinės bei aplinkosauginės žemės būklės išlaikymas. Šioje žemėje galima tik ūkininkų sodybų bei žemės ūkio veiklai reikalingų ūkinių pastatų statyba ar rekonstrukcija.

Iš viso Alytaus rajone 1.2 – 1.4 grupių žemės plotas 205 m. sausio 1 d. sudarė 94962 ha, iš jos privati žemė – 70443 ha, valstybinė žemė – 24518 ha. Per 2002 – 2004 m. laikotarpį vidutiniškai per metus privati žemės ūkio paskirties žemė didėjo po 4629 ha.

Žemės ūkio paskirties žemėje esančios žemės ūkio naudmenos 2005 m. sausio 1 d. užėmė 79623 ha (83,3 proc.), miškai – 4543 ha (4,7 proc.), keliai ir užstatytos teritorijos 2026 ha (2,1 proc.), vandenys 1442 ha (1,5 proc.), kitos ne žemės ūkio naudmenos – 8011 ha (8,4 proc.).

Miškų ūkio paskirties žemei priskiriami mišku apaugę plotai, neapaugę mišku plotai (kirtavietės, žuvę medynai, miško aikštelės ir kt.), žemė, kurią užima miško keliai, kvartalų, technologinės ir priešgaisrinės linijos, medienos sandėlių ir kiti plotai, žemė, kurioje pagal teritorijų planavimo dokumentus numatyta įveisti mišką, taip pat miško valdose įsiterpusios kitos žemės naudmenos, tarp jų atskirais žemės sklypais nesuformuotos žemės ūkio naudmenos. Rezervatų teritorijose esantys (I grupės) miškai priskiriami ne miškų ūkio paskirčiai, o konservacinei paskirčiai.

Pagal žemės naudojimo būdą miškų ūkio paskirties žemė skirstoma į 4 grupes:

1. Ekosistemų apsaugos miškų sklypai. Jiems priskiriami miškų ūkio paskirties žemės plotai, kuriuose auga miškai, priskirti IIA miškų grupei (specialios paskirties miškai: ekosistemų apsaugos miškai). Vyriausybės 2002 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. 1651 ekosistemų apsaugos miškams priskirta 3630 ha Alytaus miškų urėdijos miškų, iš to ploto:

- draustinių miškams – 3237 ha; didžiausi jų plotai – Punios ir Alytaus girininkijose;
- saugomų gamtinio kraštovaizdžio objektų, buveinių ir gamtos išteklių sklypų miškams – 92 ha;
- priešeroziniam miškams – 301 ha.

2. Rekreacinių miškų sklypai. Jiems priskiriami miškų ūkio paskirties žemės plotai, kuriuose auga miškai, priskirti IIB miškų grupei (specialios paskirties miškai: rekreaciniai miškai). Vyriausybės nutarimu rekreaciniams miškams priskirta 800 ha Alytaus miškų urėdijos miškų, iš to ploto:

- miško parkų miškams – 672 ha; didžiausi jų plotai yra Alytaus girininkijoje;
- miestų miškams – 9 ha;
- rekreaciniams miško sklypams – 119 ha; didžiausi jų plotai yra Pocelonių girininkijoje.

3. Apsauginių miškų sklypai. Jiems priskiriami miškų ūkio paskirties žemės plotai, kuriuose auga miškai, priskirti III miškų grupei (apsauginiai miškai). Vyriausybės nutarimu apsauginiams miškams priskirta 4738 ha Alytaus miškų urėdijos miškų, iš to ploto: draustinių (su mažiau ūkinę veiklą ribojančiu tvarkymo režimu – geomorfologinių, geologinių, hidrografinių ir kultūrinių draustinių) miškai – 546 ha:

- valstybinių parkų apsauginių zonų (nustatytų šių parkų viduje) miškai – 510 ha;
- valstybinių rezervatų ir valstybinių parkų apsaugos zonų miškai – 85 ha;
- kelių apsauginės ir estetinės reikšmės miškai – 6 ha;

- laukų apsauginiai miškai – 659 ha;
- miško sėkliniai medynai – 18 ha;
- vandens telkinių apsaugos zonų miškai – 2917 ha.

4. Ūkinių miškų sklypai. Jiems priskiriama kita miškų ūkio paskirties žemė, kurioje auga miškai, priskirti IV miškų grupei (ūkiniai miškai). Alytaus miškų urėdijoje IV miškų grupei priskirta 67 proc. visų miškų.

Iš 26387 ha miškų ūkio paskirties žemės Alytaus rajone 2005 m. sausio 1 d. privati žemė sudarė 7866 ha, valstybinė žemė – 18521 ha, iš jos priskirta valstybinės reikšmės miškams (neprivatizuotinai žemei) – 17730 ha. Per 2002-2004 m. laikotarpį vidutiniškai per metus privati miškų ūkio paskirties žemė didėjo po 597 ha.

Miškų ūkio paskirties žemėje esantys miškai 2005 m. sausio 1 d. užėmė 25462 ha (96,5 proc.), žemės ūkio naudmenos – 482 ha (1,8 proc.), kitos žemės naudmenos – 443 ha (1,7 proc.).

Vandens ūkio paskirties žemei priskiriami vandens telkiniai, sudarantys atskirus žemės sklypus (t.y. be galimų privatizuoti melioracijos griovių, mažų upelių ir kūdrų), išskyrus pramoninių žuvininkystės ūkių naudojamus žuvininkystės tvenkinius, priskiriamus žemės ūkio paskirties žemei, taip pat konservacinės paskirties žemėje esančius ežerus.

Alytaus rajono teritorijoje vandens ūkio paskirties žemei, nesant suformuotų ir Nekilnojamojo turto registre įregistruotų šios paskirties žemės sklypų, priskirta tik valstybinio vandens fondo vandens telkiniai – upės, upeliai, ežerai ir stambūs tvenkiniai. Iš 4793 ha šių vandens telkinių ežerai užima apie 3450 ha; likusį plotą sudaro Nemuno upė, tvenkiniai ir upeliai.

Pagal žemės naudojimo būdą vandens ūkio paskirties žemė skirstoma į 4 grupes:

- Ekosistemų saugantys vandens telkiniai. Tai vandens telkiniai, turintys gamtosaugines funkcijas (esantys draustiniuose ir kitose saugomose teritorijose) arba kartu su apyežerių pelkėmis reikalingi kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros stabilumui išlaikyti. Stambiausias šios grupės vandens telkinys Alytaus rajone – Obelijos ežeras.
- Rekreaciniai vandens telkiniai. Tai – vandens telkiniai, naudotini mėgėjiškai žūklei, vandens sportui, poilsiui ir turizmui. Pagal savybes ir esamą naudojimą šiai grupei požymius Alytaus rajone atitiktų 29 ežerai, iš jų 21 turėtų papildomą ūkinę funkciją. Tačiau rekreacinio naudojimo būdas ir su tuo susiję vandens telkinio naudojimo sąlygos, teisės bei prioritetai gali būti teisiškai įforminti tik priskyrus vandens telkinį šiems tikslams (vadovaujantis teritorijų planavimo dokumentu) apskrities viršininko arba savivaldybės tarybos sprendimu. Stambiausi rekreacijai naudojami vandens telkiniai Alytaus rajone – Didžiulio (Daugų), Giluičio, Simno, Kavalio, Svingio ir Alovės ežerai.
- Ūkinei veiklai naudojami vandens telkiniai. Tai vandens telkiniai, naudojami vidaus vandens keliams, hidrotechnikos statinių statybai, verslinei žvejybai, vandens paėmimui ir nuotekų išleidimui. Stambiausi vandens telkiniai Alytaus rajone, naudojami įvairiai ūkinei veiklai – Nemuno upė; naudojami žuvininkystei – Didžiulio (Daugų), Giluičio, Simno, Gudelių, Kavalio, Atesio, Svingio ir Alovės ežerai.
- Bendrojo naudojimo vandens telkiniai. Jiems priskiriami kiti vandens telkiniai, - dažniausiai nedideli tvenkiniai bei natūralūs ar sureguliuoti upeliai.

Alytaus rajone valstybinės reikšmės (neprivatizuotiniams) vandens telkiniams priskirti 25 ežerai (įskaitant Žuvinto ežerą), kurių bendras plotas 4050 ha. Į Vyriausybės patvirtintus sąrašus neįtraukti ežerai: Ūdrijos (49,5 ha), Luksnėnų (63,3 ha), Gilė (21,4 ha), Nosas (19,4 ha), Mainia (16,4 ha), Talokių (12,6 ha), Dailidės (10,8 ha), Radžiūnų (10,6 ha), Aukrakštis (38,6 ha), Dėliukas (15,6 ha), Rūžis (23,6 ha), Juodis (13,0 ha), Kazamkas (12,5 ha) bei 12 ežerų iki 10 ha ploto. Be to, valstybinės reikšmės (neprivatizuotiniams) vandens telkiniams priskirti 5 tvenkiniai bendro 97 ha ploto (iš jų Krokialaukio tvenkinys –75,3 ha). 2005 m. sausio 1 d. privati vandens ūkio paskirties žemė Alytaus rajone nebuvo įregistruota, tačiau vandens telkinių plotai privačioje kitos paskirties žemėje sudarė 124 ha.

Konservacinės paskirties žemė. Šiai žemei priskiriami rezervatai ir rezervatinės apyrbės bei valstybės ir savivaldybių saugomų gamtos ir kultūros paveldo objektų žemės sklypai, kuriuose draudžiama ūkinė veikla, nesusijusi su šių objektų ir jų užimtų teritorijų specialia priežiūra, tvarkymu ir apsauga.

Alytaus rajone pagrindinį konservacinės paskirties žemės plotą (5719 ha) sudaro dalis Žuvinto biosferos rezervato. Rezervatas naudojamas ir jo teritorija tvarkoma pagal Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1817 patvirtintus nuostatus. Konservacinės paskirties žemei priskiriama rezervato teritorija, įeinanti į konservacinio prioriteto zoną. Ekologinės apsaugos prioriteto zonoje, ekosistemų atkūrimo zonoje, taip pat ūkinės veiklos (miškų ūkio bei žemės ūkio) zonose esanti žemė priskirta atitinkamai miškų ūkio ar žemės ūkio paskirties žemei su nustatytais ūkinės veiklos apribojimais.

Alytaus rajono teritorijoje konservacinės paskirties žemėje miškai užima 2690 ha, pelkės – 2010 ha, vandenys (Žuvinto ežeras) – 960 ha, pievos – 19 ha, nenaudojama žemė – 39 ha.

Kitos paskirties žemė pagal naudojimo būdą skirstoma į gyvenamąsias teritorijas, visuomeninės paskirties teritorijas, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijas, komercinės paskirties objektų teritorijas, bendro naudojimo teritorijas, naudingųjų iškasenų teritorijas, teritorijas krašto apsaugos tikslams ir atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo teritorijas.

Alytaus rajone iš bendro 7952 ha kitos paskirties žemės ploto namų valdų žemės (priskirta gyvenamosioms teritorijoms) užima 1805 ha, keliai (daugiausia tai valstybinės ir vietinės reikšmės keliai, priskirti inžinerinės infrastruktūros teritorijoms) – 2423 ha, pažeista žemė (eksploatuojant naudingųjų iškasenų telkinius) – 89 ha, kitos užstatytos teritorijos – 432 ha, kitos žemės naudmenos – 3203 ha. Iki 2005 m. sausio 1 d. privatizuota 2034 ha (26 proc.) kitos paskirties žemės; vidutiniškai per metus šis plotas padidėja po 251 ha.

Namų valdų ir ūkinių pastatų užimta žemė kitai paskirčiai priskiriama tik stambiose, kompaktiškai užstatytose gyvenamosiose vietovėse.

Pagrindiniai valstybinės reikšmės krašto keliai, kertantys Alytaus rajono teritoriją:

Nr. 128: Valkininkų geležinkelio stotis – Daugai – Alytus;

Nr. 129: Antakalnis – Jieznas – Alytus – Merkinė;

Nr. 130: Kaunas – Prienai – Alytus;

Nr. 131: Alytus – Simnas – Kalvarija;

Nr. 132: Alytus – Seirijai – Lazdijai.

Eksploatuojamus naudingųjų iškasenų telkinius Alytaus rajone sudaro (Lietuvos geologijos tarnybos 2003 m. duomenys):

- žvyro, smėlio telkiniai: Bogušiškės, Kulabiškės, Putinų, Sudvajų, Pivašiūnų, Radžiūnų, Norūnų ir Talokių (iš viso skirta naudoti apie 86 ha);
- molio telkiniai: Ūdrijos (skirta naudoti 22 ha, eksploatuojama 5 ha).

Be to, detaliai išžvalgyti žvyro ir smėlio telkiniai kitose vietovėse (Dvarčėnų, Žvirgždėnų, Ryliškių, Druskininkų, Norgeliškių, Nemunaičio, Dirmiškių) apima 278 ha plotą, molio telkiniai Ūdrijos vietovėje – apie 100 ha, kitose vietovėse (Simno, Geistariškės, Tokūnų, Gailiakiečio) – apie 106 ha.

6.2. Žemės naudojimo intensyvumas

Visos savivaldybės teritorijos naudojimo intensyvumas apibūdinamas žmogaus pertvarkytų plotų (žemės ūkio naudmenų, miškų, kelių, užstatytų teritorijų) santykis su bendru plotu (be stambių vandens telkinių). Pagal šiuos rodiklius Alytaus rajono žemės naudojimo intensyvumas yra panašus, kaip ir kitose Alytaus apskrities savivaldybių teritorijose, taip pat – vidutiniškai Lietuvoje (6.3 lentelė).

6.2.1. lentelė. Žemės fondo naudojimo intensyvumo rodikliai 2005 m. sausio 1

d.

Eil. Nr.	Rodikliai	Mato vnt.	Alytaus raj.	Druskininkų sav.	Lazdijų raj.	Varėnos raj.	Lietuvoje
1.	Bendras plotas	ha	140394	45392	130939	221814	6530023
2.	Vandens ūkio paskirties žemė	ha	4793	874	8834	1802	178052
3.	Ploto skirtumas (1-2)	ha	135601	44518	122105	220012	6351971
4.	Žemės ūkio naudmenos	ha	81892	9896	59163	52165	3482946
5.	Miškai	ha	32790	30932	44954	143318	2038047
6.	Keliai	ha	3345	1096	2775	2553	180584
7.	Užstatytos teritorijos	ha	7409	1096	10739	4975	262028
8.	Iš viso (4+5+6+7):	ha	125936	43020	117631	203011	5963605
9.	Plotų santykis (8:3)	proc.	92,9	96,6	96,3	92,3	93,9

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo intensyvumą apibūdina:

1) neįteisintos naudotis valstybinės žemės plotas. Kuo mažiau neįteisintos naudotis žemės, tuo žemė naudojama intensyviau;

2) laisvos valstybinės žemės plotas. Kuo daugiau privatizuota valstybinės žemės, tuo žemė naudojama intensyviau;

3) deklaruotų žemės ūkio naudmenų plotas, lyginant su statistiniu plotu. Deklaruotų plotų santykinis didėjimas rodo didesnę ūkių susiformavimo laipsnį ir žemės naudojimo aktyvumą;

4) daug darbo sąnaudų reikalaujančių arba prekybei produkcijai skirtų žemės ūkio augalų ploto santykis su bendru žemės ūkio naudmenų plotu. Šiems augalams priskiriami vienamečiai pasėliai, sodai ir uogynai. Likusį plotą sudaro 2 ir daugiau metų daugiamečių žolės, pievos, ganyklos, pūdymai ir dirvonai;

5) perspektyvių ūkių susiformavimo laipsnis. Kuo didesnę plotą užima ūkininkų ir žemės ūkio veikla užsiimančių juridinių asmenų ūkių žemė, kurioje auginama santykinai daugiau prekybinei produkcijai skirtų žemės ūkio augalų, tuo žemė naudojama intensyviau.

6.2.2. lentelė. Žemės ūkio paskirties žemės naudojimo intensyvumo rodikliai

Eil. Nr.	Rodikliai	Mato vnt.	Alytaus raj.	Druskininkų sav.	Lazdijų raj.	Varėnos raj.	Lietuvoje
1.	Žemės ūkio naudmenos žemės ūkio paskirties žemėje (2005-01-01)	tūkst. ha	79,62	9,26	57,65	46,99	3367,65
2.	Iš jų – valstybinėje žemėje	tūkst. ha	19,43	3,21	18,43	18,54	1067,94
3.	Iš jų – neįteisintos naudotis	tūkst. ha	4,35	1,67	9,98	0,53	291,12
	(3:2)	proc.	22,4	52,0	54,2	2,86	27,3
4.	Laisvos valstybinės žemės plotas (žemės ūkio naudmenos 2005-01-01)	tūkst. ha	5,02	0,75	7,45	5,62	449,17
	(4:1)	proc.	6,3	8,1	12,9	12,0	13,3
5.	Deklaruotos (2004 m.) žemės ūkio naudmenos	tūkst. ha	60,7	4,43	36,	27,4	2554,6
	(5:1)	proc.	76,2	47,8	63,5	58,3	75,9
6.	Iš to ploto:						
6.1	ekstensyviai naudojamos:						
	daugiametės ganyklos, pievos (5 metai ir daugiau)	tūkst. ha	14,5	1,15	16,0	9,2	453,4
	ganyklos, pievos (2-5 metų)	tūkst. ha	18,9	0,95	5,0	2,5	695,6
	pūdymai	tūkst. ha	3,7	0,42	2,5	1,7	185,6
	Iš viso:	tūkst. ha	37,1	2,52	23,5	13,4	1334,6
6.2	intensyviai naudojamos	tūkst. ha	23,6	1,91	13,1	14,0	1220,0
	(6.2:1)	proc.	29,6	20,6	22,7	29,8	36,2
	(6.2:5)	proc.	38,9	43,1	35,8	51,1	47,8
7.	Ūkininkų ūkių žemės ūkio naudmenos	tūkst. ha	28,2	1,44	17,7	12,1	1457,2
8.	Juridinių asmenų ūkių žemės ūkio naudmenos	tūkst. ha	2,3	0,32	2,9	-	327,4
9.	Iš viso:	tūkst. ha	30,5	1,76	20,6	12,1	1784,6
	(9:1)	proc.	38,3	19,0	35,7	25,8	53,0

Šaltinis: Lietuvos Statistikos Departamentas

Iš 6.2.2. lentelės duomenų galima spręsti, kad Alytaus rajone žemės ūkio paskirties žemės naudojimo intensyvumo lygis yra toks pat, kaip ir kituose Alytaus apskrities rajonuose, tačiau ūkininkų struktūrų susiformavimo laipsnis – didesnis. Lyginant su šalies

vidurkiu, Alytaus rajone žemės ūkio paskirties žemė ekstensyviau, o ūkių susiformavimo laipsnis – mažesnis.

2005 m. sausio 1 d. Alytaus rajone buvo 1765 ūkininkai. Vidutinis ūkininko ūkio dydis – 16,0 ha žemės ūkio naudmenų (Lietuvoje vidutiniškai 21,6 ha), iš jų 7,4 ha privačios (nuosavos) žemės, 8,6 ha – išsinuomos žemės.

Atskirose rajono seniūnijose pastebima tam tikra priklausomybė nuo žemės ūkio naudmenų našumo (žemės derlingumo) ir teritorijos įsavinimo žemės ūkiui laipsnio (6.2.3. lentelė).

6.2.3. lentelė. Alytaus rajono seniūnijų žemės naudojimo rodikliai

Eil. Nr.	Seniūnijos	Našumo balas		Ž.ū.naudmenų proc.b.plote***	Tenka 1 gyventojui ž.ū.naudmenų ha
		nepatikslintas*	patikslintas**		
1.	Simno	44,8	40,8	85,4	3,6
2.	Krokialaukio	44,1	41,2	90,9	3,2
3.	Alytaus	40,4	37,3	86,4	2,0
4.	Butrimonių	38,5	34,7	83,9	2,3
5.	Alovės	37,4	34,3	81,8	2,5
6.	Mirolavo	37,1	34,0	86,6	2,7
7.	Punios	36,8	33,2	85,8	2,6
8.	Daugų	35,5	31,9	71,8	3,2
9.	Pivašiūnų	34,7	29,7	76,7	3,5
10.	Raitininkų	33,7	29,8	77,9	3,3
11.	Nemunaičio	33,6	30,6	75,3	2,1

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Pastabos:

* *nepatikslintas našumo balas apskaičiuotas pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotų žemės sklypų vidutinius duomenis.*

** *patikslintas našumo balas apskaičiuotas įvedus pastabas dėl sausinimo sistemų kokybės ir dirvų reakcijos (pH) padidėjimo.*

*** *iš bendro ploto išminusuoti valstybiniai miškai.*

6.3. Darnaus ūkininkavimo principai

Ekologinis ūkininkavimas yra gamybos valdymo sistema, kuri teikia pirmenybę atsinaujantiems ištekliams, atliekose esančių maistinių medžiagų perdirbimui ir grąžinimui į dirvą. Ekologiškai ūkininkaujant gyvulininkystėje, ypatingas dėmesys skiriamas gyvūnų gerovei ir natūralių maisto produktų naudojimui. Ekologiniame ūkininkavime kontroliuojant auginamų pasėlių ir gyvulių kenkėjus bei ligas naudojamos pačios aplinkos sistemos, vengiama naudotis sintetiniais pesticidais, herbicidais, sintetinėmis trąšomis, augimą skatinančiomis medžiagomis, genų manipuliavimu, taip pat profilaktiškai naudoti antibiotikus, o zootechnikoje – hormonus. Reikia prisiminti, kad Europos Sąjungoje hormonų naudojimas augimui skatinti draudžiamas gaminant visų rūšių produktus. Savo ruožtu ekologiškų produktų augintojai naudojami įvairiausiai metodais, kurie padeda apsaugoti ekosistemas ir sumažinti taršą.

Galima išskirti dvi ekologinio ūkininkavimo plėtros kryptis: lokalu ir pramonini. Lokalus ekologinis ūkininkavimas yra orientuotas į vietinę rinką, jis paprastai derinamas su kaimo turizmu. Pramoninis ekologinis ūkininkavimas orientuotas į bendrąją ES rinką ir eksportą. Toki ūkininkavimą skatina vidaus ir užsienio rinku galimybės ir masinės gamybos ekonominiai privalumai. Ekologinio ūkininkavimo pletrai reikšmingos abi kryptys, tačiau kiekvienai ju vystyti reikalingas specialus pasirengimas ir priemonės.

Ekologinio ūkininkavimo poveikį galima apibendrinti taip:

- **Pesticidai.** Tyrimai rodo, kad ekologinis ūkininkavimas apsikritai daug labiau nei neekologinės ūkininkavimo sistemos pasitarnauja siekiant pagerinti kraštovaizdį, laukinės gamtos apsaugą, faunos ir floros įvairovę. Apribojus pesticidų naudojimą, kaip kad daroma ekologiškai ūkininkaujant, taip pat pagerėja vandens kokybė.

- **Maistinės medžiagos.** Taikant ekologinio ūkininkavimo metodus, paprastai į dirvožemį išplaunama mažiau nitratų nei vidutiniškai taikant integruotos arba neekologinės žemdirbystės metodus, tai rodo tik nedidelis beveik visų kultūrų dirvoje rudenį randamas azoto kiekis.

- **Dirvožemio apsauga.** Dirvožemį padeda apsaugoti ekologiškų produktų auginimo metodai kaip azotą absorbuojančių kultūrų auginimas siekiant sumažinti išplaunamų nitratų kiekį, platesnė ir įvairesnė sėjomaina, skirtingų rūšių gyvulių ganymas siekiant sumažinti dėl vienos gyvulių rūšies ganymo atsiradusį ganyklų nualinimą.

- **Biologinė įvairovė ir gamtos apsauga.** Ekologinis ūkininkavimas padeda apsaugoti rūšis ir jų natūralias buveines dėl mažesnių sąnaudų, didesnio pievų ploto sklypuose, platesnės vietos veislių ir augalų įvairovės.

- **Energijos naudojimas ir išmetami teršalai.** Ekologiniuose ūkiuose bendrai išmetama mažiau CO₂ nei neekologiniuose.

Nemažiau svarbus komponentas siekiant darnios plėtros kaimo vietovėse – ekoturizmas. Vietos gyventojai per savo ekonominę veiklą turėtų naudoti įvairius išteklius ir sukurti kraštovaizdžiui daugiau įvairovės. Subalansuotas žmonių veiklos pobūdis padės išlaikyti žemės ūkio ir aplinkos sistemos pusiausvyrą.

Ekoturizmas kartu su žemės ūkiu bei amatais padeda atkurti gyvybingą žemdirbių visuomenę, suteikdamas galimybę gauti papildomų pajamų ir paįvairindamas žmonių veiklą.

Kaip ir visoje šalyje, Alytaus rajone daugiausia ekologiniu ūkių užsiima mišria, vyraujant augalininkystei, gamyba, o mažiausiai – ekologine sodininkyste ir bitininkyste.

6.4. Agrarinė aplinkosauga, produkcija, palaikanti subalansuotą plėtrą

Visos ES šalys narės yra juridiškai įpareigosios įgyvendinti agrarines aplinkosaugos programas pagal Tarybos reglamentą 1257/99/EB. Lietuvos KPP 2004–2006 metais priemonę „Agrarinė aplinkosauga“ sudaro keturios programos: „Paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos įrengimas pievoje bei ariamojoje žemėje ir apsauga nuo erozijos“, „Kraštovaizdžio tvarkymo“, „Ekologinio ūkininkavimo“ ir „Retų veislių gyvulių ir paukščių programa“. 2004 metais buvo įgyvendinamos tik „Retų veislių gyvulių ir paukščių programa“. Daugiausia ūkininku dalyvauja „Ekologinio ūkininkavimo“ programoje.

Viena iš ES BŽŪP reformos sudėtinių dalių yra kompleksinis paramos ūkiams susiejimas su jų atitiktimi gamtosaugos, gyvulių gerovės ir maisto kokybės reikalavimams pagal Tarybos reglamentą 1782/2003/EB. Pagal šio reglamento principus nustatomi standartai, kurių žemdirbiai turi laikytis, norėdami gauti išmokas. Šalys narės turi nustatyti ūkininkavimo reikalavimus, suderintus su 18 ES reglamentų ir direktyvų, apibrėžti geros agrarinės būklės sąvokas ir užtikrinti paramos susiejimą su nustatytais apsaugos reikalavimais. Šalys narės taip pat turi pasirūpinti nuolatinių ganyklų apsauga ir konsultavimo paslaugų teikimu žemdirbiams Lietuvoje nuo 2004 metų geros agrarinės būklės ŽŪN, už kurias prašoma išmokų, turi atitikti šiuos reikalavimus:

- ariamojoje žemėje turi būti auginami žemės ūkio augalai arba laikomas pūdymas;

- ariamojoje žemėje augalų liekanos ir ražienos turi būti įterpiamos į dirvą arba naudojamos trąšu gamybai;

- ganyklos ir pievos, daugiametės ganyklos ir pievos turi būti geros būklės, naudojamos gyvulių ganymui ar (ir) ne rečiau kaip kartą per metus (iki liepos 15 d.) nušienaujamos;

Vienas svarbiausių sektorių, plečiant atsinaujinančios energijos naudojimą, yra žemės ūkis. Atsinaujinančios energijos plėtra ne tik leidžia sumažinti energinių žaliavų importą ir aplinkos taršą, bet ir didina kaimo gyventojų užimtumą.

Vienas iš atsinaujinančios energijos šaltinių yra biodujos, gaunamos perdirbant augalinės ir gyvulinės kilmės atliekas. Be to, šis energijos gavimo būdas neteršia aplinkos. Yra trys pagrindiniai organinių atliekų, tinkamų biodujų gamybai, išteklių šaltiniai: žemės ūkyje – mėšlas ir augalinės kilmės atliekos. Geros galimybės yra susijusios su greitai augančių gluosnių auginimu, ypač dirvonuojančiose žemėse. Žemės ūkio reikmėms nesunaudoti šiaudai gali papildyti vietinio kuro išteklius. Šiaudų pelenų sudėtyje yra kalio, magnio, fosforo, kalcio ir kitų elementų, kurie gali būti naudojami kaip trąšos žemės ūkyje. Atlikti bandymai, nustatantys šių trąšų kokybę, parodė, kad nuodingų medžiagų kiekis, deginant šiaudus, yra mažesnis, negu kūrenant mazutu ar akmens anglimi. Taip pat geros galimybės susijusios ir su biodegalų gamyba iš vietinės kilmės biomasės.

7. SAVIVALDYBĖS VALDYMAS

Alytaus rajono savivaldybės administracija yra viešojo administravimo savivaldybės įstaiga, turinti juridinio asmens statusą.

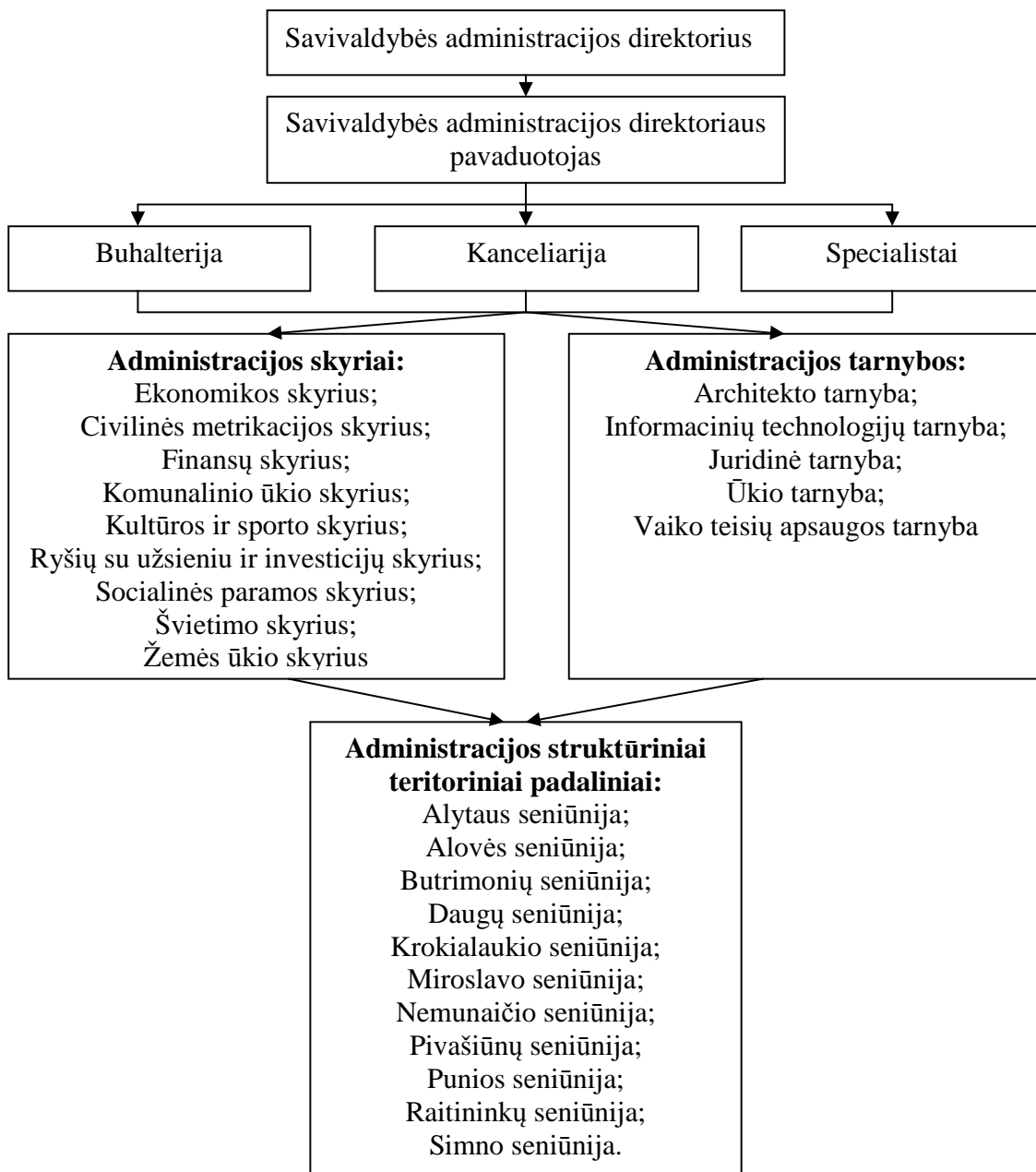
Alytaus rajono savivaldybės administracija savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija; vietos savivaldą ir jos teisinę priežiūrą reglamentuojančiais teisės aktais, savivaldybių ekonominius klausimus reglamentuojančiais teisės aktais, Alytaus rajono savivaldybės Tarybos sprendimais, mero potvarkiais, administracijos direktoriaus įsakymais bei administracijos nuostatais.

Alytaus rajono savivaldybės administracija, vykdo šias funkcijas: rengia savivaldybės biudžetą; organizuoja vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų bendrąjį lavinimą, vaikų ir jaunimo papildomą ugdymą bei užimtumą, profesinį mokymą, ikimokyklinių vaikų ugdymą ir jaunimo teisių apsaugą; teikia pasiūlymus savivaldybės Tarybai steigti, reorganizuoti ir likviduoti viešąsias paslaugas teikiančias įstaigas ir t.t.

Organizaciniu požiūriu Alytaus rajono savivaldybės administracija yra savivaldybės įstaiga, kurią sudaro struktūriniai, struktūriniai teritoriniai padaliniai – seniūnijos (filialai) ir į struktūrinius padalinius neįeinantys viešojo administravimo valstybės tarnautojai. Alytaus rajono savivaldybės administracijos organizacinė struktūra pateikta 7.1.1. paveiksle.

Savivaldybės administracijos struktūrą, jos veiklos nuostatus ir darbo užmokesčio fondą, didžiausią leistiną valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių užmokestį iš savivaldybės biudžeto, skaičių mero teikimu tvirtina arba keičia savivaldybės taryba, o pareigybes tvirtina savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administracijos įgaliojimai nesusiję su savivaldybės tarybos įgaliojimų pabaiga. Savivaldybės administracijos direktorius yra savivaldybės administracijos vadovas – įstaigos vadovas, pavaldus savivaldybės tarybai ir atskaitingas merui.

7.1.1. pav. Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūra

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Alytaus rajono savivaldybės administracijos (toliau – Alytaus rajono savivaldybės) pajamos ir išlaidos 2002 – 2004 m. pateiktos 7.1 lentelėje. Alytaus rajono savivaldybės 2004 m. biudžeto pajamų planas įvykdytas 107,2 proc. Gauta 2578,1 tūkst. Lt viršplaninių pajamų. Analogiška situacija buvo 2002 ir 2003 m., kai Alytaus rajono savivaldybės surinktos pajamos viršijo išlaidas (2002 m. – 101,1 proc.; 2003 m. – 102,7 proc.).

Tiek mokestinės, tiek nemokestinės pajamos 2002-2004 m. laikotarpyje turėjo tendenciją didėti. 2004 m. palyginti su 2002 m. mokestinių pajamos padidėjo 22 proc.

arba 2769,4 tūkst. Lt, tuo tarpu nemokestinės pajamos padidėjo 62,9 proc. arba 487 tūkst. Lt. Valstybės biudžeto dotacijos 2004 m. sudarė 56,6 proc. visų Alytaus rajono savivaldybės pajamų ir palyginti su 2002 m. padidėjo 8,9 proc. arba 1771,9 tūkst. Lt.

Gyventojų pajamų mokesčio planas 2004 m. įvykdytas 146,4 proc. (t.y. beveik 20 procentų daugiau nei 2003 metais), gauta 1195,0 tūkst. Lt viršplaninių pajamų. Gyventojų pajamų mokestis savivaldybių išlaidų struktūros ir šio mokesčio pajamoms išlyginti įvykdytas 114,9 proc., gauta 1279,0 tūkst. Lt viršplaninių pajamų. Dotacijų, gautų iš valstybės biudžeto, planas įvykdytas 100 proc. Alytaus rajono savivaldybės 2004 m. biudžeto išlaidų planas įvykdytas 97,3 proc., ataskaitiniais metais kasinių išlaidų padaryta 970,6 tūkst. Lt mažiau nei planuota.

Metai	Pajamos							Pajamos iš viso	Išlaidos iš viso
	Mokestinės pajamos	Apyvartos lėšos	Nemokestinės pajamos	Pajamos iš kapitalo	Valstybės biudžeto dotacijos	Lėšos, gautos iš valstybės biudžeto pagal tarpusavio atsiskaitymus	Kitos pajamos		
2002	12364,8		774	2	19728	31,5	6,7	32907	32539
2003	12872		811,4	12,3	20242,9	42,9	2,4	33983,9	33079,3
2004	15134,2		1261	13,5	21499,9	42,9	6,5	37958	35379,9
2006	20176,4	3987,9	1141,9	89,5	23027,1		7,7	48430,5	45726,5

7.1. lentelė. Alytaus rajono savivaldybės pajamos ir išlaidos 2002 – 2004 m., tūkst. Lt

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybė

Iš savivaldybės biudžeto buvo išlaikoma administracija ir 11 seniūnijų, priešgaisrinės apsaugos tarnyba, finansuota socialinė apsauga, globa ir rūpyba, švietimo bei kultūros įstaigos, komunalinis ūkis, mokėtos kompensacijos už gyventojams tiekiamą šilumos energiją ir karšto vandens ruošimą, kompensuojamos keleivinio transporto lengvatos, remtos įvairios programos.

Pusę biudžeto lėšų (19,5 mln. Lt) Alytaus rajono savivaldybė 2006 m. skyrė švietimui; 3 mln. Lt - ekonomikai; 4,5 mln. Lt – poilsiui, kultūrai ir religijai; būstui ir komunaliniam ūkiui – 2,9 tūkst. Lt; aplinkos apsaugai – 644 tūkst. Lt; socialinei apsaugai – 7,1 mln. Lt; sveikatos apsaugai – 257 tūkst. Lt. ir kt.

II. ALYTAUS RAJONO STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ

Alytaus rajono savivaldybėje darnios strateginės plėtros plano rengimo metu buvo atlikta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė, kuri buvo parengta susitikimų atitinkamose darbo grupėse metu.

Pirma SSGG grupė susijusi su žmoniškaisiais ištekliais – Socialiniai reikalai ir švietimas, antroji – su subalansuota Alytaus rajono verslo plėtra ir trečioji – su aplinkosauga, inžinerine infrastruktūra ir kraštotvarka, artimiausiai susijusi su darnios plėtros klausimais.

Alytaus rajono savivaldybėje darnios strateginės plėtros plano rengimo metu buvo atlikta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė, kuri buvo parengta susitikimų atitinkamose darbo grupėse metu.

VERSLO, TURIZMO IR ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRA

Stiprybės
Palanki tranzitinė geografinė – ekonominė padėtis ir kraštovaizdis verslo bei industrinių paslaugų plėtrai
Smulkių ir vidutinių įmonių konkurencingumas, veiklos vidaus bei užsienio rinkose patirtis ir stipri teigiama Alytaus miesto įtaka
Yra stiprus potencialas turizmo plėtrai, ypač Nemuno upės, ežerų privalumai plėtoti vandens turizmo paslaugas
Mažėjantis nedarbo lygis
Silpnybės
Mažas patrauklumas privačioms šalies ir užsienio investicijoms dėl miesto dominavimo ir nepakankamo valstybės dėmesio
Darbinės gyventojų pajamos mažesnės už apskrities ir šalies rodiklius
Nepakankamas gyventojų verslumo lygis
Dauguma įmonių – žemų technologijų produkcijos gamintojai
Turizmo infrastruktūra savivaldybės teritorijoje išvystyta tik fragmentiškai, trūksta apgyvendinimo, konferencijų ir maitinimo tinklo, atvykstantiems turistams nesiūlo naujovių
Vietos verslo įmonės dar nepakankamai naudojami rajone teikiamomis paslaugomis verslui ir gyventojams
SVV dominuoja žemą pridėtinę vertę kuriančios paslaugos bei prekyba
Silpnai išvystyta ekologiškos produkcijos gamybos infrastruktūra
Silpna inovacijų plėtros paramos infrastruktūra, nepakankamas vietos verslo ir mokslo įstaigų bendradarbiavimas
Nepakankamas SVV ir ypač ūkininkų tarpusavio bendradarbiavimas
Nepakankamai panaudojamos IT ir modernios technologijos verslo plėtrai
Nėra didesnes pajamas gaunančių turistų traukos objektų ir jų aptarnavimo sąlygų, per

mažai panaudojamos Nemuno upės galimybės
Pakrančių prieigų, architektūrinių ir kultūrinių paminklų privatizavimas savo reikmėms stipriai mažina rajono, kaip rekreacinės vietovės patrauklumą

Galimybės
Galimybės žemės ūkio bendrovėms, ūkininkams, verslo įmonėms plėtoti verslą pasinaudojant ES struktūrinių fondų lėšomis
Plėtoti paramos verslui infrastruktūrą, verslo informacinių tinklų įmonėms teikiamą pagalbą
Plėtoti turizmo paslaugų tinklą, intensyviai panaudoti Nemuno upės teikiamas galimybes
Stiprinti kaimo bendruomenes
Stiprinti verslo įmonių ir mokslo įstaigų bendradarbiavimą, rengiant aukštos klasės specialistus, teikiant įmonėms konsultacijas
Didinti pramonėje sukuriama produkcijos pridėtinę vertę ir eksportą
Plėtoti rekreacines, turistines, alternatyvaus kuro, naujo ūkininkavimo zonas
Plėtoti bendrus verslo, mokslo ir savivaldybės viešuosius projektus
Spartinti inovacijų ir naujų technologijų diegimą rajono įmonėse
Gerinti rajono įvaizdį
Grėsmės
Stambiųjų Lietuvos pramonės centrų trauka ir kapitalo bei darbo jėgos judėjimas į juos ir vyriausybės vykdoma socialinė politika
Pramonės fragmentacija ir nesugebėjimas konkuruoti ES ir globalios rinkos sąlygomis
Nepakankamai aiškiai pozicionuota pramonė Lietuvos ir tarptautinėje pramonės struktūroje gali sąlygoti įmonių judėjimą į palankesnius regionus
Smulkūs žemės ūkio sklypai ir kooperacijos stoka
Kvalifikuotos darbo jėgos mažėjimas bei nekvalifikuotos darbo jėgos didėjimas

INFRASTRUKTŪRA IR APLINKOS PLĖTRA

Stiprybės
Parengtas ir įgyvendinamas vandens telkinių apsaugos zonų ir parkų ribų specialusis planas
Transporto, logistikos paslaugoms plėtoti palanki regiono geografinė padėtis
Didelės investicijos į šilumos gamybos ir tiekimo infrastruktūrą, aplinkos taršos mažinimą
Parengtas savivaldybės atliekų tvarkymo planas, kuris numato sukurti regioninę atliekų tvarkymo sistemą
Parengtas planas savivaldybės Nemuno vidupio baseino smulkių vandentvarkos infrastruktūros objektų renovacijai
Savivaldybės šilumos gamybai naudojamos gamtinės dujos
Aktyvus regiono visuomenės dalyvavimas, siekiant apsaugoti nuo taršos upių baseinus
Atnaujintas bendrasis planas skatinas rajono plėtrą
Silpnybės
Rekreacinių zonų mažėjimas
Didelė teritorijos dalis neturi lietaus kanalizacijos

Rajono detaliojo plano nebuvimas
Dalis gyventojų ir ūkio subjektų atliekas tvarko nelegaliai
Susidėvėjęs priemiesčio autobusų parkas
Daug mažų katilinių, kurios negali persiorientuoti naudoti pigesnę kurą (pavyzdžiui, dujas)
Santykinai mažas gyvenamųjų pastatų, kurie gauna centralizuotas vandens tiekimo paslaugas, skaičius
Šilumos gamybai dar naudojamas kietas kuras, kurio degimo produktai teršia aplinką
Lėti daugiabučių namų gyventojų bendrijų steigimosi tempai, nėra jų iniciatyvos dalyvaujant energijos taupymo programose
Galimybės
Augantis visuomenės sąmoningumas ir dėmesys aplinkosaugos problemoms
Savivaldybės teritorijos pasiekiamumo didinimas, tobulinant regiono kelių dangą
Galimybė didinti vandens tiekimo apimtį, prijungiant naujus vartotojus
ES reikalavimai aplinkosaugos srityje, didinantys įmonių suinteresuotumą naudoti pažangias technologijas ir mažinantys įmonių neigiamą poveikį aplinkai
Atliekų tvarkymo sistemos tenkinančios visuomenės poreikius, teisės ir norminių aktų reikalavimus, apsaugančios gamtą ir žmonių sveikatą nuo taršos atliekomis poveikio sukūrimas
Augantys gyventojų poreikiai, suformuosiantys paklausą aukštesnės kokybės komunalinėms paslaugoms
Naujų šilumos tiekimo technologijų lankstumas, keičiant naudojamo kuro rūšis
Grėsmės
Dėl naujų vandentvarkos, atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų statybos augančios paslaugų kainos
Nepakankamas veiksmų koordinavimas su kaimyniniais regionais, plėtojant magistralinių kelių tinklą ir statant infrastruktūros objektus, gali sustabdyti infrastruktūros plėtrą, sumažinti tranzito apimtį, regionas gali tapti neperspektyviu vystyti transporto paslaugas
Dėl nepakankamo vandens išvalymo, teršalų nutekėjimo iš kanalizacijos tinklų ir nutekamojo vandens valymo įrenginių didėjantis gruntinio vandens užterštumas, blogėjanti sanitarinė – higieninė savivaldybės būklė, mažėjantis savivaldybės investicinis patrauklumas
Dėl nepakankamo informacijos apie savivaldybę kiekio mažėja savivaldybės investicinis patrauklumas
Dėl nereguliuotų transporto srautų gatvėse iškyla grėsmė gyventojams prie gyvenamųjų namų ir įstaigų

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ UGDYMAS BEI TOBULINIMAS, GYVENIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Stiprybės
Švietimas ir ugdymas
Vykdomas švietimo įstaigų tinklo optimizavimas
Pakankamas profesinių mokyklų tinklas
Kompiuterių klasės bei interneto ryšys yra visose vidurinėse ir pagrindinėse mokyklose

Įsteigtas švietimo ir pedagoginės, psichologinės pagalbos centras
Įsteigta Simno gimnazija
Sveikatos apsauga
Patogių atstumu nutolę tretinio lygio ligoninės, kas užtikrina rajono gyventojams aukštesnio lygio paslaugų suteikimą
Pakankamai visų sričių bei reikiamos kvalifikacijos gydytojų
Mokyklose vykdoma mokinių visuomenės sveikatos priežiūra
Prieinamos sveikatos paslaugos visiems
Kultūra
Turtingas kultūrinis – istorinis paveldas; gausu archeologijos objektų, piliakalnių
Gerai išvystyta meno saviveiklos kolektyvų veikla
Išsaugotos etnokultūrinės tradicijos
Platus bibliotekų tinklas, kuriose įrengtos internetinės prieigos
Bibliotekų dalyvavimas informacinės visuomenės kūrimo procese
Naujų informacinių technologijų infrastruktūros formavimasis bibliotekose
Teikiamų visuomenei paslaugų gausa bibliotekose
Stiprėja vietos bendruomenės ir kultūros įstaigų bendradarbiavimas
Socialinė apsauga
Įdiegta informacinė socialinės paramos teikimo sistema
Pradėta vykdyti būsto pritaikymo neįgaliesiems programa
Užtikrintas socialinių išmokų finansavimas
Išplėtotas stacionarių socialinių paslaugų įstaigų tinklas
Kūno kultūra ir sportas
Sukurta teisės aktų paketas, darantis įtaką sportui
Teikiamos sportinės paslaugos gyventojams
Skurta sporto darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo sistema

Silpnybės
Švietimas ir ugdymas
Nesukurta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema
Morališkai ir fiziškai pasenę bendrojo lavinimo mokyklų kompiuteriai
Nepakankamai sudarytos sąlygos suaugusiems asmenims įsigyti pagrindinį ir vidurinį išsilavinimą
Daugumos regiono švietimo ir profesinio rengimo įstaigų pastatų ir įrangos būklė prasta, nepakankamas mokyklų aprūpinimas šiuolaikiškais mokomosiomis priemonėmis
Nepakankamai išplėtotas švietimo prieinamumas specialius poreikius turintiems asmenims
Specialistų dirbančių su vaikais turinčiais specialių poreikių stoka
Sveikatos apsauga
Neoptimizuotas sveikatos įstaigų tinklas
Nepakankamas finansavimas
Didelės eilės pas antrinės ir tretinės priežiūros specialistus
Neužtikrinta gyventojų ligų prevencija
Kultūra
Prasta kultūros įstaigų pastatų būklė bei materialinė bazė, lėšų stygius
Nepakankamai racionalus klubinių įstaigų tinklas
Nepakankama kultūros įstaigų darbuotojų kvalifikacija
Neišvystytas tarptautinis bendradarbiavimas
Nepakankamas kultūros įstaigų aprūpinimas naujomis informacinėmis technologijomis
Dauguma kultūros paveldo objektų yra apleisti ir nepatrauklūs kultūrinei veiklai bei turizmo plėtojimui
Jaunų specialistų trūkumas
Socialinė apsauga
Socialinių paslaugų poreikis viršija savivaldybės išteklius
Dirbančiųjų gyventojų dalis mažesnė nei nedirbančiųjų gyventojų
Reikiamos kvalifikacijos socialinių darbuotojų stygius
Nepakankamai teikiamos paslaugos socialinės rizikos šeimoms ir vaikams
Trūksta socialinių paslaugų kaimiškose vietovėse
Didėja tėvų globos tėvų netekusių vaikų skaičius
Nepakankamai pritaikyta viešoji aplinka neįgaliųjų poreikiams
Nėra globos įstaigų suaugusiems neįgaliems asmenims
Nepakankamos paslaugos specialių poreikių vaikams
Nepakankamas nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų tinklas
Kūno kultūra ir sportas
Prasta sporto bazės būklė
Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas
Per mažai finansuojama ir vystoma sporto klubų veikla
Nesudarytos sąlygos gyventojų aktyviam poilsiui
Nepakankamas savivaldybės dėmesys vaikų užimtumo per sportą programoms vykdyti
Sistemiškai neįgaliųjų sportui neskiriama pakankamai lėšų, nepritaikytos jų treniruotėms sporto bazės
Sporto medicinos paslaugų teikimo tvarka nepakankamai reglamentuota
Sporto įrangos ir priemonių trūkumas

Galimybės
Švietimas ir ugdymas
Mokyklas aprūpinti naujomis technologijomis
Išplėstas neformalaus ugdymo tinklas
Mokymosi visą gyvenimą plėtra
Sukurta profesinio orientavimo sistema
Didėja interneto paslaugos teikėjų skaičius
Ikimokyklinių įstaigų optimizavimas
Pakankamas specialistų, dirbančių su specialiu poreikiu vaikais, skaičius
Sveikatos apsauga
Sveikatos įstaigų tinklo optimizavimas
Inovacijų ir informacinių technologijų diegimas medicinoje
Privačių medicinos įstaigų veikla
Galimybė sumažinti pacientų srautus į Kauną ir Vilnių, gaunant atitinkamas paslaugas Alytuje
Dalyvavimas sveikatos infrastruktūros bei paslaugų plėtros projektuose
Ligų prevencijos programos vykdymas
Preveninės programos prieš narkotikų vartojimą vykdymas
Kultūra
Skatinti vietos bendruomenes, nevyriausybinės organizacijas saugoti kultūros paveldo objektus, pritraukiant investitorius bei vystant kaimo turizmą
Parengti savivaldybės teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų registrą
Parengti pažintinius kultūros – turizmo maršrutus kultūros paveldo objektų vietomis
Puoselėti tradicinius menus (pynimą, audimą ir kt.), etnokultūrą bei mėgėjišką kultūrą
Ieškoti galimybių pritraukti jaunos kultūros specialistus dirbti rajone
Atnaujinti, renovuoti bei aprūpinti kultūrinės įstaigas šiuolaikine įranga bei priemonėmis
Plėtoti, gausinti kultūrinėse įstaigose teikiamas paslaugas
Užtikrinti prieigą prie skaitmeninės informacijos šaltinių
Socialinė apsauga
Pertvarkyti socialinių paslaugų finansavimo tvarką, finansuojant socialines paslaugas, o ne jas teikiančias įstaigas
Galimybės geriau patenkinti socialinių paslaugų poreikius įtraukiant nevalstybinį ir privatų sektorių
Įsteigti socialinių darbuotojų darbui su socialinės rizikos šeimomis etatus seniūnijose
Socialinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimas
Nestacionarių socialinių paslaugų įstaigų tinklo plėtra
Kūno kultūra ir sportas
Renovuoti sporto bazę
Atnaujinti bei aprūpinti sporto bazes šiuolaikine įranga ir priemonėmis
Rajone plėtoti masinio sporto šakas bei renginius
Sporto paslaugų plėtra įgyvendinant projektus
Sporto centro kompiuterizavimas

Grėsmės
Švietimas ir ugdymas
Dėl lėšų stygiaus nebus atnaujinta mokyklų materialinė bazė
Mokyklose daugėja neatestuotų mokytojų bei neturinčių reikiamo pedagoginio pasirengimo
Kompiuterinis ir internetinis tinklas seniūnijose, skurdžiau gyvenančių žmonių tarpe vystysis lėčiau, didės atotrūkis tarp atskirų visuomenės grupių kuriant skaitmeninę bendruomenę
Neįvedus mokyklose specialiųjų pedagogų etatų, nebus pakankamai vykdoma neįgalių vaikų integracija
Kvalifikuotos ir išsilavinusio jaunimo išvykimas
Sveikatos apsauga
Dėl gyventojų senėjimo ir sveikatos blogėjimo esančios sveikatos įstaigos nebus pajėgios tinkamai suteikti medicininės paslaugas
Nepakankamas dėmesys sveikai gyvensenai - socialinių problemų didėjimas (alkoholizmas, narkomanija ir pan.)
Socialinė apsauga
Gyventojų senėjimas
Didėjantis nusikalstamumas
Socialinių paslaugų trūkumas
Didėja tėvų globos netekusių vaikų skaičius
Kultūra
Nepakankamas finansavimas kultūrai vystyti ir puoselėti, o tai mažina bibliotekų ir kultūros centro patrauklumą kultūros vartotojams
Nepakankamai prižiūrimi paveldo objektai gali prarasti išliekamąją kultūros vertę
Neoptimizuotas klubinių įstaigų tinklas
Kūno kultūra ir sportas
Kvalifikuotų specialistų trūkumas
Neoptimali sporto struktūra
Nepakankamas kūno kultūros ir sporto veiklos koordinavimas

III. ALYTAUS RAJONO PLĖTROS VIZIJA

Alytaus rajonas - rajonas traukiantis dėmesį gerėjančiomis gyvenimo sąlygomis. Racionalus transporto tinklas, išvystytas žiniomis grįstas ir didelę pridėtinę vertę kuriantis verslas ir žemės ūkis siūlo darbo vietas miesto ir rajono gyventojams. Po darbo Alytaus rajono gyventojai ir svečiai gali pailsėti sutvarkytose rekreacinėse zonose, sportuoti ar dalyvauti kultūrinėje veikloje. Racionalus aplinkosaugos valdymas padeda išspręsti ekologines problemas ir kartu su ekonomikos augimu užtikrina Alytaus rajono gyventojams dideles perspektyvas.

Alytaus rajonas – rajonas, puikiai išnaudojantis geografinės padėties teikiamus pranašumus, turintis gerą kelių infrastruktūrą, patrauklus verslui, su geranoriškų ir iniciatyvių žmonių bendruomene, sveika aplinka. Pasiektas aukštas aplinkos kokybės užtikrinimo lygis, veikia modernios aplinkosaugos sistemos, racionaliai naudojami gamtiniai išteklių ir atsinaujinantys energetiniai šaltiniai.

Rajone kuriama palanki verslo plėtrai bei investicijoms aplinka, skatinanti konkurencingos šalies ir tarptautiniu mastu produkcijos gamybą, naujų verslo iniciatyvų atsiradimą ir įgyvendinimą. Verslas plėtojamas, nepažeidžiant ekologinės pusiausvyros. Sukurta efektyvi smulkaus ir vidutinio verslo įmonių bendradarbiavimo sistema.

Alytaus rajono kaimas - patraukli ir saugi aplinka darbui, gyvenimui ir poilsiui. Kaimo bendruomenių branda užtikrina kultūrinių ir švietėjiškų iniciatyvų gausą, leidžia realizuoti savivaldos principus. Kaime palanku plėtoti alternatyvią veiklą – kaimo turizmą, amatus, paslaugas, kitus smulkiuosius verslus.

Rajone sukurta kokybiška, efektyvi ir visoms gyventojų kategorijoms prieinama švietimo sistema, sudaranti sąlygas mokytis visą gyvenimą, leidžianti įgyti visuomeninę ir dalykinę kompetenciją. Informacinei visuomenei būdingų principų įgyvendinimas ir informacinių technologijų panaudojimas yra pagrindiniai augimo ir plėtros veiksniai. Rajono gyventojai aktyviai naudojami kultūros ir sporto paslaugomis. Sukurta ir plėtojama materialinė šių paslaugų bazė skatina kultūrinę ir sportinę veiklą, įvairaus lygio renginių gausą.

Išsaugotas ir atkurtas kultūros paveldas, išplėtotą viešoji infrastruktūra - tai turizmo plėtros pagrindas. Kultūrinio gyvenimo bei turizmo paslaugų įvairovė pritraukia vietas ir užsienio turistus.

Socialinė parama orientuota į tuos asmenis, kuriems tos paramos tikrai reikia. Paramos prioritetas - padėti darbingiems socialiai remiamiems asmenims sugrįžti į ekonomiškai aktyvią veiklą. Darbo rinkos priemonių kompleksas, skirtas kaimo vietovių gyventojams, leidžia padidinti kvalifikuotos-darbo jėgos pasiūlą. Daug dėmesio skiriama skurdo, socialinės atskirties prevencijai, sveikatos stiprinimui ir susirgimų prevencijai, bendrosios praktikos gydytojų paslaugos prieinamos visiems gyventojams. Kuriama saugi gyvenamoji aplinka, daug dėmesio skiriama viešajai tvarkai palaikyti ir nusikaltimų prevencijai.

IV. PRIORITETAI IR TIKSLAI

Vadovaujantis būklės analize, SSGG ir derinantis prie Vyriausybės rengiamos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos, nustatyti šie prioritetai:

1 PRIORITETAS	VERSLO, TURIZMO IR ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRA	
	Tikslas 1.1	Didinti rajono verslo įmonių konkurencingumą
	Tikslas 1.2	Plėtoti turizmo paslaugas, siekiant, kad Alytaus rajonas taptų tarptautinio turizmo dalimi
	Tikslas 1.3	Vystyti subalansuotą žemės ūkio ir kaimo plėtrą
2 PRIORITETAS	INFRASTRUKTŪROS IR APLINKOS PLĖTRA	
	Tikslas 2.1	Modernizuoti rajono transporto infrastruktūrą, siekiant užtikrinti saugų ir patogų susisiekimą
	Tikslas 2.2	Užtikrinti rajono gyventojams švarią ir sveiką gamtinę aplinką išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę
	Tikslas 2.3	Modernizuoti ir plėtoti inžinerinį aprūpinimą, užtikrinant teikiamų paslaugų kokybę
3 PRIORITETAS	MODERNIOS IR SAUGIOS VISUOMENĖS PLĖTRA	
	Tikslas 3.1	Ugdymo proceso tobulinimas
	Tikslas 3.2	Gyventojų informacinio aprūpinimo gerinimas modernizuojant bibliotekas
	Tikslas 3.3	Išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą
	Tikslas 3.4	Stiprinti klubinių įstaigų vaidmenį, remti kultūros tradicijas
	Tikslas 3.5	Tobulinti kūno kultūros ir sporto struktūrą
	Tikslas 3.6.	Optimizuoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą ir gerinti paslaugų kokybę
	Tikslas 3.7.	Užtikrinti socialinių paslaugų prieinamumą ir plėtotę bei socialinę integraciją

I. prioritetas: VERSLO, TURIZMO IR ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRA

Tikslas 1.1. Didinti rajono verslo įmonių konkurencingumą		
Uždavinys	Orientacinis finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 1.1.1. Modernizuoti verslo įmones diegiant inovacijas bei skatinti aukštųjų technologijų pramonės įmonių steigimąsi	5650	2007-2013
Uždavinys 1.1.2. Diegti verslumo skatinimo rinkodaros priemonės	2400	2007-2013
Uždavinys 1.1.3. Sudaryti prielaidas investicijų pritraukimui rajone	8800	2007-2013

Tikslas 1.2. Plėtoti turizmo paslaugas, siekiant, kad Alytaus rajonas taptų tarptautinio turizmo dalimi		
Uždavinys	Orientacinis finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 1.2.1. Plėtoti turizmo infrastruktūrą	48696	2007-2013
Uždavinys 1.2.2. Diegti turizmo rinkodaros priemonės, skatinant turizmo paslaugų plėtrą	5150	2007-2013

Tikslas 1.3. Vystyti subalansuotą žemės ūkio ir kaimo plėtrą		
Uždavinys	Orientacinis finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 1.3.1. Plėtoti paklausių alternatyvių žemės ūkio produktų gamybą	7080	2007-2013
Uždavinys 1.3.2. Vystyti kaimo turizmą, senovinius verslus ir amatus	7718	2007-2013

PRIEMONIŲ PLANAS

I. prioritetas: *VERSLO, TURIZMO IR ŽEMĖS ŪKIO PLĖTRA*

Tikslas 1.1: Didinti rajono verslo įmonių konkurencingumą

Uždavinys 1.1.1. Modernizuoti verslo įmones diegiant inovacijas bei skatinti aukštų technologijų pramonės įmonių steigimąsi								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				5650	812		4838	
Priemonė 1.1.1.1. Gamybos modernizavimo bei naujų pažangių technologijų diegimo Alytaus raj. įmonėse skatinimas	Nauji produktai, padidėję gamybos apimtys, padidėjęs gamybinis pajėgumas, išaugęs įmonių konkurencingumas	2008-2013	Ekonomikos skyrius	2500	500		1000	1000
Priemonė 1.1.1.2. Inovacijų bei naujų technologijų įdiegimo rajono melioracijos ir statybos įmonėse skatinimas	Įdiegtų naujų technologijų bei inovacijų skaičius	2008-2013	Ekonomikos skyrius	2500	100		150	1000
Priemonė 1.1.1.3. Perdirbimo technologijų demonstravimo centro įkūrimas	Įkurtas perdirbimo technologijų demonstravimo centras	2008-2012	Ekonomikos skyrius	5000	500		4000	500

Priemonė 1.1.1.4 Įmonių, diegiančių vadybos standartus bei tobulinančių gaminių kokybę rėmimas	Įdiegtas standartų skaičius	2008-2013	Ekonomikos skyrius	50	12		38	
---	-----------------------------	-----------	--------------------	----	----	--	----	--

Uždavinys 1.1.2. Diegti verslumo skatinimo rinkodaros priemonės

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				2400	350	115	1685	250
Priemonė 1.1.2.1. Konferencijų, seminarų, mugių organizavimas, skatinant įmonių kooperaciją	Konferencijų, seminarų, mugių sk.; susikoperavusių įmonių sk.	2007-2013	Savivaldybės ekonomikos skyrius	400	100		300	
Priemonė 1.1.2.2. Pramonės ir verslo misijų, parodų organizavimas šalyje ir užsienyje, prekių ir paslaugų įvaizdžio formavimas	Dalyvaujančių parodose įmonių sk.	2007-2013	Savivaldybės ekonomikos skyrius	450	90		360	
Priemonė 1.1.2.3. Žemės sklypų ir pastatų, tinkamų verslo plėtrai, katalogo leidyba bei SVV plėtros informacinės duomenų bazės sukūrimas	Katalogo išleidimas, duomenų bazės sukūrimas ir nuolatinis informacijos atnaujinimas	2008-2009	Savivaldybės ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	1000	100	100	800	

Priemonė 1.1.2.4. Bendradarbiavimo su užsienio šalių partneriais skatinimas, pasiūlymų teikimas investuotojams masinių informacijos priemonių pagalba	Paruoštų straipsnių sk., bendrų su užsienio kapitalu įmonių sk.	2008-2013	Savivaldybės ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	300	60	15	225	
Priemonė 1.1.2.5. Socialinių įmonių steigimo ir veiklos skatinimas	Įsteigta socialinių įmonių	2008-2013	Ekonomikos skyrius	250				250

Uždavinys 1.1.3. Sudaryti prielaidas investicijų pritraukimui rajone

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				8800	1510	600	6590	100
Priemonė 1.1.3.1. Plyno lauko investicijoms, investuotojams naujų objektų statybai skirtų žemės sklypų, parengimas	Žemės sklypų sk. (Simno m., Daugų m.)	2007-2013	Architekto tarnyba, ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	1000	250		750	
Priemonė 1.3.3.2. Daugų miesto detalus plano parengimas	Parengtas detalus Daugų miesto planas	2008-2009	Architekto tarnyba, ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	800	80		720	

Priemonė 1.3.3.3 Simno miesto detalus plano parengimas	Parengtas detalus Simno miesto planas	2009-2010	Architekto tarnyba, ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	800	80		720	
Priemonė 1.3.3.4 Rengti seniūnijų centrų detaliuosius planus	Parengti seniūnijų centrų detalieji planai	2008-2010	Architekto tarnyba, ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	4000	400		3600	
Priemonė 1.3.3.5. Viešosios verslo infrastruktūros (verslo centro kūrimas Dauguose) plėtra	Įkurtas turizmo ir verslo informacinis centras Dauguose	2008-2009	Ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	800	200	600		
Priemonė 1.3.3.6. „Vieno langelio“ principo įdiegimas	Įdiegtos naujos paslaugos	2007-2008	Kanceliarijos skyrius	400	400			
Priemonė 1.3.3.7. Investicijų priraukimas į turimą savivaldybės turtą, siekiant subalansuotos rajono plėtros	Pateikta naujų projektinių idėjų	2008-2010	Ekonomikos bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	1000	100		800	100

Tikslas 1.2. Plėtoti turizmo paslaugas, siekiant, kad Alytaus rajonas taptų tarptautinio turizmo dalimi

Uždavinys 1.2.1. Plėtoti turizmo infrastruktūrą								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				48696	7707	1735	43229	1000

Priemonė 1.2.1.1. Dviračių takų įrengimas	Įrengti dviračių takai: Alytus – Punios šilas, Simnas – Meteliai, Alytus-Daugai– Pivašiūnai, Alytus – Ūdrija-Krokialaukis – Žuvintas – Simnas, Alytus – Nemunaitis – Ryliškiai	2008-2013 m.	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, Simno, Pivašiūnų, Krokialaukio, Nemunaičio seniūnijos	8200	1200		7000	
Priemonė 1.2.1.2. Kempingų, poilsio aikštelių Dauguose, Pivašiūnuose įrengimas	Įrengta kempingai bei poilsio aikštelės	2008-2013 m.	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, Pivašiūnų, Daugų seniūnijos	1000	200	200	600	
Priemonė 1.2.1.3. Pėsčiųjų takų įrengimas	Įrengti pėsčiųjų takai: Punios kryžkelė-Punia; Luksnėnai-Kurnėnai ir kt.	2008-2013 m.	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, Punios, Alytaus seniūnija	1100	200	275	625	
Priemonė 1.2.1.4. Rekreacinių poilsio zonų rekonstrukcija bei plėtra	Sutvarkytas Legendų parkas, pliažai	2007-2013 m.	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, Daugų, Pivašiūnų seniūnija	2500	250	500	1750	
Priemonė 1.2.1.5. Tarptautinio Nemuno vandens kelio panaudojimas	Punios prieplaukos įrengimas ir įjungimas į turizmo maršrutus	2007-2013 m.	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, Punios seniūnija	900	100		800	
Priemonė 1.2.1.6. Giluičio kempingo įrengimas (antrasis plėtros etapas)	Pilnai įrengtas Giluičio kempingas	2008-2009	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, SĮ Simno komunalininkas, Simno seniūnija	4000	500		3500	

Priemonė 1.2.1.7. Dviračių takas nuo Alytaus iki A.Žmuidzinavičiaus sodybos įrengimas	Nutiestas dviračių takas nuo Alytaus pro Kurnėnų mokyklos iki A.Žmuidzinavičiaus sodybos.	2008-2013	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai	2000	200		1800	
Priemonė 1.2.1.8. Lankytinų objektų ir prieigų prie jų sutvarkymas	Sutvarkyti lankytini Alytaus rajono objektai, įrengtas apšvietimas, įrengti arba sutvarkyti privažiavimai, įrengti standai	2007-2010	Komunalinio ūkio skyrius. SĮ Simno komunalininkas bei SĮ Daugų komunalininkas	5000	500		4500	
Priemonė 1.2.1.9. Bažnyčių ir kilnojamųjų vertybių restauravimo programos parengimas ir įgyvendinimas, pritaikant viešojo turizmo reikmėms	Sutvarkyta Rumbonių bažnyčia, restauruotos Pivašiūnų ir Simno bažnyčios	2007-2009	Kultūros ir sporto skyrius, KVAD, Simno, Pivašiūnų, Alytaus seniūnijos	3060	1260	650	1150	
Priemonė 1.2.1.10. Istorinio kraštovaizdžio ir paveldo objektų tvarkymas, pritaikant viešojo turizmo reikmėms	Sutvarkyti Punios, Rumbonių, Pivašiūnų piliakalniai	2007-2008	Kultūros ir sporto skyrius, KVAD, Punios, Alytaus, Pivašiūnų seniūnijos	410	100	110	200	
Priemonė 1.2.1.11. Auto-moto trasų Daugų seniūnijoje įrengimas	Parengta trasų infrastruktūra	2008-2010	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius	3000	300		1100	1000
Priemonė 1.2.1.12. Daugų irklavimo bazės renovacija, pritaikant viešojo turizmo reikmėms	Rekonstruotas Daugų irklavimo bazės kompleksas	2008-2010	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai. SĮ Daugų komunalininkas, Daugų seniūnija	5 000	500		4500	
Priemonė 1.2.1.13. Kaimo amatų centro įkūrimas Kurnėnų Lauryno Radžiukyno mokyklos patalpose	Rekonstruotos Kurnėnų Lauryno Radžiukyno mokyklos patalpos	2008-2010	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, Alytaus seniūnija	6400	640		5760	

Priemonė 1.2.1.14. Dailininko A. Žmuizdinavičiaus memorialinės sodybos pritaikymas kultūrinėms turizmo reikmėms	Pritaikyta esama infrastruktūra kultūriniam turizmui	2008-2010	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, seniūnija	3600	360		3240	
Priemonė 1.2.1.15. Jono Pauliaus II piligrimų kelio infrastruktūros pritaikymas viešojo turizmo reikmėms	Įkurti bei pritaikyti turizmui infrastruktūriniai objektai	2008-2010	Komunalinio ūkio bei ryšių su užsieniu ir investicijų skyriai, Pivašiūnų seniūnija	200	20		180	
Priemonė 1.2.1.16. Bendrų Euroregiono „Nemunas“ projektų, skirtų konkurencingam ir produktyviam pasienio regiono augimui, sanglaudai ir bendrai pasienio regiono gyvenimo kokybei plėtoti, įgyvendinimas	Įgyvendinti bendri 4-6 projektai	2008-2013	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, Ekonomikos skyrius	6000	600		5400	
Priemonė 1.2.1.17. Europos Ekonominės Erdvės ir Norvegijos finansinio mechanizmo paveldo, švietimo, aplinkosaugos, socialinės apsaugos ir savivaldos bendradarbiavimo stiprinimo projektų rengimas ir įgyvendinimas	Įgyvendinti bendri 6-8 projektai	2008-2013	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius	4000	1000		2000	1000

Uždavinys 1.2.2. Diegti turizmo rinkodaros priemones, skatinant turizmo paslaugų plėtrą

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				5150	695	2450	2205	
Priemonė 1.2.2.1 Jono Pauliaus II piligrimų kelio rinkodaros priemonių įdiegimas	Kelio pristatymas vietos ir užsienio turistams	2008-2013	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	100	10		90	

Priemonė 1.2.2.2 Informacinių turistinių priemonių, skatinančių kultūrinį turizmą, ir paslaugų kūrimas bei sklaida, dalyvavimas vietinėse ir tarptautinėse parodose	Parengti ir išleisti įvairūs leidiniai, turistinės schemos, žemėlapiai, įrengti informaciniai ženklai ir standai, sukurta turizmo informacinė duomenų bazė	2007-2013	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	1000	100		900	
Priemonė 1.2.2.3 Įsijungimas į regioninio gamtinio - kultūrinio pobūdžio valstybinį parką „Dzūkijos parkų žiedas“	Taikomos rinkodaros priemonės	2009-2013 m.	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	200	20		180	
Priemonė 1.2.2.4 Maršrutų: „Dzūkų aukštumų žiedas“, „Užnemunės žiedas“, „Panemunių kelias“, „Alytaus rajono vandens keliai“ (Peršekės, Varėnės, Simnyčios, Barbenos upių atkarpos) parengimas	Inicijuoti ir pristatyti visuomenei maršrutai	2008-2013 m.	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	400	40		360	
Priemonė 1.2.2.5. Vieningo stiliaus nuorodų ir informacinių stendų kūrimas rajone	Vienongo stiliaus nuorodų ir turistinius maršrutus sukūrimas	2008-2013 m	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	1250	25	1050	175	
Priemonė 1.2.2.6. Įsijungimas į nacionalinio reprezentacinio kultūrinio turizmo maršrutą „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ bei Eurovelo sistemos trasos koridorių „Rytų Europos takas“	Veikiantis nacionalinis reprezentacinis kultūrinio turizmo maršrutas, veikianti Eurovelo sistemos trasa	2007-2013 m.	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	200	100		100	
Priemonė 1.2.2.7. Šveicarijos finansinio mechanizmo projektų įgyvendinimas, siekiant bendradarbiavimo su bendruomenėmis, NVO	Įgyvendinti bendri 6-8 projektai	2008-2013	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius	1000	100	700	200	

Priemonė 1.2.2.8. Nacionalinių autoturizmo trasų infrastruktūros plėtra bei rinkodaros priemonių įgyvendinimas	Įgyvendinti bendri 6-8 projektai	2008-2013	Ryšų su užsieniu ir investicijų skyrius, TIC	1000	100	700	200	
---	----------------------------------	-----------	--	------	-----	-----	-----	--

Tikslas 1.3. Vystyti subalansuotą žemės ūkio ir kaimo plėtrą

Uždavinys 1.3.1. Plėtoti paklausių alternatyvių žemės ūkio produktų gamybą								
Priemonė	Pasiiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				7080	5000		1040	1040
Priemonė 1.3.1.1. Netradicinių žemės ūkio kultūrų auginimo (pievagrybių, vaistažolių, uogininkystės, bitininkystės vystymo) kailinių žvėrelių auginimo ir kt. skatinimas.	Padidėjęs iki 15 proc. netradicines žemės ūkio kultūras auginančių ūkininkų skaičius, išplėsti kultūrų auginimo plotai	2007-2013 m.	Žemės ūkio skyrius, žemės ūkio subjektai, žemės ūkio konsultavimo tarnyba, žemdirbių savivaldos organizacijos	1000			500	500
Priemonė 1.3.1.2. Paklausių ekologinių žemės ūkio produktų gamybos skatinimas	Iki 30 proc. padidėjusi paklausių ekologinių žemės ūkio produktų gamyba.	2007-2013 m.	Žemės ūkio skyrius, žemės ūkio subjektai, žemės ūkio konsultavimo tarnyba, žemdirbių savivaldos organizacijos	1000			500	500

Priemonė 1.3.1.3. Ekologinių ūkių, ekologinio ir tausojančio žemės dirbimo sistemų kūrimo skatinimas	Konkursai (kas 2 metai) ir švietimas (kas 2 metai)	2007-2013 m.	Žemės ūkio skyrius	20			10	10
Priemonė 1.3.1.4. Smulkiasklėpės daržininkystės, sodininkystės bei kitų alternatyvių verslų, būdingų atskiriems etnografiniams regionams, skatinimas	Naujai įsikūrusių verslininkų, plėtojančių alternatyvius verslus, būdingus atskiriems etnografiniams regionams, skaičius	2007-2013 m.	Žemės ūkio skyrius	20			10	10
Priemonė 1.3.1.5. Tausojančio miškų ūkio, miškingumo didinimo mažai našių, nedirbamų žemių sąskaita, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, skatinimas	Švietimas, konsultacijos	2007-2013 m.	Žemės ūkio skyrius	20			10	10
Priemonė 1.3.1.6. Smulkių ūkių su ganyklinės žemdirbystės (pieno ūkiai ir galvijų bei avių auginimas), daržininkystės, sodininkystės specializacijomis vystymas	Švietimas	2007-2013 m.	Žemės ūkio skyrius	20			10	10
Priemonė 1.3.1.7. Bendrės upelio baseino melioracijos griovių ir jų statinių rekonstrukcija	Rekonstruoti melioracijos griovius ir drenažo rinktuvus	2007	Žemės ūkio skyrius	1000	1000			
Priemonė 1.3.1.8. Peršėkės upelio baseino žemupio melioracijos griovių ir jų statinių rekonstrukcija	Rekonstruoti melioracijos griovius ir drenažo rinktuvus	2009	Žemės ūkio skyrius	1000	1000			
Priemonė 1.3.1.9. Peršėkės upelio baseino aukštupio melioracijos griovių ir jų statinių rekonstrukcija	Rekonstruoti melioracijos griovius ir drenažo rinktuvus	2010	Žemės ūkio skyrius	1000	1000			
Priemonė 1.3.1.10. Seniūnijų melioracijos griovių ir jų statinių rekonstrukcija	Rekonstruoti melioracijos griovius ir drenažo rinktuvus	2011-2013	Žemės ūkio skyrius	2000	2000			

Uždavinys 1.3.2. Uždavinys. Vystyti kaimo turizmą, senovinius verslus ir amatus

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				7718	650	115	6950	3
Priemonė 1.3.2.1. Kaimo turizmo sodybų, amatų seklyčių, etnografinių sodybų tinklą plėtra kartu su bendruomenėmis.	Padidėjęs kaimo turizmo sodybų skaičius	2008-2013 m.	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, žemės ūkio skyrius, bendruomenės	150		15	135	
Priemonė 1.3.2.2. Dzūkijos tradicinių amatų (pynimo, drožimo, audimo) ir rekreacijos kaimelio Pivašiunuose įkūrimas	Sukurta infrastruktūra kaimo žmonėms užsiimti alternatyvia veikla	2008-2013 m.	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, žemės ūkio skyrius, bendruomenės	4000	400		3600	
Priemonė 1.3.2.3. Bendruomenių stiprinimas, skatinant ūkinės veiklos diversifikaciją kaimo vietovėse	Švietimas ir parama bendriems kaimo bendruomenių projektams	2008-2013 m.	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, bendruomenės	1000		100	900	
Priemonė 1.3.2.4. Kaimo bendruomenių dalyvavimo Leader + programoje rėmimas, įgyvendinant Dzūkijos VVG projektą „Kaimo vietovės studija ir integruotos strategijos parengimas, siekiant gyvenimo kokybės gerinimo Alytaus apskrities kaimo gyvenamojoje vietovėje“	Kasmet įgyvendinta 3-4 projektai pagal Dzūkijos VVG parengtą strategiją	2007-2008	Ryšių su užsieniu ir investicijų skyrius, kaimo bendruomenės, Dzūkijos VVG	468	40		425	3
Priemonė 1.3.2.5. Rajono kaimo bendruomenių melioracijos statinių rekonstrukcija	Rekonstruoti melioracijos statiniai	2008-2011	Žemės ūkio skyrius, kaimo bendruomenės	2100	470		1630	

II prioritetas: INFRASTRUKTŪROS IR APLINKOS PLĖTRA

Tikslas 2.1. Modernizuoti rajono transporto infrastruktūrą, siekiant užtikrinti saugų ir patogų susisiekimą

Uždavinys	Orientacinis finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 2.1.1. Kelių ir gatvių rekonstrukcija mažinant avaringumą	103872	2007-2013
Uždavinys 2.1.2. Plėtoti vietinę infrastruktūrą	8815	2007-2013

Tikslas 2.2. Užtikrinti rajono gyventojams švarią ir sveiką gamtinę aplinką išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę

Uždavinys	Orientacinis finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 2.2.1. Didinti rajono kraštovaizdžio patrauklumą gyvenimui, kūrybai, turizmui	575	2007-2013
Uždavinys 2.2.2. Plėtoti atliekų tvarkymo sistemą	1299	2007-2013

Tikslas 2.3. Modernizuoti ir plėtoti inžinerinį aprūpinimą, užtikrinant teikiamų paslaugų kokybę

Uždavinys	Orientacinis finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 2.3.1. Įgyvendinti svarbiausius vandens, šilumos ir elektros ūkio modernizavimo ir plėtros projektus	288340	2007-2013
Uždavinys 2.3.2. Didinti elektros energijos naudojimo efektyvumą viešajame ir privačiame sektoriuje	16600	2007-2013
Uždavinys 2.3.3. Skatinti gyvenamąją statybą, esamų namų atnaujinimą bei pritaikymą gyventojų reikmėms	4380	2007-2013

Tikslas 2.1. Modernizuoti rajono transporto infrastruktūrą, siekiant užtikrinti saugų ir patogų susisiekimą

Uždavinys 2.1.1. Kelių ir gatvių rekonstrukcija, mažinant avaringumą								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				103872	7120	11000	73572	6680
Priemonė 2.1.1.1.. Kelių Nr. 128 Valkininkų g. st. – Daugai – Alytus, Nr. 130 Kaunas – Prienai – Alytus, Nr. 132 Alytus – Seirijai – Lazdijai modernizavimas	Modernizuoti keliai	2007-2013	VĮ Alytaus regiono keliai	20000		5000	10000	
Priemonė 2.1.1.2. Rekonstruoti krašto kelią Nr. 131 Alytus - Simnas - Kalvarija (nuo 2.5 km iki 32.0 km)	Rekonstruoti keliai	2007-2013	VĮ Alytaus regiono keliai	25000		10000	15000	
Priemonė 2.1.1.3. Kelių Alovė – Ilgai, Makniūnai – Galintėnai – Kastriskės – Nemunaitis, Varnagiriai-Remeikiai-Parėčėnai, Parėčėnai-Buckūnai, Raižai-Paliepiei rekonstrukcija	Rekonstruoti žvyrkeliai	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	20000	5000	5000	10000	

Priemonė 2.1.1.4. Vietinės reikšmės kelių rekonstrukcija įrengiant juodą dangą	Keliai padengti juoda danga: Kelias AL0408 ir AL0401 Allovė – Ilgai Kelias AL0215 Makniūnai – Galintėnai – Katriškės – Nemunaitis Kelias AL0616 Pivašiūnai – Eigirdonys Kelias AL0005 Raižiai – Paliepiei Kelias AL1225 Zizėnai – Dapkiškės Kelias AL1245 Varnagiriai – Remeikiai – Parėčėnai Kelias AL2253 Vėžionys- Vaikantonys- Kančėnai Kelias AL0601 Karkliniškės-Bazorai-Radvilonys- Tabalenka nuo PK 0+00 iki PK 24+50 Kelias AL0003 Punia-Žagariai-Strielčiai nuo PK 42+00 iki PK 50+00 Kelias AL0438 Privažiuojamasis kelias prie Alytaus nuo kelio 129 Antakalnis-Jieznas-Alytus-Merkinė	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	26000	2000		24000	
---	---	-----------	--------------------------	-------	------	--	-------	--

Priemonė 2.1.1.5. Vietinės reikšmės kelių su žvyro dangą rekonstrukcija, nauja statyba	Kelio dangos profiliuojamojo sluoksnio atstatymas, susisiekimo pagerinimas	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	20000			20000	
Priemonė 2.1.1.6 Gyvenviečių gatvių rekonstrukcija įrengiant juodą dangą	Alytaus sen. (3,460 km), Alovės sen. (0,544 km), Butrimonių sen. (0,806 km), Daugų sen. (0,690 km), Krokialaukio sen. (0,834 km), Miroslovo sen. (0,709 km), Nemunaičio sen. (0,604 km), Pivašiūnų sen. (0,571 km), Punios sen. 0,858 km), Raitininkų sen. (0,600 km), Simno sen. (1,754 km)	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	8572			8572	
Priemonė 2.1.1.7. Kelių ir gatvių infrastruktūros įrengimas Alytaus r. sodų bendrijose	Išplėsta kelių ir gatvių infrastruktūra Alytaus r. sodų bendrijose	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	6800	120			6680

Uždavinys 2.1.2. Plėtoti vietinę infrastruktūrą

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				8815	1475	1675	5725	

2.1.2.1. Seniūnijų šaligatvių ir pėsčiųjų takų rekonstrukcija bei naujų įrengimas	Alytaus sen. (196 m), Alovės sen. (326 m), Butrimonių sen. (146 m), Daugų sen. (235 m), Krokialaukio sen. (669 m), Miroslovo sen. (147 m), Nemunaičio sen. (0275 m), Pivašiūnų sen. (64 m), Punios sen. (747 m), Raitininkų sen. (61 m), Simno sen. (1819 m)	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	1405	1405			
Priemonė 2.1.2.2. Privažiavimų į gyvenvietes, rekreacines zonas, turizmo ir poilsio objektus rekonstrukcija bei naujų įrengimas	Privažiavimų pagerinimas	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	6700		1675	5025	

Tikslas 2.2. Užtikrinti rajono gyventojams švarią ir sveiką gamtinę aplinką išsaugant biologinę ir kraštovaizdžio įvairovę

Uždavinys 2.2.1. Didinti rajono kraštovaizdžio patrauklumą gyvenimui, kūrybai, turizmui								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos

Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				575	160	310	105	
Priemonė 2.2.1.1. Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio saugojimas ir išlaikymas Žuvinto pelkėje bei apylinkėse bei Daugų ežero periferinėje zonoje	Konkursas (kas 2 metai) ir švietimas (kasmetinis seminaras)	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	20	20			
Priemonė 2.2.1.2. Paukščių stebėjimo monitoringo organizavimas	Įdiegtos priemonės paukščių stebėjimo monitoringui	2008-2009	Komunalinio ūkio skyrius	25	25			
Priemonė 2.2.1.3. Racionalus, tolygus ir nepertraukiamas miško išteklių naudojimas bei miškų produktyvumo didinimas, auginamos medienos kokybės gerinimas ir miško ekosistemų tvarumo užtikrinimas	Priemonių parengimas	2007-2013	Miškų urėdijos	80				80
Priemonė 2.2.1.4. Biologinės įvairovės išsaugojimas bei miškų sveikatingumo gerinimas	Priemonių parengimas	2007-2013	Miškų urėdijos	280				280
Priemonė 2.2.1.5. Savivaldybės aplinkos monitoringo sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas	Priemonių parengimas	2007-2010	Miškų urėdijos	150				150

Uždavinys 2.2.2. Plėtoti atliekų tvarkymo sistemą					
Priemonė	Pasiekimo	Planuojamas	Atsakinga	Lėšų	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt

	indikatorius	įgyvendinimo laikas	institucija	poreikis, tūkst. Lt	Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				1299		190	705	404
Priemonė 2.2.2.1. Atliekų tvarkymo sistemos įdiegimas savivaldybės teritorijoje	Įkurtas atliekų tvarkymo centas	2007-2008	Aplinkosaugos specialistas, RATC	484		80		404
Priemonė 2.2.2.2. Užterštų teritorijų tvarkymas, užterštų plotų, sąvartynų, šiukšlynų rekultivacija	9 teritorijų sutvarkymas	2007-2008	Aplinkosaugos specialistas, RATC ir savininkai	85		30	55	
Priemonė 2.2.2.3. Alytaus rajono gyventojų informavimas apie atliekų tvarkymą	Gyventojų ekologinis švietimas	2007-2009	Aplinkosaugos specialistas, RATC	230		30	200	
Priemonė 2.2.2.4. Stambiųjų ir kitų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas Daugų ir Simno miestuose	Aikštelių įrengimas	2008-2009	Aplinkosaugos specialistas, RATC	500		50	450	

Tikslas 2.3. Modernizuoti ir plėtoti inžinerinį aprūpinimą, užtikrinant teikiamų paslaugų kokybę

Uždavinys 2.3.1. Įgyvendinti svarbiausius vandens, šilumos ir elektros ūkio modernizavimo ir plėtros projektus					
Priemonė	Pasiekimo	Planuojamas	Atsakinga	Lėšų	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt

	indikatorius	įgyvendinimo laikas	institucija	poreikis, tūkst. Lt	Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				288340	67567	870	211803	8100
Priemonė 2.3.1.1. Pivašiūnų kaimo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemų įrengimas	Įrengtos vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemos	2007-2009	Komunalinio ūkio skyrius	5070	1270		3800	
Priemonė 2.3.1.2. Genių kaimo vandenvalos įrenginių ir nuotekų tinklų statyba	Įrengtos vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemos	2007-2009	Komunalinio ūkio skyrius	970	242		728	
Priemonė 2.3.1.3. Kumečių kaimo vandenvalos įrenginių ir nuotekų tinklų statyba	Įrengtos vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemos	2007-2009	Komunalinio ūkio skyrius	900	250		650	
Priemonė 2.3.1.4. Daugų miesto vandentiekio ir nuotekų tinklų statyba	Įrengtos vandens tiekimo ir nuotekų valymo sistemos	2007-2009	Komunalinio ūkio skyrius	15000	200		14800	
Priemonė 2.3.1.5. Parengti specialiuosius vandentiekos ir vandentvarkos ir nuotekų valymo planus atskiroms Alytaus rajono urbanizuotoms vietovėms	Parengtas specialusis planas	2007-2008	Komunalinio ūkio skyrius	100	100			

<p>Priemonė 2.3.1.6. Naujų vandenviečių, vandentiekio ir nuotekų tinklų bei buitinių nuotekų valymo įrengimų rekonstrukcija, išplėtimas ir nauja statyba Miroslave, Nemunaityje, Kančėnuose, Pivašiunuose, Makniunuose, Ažuoliniuose, Geniuose, Kumečiuose, Punioje, Vankiškėse, Ūdrijoje, Pupasodyje, Dauguose, Radžiunuose, Junčionyse, Ryliškėse, Tabalenkoje, Kedonyse, Mikalave, Eičiunuose, Parėčėnuose, Rimėnuose, Buckūnuose, Atesninkuose, Meškasalyje, Angininkuose, Kalesninkuose, Skituriuose, Krokininkuose, Daugirduose, Spernioje, Užupiuose, Alovėje, Dauguose, Venciunuose, Krekštėnuose, Santaikoje, Talokiuose, Likiškėliuose, Luksnėnuose, Butrimiškėse, Miklusėnuose, Praniunuose, Verebiejuose, Vanagėliuose, Plasapninkuose, Gervėnuose, Vaisodžiuose, Žagariuose, Raižiuose, Žaunieriškiai, Panemuninkėliuose</p>	<p>Įrengtos, išplėtos ir naujai pastatytos vandenvietės, vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklai bei buitinių nuotekų valymo įrengimai</p>	<p>2007-2013</p>	<p>Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>230000</p>	<p>57500</p>		<p>172500</p>	
<p>Priemonė 2.3.1.7. Butrimonių, Simno miesto šilumos trasų renovacija</p>	<p>Atlikta šilumos trasų renovacija</p>	<p>2008-2013</p>	<p>Komunalinio ūkio skyrius, Simno komunalininkas</p>	<p>1300</p>	<p>300</p>		<p>1000</p>	

Priemonė 2.3.1.8. Šiluminių trasų rekonstrukcija Alytaus r. sav. Švietimo objektuose Krokialaukio, Miroslovo, Nemunaičio, Vankiškių, Makniūnų, Venciūnų ir Daugų gyvenvietėse	Atlikta šilumos trasų renovacija	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	1200		600		600
Priemonė 2.3.1.9. Butrimonių dujų trasos įrengimas	Įrengta 630 m. dujų trasos	2007-2008	Komunalinio ūkio skyrius	300	30	270		
Priemonė 2.3.1.10. Spernios upelio ir Simno ežero vandens telkinių pritaikymas gyventojų ir ūkio reikmėms	Išvalytas vandens telkinys	2008-2013	Komunalinio ūkio skyrius	1500	200		1300	
Priemonė 2.3.1.11. Inžinerinės infrastruktūros įrengimas Alytaus rajono sodų bendrijose (vandentiekis, elektra, kanalizacija ir pan.)	Įrengta inžinerinė infrastruktūra Alytaus r. sodų bendrijose	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	7500				7500
Priemonė 2.3.1.12. Geriamojo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros sukūrimas, gyvenvietėms, kuriose yra mažiau kaip 500 gyventojų	Sutvarkyta infrastruktūra 6-8 gyvenvietėse	2008-2013	Komunalinio ūkio skyrius	6000	1000		5000	
Priemonė 2.3.1.13. Nemuno aukštupio baseino investicinės programos (trys plėtros etapai)	Sutvarkyta infrastruktūra	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	15800	5800		10000	
Priemonė 2.3.1.14. ARSA pastato energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Atlikta pastato renovacija	2008-2013	Komunalinio ūkio skyrius	2700	675		2025	

Uždavinys 2.3.2. Didinti elektros energijos naudojimo efektyvumą viešajame ir privačiame sektoriuje

Priemonė	Pasiekimo	Planuojamas	Atsakinga	Lėšų	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt
-----------------	------------------	--------------------	------------------	-------------	---

	indikatorius	įgyvendinimo laikas	institucija	poreikis, tūkst. Lt	Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				16600	9400	75	5925	1200
Priemonė 2.3.2.1. Modernizuoti Alytaus rajono miestų ir gyvenviečių gatvių apšvietimo sistemas	Sumažinti elektros energijos sunaudojimą	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	4200	1025	75	3100	
Priemonė 2.3.2.2. Gatvių apšvietimui numatytų elektros energiją tausančių priemonių įdiegimas	Gatvių apšvietimui įdiegtos energiją taupančios sistemos	2008-2013	Komunalinio ūkio skyrius	1500	375		1125	
Priemonė 2.3.2.3. Naujų Alytaus rajono miestų ir gyvenviečių gatvių apšvietimo tinklų steigimas	Naujai pastatyti gatvių apšvietimo tinklai Alytaus r. sav. gyvenvietėse	2008-2013	Komunalinio ūkio skyrius	2700	1000		1700	
Priemonė 2.3.2.4. Skatinti atsinaujinančių ir vietinių energijos išteklių panaudojimą elektros energijos gamybai	Privačios iniciatyvos projektai	2007-2013	Privačios įmonės	1200				1200
Priemonė 2.3.2.5. Seniūnijų administracinių pastatų renovacija	Renovuoti seniūnijų pastatai	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius	7000	7000			

Uždavinys 2.3.3.. Skatinti gyvenamąją statybą, esamų namų atnaujinimą bei pritaikymą gyventojų reikmėms

Priemonė	Pasiekimo	Planuojamas	Atsakinga	Lėšų	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt
----------	-----------	-------------	-----------	------	----------------------------------

	indikatorius	įgyvendinimo laikas	institucija	poreikis, tūkst. Lt	Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				4380	130	3550	400	300
Priemonė 2.3.3.1. Sklypo daugiabučio namo statybai suformavimas Pivašiunuose	Pivašiunuose suformuoti sklypą	2007	Komunalinio ūkio skyrius, Ekonomikos skyrius	300		300		
Priemonė 2.3.3.2. Daugiabučių namų statyba Daugų, Simno miestuose bei Pivašiunuose	Pastatyti daugiabučiai	2007-2013	Komunalinio ūkio skyrius, Ekonomikos skyrius	3000		3000		
Priemonė 2.3.3.3. Nenaudojamų medicinos punktų, mokyklų patalpų pritaikymas socialiniam būstui	Pertvarkytos nenaudojamos patalpos	2008-2011	Komunalinio ūkio skyrius, Ekonomikos skyrius	80	30	50		
Priemonė 2.3.3.4. Daugiabučių namų renovacija	Atlikta daugiabučių namų renovacija	2008-2013	Komunalinio ūkio skyrius, Ekonomikos skyrius	1000	100	200	400	300

III prioritetas: ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ UGDYMAS BEI TOBULINIMAS, GYVENIMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Tikslas 3.1. Ugdymo proceso tobulinimas		
Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.1.1. Optimizuoti švietimo įstaigų tinklą, siekiant sukurti lanksčią ugdymo sistemą, prieinamą kiekvienam asmeniui	9200	2007-2013
Uždavinys 3.1.2. Modernizuoti ugdymo įstaigų materialinę bazę, ugdymą	82900	2007-2013
Uždavinys. 3.1.3. Tobulinti ir modernizuoti rajono pedagogų kvalifikacijos sistemą, teikti naujas paslaugas	5620	2007-2013

Tikslas 3.2. Gyventojų informacinio aprūpinimo gerinimas		
Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.2.1.. Užbaigti formuoti naujų informacinių technologijų infrastruktūrą kaimo filialuose. Įdiegti LIBIS visuose rajono viešosios bibliotekos filialuose bei užtikrinti elektroninės informacijos sklaidą rajone	2500	2007-2013
Uždavinys 3.2.2. Stiprinti viešųjų bibliotekų materialinę bazę, gausinti teikiamų paslaugų pasiūlą ir gerinti jų kokybę	6500	2007-2013
Uždavinys 3.2.3. Interneto paslaugų prieinamumo gerinimas	7100	2007-2008

Tikslas 3.3. Išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą		
Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.3.1. Išsaugoti kultūrinį paveldą bei didinti jo patrauklumą turizmo tikslais	110	2007-2013
Uždavinys 3.3.2. Subalansuotai plėtoti svarbiausias etninės kultūros sritis	1430	2007-2013
Uždavinys 3.3.3. Skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę	1150	2007-2013

Tikslas 3.4. Stiprinti klubinių įstaigų vaidmenį, remti kultūros tradicijas		
Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.4.1. Optimizuoti kultūros įstaigų tinklą ir stiprinti materialinę bazę	5060	2007-2013
Uždavinys 3.4.2. Gerinti kultūros įstaigų darbo kokybę tobulinant darbuotojų kvalifikaciją bei aktyviai išnaudojant programų teikiamas galimybes	1500	2007-2013

Tikslas 3.5. Tobulinti kūno kultūros ir sporto struktūrą		
---	--	--

Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.5.1. Plėsti sporto infrastruktūrą	4408	2007-2013
Uždavinys 3.5.2. Sudaryti sąlygas rajono gyventojams užsiimti aktyvia sportine veikla	1090	2007-2013

Tikslas 3.6. Optimizuoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą ir gerinti paslaugų kokybę

Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.6.1. Įvertinti rajone teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybę	1520	2007-2013
Uždavinys 3.6.2. Plėtoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą Alytaus rajone	410	2007-2013
Uždavinys 3.6.3. Gerinti sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų kokybę ir prieinamumą	2140	2007-2013
Uždavinys 3.6.4. Tobulinti medicinos personalo kvalifikaciją	300	2007-2013
Uždavinys 3.6.5. Vykdyti mokinių visuomenės sveikatos priežiūrą	600	2007-2013

Tikslas 3.7. Užtikrinti socialinių paslaugų prieinamumą ir plėtotę bei socialinę integraciją

Uždavinys	Finansinių išteklių poreikis, tūkst. Lt	Planuojamas įgyvendinimo laikas
Uždavinys 3.7.1. Modernizuoti ir optimizuoti socialinių paslaugų įstaigų tinklą	35340	2007-2013
Uždavinys 3.7.2. Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą	1225	2007-2013
Uždavinys 3.7.3. Sudaryti galimybes kelti socialinių darbuotojų kvalifikaciją	300	2007-2013

Tikslas 3.1. Ugdymo proceso tobulinimas

3.1.1. Uždavinys. Optimizuoti švietimo įstaigų tinklą, siekiant sukurti lanksčią ugdymo sistemą, prieinamą kiekvienam asmeniui								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakingas vykdytojas	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				9200	1400	4800	3000	
Priemonė 3.1.1.1. Ugdymo įstaigų tinklo optimizavimas	Sukurtas optimalus ugdymo įstaigų tinklas, sudarantis vienodas ir modernias ugdymosi galimybes kiekvienam vaikui. Įsteigtos gimnazijos. Racionaliau ir tiksliau panaudojamos valstybės ir savivaldybės biudžetų lėšos. Įgyvendintos priemonės reorganizuojamų arba likviduojamų mokyklų darbuotojų ir moksleivių socialiniam saugumui užtikrinti: įdarbinti arba perkvalifikuoti likviduojamų ir reorganizuojamų mokyklų pedagogai.	2007-2012	Švietimo skyrius	2000	400	1600		

Priemonė 3.1.1.2. Sudaryti moksleiviams pasiekti mokyklas, garantuoti moksleivių pavėžėjimą iki artimiausios ugdymo įstaigos	Bus įgyvendinama Geltonųjų ir mokyklinių autobusų įsigijimo programa. Įsigyta 8 naujų autobusų	2007-2013	Švietimo skyrius	2000	200	1800		
Priemonė 3.1.1.3. Sudaryti sąlygas visiems ikimokyklinio amžiaus vaikams būti ugdomiems	Rajono seniūnijose planuojama įsteigti ikimokyklinio ugdymo grupės ir/ar motinos ir vaiko dienos centrai	2007 - 2013	Švietimo skyrius	3600	600	1000	2000	
Priemonė 3.1.1.4. Sukurta profesinio informavimo ir konsultavimo sistema	Gimnazijose, vidurinėse ir pagrindinėse bendrojo lavinimo mokyklose bus įsteigti profesinio informavimo taškai. Parengta 18 profesinio informavimo konsultantų	2007 - 2010	Švietimo skyrius	1600	200	400	1000	

Uždavinys 3.1.2. Modernizuoti ugdymo įstaigų materialinę bazę, ugdymą

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				82900	17825	22300	40425	
Priemonė 3.1.2.1. Alytaus r. ugdymo įstaigų renovacija:	Renovuotos rajono ugdymo įstaigos	2007-2013	Švietimo skyrius					

Priemonė 3.1.2.1.1. Miroslovo mokyklos energijos efektyvumo didinimas	Renovuoti mokyklos pastatai, mokykla aprūpinta moderniomis mokymo priemonėmis	2007-2008	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	9000	2500	6500		
Priemonė 3.1.2.1.2. Makniūnų pagrindinės mokyklos energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir sporto bazės įrengimas	Renovuoti mokyklos pastatai, mokykla aprūpinta moderniomis mokymo priemonėmis. Įrengta sporto bazė	2008-2010	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	2700	675		2025	
Priemonė 3.1.2.1.3. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus vidurinės mokyklos pastato renovacija ir sporto bazės įrengimas	Atlikta pastatų renovacija, įrengta sporto bazė	2007-2009	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	2200	550		1650	
Priemonė 3.1.2.1.4. Daugų meno mokyklos pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Atlikta pastatų renovacija	2008-2011	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	2200	550		1650	
Priemonė 3.1.2.1.5. Pivašiūnų vidurinės mokyklos pastato energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir sporto bazės įrengimas	Atlikta pastatų renovacija, įrengta sporto bazė	2009-2011	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	4000	1000	1000	2000	
Priemonė 3.1.2.1.6. Daugų vidurinės mokyklos pastato energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Atlikta pastatų renovacija	2010-2012	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	5000	1250	1500	2250	
Priemonė 3.1.2.1.7. Butrimonių vid. mokyklos pastato ir sporto bazės energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Atlikta pastatų renovacija, įrengta sporto bazė	2009-2011	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	4000	1000	1000	2000	

Priemonė 3.1.2.1.8. Venciūnų mokyklos energijos efektyvumo didinimas ir sporto bazės įrengimas	Atlikta pastatų renovacija, įrengta sporto bazė	2010-2012	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	7000	1500	1500	4000	
Priemonė 3.1.2.1.9. Punios pagr. mokyklos pastato energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir sporto bazės įrengimas	Atlikta pastatų renovacija, įrengta sporto bazė	2010-2012	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	6000	1000	2000	3000	
Priemonė 3.1.2.1.10. Nemunaičio pagr. mokyklos pastato ir sporto bazės energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Atlikta pastatų renovacija	2010-2012	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	3000	750	1000	1250	
Priemonė 3.1.2.1.11. Vaisodžių pagr. mokyklos pastato ir sporto bazės energijos vartojimo efektyvumo didinimas	Atlikta pastatų renovacija, įrengta sporto bazė	2011-2013	Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius	7000	1150	2500	3000	

<p>Priemonė 3.1.2.2. Bendrojo lavinimo mokyklas ir vaikų darželius aprūpinti kompiuterine technika. Įkurti kompiuterių klases, pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose. Sukurti švietimo įstaigų kompiuterių tinklą, bei ugdymo įstaigų interneto svetaines</p>	<p>10 mokyklų papildyta kompiuterinė programinė įranga, atnaujinamos mokomosios programos ir mokomoji medžiaga Įkurta 20 kompiuterių klasių. Interneto ryšys visose gimnazijose, vidurinėse, pagrindinėse ir pradinėse mokyklose. Kompiuteriais aprūpintos visos ugdymo įstaigos. Pasiiekta, kad 10-čiai 5-12 kl. moksleivių tektų 1 kompiuteris. Parengta švietimo įstaigų kompiuterizavimo programa.</p> <p>Sukurtas bendras ugdymo įstaigų valdymo sistemos kompiuterinis tinklas.</p>	<p>2007-2013</p>	<p>Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>4000</p>	<p>1000</p>	<p>500</p>	<p>2500</p>	
<p>Priemonė 3.1.2.3. Įrengti patogius įvažiavimus neįgaliesiems mokyklose</p>	<p>Sudarytos palankios materialinės - techninės sąlygos neįgaliesiems būti ugdomiems bei integruotis į visuomenę.</p>	<p>2007-2013</p>	<p>Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>800</p>	<p>100</p>	<p>300</p>	<p>400</p>	

<p>Priemonė 3.1.2.4. Pedagoginės psichologinės pagalbos teikimas socialinių problemų turintiems vaikams ir jų šeimos nariams, pedagogams, dirbantiems su specialiųjų poreikių vaikais</p>	<p>1. Pedagoginei psichologinei tarnybai sudarytos palankios darbo sąlygos (įrengti kabinetai, įsteigti socialinio pedagogo ir vairuotojo etatai, nupirkta mašina – mikroautobusiukas). 2. Rajono ugdymo įstaigose bus įsteigti 20 specialistų, dirbančių su specialiųjų poreikių vaikais etatų: 6 socialinių pedagogų, 8 logopedų ir 6 psichologo etatai.</p>	<p>2007-2013</p>	<p>Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>2000</p>	<p>500</p>	<p>1000</p>	<p>500</p>	
<p>Priemonė 3.1.2.5. Švietimo ir pedagoginės psichologinės pagalbos priestato statyba</p>	<p>Pastatytas priestatas</p>	<p>2007-2009</p>	<p>Švietimo ir pedagoginės psichologinės pagalbos centras Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>4000</p>	<p>800</p>	<p>500</p>	<p>2700</p>	
<p>Priemonė 3.1.2.6. Įrengti stacionarias vaikų ir jaunimo stovyklas Dauguose ir Pivašiunuose</p>	<p>Atlikti galimybių studiją, parinkti vietą stovyklai, suformuoti žemės sklypą, įrengti stovyklą</p>	<p>2008-2013</p>	<p>Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>6000</p>	<p>1000</p>	<p>1000</p>	<p>4000</p>	
<p>Priemonė 3.1.2.7. Rajono ugdymo įstaigų valgyklų technologinių įrengimų atnaujinimas</p>	<p>Atnaujinta 24 mokymo įstaiga valgyklų įranga</p>	<p>2007-2013</p>	<p>Švietimo skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>8000</p>	<p>2000</p>	<p>2000</p>	<p>4000</p>	

Uždavinys. 3.1.3 Tobulinti ir modernizuoti rajono pedagogų kvalifikacijos sistemą, teikti naujas paslaugas

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				5620	1010	1210	3400	
Priemonė 3.1.3.1. Rengti kvalifikacijos tobulinimo projektus ir į juos įtraukti rajono pedagogus	Rajono pedagogai aktyviai dalyvaus įvairioje projektinėje veikloje, atsiras didesnės galimybės saviraiškai, naujų kompetencijų įgijimui	2007—20013	Švietimo skyrius	600	200	400		
Priemonė 3.1.3.2. Naujų kompetencijų rajono pedagogams įgijimas, kompiuterinio raštingumo mokymasis pagal ES standartus	Rajono pedagogai pagilins turimas kompiuterinio raštingumo žinias, jos atitiks ES standartus.	2007—2013	Švietimo skyrius	700	100	200	400	
Priemonė 3.1.3.3. Švietimo informacinės sistemos mokykloms įdiegimas rajono ugdymo įstaigose	Įdiegta bendra švietimo duomenų valdymo bazė	2007—2010	Švietimo skyrius	2500	250		2250	
Priemonė 3.1.3.4. Užsienio kalbos tobulinimo - mokymosi kursai ugdymo įstaigų vadovams ir mokytojams	Mokytojai, mokyklų vadovai laisvai kalbės viena iš ES kalbų, galės aktyviau dalyvauti tarptautiniuose projektuose, lengviau integruosis su savo veikla į ES	2007—2013	Švietimo skyrius	400	50	100	250	

Priemonė 3.1.3.5. Vidinio ir išorinio audito metodikų, kurios skatintų ugdymo proceso pokyčius diegimo tęsimas rajono švietimo įstaigose	Visose rajono mokyklose vykdomas vidinis ir išorinis auditas	2007—2008	Švietimo skyrius	20	10	10		
Priemonė 3.1.3.6. Projekto „Andragogu-praktikų tęstinio kvalifikacijos modelio sukūrimas ir įgyvendinimas“ įgyvendinimas	Besimokantieji įgis bendravimo su suaugusiaisiais naujų mokėjimų, žinių bei kompetencijų.	2007-2008	Alytaus rajono švietimo ir pedagoginės psichologinės pagalbos centras	400	200	100	100	
Priemonė 3.1.3.7. Rajono savivaldybės švietimo įstaigų informacijos duomenų bazės sukūrimas	Bendra duomenų bazė	2008-2013	Švietimo skyrius	1000	200	400	400	

Tikslas 3.2.. Gyventojų informacinio aprūpinimo gerinimas

Uždavinys 3.2.1. Baigti formuoti naujų informacinių technologijų infrastruktūrą kaimo filialuose. Įdiegti LIBIS visuose rajono viešosios bibliotekos filialuose bei užtikrinti elektroninės informacijos sklaidą rajone								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				2500	800	1150	550	

Priemonė 3.2.1.1. Viešojo prieigos steigimas rajono savivaldybės viešosios bibliotekos filialuose	3.2.1.1. interneto taškų Alytaus savivaldybės viešosios bibliotekos filialuose	Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos kaimo filialuose įsteigta 33 viešosios interneto prieigos taškai	2007-2010	Kultūros ir sporto skyrius	500	100	250	150	
Priemonė 3.2.1.2. Rajono mokymas kompiuterinio raštingumo	3.2.1.2. gyventojų	Suorganizuoti mokymai, kompiuterinio raštingumo kursai, parengta mokymo programa	2007-2013	Alytaus RŠPPC Alytaus r. bibliotekos Kultūros ir sporto skyrius	500	100		400	
Priemonė 3.2.1.3. Tradicinių, vaizdinių, garsinių dokumentų įsigijimas bei elektroninių mokamų duomenų bazių (DB) prenumerata Alytaus rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje	3.2.1.3.	Užprenumeruotos elektronines duomenų bazes, elektroniniai muzikiniai ir meno leidiniai, enciklopedijos, žodynai, žinynai, mokomosios programos	2008-2012	Kultūros ir sporto skyrius	1500	600	900		

Uždavinys 3.2.2. Stiprinti viešųjų bibliotekų materialinę bazę, gausinti teikiamų paslaugų pasiūlą ir gerinti jų kokybę

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privачios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				6500	2500	3000	1000	

<p>Priemonė 3.2.2.1. Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos renovacija bei jos filialų remontai ir bibliotekų modernizacija (tęstinis projektas)</p>	<p>Renovuota ir modernizuota rajono viešoji biblioteka bei jos 25 kaimo filialai. Sudarytos tinkamos sąlygos kaupti, saugoti ir naudoti informaciją bibliotekose, patalpos pritaikytos neįgaliems vartotojams. Pagerintos vartotojų, darbuotojų darbo sąlygos. Sukurtos bibliotekų informacinės sistemos. Modernizuotose bibliotekose bus sudarytos sąlygos teikti kokybiškesnes bei įvairesnes paslaugas. Bibliotekos reikmėms įsigytas mikroautobusas.</p>	<p>2007 - 2013</p>	<p>Kultūros ir sporto skyrius Biblioteka</p>	<p>6000</p>	<p>2000</p>	<p>3000</p>	<p>1000</p>	
<p>Priemonė 3.2.2.2. Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos virsmas Alytaus apskrities viešąją biblioteka</p>	<p>Renovuota, moderni materialiai -techniškai stipri, turinti universalų paslaugų tinklą Alytaus rajono savivaldybės viešoji biblioteka tampa Alytaus apskrities viešąją biblioteka. Sukauptas 700 000 fiz. vnt. fondas, Įdiegta LIBIS, baigtas kompiuterizacijos procesas visose rajono viešosios bibliotekos filialuose. Sukurta 1 skaitmeninė kraštotyros fondo duomenų bazės dalis. Suskaitmeninti bibliotekos kraštotyros fondo dokumentai.</p>	<p>2008-2012</p>	<p>Kultūros ir sporto skyrius</p>	<p>500</p>	<p>500</p>			

Uždavinys 3.2.3. Interneto paslaugų prieinamumo gerinimas								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:								
Priemonė 3.2.3.1 Plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklo sukūrimas Lazdijų ir Alytaus rajonų savivaldybėse	Sukurtas prieinamas tinklas rajono gyventojams	2007-2008	Informacinių technologijų tarnyba	7100	100		7000	

Tikslas 3.3. Išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą

Uždavinys 3.3.1. Išsaugoti kultūrinį paveldą bei didinti jo patrauklumą turizmo tikslais								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				510	90	130	290	

Priemonė 3.3.1. Sukurti kompiuterinę duomenų bazę, akumuliuojančią kraštotyrinę informaciją apie rajoną ir jo kultūros paveldą	Sukurta kompiuterinė duomenų bazė	2007-2009	Kultūros ir sporto skyrius	50	20	30		
Priemonė 3.3.2. Parengti leidinį "Alytaus rajono kultūros istorijos bruožai"	Parengtas leidinys	2008-2009	Kultūros ir sporto skyrius	60	20		40	
3.1.3. Priemonė Jaunimo pilietiškumo ugdymas	Dalyvavimas projektuose, rėmimas jaunimo projektų, novatoriškumo ir pilietiškumo ugdymo akcijų bei mokymų organizavimas	2007—2013	Švietimo skyrius	400	50	100	250	

Uždavinys 3.3.2. Subalansuotai plėtoti svarbiausias etninės kultūros sritis

Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				1430	470	300	580	80

Priemonė 3.3.2.1. Skatinti ir propaguoti rajone gyvuojančių tradicinių amatų ir menų raišką, periodiškai rengti jų pateikėjų darbų parodas.	Per metus organizuotos 2 darbų parodos, 4 mugės, 1 pleneras Įsteigta kulinarinio paveldo studija Punioje	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius	350	200	100		50
Priemonė 3.3.2.2. Rengti renginius, skirtus dzūkios kultūros, dzūkios tarmės ir literatūros populiarinimui	Surengti rajono tautodailininkų parodų pristatymai bibliotekose (po 2 per metus) su rašytojais ir literatais rašančiais dzūkiškai arba apie dzūkų kultūrinį etninį paveldą	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius viešoji biblioteka	120	40	50		30
Priemonė 3.3.2.3. Organizuoti Dauguose Senųjų amatų dienas skirtas Lietuvos 1000-čiui paminėti	Sutvarkytas Daugų miesto centrinė aikštė bei miesto centrinės dalies kraštovaizdis	2009	Kultūros ir sporto skyrius	560	130	50	380	
Priemonė 3.3.2.4. Dzūkijos tradicinių amatų festivalis „Atrasta tradicija“	Renginys vykdomas apskrities mastu, tūkstantmečiui paminėti	2009	Kultūros ir sporto skyrius	200	50	50	100	
Priemonė 3.3.2.5. Žalgirio mūšio metinių paminėjimas Raižiuose	Suorganizuotas renginys	2010	Kultūros ir sporto skyrius, Raižių bendruomenė	200	50	50	100	

Uždavinys 3.3.3. Skatinti kūrybinę veiklą ir meno įvairovę								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				1150	730	300	70	50
Priemonė 3.3.3.1. Tarptautinių, regioninių ir rajoninių renginių ciklą tęsia (suorganizuoti tarptautinį folkloro festivalį „Dzūkų godos - 40“, kasmetinė Mindaugo karūnavimo šventė Dauguose, kas antri metai organizuoti Žolinių šventę Pivašiūnuose ir kt.)	Įtvirtintos švenčių tradicijos bei jų tarptautinis pobūdis Suorganizuoti tarptautiniai folkloro festivaliai „Dzūkų godos – 40“, kaimo muzikanto šventė, humoro grupių ir kt.	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius	570	150	300	70	50
Priemonė 3.3.3.2. Sudaryti rajone palankias sąlygas mėgėjų ir nevyriausybinių organizacijų kultūrinei veiklai plėtoti ir naudotis kultūrinių įstaigų baze	Įsteigta kultūros ir meno taryba. Parengta mėgėjų meno programa, teikiama metodinė pagalba	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius	180	180			
Priemonė 3.3.3.3. Inicijuoti ir koordinuoti finansinį paramos teikimą savivaldybės kultūros įstaigoms ir organizacijoms	Įgyvendinti projektai	2008-2013	Kultūros ir sporto skyrius	400	400			

Tikslas 3.4. Stiprinti klubinių įstaigų vaidmenį, remti kultūros tradicijas

Uždavinys 3.4.1. Optimizuoti kultūros įstaigų tinklą ir stiprinti materialinę bazę								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				5060	2060		3000	
Priemonė 3.4.1.1. Vadovaujantis kultūros procesų vertinimo kriterijais, parengti Alytaus rajono kultūros centro tinklo optimizavimo programą	Parengta programa	2008-2009	Kultūros ir sporto skyrius	20	20			
Priemonė 3.4.1.2. Atnaujinti klubinėse įstaigose materialinę bazę (garso ir vaizdo aparatūrą, baldus, scenos apšvietimą, žiūrovines sales).	Renovuotos ir reorganizuotos kultūros įstaigos	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius	5000	2000		3000	
Priemonė 3.4.1.3. Tobulinti valdymo struktūrą	Įsteigti etatai	2008	Kultūros ir sporto skyrius	40	40			

Uždavinys 3.4.2. Gerinti kultūros įstaigų darbo kokybę tobulinant darbuotojų kvalifikaciją bei aktyviai išnaudojant programų teikiamas galimybes								
Priemonė	Pasiekimo	Planuojamas	Atsakinga	Lėšų	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			

	indikatorius	įgyvendinimo laikas	institucija	poreikis, tūkst. Lt	Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				1500	700	200	600	
Priemonė 3.4.2.1. Sudaryti specialistams galimybes dalyvauti kvalifikacijos kėlimo priemonėse, įtraukti daugiau rajono kultūros darbuotojų į programų, projektų rengimo darbą	Aukštesnė kavalifikacija, pagerėję gebėjimai dirbti šiuolaikinėmis sąlygomis.	2008-2009	Kultūros ir sporto skyrius	200	100	100		
Priemonė 3.4.2.2. Parengti kultūros ir meno jaunųjų specialistų skatinimo programą	Parengta programa, kuri skaitins kuo daugiau jaunų žmonių dirbti rajono kultūrinėse įstaigose	2007-2008	Kultūros ir sporto skyrius	400	400			
Priemonė 3.4.2.3. Partnerystės bendradarbiavimo sutarčių pagrindu bendradarbiauti su regiono, šalies bei užsienio valstybių kultūrinėmis įstaigomis	Dalyvauta bendradarbiavimo projektuose, programose, siekiant suaktyvinti kultūrinę veiklą Užmegzti kultūriniai ryšiai su Suvalkų kultūros centru, Punsko valsčiumi, Baltstogės animaciniu centru.	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius	900	200	100	600	

Tikslas 3.5. Tobulinti kūno kultūros ir sporto struktūrą

Uždavinys 3.5.1. Plėsti sporto infrastruktūrą

Priemonė	Pasiukimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				4408	801	102	3505	
Priemonė 3.5.1.1. Simno futbolo stadiono įrengimas	Įrengtas stadionas	2008-2010	Kultūros ir sporto skyrius	1500	500		1000	
Priemonė 3.5.1.2. Multifunkcinių sporto aikštelių įrengimas seniūnijose	Seniūnijose įrengtos aikštelės	2009-2011	Kultūros ir sporto skyrius	2200	200		2000	
Priemonė 3.5.1.3. Renovuoti ir plėsti seniūnijų, mokyklų sporto bazes	Seniūnijose ir mokyklose įrengtos naujos krepšinio - tinklinio aikštelės, rekonstruoti stadionai	2007-2013	Alytaus rajono savivaldybė	8.000	1.000	2.000	5.000	

Uždavinys 3.5.2. Sudaryti sąlygas rajono gyventojams užsiimti aktyvia sportine veikla								
Priemonė	Pasiukimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				700	300	300		100

Priemonė 3.5.2.1. Organizuoti įvairias sporto šventes, šąskrydžius, stovyklas, seminarus.	Organizuotos sporto šventės, varžybos, stovyklos, seminarai	2007-2013	Kultūros ir sporto skyrius	700	300	300		100
--	---	-----------	----------------------------	-----	-----	-----	--	-----

Tikslas 3.6. Optimizuoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą ir gerinti paslaugų kokybę

Uždavinys 3.6.1. Įvertinti rajone teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybę								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privачios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				1520	120	400	1000	
Priemonė 3.6.1.1. Gyventojams Sveikatos paslaugų nustatymas	3.6.1.1. teikiamų priežiūros poreikio	Organizuota gyventojų apklausa. Atliktas gyventojams teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų poreikio vertinimas	2007 - 2008	Savivaldybės gydytoja	20	20		
Priemonė 3.6.1.2. Rajono gydymo įstaigų, šeimos gydytojų darbo vietų kompiuterizavimas, jų tinklo prijungimas prie Lietuvos "elektroninės sveikatos" projekte numatomo šalies tinklo		Sukurta bendra duomenų perdavimo sistema	2008 - 2009	Savivaldybės gydytoja	1500	100	400	1000

Uždavinys 3.6.2. Plėtoti sveikatos priežiūros įstaigų tinklą Alytaus rajone								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				410	110		300	
Priemonė 3.6.2.1. Renovuoti medicinos punktus: Genių, Miklusėnų, Santaikos, Praniūnų, Vaisodžių, Venciūnų, Rimėnų	Renovuotos sveikatos priežiūros įstaigos	2007-2010	Alytaus raj. savivaldybės PSPC Savivaldybės gydytoja	350	50		300	
Priemonė 3.6.2.2. Pivašiūnų bendrosios praktikos gydytojo kabineto renovavimas	Renovuota sveikatos priežiūros įstaiga	2007	Alytaus raj. savivaldybės PSPC Savivaldybės gydytoja	50	50			
Priemonė 3.6.2.3. Visuomenės sveikatos biuro įsteigimas	Įsteigtas visuomenės sveikatos biuras, siekiant užtikrinti sveiką gyvenseną bei ligų prevenciją	2008-2010	Savivaldybės gydytoja	10	10			

Uždavinys 3.6.3. Gerinti sveikatos priežiūros įstaigų paslaugų kokybę ir prieinamumą								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos

Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				940	95	675	195	
Priemonė 3.6.3.1. Greitosios medicinos pagalbos specialios paskirties automobilių nupirkimas	Nupirktos privalomos med. transporto prietaisų, apsaugos ir gelbėjimo priemonės	2007-2009	Alytaus raj. savivaldybės GMP skyrius Savivaldybės gydytoja	600		600		
Priemonė 3.6.3.2. Daugų slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninės slaugos įrangos atnaujinimas	Įrengta ir modernizuota Daugų ligoninė	2008-2013	Alytaus raj. savivaldybės PSPC Savivaldybės gydytoja	90	45		45	
Priemonė 3.6.3.3. Pirminės sveikatos priežiūros centro įrangos atnaujinimas	Modernizuota centro bazė	2008-2013	Alytaus raj. savivaldybės PSPC Savivaldybės gydytoja	150	25	50	75	
Priemonė 3.6.3.4. Greitosios medicinos pagalbos stoties įrangos atnaujinimas	Modernizuota pagalbos stoties bazė	2008-2013	Alytaus raj. Savivaldybės GMP Savivaldybės gydytoja	100	25	25	75	

Uždavinys 3.6.4. Tobulinti medicinos personalo kvalifikaciją								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				300	100	100	100	

Priemonė 3.6.4.1. Medicinos personalo kvalifikacijos kėlimas ir mokymas	Gydytojai, slaugos personalas įgijo aukštesnę kvalifikaciją	2007-2013	Alytaus raj. savivaldybės PSPC, GMP skyrius Savivaldybės gydytoja	300	100	100	100	
--	---	-----------	---	-----	-----	-----	-----	--

Uždavinys 3.6.5. Vykdyti mokinių visuomenės sveikatos priežiūrą								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				600	300		300	
Priemonė 3.6.5.1. Sudaryti galimybes visiems mokiniams gauti visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas	Gerėjanti mokinių sveikata	2007-2013	Alytaus raj. savivaldybės PSPC, švietimo skyrius	600	300		300	

Tikslas 3.7. Užtikrinti socialinių paslaugų prieinamumą ir plėtotę bei socialinę integraciją

Uždavinys 3.7.1. Modernizuoti ir optimizuoti socialinių paslaugų įstaigų tinklą								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				35340	5755	11860	17725	

<p>Priemonė 3.7.1.1. Simno, Butrimonių kultūros namų pertvarkymas į daigafunkcinius socialinius paslaugų centrus</p>	<p>Paslaugų teikimas bus atskirtas nuo paslaugų administravimo. Įkūrus socialinių paslaugų centrą, pagerės rajono gyventojams teikiamų paslaugų kokybė, paslaugų teikimas bus efektyvesnis</p>	<p>2010-2013</p>	<p>Socialinės paramos skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>8500</p>	<p>2375</p>	<p>1000</p>	<p>5125</p>	
<p>Priemonė 3.7.1.2. Savarankiško gyvenimo namų pagyvenusiems žmonėms Dauguose įkūrimas</p>	<p>Įkurti savarankiško gyvenimo namai asmenims (šeimoms), kuriems nereikia nuolatinės intensyvios priežiūros, sudarant jiems sąlygas savarankiškai tvarkyti savo asmeninį (šeimos) gyvenimą</p>	<p>2009-2012</p>	<p>Socialinės paramos skyrius Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>4800</p>	<p>500</p>	<p>700</p>	<p>3600</p>	
<p>Priemonė 3.7.1.3. Vaikų ir jaunuolių su proto negalia dienos užimtumo centro Dauguose įsteigimas</p>	<p>Vaikų ir jaunuolių su proto negalia integravimas į visuomenę</p>	<p>2008-2009</p>	<p>Socialinės paramos skyrius, Vaiko teisių apsaugos tarnyba Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>2000</p>	<p>300</p>	<p>200</p>	<p>1500</p>	
<p>Priemonė 3.7.1.4. Vaikų socialinės globos namų įsteigimas</p>	<p>Įsteigti vaikų socialinės globos namai, teikiantys socialinę globą be tėvų globos likusiems vaikams</p>	<p>2009-2013</p>	<p>Socialinės paramos skyrius, Vaiko teisių apsaugos tarnyba Komunalinio ūkio skyrius</p>	<p>4800</p>	<p>500</p>	<p>700</p>	<p>3600</p>	

Priemonė 3.7.1.5. Socialinių paslaugų infrastruktūros vystymas neįgaliesiems ir pagyvenusiems žmonėms Ažuolinių mokyklos patalpose	Įsteigta socialinių paslaugų įstaiga, teikianti socialines paslaugas neįgaliesiems ir pagyvenusiems žmonėms	2007-2009	Socialinės paramos skyrius Komunalinio ūkio skyrius	5200	500	800	3900	
Priemonė 3.7.1.6. Miroslavo globos namų pastato renovacija, materialinės bei techninės bazės atnaujinimas	Atlikta rekonstrukcija, atnaujinta materialinė ir techninė bazė	2008-2013	Socialinės paramos skyrius Komunalinio ūkio skyrius	300	300			
Priemonė 3.7.1.7. Butrimonių seniūnijos vaikų dienos centro steigimas	Atlikta patalpų rekonstrukcija, įkurtas centras	2007-2008	Socialinės paramos skyrius, Vaiko teisių apsaugos tarnyba Komunalinio ūkio skyrius	2580	120	2460		
Priemonė 3.7.1.8. Daugų seniūnijos vaikų dienos centro steigimas	Atlikta patalpų rekonstrukcija, įkurtas centras	2008-2009	Socialinės paramos skyrius, Vaiko teisių apsaugos tarnyba Komunalinio ūkio skyrius	3580	580	3000		
Priemonė 3.7.1.9. Simno seniūnijos vaikų dienos centro steigimas	Atlikta patalpų rekonstrukcija, įkurtas centras	2009-2010	Socialinės paramos skyrius, Vaiko teisių apsaugos tarnyba Komunalinio ūkio skyrius	3580	580	3000		

Uždavinys 3.7.2. Gerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				1225	500	380	350	
Priemonė 3.7.2.1. Parengti socialinių paslaugų subalansuotos plėtros galimybių studiją	Atlikta teikiamų paslaugų analizė, nustatyti paslaugų ir jų teikimo prioritetai, numatytos paslaugų vystymo kryptys	2008-2013	Socialinės paramos skyrius	55	10		50	
Priemonė 3.7.2.2. Bendruomenės institucijų, privataus sektoriaus, NVO dirbančių socialiniame sektoriuje veiklos skatinimas ir rėmimas	Padidėjusi socialinių paslaugų įvairovė	2007-2013	Socialinės paramos skyrius	300	70	230		
Priemonė 3.7.2.3. Socialinės rizikos asmenų, neįgaliųjų ir kitų grupių asmenų socialinė integracija	Suteiktas socialinių paslaugų skaičius	2008-2013	Socialinės paramos skyrius	400	100		300	
Priemonė 3.7.2.4. Organizuoti globėjų paiešką, atranką ir mokymą	Bus parengtas globėjų rezervas. Pagerės vaikų globa	2007-2013	Vaiko teisių apsaugos tarnyba	70	20	50		

Priemonė 3.7.2.5. Skatinti socialinį darbą su šeimomis, kurių vaikai yra patekę į laikinąją globą bei su šeimomis, globojančiomis našlaičiais	Daugiau vaikų sugrįš į biologines šeimas	2007-2013	Vaiko teisių apsaugos tarnyba	400	300	100		
--	--	-----------	-------------------------------	-----	-----	-----	--	--

Uždavinys 3.7.3. Sudaryti galimybes kelti socialinių darbuotojų kvalifikaciją								
Priemonė	Pasiekimo indikatorius	Planuojamas įgyvendinimo laikas	Atsakinga institucija	Lėšų poreikis, tūkst. Lt	Finansavimo šaltiniai, tūkst. Lt			
					Savivaldybės lėšos	Nacionalinio biudžeto lėšos	ES fondai, kita užsienio valstybių parama	Privačios lėšos
Iš viso lėšų poreikis, tūkst.Lt.:				300	40	210	50	
Priemonė 3.7.3.1. Kelti Alytaus rajono socialinių darbuotojų kvalifikaciją	Pagerės teikiamų socialinių paslaugų kokybė, prieinamumas. Socialinio darbuotojo statusas bendruomenėje. Organizuojami seminarai, patirties sklaida teikiant ir organizuojant socialines paslaugas	2007-2013	Socialinės paramos skyrius	150	30	70	50	
Priemonė 3.7.3.2. Vaiko teisių apsaugos tarnybos darbuotojų kvalifikacijos kėlimas	Darbuotojai įgijo aukštesnę kvalifikaciją	2007-2013	Vaiko teisių apsaugos tarnyba	150	10	140		